

معم الحرام

اسماء	امساك		عشاء		عصر اول		ظهر		طلوع شمس		برج شمس	شباط رومی	شباط انجمن	شهر عربی		هلال
	تقویم	تاریخ	تقویم	تاریخ	تقویم	تاریخ	تقویم	تاریخ	تقویم	تاریخ				اسبوع	شهر عربی	
۱۱	۴۲	۱	۳۱	۱	۳۹	۹	۵۳	۱	۳۰	۲۴	۱۲	۱۴	۱۲	جمعه	هلال پنجشنبه کیچیه سی جنوبی عالی منجلی کورینور	
۱۱	۴۹	۱	۳۱	۱	۳۹	۹	۵۳	۱	۳۰	۲۴	۱۲	۱۴	۱۲	جمعه		
۱۱	۴۶	۱	۳۱	۱	۳۶	۹	۵۰	۱	۲۷	۲۱	۱۲	۱۵	۱۱	جمعه ایرتسی		
۱۱	۴۳	۱	۳۱	۱	۳۶	۹	۴۸	۱	۲۴	۲۱	۱۲	۱۶	۱۱	جمعه ایرتسی		
۱۱	۴۰	۱	۳۰	۱	۳۷	۹	۴۵	۱	۲۱	۲۲	۱۲	۱۷	۱۰	جمعه ایرتسی		
۱۱	۳۷	۱	۳۰	۱	۳۷	۹	۴۲	۱	۱۸	۲۲	۱۲	۱۸	۹	جمعه ایرتسی		
۱۱	۳۴	۱	۳۰	۱	۳۷	۹	۳۹	۱	۱۵	۲۱	۱۲	۱۹	۸	جمعه ایرتسی		
۱۱	۳۱	۱	۳۰	۱	۳۶	۹	۳۶	۱	۱۲	۲۱	۱۲	۲۰	۷	جمعه ایرتسی		
۱۱	۲۸	۱	۳۰	۱	۳۶	۹	۳۳	۱	۹	۲۱	۱۲	۲۱	۶	جمعه ایرتسی		
۱۱	۲۵	۱	۳۰	۱	۳۶	۹	۳۰	۱	۶	۲۱	۱۲	۲۲	۵	جمعه ایرتسی		
۱۱	۲۲	۱	۳۰	۱	۳۶	۹	۲۷	۱	۳	۲۱	۱۲	۲۳	۴	جمعه ایرتسی		

سال جدید ۱۳۲۵
 شباط رومی
 جمعه ایرتسی
 بازار
 چهارشنبه
 پنجشنبه
 جمعه ایرتسی
 بازار
 بازار ایرتسی

جهره اولی بهوا
 تحویل شمس بحوت
 بوم عاشورا

صفر الحیر

ایام مخصوصه	امساک		عشاء		عصر اول		ظهر		طلوع شمس		تایم شمسی	تاریخ روز	تاریخ ماه	شهر عربی		اسبوع	توضیحات
	ساعتاً	دقیقه	ساعتاً	دقیقه	ساعتاً	دقیقه	ساعتاً	دقیقه	ساعتاً	دقیقه				شهر	روز		
ج	۱۰	۱۴	۱	۳۰	۹	۲۷	۶	۸	۱۲	۲	۲۴	۳	۱۶	۱	جمعه ایرتسی	هلال، جمعه ایرتسی کجهسی جنوبی مقتدل و منور کورینور.	
		۱۰		۳۰		۲۶		۷	۱۱		۲۵	۴	۱۷	۲	پازار		
		۷		۳۰		۲۶		۰	۱۱		۲۶	۵	۱۸	۳	پازار ایرتسی		
		۴		۳۰		۲۰		۳	۱۱		۲۷	۶	۱۹	۴	صالی		
	۱۰	۱		۳۱		۲۴	۱	۲	۱۰		۲۸	۷	۲۰	۵	چهارشنبه		
		۹		۳۱		۲۲		۰	۹		۲۹	۸	۲۱	۶	چهارشنبه		
		۰		۳۱		۲۲		۰	۹		۳۰	۹	۲۲	۷	چهارشنبه		
		۰۲		۳۱		۲۲		۰	۹		۳۱	۱۰	۲۳	۸	جمعه ایرتسی		
		۲۸		۳۱		۲۱		۰	۹		۳۲	۱۱	۲۴	۹	پازار		
		۳۱		۳۱		۲۰		۰	۹		۳۳	۱۲	۲۵	۱۰	پازار ایرتسی		
	۳۸		۳۷		۲۰		۰	۹		۳۴	۱۳	۲۶	۱۱	صالی			
											۱۴	۲۷	۱۲	چهارشنبه			

آخر بردالمجوز

آخر خمین
 نجویل شمس. حمل
 اول فصل بهار
 نوروز سلطان

۷	۵۷	۱	۳۸	۸	۵۹	۰	۸	۱۰	۰۰	۰	۱۳	۲۶	۱۳	(جمعه)
۷	۵۴	۱	۳۸	۸	۵۸	۰	۶	۹	۵۸	۶	۱۴	۲۷	۱۴	جمعه ایرتسی
۷	۴۷	۱	۳۹	۸	۵۷	۰	۰	۰	۵۰	۷	۱۵	۲۸	۱۵	بازار
۷	۴۴	۱	۳۹	۸	۵۷	۰	۴	۰	۵۰	۸	۱۶	۲۹	۱۶	بازار ایرتسی
۷	۴۰	۱	۴۰	۸	۵۶	۰	۱	۱	۴۷	۹	۱۷	۳۰	۱۷	صالی
۷	۳۷	۱	۴۱	۸	۵۵	۰	۰	۰	۴۰	۱۰	۱۸	۱	۱۸	چهارشنبه
۷	۳۴	۱	۴۱	۸	۵۴	۰	۰	۰	۳۰	۱۱	۱۹	۲	۱۹	بچه‌شنبه
۷	۳۱	۱	۴۲	۸	۵۳	۰	۰	۰	۲۹	۱۲	۲۰	۳	۲۰	(جمعه)
۷	۲۷	۱	۴۲	۸	۵۲	۰	۰	۰	۲۹	۱۲	۲۱	۴	۲۱	جمعه ایرتسی
۷	۲۴	۱	۴۳	۸	۵۲	۰	۰	۰	۲۷	۱۳	۲۲	۵	۲۲	بازار
۷	۲۱	۱	۴۳	۸	۵۱	۰	۰	۰	۲۴	۱۴	۲۳	۶	۲۳	بازار ایرتسی
۷	۱۷	۱	۴۳	۸	۵۱	۰	۰	۰	۲۲	۱۵	۲۴	۷	۲۴	صالی
۷	۱۳	۱	۴۴	۸	۵۰	۰	۰	۰	۲۱	۱۶	۲۵	۸	۲۵	چهارشنبه
۷	۱۱	۱	۴۴	۸	۴۹	۰	۰	۰	۲۰	۱۷	۲۶	۹	۲۶	بچه‌شنبه
۷	۸	۱	۴۵	۸	۴۸	۰	۰	۰	۲۰	۱۸	۲۷	۱۰	۲۷	(جمعه)
۷	۰	۱	۴۵	۸	۴۸	۰	۰	۰	۲۰	۱۹	۲۸	۱۱	۲۸	جمعه ایرتسی
۷	۰	۱	۴۵	۸	۴۷	۰	۰	۰	۲۰	۱۹	۲۸	۱۲	۲۸	بازار
۷	۰	۱	۴۵	۸	۴۶	۰	۰	۰	۲۰	۲۰	۲۹	۱۲	۲۹	بازار ایرتسی

اخترسته نور

مابیس فرنکی

روز خضر

ربیع الآخر

امساك	عشاء	عصر اول	ظهر		طلوع شمس		وقت شمس	مايس روي	مايس	شهر عربي		هلال صالي كجهسي جنوبي مستدل ومنور كورينور.
			ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه				ساعت	دقيقه	
۰۹	۰۹	۰۹	۳۰	۳۰	۱۶	۱۶	۲۲	۱	۱۴	۱	صالي	مایل روي
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۳	۱۳	۱۳	۲۴	۲	۱۰	۲	جهار شنبه	
۰۲	۰۰	۰۰	۳۲	۳۳	۱۱	۱۱	۲۴	۳	۱۶	۳	چشنبه	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۲	۳۲	۹	۹	۲۰	۴	۱۷	۴	(جمعه)	
۰۷	۰۰	۰۰	۳۱	۳۱	۷	۷	۲۱	۵	۱۸	۵	جمعه ايرتسي	
۰۷	۰۰	۰۰	۳۲	۳۲	۵	۵	۲۱	۶	۱۹	۶	بازار	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۱	۳۱	۴	۴	۲۸	۷	۲۰	۷	بازار ايرتسي	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۰	۳	۳	۲۹	۸	۲۱	۸	صالي	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۰	۱	۱	۲۹	۹	۲۲	۹	جهار شنبه	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۰	۰۹	۰۹	۰۰	۹	۲۲	۹	چشنبه	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۰	۰۷	۰۷	۰۰	۱۰	۲۳	۱۰	(جمعه)	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۰	۰۶	۰۶	۰۰	۱۱	۲۴	۱۱	جمعه ايرتسي	
۰۰	۰۰	۰۰	۳۰	۳۰	۰۵	۰۵	۰۰	۱۲	۲۵	۱۲		

تحويل شمس بجوزا

جمادی الاولی

شهر صرفی	شهر	روز	روز یا تاریخ	ماه رومی	برج شمس	طلوع شمس		ظهور		عصر اول		عشاء		امساک	
						ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه
هلال چهارشنبه کیجه سی جنوبی مرفع و منور کورینور.	چهارشنبه	۱	۱۲	۲۰	۲۰	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۶	۲	۰۱	۰
		۲	۱۳	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۳	۱۴	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۴	۱۵	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۵	۱۶	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۶	۱۷	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۷	۱۸	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۸	۱۹	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۹	۲۰	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۱۰	۲۱	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
جزیران رومی	چهارشنبه	۱	۱۲	۲۰	۲۰	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۶	۲	۰۱	۰
		۲	۱۳	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۳	۱۴	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۴	۱۵	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۵	۱۶	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۶	۱۷	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۷	۱۸	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۸	۱۹	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۹	۲۰	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۱۰	۲۱	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
اول روز یلدا	چهارشنبه	۱	۱۲	۲۰	۲۰	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۶	۲	۰۱	۰
		۲	۱۳	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۳	۱۴	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۴	۱۵	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۵	۱۶	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۶	۱۷	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۷	۱۸	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۸	۱۹	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۹	۲۰	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۱۰	۲۱	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
تحويل شمس بسرطان اول صیف	جمعه	۱	۱۲	۲۰	۲۰	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۶	۲	۰۱	۰
		۲	۱۳	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۳	۱۴	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۴	۱۵	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۵	۱۶	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۶	۱۷	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۷	۱۸	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۸	۱۹	۲۷	۲۷	۲۷	۲۷	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۹	۲۰	۲۸	۲۸	۲۸	۲۸	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰
		۱۰	۲۱	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲	۲۲	۸	۲۰	۱۷	۲	۰۱	۰

جمادی الاخره

امساك		عشاء		عصر اول		ظهر		طلوع شمس		بین شمس تا غروب		شهر صرفی		هلال جمعه کیچھسی جنوبی مستدل و منجلی کورینور
ساعتاً	دقیقہ	ساعتاً	دقیقہ	ساعتاً	دقیقہ	ساعتاً	دقیقہ	ساعتاً	دقیقہ	ساعتاً	دقیقہ	ساعتاً	اسبوع	
۸	۲۳	۲	۱۱	۸	۳۳	۳	۲۸	۸	۳۲	۱۹	۲۹	۱۲	۱	جمعه (جمعه)
۱۰	۳۴	۲	۱۱	۸	۳۴	۳	۲۹	۸	۳۳	۲۰	۳۰	۱۳	۲	جمعه ایرتسی
۱۲	۳۵	۲	۱۰	۸	۳۵	۳	۳۰	۸	۳۴	۲۱	۱	۱۴	۳	بازار
۱۴	۳۶	۲	۱۰	۸	۳۶	۳	۳۱	۸	۳۵	۲۲	۲	۱۵	۴	بازار ایرتسی
۱۶	۳۷	۲	۹	۸	۳۷	۳	۳۲	۸	۳۶	۲۳	۳	۱۶	۵	صالی
۱۸	۳۸	۲	۹	۸	۳۸	۳	۳۳	۸	۳۷	۲۴	۴	۱۷	۶	چهار شنبه
۲۰	۳۹	۲	۸	۸	۳۹	۳	۳۴	۸	۳۸	۲۵	۵	۱۸	۷	پنجشنبه
۲۲	۴۰	۲	۸	۸	۴۰	۳	۳۵	۸	۳۹	۲۶	۶	۱۹	۸	جمعه ایرتسی
۲۴	۴۱	۲	۷	۸	۴۱	۳	۳۶	۸	۴۰	۲۷	۷	۲۰	۹	جمعه ایرتسی
۲۶	۴۲	۲	۷	۸	۴۲	۳	۳۷	۸	۴۱	۲۸	۸	۲۱	۱۰	بازار
۲۸	۴۳	۲	۶	۸	۴۳	۳	۳۸	۸	۴۲	۲۹	۹	۲۲	۱۱	بازار ایرتسی
۳۰	۴۴	۲	۶	۸	۴۴	۳	۳۹	۸	۴۳	۳۰	۱۰	۲۳	۱۲	صالی

توز رومی

رجب الفرد

امسالک		عشاء		عصر اول		ظهر		طلوع شمس		شهر صرفی		شهر صرفی	اسبوع	جمعه ایرتسی	هلال، جمعه ایرتسی کجهسی جنوبی مرتفع ومنور کورینور.
ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	روز	روز				
۷	۳۰	۱	۰۲	۸	۰۳	۳	۰۷	۹	۳۹	۱۶	۲۸	۱۰	۱	جمعه ایرتسی	
۸	۳۳		۰۲		۰۴		۰۸		۴۱	۱۷	۲۹	۱۱	۲	پازار	
	۳۷		۰۱		۰۴	۰	۰۹		۴۴	۱۸	۳۰	۱۲	۳	پازار ایرتسی	
	۴۰		۰۱		۰۰		۱		۴۷	۱۹	۳۱	۱۳	۴	صالی	
	۴۳		۰۰		۰۱		۲		۴۹	۲۰	۱	۱۴	۵	چهارشنبه	
	۴۶		۴۹		۰۷		۲		۵۲	۲۱	۲	۱۵	۶	چهارشنبه	
	۴۹		۴۹		۰۷		۲		۵۴	۲۲	۳	۱۶	۷	چهارشنبه	
	۵۰		۴۸		۰۸		۰		۵۷	۲۳	۴	۱۷	۸	جمعه ایرتسی	
	۵۳		۴۸		۰۹		۷		۵۷	۲۴	۵	۱۸	۹	پازار	
	۵۶		۴۸		۰۹		۷		۵۷	۲۵	۶	۱۹	۱۰	پازار ایرتسی	
	۵۷		۴۷		۱۰		۱۰		۵۷	۲۶	۷	۲۰	۱۱	صالی	
	۵۹		۴۶		۱۰		۱۱		۵۸	۲۷	۸	۲۱	۱۲	چهارشنبه	

اغستوس رومی
(لیله جلیله و غائب)

۸	۹	۱	۵۶	۹	۲	۰	۱۳	۱۰	۱۰	۲۸	۹	۲۲	۱۳	بخشینه
۱۲	۱۲	۱	۵۰	۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۳	۱۳	۲۹	۱۰	۲۳	۱۴	(جمعه)
۱۶	۱۶	۱	۵۰	۳	۱۷	۱۷	۱۷	۱۶	۱۶	۰۰	۱۱	۲۴	۱۵	جمعه ایرتسی
۲۰	۲۰	۱	۵۳	۴	۱۷	۱۷	۲۰	۱۹	۱۹	۱	۱۲	۲۵	۱۶	بازار
۲۳	۲۳	۱	۵۳	۵	۱۸	۱۸	۲۱	۲۰	۲۰	۲	۱۳	۲۶	۱۷	بازا ایرتسی
۲۷	۲۷	۱	۵۳	۶	۱۹	۱۹	۲۸	۲۸	۲۸	۳	۱۴	۲۷	۱۸	صالی
۳۰	۳۰	۱	۵۳	۷	۲۰	۲۰	۲۸	۲۸	۲۸	۴	۱۵	۲۸	۱۹	چهار شنبه
۳۴	۳۴	۱	۵۲	۸	۲۰	۲۰	۳۰	۳۰	۳۰	۵	۱۶	۲۹	۲۰	بخشینه
۳۷	۳۷	۱	۵۲	۹	۲۱	۲۱	۳۳	۳۳	۳۳	۶	۱۷	۳۰	۲۱	(جمعه)
۴۱	۴۱	۱	۵۱	۱۰	۲۱	۲۱	۳۸	۳۸	۳۸	۷	۱۸	۳۱	۲۲	جمعه ایرتسی
۴۵	۴۵	۱	۵۱	۱۱	۲۲	۲۲	۴۱	۴۱	۴۱	۸	۱۹	۳۲	۲۳	بازار
۴۹	۴۹	۱	۵۱	۱۲	۲۲	۲۲	۴۰	۴۰	۴۰	۹	۲۰	۳۳	۲۴	بازار ایرتسی
۵۳	۵۳	۱	۵۰	۱۳	۲۳	۲۳	۴۴	۴۴	۴۴	۱۰	۲۱	۳۴	۲۵	صالی
۵۷	۵۷	۱	۴۹	۱۴	۲۳	۲۳	۴۷	۴۷	۴۷	۱۱	۲۲	۳۵	۲۶	چهار شنبه
۶۱	۶۱	۱	۴۹	۱۵	۲۴	۲۴	۵۰	۵۰	۵۰	۱۲	۲۳	۳۶	۲۷	(بخشینه)
۶۵	۶۵	۱	۴۹	۱۶	۲۴	۲۴	۵۳	۵۳	۵۳	۱۳	۲۴	۳۷	۲۸	(جمعه)
۶۹	۶۹	۱	۴۸	۱۷	۲۵	۲۵	۵۷	۵۷	۵۷	۱۴	۲۵	۳۸	۲۹	جمعه ایرتسی
۷۳	۷۳	۱	۴۸	۱۸	۲۶	۲۶	۶۱	۶۱	۶۱	۱۵	۲۶	۳۹	۳۰	بازار

تحويل شمس بسنبله

{
جوس هاپون
ایلول فرنگی

{
لیله مراح النبی
علیه السلام

شعبان المعظم

الأم	امساك		عشاء		عصر اول		ظهر		طلوع شمس		برج شمس سنه	انقراض رومي	بقي الايام	شهر عربي		هلال
	ساعة	دقيقة	ساعة	دقيقة	ساعة	دقيقة	ساعة	دقيقة	ساعة	دقيقة				ساعة	اسبوع	
س	۹	۱۰	۱	۳۹	۹	۱۵	۰	۳۸	۱۱	۲	۱۵	۲۷	۹	۱	بازار ايرتسي	هلال بازار ايرتسي كيجهسي شالي علي ومنور كورديتور
س	۹	۱۳	۳۸	۳۸	۱۶	۱۶	۴۱	۲	۵	۱۶	۲۸	۱۰	۲	صالي		
س	۹	۱۷	۳۸	۳۸	۱۷	۱۷	۴۱	۸	۸	۱۷	۲۹	۱۱	۳	چهارشنبه		
س	۹	۱۹	۳۸	۳۸	۱۷	۱۸	۴۲	۱۱	۱۱	۱۸	۳۰	۱۲	۴	پنجشنبه		
س	۹	۲۲	۳۸	۳۸	۱۸	۱۸	۴۳	۱۳	۱۳	۱۹	۳۱	۱۳	۵	جمعه (جمعه)		
س	۹	۲۲	۳۷	۳۷	۱۸	۱۸	۴۷	۱۶	۱۶	۲۰	۱	۱۴	۶	جمعه ايرتسي		
س	۹	۲۹	۳۷	۳۷	۱۹	۱۹	۴۷	۱۹	۱۹	۲۱	۲	۱۵	۷	بازار		
س	۹	۳۲	۳۷	۳۷	۲۰	۲۰	۴۹	۲۲	۲۲	۲۲	۳	۱۶	۸	بازار ايرتسي		
س	۹	۳۹	۳۷	۳۷	۲۱	۲۱	۵۰	۲۳	۲۳	۲۳	۴	۱۷	۹	صالي		
س	۹	۴۲	۳۶	۳۶	۲۱	۲۱	۵۲	۲۴	۲۴	۲۴	۵	۱۸	۱۰	چهارشنبه		
س	۹	۴۸	۳۶	۳۶	۲۲	۲۲	۵۳	۲۵	۲۵	۲۵	۶	۱۹	۱۱	پنجشنبه		
س	۹	۵۰	۳۶	۳۶	۲۲	۲۲	۵۳	۲۶	۲۶	۲۶	۷	۲۰	۱۲	جمعه (جمعه)		

ايلول رومي

۱۱	۱۶	۲	۲۰	۹	۲۶	۶	۲۹	۱	۴	۲۶	۷	۲۰	۱۳	بازار
۱۹	۲۰	۲	۲۰	۹	۲۶	۶	۳۰	۱۴	۲۱	۲۷	۸	۲۱	۱۴	بازار ابرتسی
۲۲	۲۲		۲۱	۹	۲۸	۹	۲۱	۱۵	۲۲	۲۸	۹	۲۲	۱۵	صالی
۲۰	۲۷		۲۱	۹	۲۹	۱۰	۲۴	۱۶	۲۳	۲۹	۱۰	۲۳	۱۶	چهارشنبه
۲۰	۲۷	۲	۲۱	۹	۲۹	۱۱	۲۴	۱۷	۲۴	۲۹	۱۱	۲۴	۱۷	چهارشنبه
۲۳	۲۳	۱	۲۱	۹	۲۹	۱۲	۲۵	۱۸	۲۵	۲۹	۱۲	۲۵	۱۸	(جمعه)
۲۸	۲۸		۲۱	۹	۲۹	۱۳	۲۶	۱۹	۲۶	۲۹	۱۳	۲۶	۱۹	جمعه ابرتسی
۳۱	۳۱		۲۱	۹	۲۹	۱۴	۲۷	۲۰	۲۷	۲۹	۱۴	۲۷	۲۰	بازار
۳۲	۳۲		۲۱	۹	۲۹	۱۵	۲۸	۲۱	۲۸	۲۹	۱۵	۲۸	۲۱	بازار ابرتسی
۳۳	۳۳		۲۱	۹	۲۹	۱۶	۲۹	۲۲	۲۹	۲۹	۱۶	۲۹	۲۲	صالی
۳۴	۳۴		۲۱	۹	۲۹	۱۷	۳۰	۲۳	۳۰	۳۰	۱۷	۳۰	۲۳	چهارشنبه
۳۷	۳۷		۲۱	۹	۲۹	۱۸	۳۱	۲۴	۳۱	۳۱	۱۸	۳۱	۲۴	چهارشنبه
۳۸	۳۸		۲۱	۹	۲۹	۱۹	۳۱	۲۵	۳۱	۳۱	۱۹	۳۱	۲۵	(جمعه)
۳۹	۳۹		۲۱	۹	۲۹	۲۰	۳۱	۲۶	۳۱	۳۱	۲۰	۳۱	۲۶	جمعه ابرتسی
۴۰	۴۰		۲۱	۹	۲۹	۲۱	۳۱	۲۷	۳۱	۳۱	۲۱	۳۱	۲۷	(بازار)
۴۱	۴۱		۲۱	۹	۲۹	۲۲	۳۱	۲۸	۳۱	۳۱	۲۲	۳۱	۲۸	بازار ابرتسی
۴۲	۴۲		۲۱	۹	۲۹	۲۳	۳۱	۲۹	۳۱	۳۱	۲۳	۳۱	۲۹	صالی
۴۳	۴۳		۲۱	۹	۲۹	۲۴	۳۱	۳۰	۳۱	۳۱	۲۴	۳۱	۳۰	چهارشنبه
۴۴	۴۴		۲۱	۹	۲۹	۲۵	۳۱	۳۰	۳۱	۳۱	۲۵	۳۱	۳۰	چهارشنبه

زیارت حرقه سعادت

تحویل شمس به قرب

تشریح ثانی فرنگی

لیله جلاله قدر

۱۲	۲۰	۱	۳۰	A	۳۳	۷	۱۹	۲	۲۲	۲۱	۶	۱۹	۱۳	صالی
۱۲	۲۲	۱	۳۰		۳۰	۷	۲۰		۲۴	۲۷	۷	۲۰	۱۴	چهارشنبه
۱۲	۲۳	۱	۳۰		۳۰	۸	۲۱		۲۸	۲۸	۸	۲۱	۱۰	نخستین
۱۲	۲۴	۱	۳۰		۳۰	۹	۲۲		۲۸	۲۹	۹	۲۲	۱۶	(جمعه)
۱۲	۲۵	۱	۳۰		۳۰	۱۰	۲۳		۳۰	۳۰	۱۰	۲۳	۱۷	جمعه ایرتسی
۱۲	۲۶	۱	۳۰		۳۰	۱۱	۲۴		۳۱	۳۱	۱۱	۲۴	۱۸	بازار
۱۲	۲۷	۱	۳۰		۳۰	۱۲	۲۵		۳۱	۳۱	۱۲	۲۵	۱۹	بازار ایرتسی
۱۲	۲۸	۱	۳۰		۳۰	۱۳	۲۶		۳۱	۳۱	۱۳	۲۶	۲۰	صالی
۱۲	۲۹	۱	۳۰		۳۰	۱۴	۲۷		۳۱	۳۱	۱۴	۲۷	۲۱	چهارشنبه
۱۲	۳۰	۱	۳۰		۳۰	۱۵	۲۸		۳۱	۳۱	۱۵	۲۸	۲۲	نخستین
۱۲	۳۱	۱	۳۰		۳۰	۱۶	۲۹		۳۱	۳۱	۱۶	۲۹	۲۳	(جمعه)
۱۲	۳۲	۱	۳۰		۳۰	۱۷	۳۰		۳۱	۳۱	۱۷	۳۰	۲۴	جمعه ایرتسی
۱۲	۳۳	۱	۳۰		۳۰	۱۸	۳۱		۳۱	۳۱	۱۸	۳۱	۲۵	بازار
۱۲	۳۴	۱	۳۰		۳۰	۱۹	۳۱		۳۱	۳۱	۱۹	۳۱	۲۶	بازار ایرتسی
۱۲	۳۵	۱	۳۰		۳۰	۲۰	۳۱		۳۱	۳۱	۲۰	۳۱	۲۷	صالی
۱۲	۳۶	۱	۳۰		۳۰	۲۱	۳۱		۳۱	۳۱	۲۱	۳۱	۲۸	چهارشنبه
۱۲	۳۷	۱	۳۰		۳۰	۲۲	۳۱		۳۱	۳۱	۲۲	۳۱	۲۹	نخستین
۱۲	۳۸	۱	۳۰		۳۰	۲۳	۳۱		۳۱	۳۱	۲۳	۳۱	۳۰	
۱۲	۳۹	۱	۳۰		۳۰	۲۴	۳۱		۳۱	۳۱	۲۴	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۰	۱	۳۰		۳۰	۲۵	۳۱		۳۱	۳۱	۲۵	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۱	۱	۳۰		۳۰	۲۶	۳۱		۳۱	۳۱	۲۶	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۲	۱	۳۰		۳۰	۲۷	۳۱		۳۱	۳۱	۲۷	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۳	۱	۳۰		۳۰	۲۸	۳۱		۳۱	۳۱	۲۸	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۴	۱	۳۰		۳۰	۲۹	۳۱		۳۱	۳۱	۲۹	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۵	۱	۳۰		۳۰	۳۰	۳۱		۳۱	۳۱	۳۰	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۶	۱	۳۰		۳۰	۳۱	۳۱		۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۷	۱	۳۰		۳۰	۳۱	۳۱		۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۸	۱	۳۰		۳۰	۳۱	۳۱		۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	
۱۲	۴۹	۱	۳۰		۳۰	۳۱	۳۱		۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	
۱۲	۵۰	۱	۳۰		۳۰	۳۱	۳۱		۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	۳۱	

تجدید شمس بقوس

کانون اول فرنگی

ذی القعدة الشریفه

امسالک	عشاء	عصر اول	ظهر	طلوع شمس		برج شمس	تاریخ تولد	تاریخ وفات	شماره	شهر عربی	اسبوع	حالات
				ساعت	دقیقه							
۱۲	۰۶	۱	۳۳	۲	۰۲	۱۳	۲۳	۶	۱	(جمعه)		حالات جمعه کجهدی شمالی موقع ممتلی کوردیناتور.
۰۷	۰۶	۱	۳۲	۲	۰۳	۱۴	۲۴	۷	۲	جمعه ایرانسی		
۰۸	۰۹	۱	۳۲	۲	۰۴	۱۰	۲۰	۸	۲	بازار		
۰۹	۰۹	۱	۳۲	۲	۰۰	۱۶	۲۶	۹	۴	بازار ایرانسی		
۰۰	۰۰	۱	۳۲	۲	۰۱	۱۷	۲۷	۱۰	۰	صالی		
۰۱	۰۱	۱	۳۲	۲	۰۷	۱۸	۲۸	۱۱	۶	چهارشنبه		
۰۱	۰۱	۱	۳۲	۲	۰۸	۱۹	۲۹	۱۲	۷	پنجشنبه		
۰۲	۰۲	۱	۳۲	۲	۰۸	۱۹	۳۰	۱۳	۸	(جمعه)		
۰۲	۰۲	۱	۳۲	۲	۰۹	۲۰	۱	۱۴	۹	جمعه ایرانسی		
۰۳	۰۳	۱	۳۲	۲	۰۰	۲۱	۲	۱۵	۱۰	بازار		
۰۳	۰۳	۱	۳۲	۲	۰۰	۲۲	۳	۱۶	۱۱	بازار ایرانسی		
۰۳	۰۳	۱	۳۲	۲	۰۱	۲۳	۴	۱۷	۱۲	صالی		

کنون او روسی

۱	۳	۱	۹	۷	۲	۱	۲۰	۰	۱۸	۱۳	چهارشنبه
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۲۱	۶	۱۹	۱۴	پنجشنبه
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۲۷	۷	۲۰	۱۵	(جمعه)
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۲۸	۸	۲۱	۱۶	جمعه ايرتسي
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۲۹	۹	۲۲	۱۷	بازار
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۰	۱۰	۲۳	۱۸	بازار ايرتسي
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۱	۱۱	۲۴	۱۹	صالي
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۲	۱۲	۲۵	۲۰	چهارشنبه
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۳	۱۳	۲۶	۲۱	پنجشنبه
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۴	۱۴	۲۷	۲۲	(جمعه)
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۵	۱۵	۲۸	۲۳	جمعه ايرتسي
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۶	۱۶	۲۹	۲۴	بازار
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۷	۱۷	۳۰	۲۵	بازار ايرتسي
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۸	۱۸	۳۱	۲۶	صالي
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۳۹	۱۹	۳۲	۲۷	چهارشنبه
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۴۰	۲۰	۳۳	۲۸	(پنجشنبه)
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۴۱	۲۱	۳۴	۲۹	(جمعه)
۱	۰	۳	۳	۳۸	۲	۲	۴۲	۲۲	۳۵	۳۰	جمعه ايرتسي

اول اربابين
تحويل شمس مجدي
اول فصل شتا

کانون ثاني فرنگي
واس سنه ۱۹۰۸

ذی الحجة الشریفه

ایام مخصوصه	امساك		عشاء		عصر اول		ظهر		طلوع شمس		برج شمس ذی	كانون اول و ثانی	كانون ثانی و ثانی	شهر صربی		هلال
	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه	ساعت	دقیقه				اسبوع	شهر صربی	
۱	۰۹	۵۹	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۰	۱۳	۲۳	۰	۱	پاژار	هلال پاژار کیمبسی شالی غایت انچه کورینور
۲	۰۸	۵۸	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۴	۱۴	۲۴	۰	۲	پاژار ایرتسی	
۳	۰۸	۵۸	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۲	۱۰	۲۰	۷	۳	صالی	
۴	۰۶	۵۶	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۱	۱۷	۲۶	۸	۴	چهارشنبه	
۵	۰۰	۵۰	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۰	۱۸	۲۷	۹	۵	پنجشنبه	
۶	۰۲	۵۲	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۹	۱۹	۲۸	۱۰	۶	(جمعه)	
۷	۰۲	۵۲	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۷	۱۹	۲۸	۱۱	۷	جمعه ایرتسی	
۸	۰۱	۵۱	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۶	۲۰	۲۹	۱۲	۸	پاژار	
۹	۰۰	۵۰	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۶	۲۱	۳۰	۱۲	۸	پاژار ایرتسی	
۱۰	۴۸	۰۰	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۴	۲۲	۳۱	۱۴	۹	پاژار ایرتسی	
۱۱	۴۷	۴۱	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۲	۲۳	۳۱	۱۴	۱۰	(صالی)	
۱۲	۴۰	۳۰	۱	۴۳	۹	۴۷	۷	۲۰	۲	۰۱	۲۴	۳۱	۱۵	۱۱	چهارشنبه	

(یوم صریفه)
 کانون ثانی روسی
 داس سنه ۱۹۰۸
 (عید اضحی)
 وقت صلاوة عید د ۲۷ ساعت

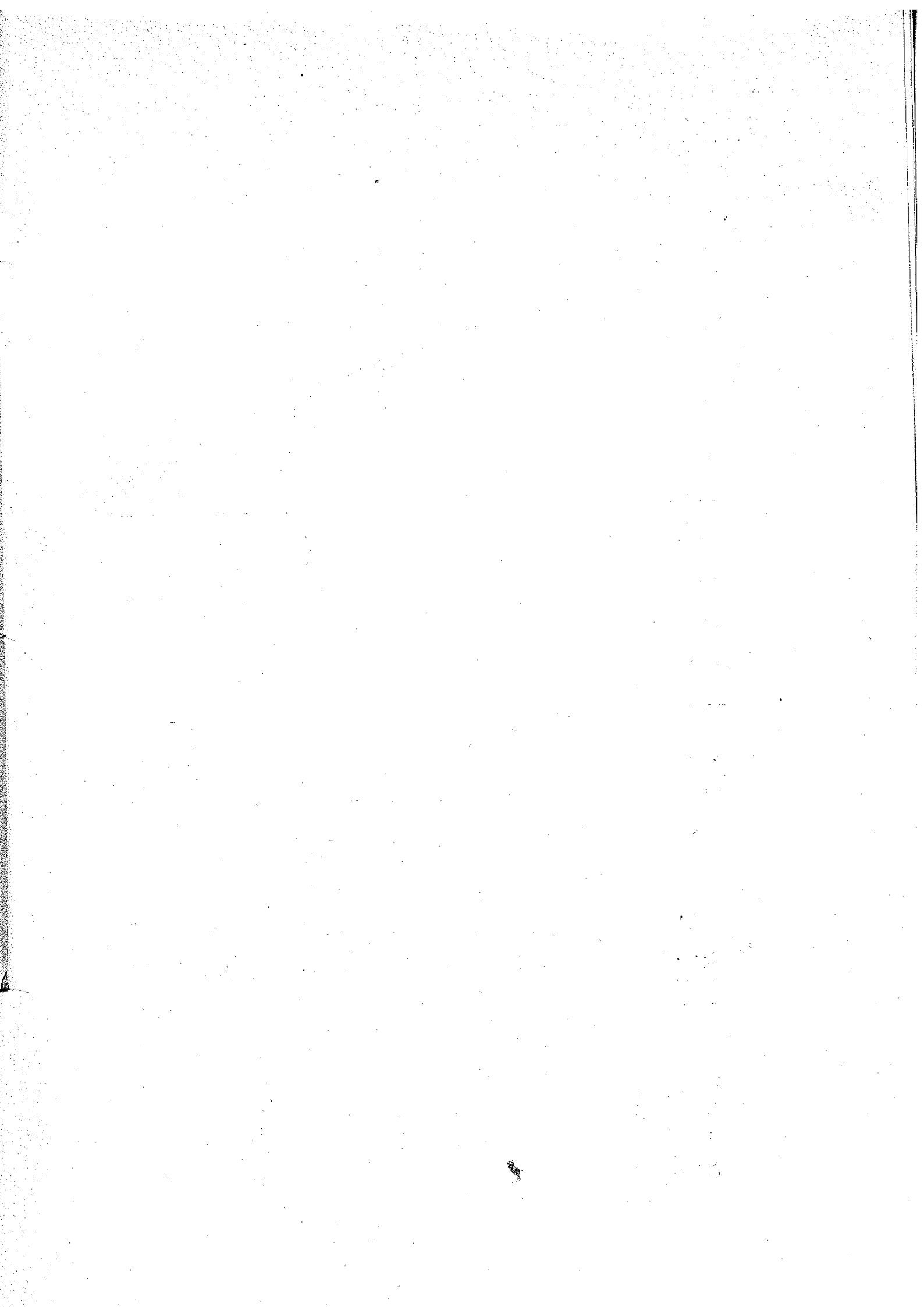

تحويل شمس بدلو

(جمعه) ۱۳
 جمعه ايرتسي ۱۴
 بازار ۱۵
 بازار ايرتسي ۱۶
 صالي ۱۷
 چهارشنبه ۱۸
 پنجشنبه ۱۹
 (جمعه) ۲۰
 جمعه ايرتسي ۲۱
 بازار ۲۲
 بازار ايرتسي ۲۳
 صالي ۲۴
 چهارشنبه ۲۵
 پنجشنبه ۲۶
 (جمعه) ۲۷
 جمعه ايرتسي ۲۸
 بازار ۲۹
 بازار ايرتسي ۳۰

۱۲	۳۳	۱	۳۲	۹	۳۶	۷	۲۶	۲	۳۷	۲۶	۴	۱۷	۱۳
۱۲	۳۲	۱	۳۲	۹	۳۶	۷	۲۶	۲	۳۷	۲۶	۴	۱۷	۱۴
۱۳	۳۰	۱	۳۱	۹	۳۳	۷	۲۳	۲	۳۳	۲۸	۶	۱۹	۱۵
۱۴	۳۹	۱	۳۱	۹	۳۲	۷	۲۳	۲	۳۲	۲۹	۷	۲۰	۱۶
۱۵	۳۷	۱	۳۱	۹	۳۰	۷	۲۲	۲	۳۰	۲۱	۸	۲۱	۱۷
۱۶	۳۰	۱	۳۱	۹	۳۰	۷	۲۱	۲	۲۸	۲۰	۹	۲۲	۱۸
۱۷	۳۳	۱	۳۰	۹	۳۰	۷	۲۰	۲	۲۸	۲۳	۱۰	۲۳	۱۹
۱۸	۳۱	۱	۳۰	۹	۳۰	۷	۱۹	۲	۲۶	۲۴	۱۱	۲۴	۲۰
۱۹	۳۹	۱	۳۰	۹	۳۰	۷	۱۸	۲	۲۱	۲۵	۱۲	۲۵	۲۱
۲۰	۳۷	۱	۳۰	۹	۳۰	۷	۱۷	۲	۱۹	۲۶	۱۳	۲۶	۲۲
۲۱	۳۰	۱	۳۰	۹	۳۰	۷	۱۶	۲	۱۷	۲۷	۱۴	۲۷	۲۳
۲۲	۳۹	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۱۵	۲	۱۴	۲۸	۱۵	۲۸	۲۴
۲۳	۳۷	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۱۴	۲	۱۳	۲۹	۱۶	۲۹	۲۵
۲۴	۳۰	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۱۳	۲	۱۲	۳۰	۱۷	۳۰	۲۶
۲۵	۳۹	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۱۲	۲	۱۲	۳۱	۱۸	۳۱	۲۷
۲۶	۳۷	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۱۱	۲	۱۰	۳۱	۱۹	۳۱	۲۸
۲۷	۳۰	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۱۰	۲	۷	۳۱	۱۸	۳۱	۲۹
۲۸	۳۹	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۹	۲	۵	۳۱	۱۹	۳۱	۳۰
۲۹	۳۷	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۸	۲	۳	۳۱	۱۹	۳۱	۳۰
۳۰	۳۰	۱	۳۰	۹	۳۳	۷	۷	۲	۲	۳۱	۱۹	۳۱	۳۰

آخر ارپين
 شاپا فورتکي
 اول حسين

اشبو ۱۲۲۵ سنه سندن مقدم ظهوره کلان بعض وقائع مشهوره
۱۹۰۷

جدولیدر .

(سنین شمسیه حسابیه ترتیب ایدلشدر) .

سنه	
۱۸۵۲۸۷	کفایه قولی موجینجه خلقت عالمدن زمانزه قدر
۱۸۵۰۱۱	اولوغ بك قولنجه
۳۱۸۰۹	فیکه لر لیلرک نقلنه کوره
۷۲۴۷	تقویم التواریخ قولنجه
۵۹۰۸	توراتده بیلدیرلدیکنه کوره
۵۸۱۲	یولیانک قولنجه
۵۶۶۸	یهود یلرک حسابجه
۵۲۶۱	طوفان نوح علیه السلامدنبری
۴۷۸۲	مصرده کی مدینتک پیدا و ظهورندنبری
۴۹۹	آتوریه حکومتک تشکلندنبری
۳۹۲۴	ولادت سیدنا حضرت ابراهیم علیه السلامدنبری
۳۳۶۲	مصردن موسی علیه السلامک هجرتندنبری
۳۳۲۱	یهودیه حکومتک تشکلندنبری
۲۸۸۵	حضرت سلیمان علیه السلامک سلطنتندنبری
۲۷۶۲	رومه حکومتک تشکلندنبری
۲۴۹۰	آتنه حکومتک تشکلندنبری
۲۳۹۷	ایران حکومتک تشکلندنبری
۲۲۳۰	اسکندر رومینک وفاتندنبری
۱۹۵۱	یولیوس سزارک وفاتندنبری
۱۷۷۱	جام ایجادندنبری

- سنه
- ۱۶۲۱ آياصوفانك انشاسندنبرى
- ۱۳۳۷ رسول الله صلى الله عليه افنديمرك ولادت پرسعادت سنيه لرنديبرى
- ۱۲۷۵ نبى عالمقام افنديمىر حضرت تليرىنك دار آخرتى تشرىفلرنديبرى
- ۱۲۷۲ اسكى ايران دولتىك باطمسندن (قادسيه محاربه سندن) برى
- ۱۲۶۳ حضرت عمر الفاروق رضى الله عنه افنديمرك وفاتندنبرى
- ۱۲۴۵ اسلام حكومتده پوسته نك ايلك تشكىلندنبرى
- ۱۲۲۸ وقعه جگر سوزكر بلادنبرى
- ۱۲۱۳ معاويه نامنه واسلام حكومتنه مخصوص ايلك سكه نك ضربندنبرى
- ۱۲۰۸ امام عظيم ابو حنيفه - رحمه الله - افنديمرك ولادتندنبرى
- جناب طارق قوماندسى آلتده اوله رق مسلمانلرك اسپانيايه
- ۱۱۹۹ سرورلرنديبرى
- ۱۱۹۴ كاغدك ايجادندنبرى
- ۱۱۹۳ مدارس و مكاتب اسلاميه يه فن كيميانك ادخالندنبرى
- ۱۱۶۳ امويه حكومتك انقراضندنبرى
- ۱۱۵۸ عباسيه حكومتك تشكىلندنبرى
- ۱۱۴۹ بغداد بهشت آبادك تاسيسندنبرى
- امام اعظم ابو حنيفه افنديمىر حضرت تليرىنك وفاتندن و امام شافعى
- ۱۱۴۰ حضرت تليرىنك ولادتندنبرى
- ۱۱۲۶ هارون الرشيد حضرت تليرىنك قسطنطينيه آلتنه كليندنبرى
- ۱۱۱۱ امام مالك حضرت تليرىنك وفاتندنبرى
- حكمداران عباسيه دن اك زياده علوم و فنونى حمايه و دها طوغرىسى
- ۱۰۷۴ احيالدين ماهونك وفاتندنبرى
- سربسى تعليمى رفع ايدن و عربلرك نرونى مشابه سنده بولنان
- ۱۰۴۶ متوكلى على اللهك وفاتندنبرى
- ۱۰۰۲ شعراى مشهوره عربدن هتئينيك ولادتندنبرى
- ۹۷۵ اعظم حكما و اطباى اسلاميه دن ابوبكر رازينك وفاتندنبرى

- ۹۵۷ کبار فلاسفه اسلامیه دن اولان فارابینک وفاتندنبری
ابتدا بغدادده مدرسه بنیاد ایدن وزیره شهور نظام الملکک
ولادتندنبری
- ۸۸۹ اعظم شعرای عالم میاننه داخل اولان فرس کبار شعراسنده جناب
فردوسینک وفاتندنبری
- ۸۸۷ اوروپاده Avicenna نامی آلتنده شهرت بولان اعظم فلاسفه
اسلامیه دن علی ابن سینانک وفاتندنبری
- ۸۷۰ اعظم ادبا و شعرای عربدن معرینک وفاتندنبری
- ۸۵۰ برنجی مدرسه اولان بغدادده کی «مدرسه نظامیه» نک کشادندنبری
- ۸۴۱ حجة الاسلام لقب مفتحرتنه کسب استحقاق ایدن و متانت
علمیه سیله شهرت بولان اسلام فیلسوفی امام غزالی نک وفاتندنبری
- ۷۹۶ مشاهیر شعرای ایراندن و کبرای رصد شناسان عجمدن «خیام» نک
وفاتندنبری
- ۷۸۶ وروپاده Averhoes نامی آلتنده شهرت بولان واعظم فلاسفه
اسلامیه دن معدود اولان «ابن الرشید» نک وفاتندنبری
- ۷۰۹ اعظم مفسرین قرآن عظیم الشاندن فخرالدین رازینک وفاتندنبری
- ۷۰۴ برنجی دفعه مولد نبوینک قراندنبری
- ۷۰۱ عباسیه دولتک انقراضندنبری
- ۶۵۱ کیلرده استعمال اولنان پوصله نک ایجادندنبری
- ۶۱۹ دولت عثمانیه نک کسب استقلالندنبری
- ۶۰۷ باروت ایجادندنبری
- ۵۷۹ عثمانلیلرک اوروپایه ایملک مرورلندنبری
- ۵۶۸ بوسنه قطعه سنه عثمانلیلرک برنجی هجومندنبری
- ۵۲۲ الک بیوک غز لکویان اعاجمدن دایون صاحبی جناب حافظک وفاتندنبری
- ۵۲۰ قوصوه محاربه مشهوره سندن واسکی صرب قرالغنک
انقراضندنبری
- ۵۱۸

- سنه
- ۵۱۶ برنجی بوسنه قرالی «توردقو» نك وفاتندبری
- ۵۰۱ الك بويوك عرب مورخارندن «ابن خلدون» ك وفاتندبری
- ۴۸۹ برنجی بوسنه بكي، مدير اموری غازی اسحق بكك نصب
و تعیینندبری
- ۴۷۳ طوب ایجادندبری
- ۴۶۸ اصول طبع ایجادندبری
- ۴۵۴ عثمانلیل طرفندن استانبولك فتحندبری
- ۴۴۴ بوسنه قرالغنگ لغو و انقراضندبری
- ۴۴۱ «قوساچا و و قیچ هر سك سته پان» ك وفاتندبری
- ۴۲۵ هر سك حكومتك انقراضندبری
- ۴۱۵ آمریکا كشفندبری
- ۴۱۴ قوباوه اووه می محاربه سندبری
- ۴۰۱ میخائیل اوغلی اسکندر پاشانك وفاتندبری
- ۳۹۱ جیب ساعتك ایجادندبری
- ۳۸۹ یاووز سلطان سلیم حضرت تلرینك احراز خلافت ایلدیکی وقتندبری
- ۳۸۱ اسپانیاده کی اهل اسلامك قتل عامندبری
- ۳۸۱ مهاج محاربه سی و محار قرالغنگ اندارسندبری
- ۳۷۹ ایکنجی دفعه اوله رق یا پچه قلعه سنك فتحندبری
- ۳۷۷ غازی خسرو بك جامعشریفك انشاسندبری
- ۳۶۷ بوسنه خیر خواهی غازی خسرو بك حضرت تلرینك وفاتندبری
- ۳۴۱ سلطان سلیمان قانونی حضرت تلرینك وفاتندبری
- تقی الدین رصدی طرفندن تلسقوپ ایله اصول اعشارینك
- ۳۳۷ احداثندبری
- اعاظم وزرای عثمانیه دن صقوللی زاده طویل محمد پاشا حضرت تلرینك
- ۳۲۸ وفاتندبری

۱۱	سنه
۳۱۴	سیساق قلعه سی پیشکاهنده کی غازی حسن پاشانک هزیمتندبری
۳۰۴	ممالک عثمانیه ده دخانک شیوع واستعمالندبری
۲۶۶	اوروپاده جرائدک ایلیک نشرندبری
۲۲۴	ترکلرک ویانه آلتنده کی مغربیتلرندبری
۲۲۱	زائطه محاربه سی و بودیم شهرینک فتحندبری
۲۲۰	بوسنه یه یهودیلرک هجرتندبری
	بوسنه - هر سک قطعه لرینه وقوعیون هجوملرک پک چوغنی
	اهالیء محلیه ایله دفعه، وبوقطعه لری محافظه یه موفق اولان غازی
۲۱۷	خسرو پاشانک بوسنه ده کی وزیرلکی زمانندبری
	«پرنس اوغهن ساوویسقی» نک بوسنه یه وقوعبولان هجوم
۲۱۰	وغارتندبری
	«میتزه پولید دانیلو» نک تشویقی ایله قره طاغده کی مسلمانلرک
۲۰۵	قتل عامندبری
۱۸۵	اصول طبعک ممالک عثمانیه یه ادخالندبری
۱۷۰	بتالوقه آلتنده وقوعبولان مشهور محاربه دبری
۱۵۶	سپر صاعقه نک ایجادندبری (فرانقلین)
۱۳۱	شمالی آمریقانک کسب استقلالندبری
۱۲۰	فرانسه انقلاب کیرندبری
۱۰۰	واپورک ایجادندبری
۹۳	دهرنده لینک بوسنه ده کی وزیرلکندبری
۹۲	بیوک ناپولیونک گرفتار اسارتندبری
۹۱	دمیر یولی ایجادندبری
	بوسنه - هر سک اعیان و اشرافنک اوجاغنه انجیر دیکن جلال
۸۵	پاشانک دار جزایه ارتحالندبری
۸۵	یکیکچریلرک دوچار مجازاتندبری
۸۱	عبدالرحمن پاشانک سرایده کی حکم دهشت آورندبری

سنه

- ۷۶ غراداشچويك حسين قيودانك قيام مشهورندنبري
- ۶۸ تنظيمات خيريه اعلانندنبري
- ۵۸ آوستريا امپراطوري و مجارستان قرالى « برنجى فرانويوسينپ »
حضرتلرينك صندالىء حكمدارى به قعودندنبري
- ۵۶ لاتاس عمر پاشانك بوسنه - هر سك قطعه لرني ماتمما برحاله
قويه ليدندنبري
- ۵۶ استولچه لى رضوانبكوپچ على پاشانك وفاتندنبري
- ۳۱ اميرالمؤمنين خليفه رسول امين سلطان غازى عبدالحميدخان افنديمر تحت
سلطنت وسرير خلافته جلوس هايونلرندنبري
- ۲۸ مع مجارستان آوستريا دولتتك بوسنه - هر سكي اشغالندنبري

﴿ مطالعه ﴾

» ۱ «

قوم - آرازانده دین، لسان ویا دیگر بر منفعت کبی مشترک و کندیلرنجه معتدبه برجهت جامعه لری بولنان بر طاقم افراد انسانیه در که بر فردده اولدینی کبی آنک ده بر طاقم شرائط حیات و بقاسی واردر.

بر فرد انسانینک موجودیتی صورت شخصیه سنک وجودیله و فناسی آنک فناسیله اولدینی کبی بر قومک بقا و حیاتی اول جهت جامعه سنک بقاسیله و فناسی آنک فناسیله اولدینی ده بر امر مسلمدر.

بو تعریفه کوره بز، بوسنه مسلمانلری بر قوم اولوب روحمز و جمله مزجه مسلم جهت جامعه مز « دین مبین احمدی » اولدیغندن آنک آرا مزده دوام و بقاسی قومیتیزک بقاسی و فناسی - قومیتیزک فناسی دیمک اولدینی وارسته قید بیاندر.

بر دینک محافظه سی ایسه اول باول آنک تعمیم نعلمنه و تعمیم تعلیمی فائده سنک عظمتنه، غایتنک قدسیتنه نسبتاً پک جزئی اولان بر فداکاری مالییه موقوف ایدوکی بدیی ایکن آنک اختیارینه اولنان دعوتیه واهی بهانه لرایله عدم اجابتیز او بزم معتاد اولان دعوا ی دیانتپرووری ایله توفیق قبول ایتیز درجده بر مناقضه تشکیل ایتیکده در که عدم بصیرته بوندن بیوک اماره تصور اولنه ماز.

ایشته بویله تناقضه، عدم بصیرته دوشن بر قومه داء عضاله دوشمش بر قوم نظریله باقامق الدن کلز.

بو بصیرتیزک « الله کوستر مسون! » دها امتداد ایده جک اولورسه سفاهت، و سفاهت دوام ایدرایسه فقر و ضرورت تزايد ایده جکندن آز وقت ظرفنده دردی مزه درمان آرایه جق اولسه ق بیاه بوله میه جغمز در کاردر.

بو تقدیر جه بزم حاملز « حال احتضار » دیمک اوله جنندن چوق کچمدن آنی « ارکشی نیتنه » نداسی تعقیب ایده جکنده شبهه ایتک کار عاقل دکلدر.

دیمک که دینیزی دعوا مز وجهله سویور ایسه ک تعمیم تعلیمینه رغبت ایده جکیز. وباری اسرافاتیزدن، سفاهتمزدن بر مقدار شی آرتیروب او

فريضه نك، او مهمه دينه نك اقامه سنه ايلك ظهور ايدم جك داعي به بالاتفاق اجابت ايله جكمز . يوخسه عاقبتنر محودر .

«۲»

هر نصل ايسه اولدنبري بعض آحاد ناس آراسنه صقولوب يرلشمش براعتقاد غريبه كوره كويا كسب ثروت ايتك شرعاً مذموم ايمش ؟
 حالبوكه انفاق، عفت، ايجابنده بر داعي خيره اجابت ايله بيلمك كبي على الاكثر ثروته توقف ايدن خصائل شرعاً ممدوح، بالعكس امسالك، غدر، خيانت، تخاذل كبي على الاكثر فقر و ضرورتدن تولد ايلمان رزائل مذموم اولديغندن ثروتك على الاطلاق شرعاً مذموم اولديغيني تظاهر ايدر.
 في الواقع ثروت شرعاً نه ايمان كبي حسن لذاته، ونه ده كفر كبي قبيح لذاته در بلکه حد ذاتنده بر امر مباح ولوب حسن نيته مقارنتي اعتباريله حسن لغيره، و سو نيته اتصالي اعتباريله قبيح لغيره در.

لكن ظن عاجزانه نه قالور ايسه زمانه مزده همه حال ثروتك جهت حسني نظر اعتباره آلتق اقتضا ايدر، زيرا زمانه مزده دين، اخلاق قومه مز ثروتدنبشقه بر واسطه ايله محافظه و تايمين ايديله مز اولدي .

بناء عليه ايكده برده وجوديني دعوي ايتديكمز حيمته حظ ونصيبمز وار ايسه بر طرفدن ثروت موجوده مزى محافظه و ديكر طرفدن هم تزويد ثروت ايتك و همده فقرا مزى كسب يمنيلايله ذل سوؤالدين اغناء ايلمك ايجون زراعي، تجاري، صناعي جمعيتلر تاسيس ايدم بيلمك مقصديله شمديدن هر درلو صنايع رايجه تحصيلي ايجون دليقائلي لر مزدن و ارباب استعداددن مقدار كافي آدم ايجاب ايدن معاهد فنونه كوندريلمك ايجون لازمكلان سرمايه نك تداركنه باقلى يز .

نصل ؟ ديو سوال اولنورسه اوت توسيع ايدمك يعنى رغبت عموميه به مظهر اولمق شرطيله «غيرت» مزك بو مهمه به كفايتي اميد اولنور .

«۳»

نبى بشر معتدل بر مزاجده ياراديلوب بر طرفدن لوازم حياتيه سي غايت چوق، ديكر طرفدن آنى يالكنز باشنه تدارك و تحصيل ايتمك دن عاجز

اولدیغندن وقت مرهوننه قدر تأمین بقا ایچون بی نوعنک معاوتنه محتاج اولدیغنی حس ایدرک اولاً عائله، قریه و مملکت کی جمعیتلر تأسیس ایله سایه اتحادده اولدقچه دفع احتیاجاتنه چارده ساز اولمشیدی.

لکن نه چاره ایش بو قدرله بیتمدی! طبع بشرده برده فکر ترازه، حس تفوق مرکز اولدیغندن احتیاجات بشریه حال ابتدائیسنده قالدیه یوب بر مرتبه طاقتفرسایه واصل اولدی.

قوة فکریه سیله حیوانات سائردهن ممتاز اولان انسان بوکاده بر چاره بولمق ایچون، اولجه تأسیس ایش اولدیغنی جمعیات مدنیه اجزاء فردیه سنک قوای متفرقه سنی برقات دها تقریب و توحید ایدرک جمعیات اقتصادیه تشکیل و بو واسطه ایله قوه اتحادیه سندن برقات دها استفاده سنی تأمین ایشمه یول بولدی. بر جمعیتدن مطلوب وجهله مستفید اولمق ایچون سائر بالجمله وسائط مرکبه کی آنکده اصول و شرائطی اولمق لازمه کلدیکنی دخی بیلمدیکندن مرور زمانیه تجربه ایده آنلری ده برر برر آکلایوب ثبت دفتر اذعان ایلدیکندن بالطبع تشکیل جمعیت حقنده بر طاقم قواعد مخصوصه یی مشتمل بر فن مخصوص حصوله کلدی.

مثلاً بر فاعل مختاردن صادر اولان هر نوع هیئات ترکیبه نك برر ماده سی، غایتی، صورتی، و بونلره عائد شرائط بقا و ابتدائی اولدیغنی کی بر جمعیتک ده عینیه او شیرلی اولدیغنی میدانه چیقدی.

بر جمعیتک ماده سی، آنی تشکیل ایدن و بر مقصده شریک بولنان افراد انسانیه، و غایتی، بر منفعت مشترک استحصالی، و صورتی، تأمین مقصده کی وضع اولنان قواعد مخصوصه نك التزامی، و مؤسسه کی اول جمیته احتیاج اولدیغنی ادراک و تأسیسنه بدل سعی و اقدام ایدن دهات سر آمدان ملتدر. و شرائطی ایسه:

اولاً: تأسیس جمعیه لزومک تصدیقی. والا عن جهل عقلانک بر امر مشکوک الفائده یه اقدامی متصور دکلدی.

ثانیاً: جمعیتدن مقصود اولان منفعتک افراد جهده بر منفعت اولمق اوزره قبول و تلقی اولمسی. یوخسه تأسیس جمعیه رغبت عمومی حاصل اولماز.

ثالثاً: تأمین مقصد ایچون وضع او انه جق قواعدك شاعرانه دكل
 حكیمانه اولمسی . والا یافسخ جمعته ویاخود تبدیل قواعد ایچون تضحیح اوقاته
 مؤدی اولور .

سلطان بیدانی ابولفتح محمدالثانی
 Sultan Fatih Mehmed II.

رابعاً: قواعد موضوعه بی اجرا ایچک هیئت اداره و عمله دن بشقه
 برده هیئت تفتیشیه بولمیلیر .
 بو شرط معاملات جمعیتک اصول دفتریه موافق صورتده جریاتی

اقتضا، ابتدیی کی اصول دفتری فنكده بزجه نه درجه ده تحصیلی مهم اولدیغنی کوسرر. حکومت جلیله مزك بو فنك تدریسی ایچون مخصوص درسخانه آچمش اولدیغنی حالده کسچلر مزك آکا لزومی درجه سننده رغبت ایتمه سی شایان تأسفدر. چونکه اصول دفتری یه موافق معاملاتی اجرا اولمیان مؤسسه نك مطلوب وجهله تکاملی قابل دکلدرد. حالبوکه بو فن اولیله علوم و فنون سائره کی طول مدت تحصیله توقف ایتمدیکی حالده اهمیتی فنون و صنایع سائرهدن دون دکلدر.

خاساً: جمعیتک روحی مثابه سننده اولان هیئات اداره سنک ازانی خدمتتری نسبتنده عملارندن مستفید ایدلملیدرلر. والا امر تفتیش لایقی وجهله مؤثر اوله ماز.

سادساً: هیئات اداره ارکانک وظیفه سنی کاینجی ایفا ایده بیلنک ایچون صنعتنده ماهر، خلوک، عقیف ذواتدن انتخاب ایدلمش اولمی.

ایشته تشکیل جمعیت خصوص سننده کزپاده جالب نظر دقت اولان نقطه ده بوراسیدر. چونکه هر قومده تربیت کورمش، شرائط مذکورینی حائز، صنعتنده ماهر افرادک وجودی نادر درهله ترک تعلیم و تعلم ایلمش بزم کی بر قومده اندردر. حالبوکه بو اولمنجه تأسیس شرکته ایش طومق ممکن اوله ماز اولسه ده دوام ایده مز.

مثلاً شمدی بز بر کاغد فابریقه سی تأسیس ایتمک استسه ک آکا احتیاجزمی یوق؟ یوخسه کفایت ایده جک پاره زمی بولنماز خایر! نه لازم ایسه هپ وار! ساده تحصیل کورمش اداره امور ایده جک آدمز یوق والسلام.

« ۴ »

زمانم زده هر شیده بر غرابت بر یکیلک اولدیغنی کی واعظلر مزده ده بو حال کسندینی کوسترمه که باشلا یور! ساف صالحین نورالله تعالی مر اقدم دنیا نك چندان دکری اولدیغنی وا کثری باعث افتنان اولدیغی مالنده تألیف ایدوب یدمزده یادکار اوله رق بولنمقده اولان بونجه خطب و مواعظه طبان طبانه ضد اولمق اوزره شمدی بر طاقم یکی واعظ و خطیبیریمز توره یوب

ثروتك دارينده سبب نجات و سعادت اوله بيسلديكي طرزنده و عظم
و نصيحتلرده بولنيورلر.

شمدي پرنجك طاشني كيم تميزليه چك؟

اوت بونده بر غرابت يوق. بو يك عادي.

هر زمانك علماسي عادة اطبا كيدر. ملت فصل مرضه دوچار اولور
ايسه آكا كوره علاجني توصيه ايدرلر. اوائلده اهل اسلام ترو تجه،
شوكتجه اقوام سائره يه فائق، واحاد ناس مغرور ثروت و سامان اوله رق
اعتدالدين چيقلري ملحوظ ايدى. ايشته او هنكامده علماء دين، اطباي
اخلاق اقتضاي حاله كوره و عظم و نصيحتلرده بولنشلردى كه خسته لكده
او كي تداوى ني ايجاب ايدنيور ايدى. شمدي ايسه علت دكشدي.

آباء و اجداد يمزك رفاه حالي اولاد و اخفادك عظالتني، و عظالت فساد
اخلاقي، و فساد اخلاق اموال موروثه نك اسراف ايدلسني و اسراف فقر
و ضرورت مزي توليد ايلدي.

ديمك كه بابالريمز تهاجم دم و بزلر فقر دم علتته مبتلا ايمشز. بناء عليه
آنلره ويريلان علاج حميه و پرهيز و بزلره و يرلك استنبلان دواء قوت
علاجي قيلندندر. ايشته مسئله بويله مطالعه ايديلور ايسه آره يرده نه تضاد
ونه ده بر درلو غرابت كوريلور. ايشته بونك كي احوال دنطولايي ده
«لاينكر تذيير الاحكام بتغير الازمان» قاعده اصوليه سي وضع اولنشد.

بوخسه احكام اساسيه شرعيه لا يتغيردر. بنا برين قاعده مذكوره يه
توفيقاً بالجملة خطابمز، واعظلريمز اتفاق ايدوب علت حاضره مزه كوره رچته لر
تنظيم و اسير فراش عظالت و مسكنت اولان قوممزك امدادينه «الكاسب
حيب الله» دواسيله يتشسه لر ظن ايدرسهم مقتضاي حال و مصلحته موافق
صورتده حركت ايمش اولورلر.

حسن نجيب

آثار اسلاف

وطنم از اولادی اوله رق عالم سیاست و میدان شجاعت و بهادریده هر عصرده تفرد و دین و دولت لرینه ایتدکلری خدمات حسنه دنطولایی ملت لرینی منتدار براقان برچوق اعظم کلوب کچمش اولدیغنی توارنج معتبره نك الك پارلاق صحیفه لرندن و ابانك - الك قیمتلی امانت صفتیه - اولاد لرینه تودیع ایده کلمکده بولنان حکایات و متواتر اتدن جمله مزك معلومیدر. زمان اوائلده الك زیاده حائر اهمیت اولان عالم سیاست و شجاعتده واصل مرتبه قصوی اولانلردن بشقه بوگونکی عصر مدنیتده او عالمه منافع ملیه نقطه نظرندن غایبه چلان شاهراه علم و معرفتده ینه اوزمانلرده تفرد و تمیز ایدن اکابرده اکسک دکلدر. بالعکس چوقدر. علو قدر و فضل و عرفانلری مسلم انام ایسه ده فقط اکثر یسنک وطنم از اولادی و بزم اسلاف و اجدادی اولدقلرینی بزجه مجهولدر اعتقاد بحه هر بریمز صحایف توارنجی، تراجم مشاهیری، تذاکر شعرائی تتبع ایتملیز، معروف و غیر معروف عالمله لرمن ایچنده کوشه غبارده یاتان مجموعه لری، اسکی کتابلری ایریشدیرمیلیز، دین و ملتته آز چوق خدمت ایدن اسلاف و اجداد مزنی میدان علنیتته چیقارمیلیز، اثر لرینی، اخلاقلرینک نظر احترام و عبرت لرینک اوکنه قویمالیز. تاکه اولاد و احفاد لری موجب سعادت دارین اولان او شاهراه علم و معرفتده دها زیاده برشوق و خواهشله خطوه انداز اولسونلر. بنده عاجز او او غورده بر خدمت کوسترمک آرزو سیله کتابخانه جغمده موجود اسکی یازمه بر مجموعه اشعارده مضبوط بولدیغم بر بوشناق ادیبینک (ترجیح بند) نی استنساخ ایدوب «غیرت» سالنامه سنه درج اولنق اوزره تقدیم ایدیورم. ادیب نادر المثلک جیادت فکریه سی و فضائل اخلاقیه سیله وسعت قریحه و افکار علویه سی ائرده منجلی اولدیغندن و نفس اثر کده جمعیت مایمزک تصفیة اخلاقنه خدمت ایده جک بر صورتده یازلمش بولندیغندن قرن قبول بیوره جنی امیدنده یم

صاحب اثرک ترجمه حالنه دائر دسترس اولدیغم سطحی معلوماتی عرض

ایده جکم:

مخلص ادبیلری «عالی» واسم شریفلری علی افندیدر مسقط رأسلری
 تراونیک سنجاغنه مربوط اقصار قصبه سیدر. تذکره رضانک بیاننه کوره
 قضاة کرام صنفنه منسوب اولوب معاصری تذکره مذکوره صاحبی
 وطنداشمزی «حقا که زمانه نیک عالیسی و مملکت هنرک والیسی در «سوزیله
 مدح و ثنا ایدیور. اغلب احتماله کوره اون برنجی عصر هجرینک نصف
 اولنده یشاهشدر. رحمة الله علیه رحمة واسعة.

نعم الرفیق

ترجیع بند «عالی» الاقصاری

شولدم که اولدم بحر مصفا	ذاتم کورندی مرآت مولی
دوشدی سلو کم برکز بویولدن	درت اولدی منزل مخفی و پیدا
اول قوناغم صلب بدردر	ملک عده بدن جان آتدم اکا
ایکینجی منزل در رحم مادر	خون جکردن خوانم مهیا
اندن کیدنجبه اولدی قوناغم	صحرای عالم اقلیم دنیا
دردنجی منزل کوی فنادر	هرسمتی آنک فردوس اعلا
سرمنزل اولدی هر سالک انده	یول زحمتدن اولدی مبرا
چون رحمة دوشدم صورتده اولدم	قصر صدفده بردریکتا
شمس سعادت بذل ایتدی یوزین	بولدم مرّبی اولدم مرّبا
قدرت یدندن اولدی محصل	تصویر هیکل تکمیل اعضا
بحرا و طاغم فهم اتدی عالم	درکیبی اولدم کرچه هویدا
نفخ اتدی روحم فیاض مطلق	ماء الحیاتی ایچدم هانا

الحمد لله الحمد لله

قد کنت حياً من قدرة الله

اولدم روانه چیقدم جهانه	کوششلا اتم آه و فغانه
اولدم که طوغدم دوندم هلاله	مانندهاله قید اولدی جانه

که شیر و شکر که اب ودانه	که حبس قوندق بند بگردق
بی خاتم اولدم شاه یکانه	که وارم اولدی تحت سلیمان
کارم مہیا حکم روانه	اول خانه ایچره بر خانه دوندم
اویکندم آخر طوریلانه	بل کیبی یلدم لعیله وافر
بر تخته پاره تیغ میانه	بر چوب خشکی شبدیزایدندم
که طوپم آلام ادم یبانه	که خانه یایدم انیده ییقدم
مصنوع صانع حقدن نشانه	مرآت قدرت کوستردی وحدت
حرف تهجی رسم بهانه	هر شیئی بیلیمک فرض اولدی آخر
اولدی طوراعم تعلیم خانه	بوردی قولاعم دست معلم
دویدم الهم اویدم زمانه	بلدم کناهم بولدم کواهم

عائیت سرا آمنت بالله

عینت دمی من صبغة الله

میخانه لرده فسق اولدی عادت	کندی صباوت کلدی شبابت
اولدی قرینم غول غوایت	یلرله عمرم بر قرن اولنججه
عهد جوانی هنکام جنت	کلزار عالم جنت کورندی
مسجدده ایلر ایلردی طاعت	خمخانه لرده می نوش ایدردم
دورنده ساغر ایلردی سرعت	تسیح زاهد دوندقجه تتر
نی چالسه مطرب حظ بی نهایت	پند اتسه ناصح برک ایچینوردم
اغیاره نفسم ایلردی نفرت	کوکلم مرادی یار ایدی اما
مائل کچردی اول بی حمیت	گاهی جوانه گاهی نکاره
عشرت کورندی عینله عسرت	ایچدکجه باده دل واردی یاده
انغام ساقی شیرین حکایت	اصوات مطرب رنگین ادالر
روح قومزدی بر لحظه راحت	نفس مباحی ایچدکجه راحی
ساغرده کوردم روی ملامت	مرات حق قیلدم شکسته

دارت کوسی فی رؤیة الله

صافت مدامی من حکمة الله

مرآت قلبك پاسبی سلنمز
 موتوا نداسی هیچ گوشه گیرمز
 زهرینی دو کدی جان مرغی بیلمز
 بلبل هواده کللر کورنمز
 سرخوشاغندن برآن ایلمز
 پند ایسمده اصلا یکلمز
 دیوانه درکم اندن چکلمز
 بلمز یرینی اصلا یرتمز
 بلمز لیکندن قدرم بیلنمز
 اما که دردم چوقدر دینلنمز
 نادان دهرم کندوی بیلمز
 بحر اولمدین دیل یاشی یکلمز

ما احسن الله ما اعظم الله

جائت دموعی خوفاً من الله

تا که اچلدی دربسته منظر
 ایمانم اولدی شمع منور
 ساغر شکسته صهبا مدر
 پیرمغان خود هم کورو هم کر
 قدینی بولمش چنکک بو غملر
 نیزنلر اولمش مبهوت و بی فر
 وجدانم اولدی عرفانه مظهر
 منظورم اولدی دیدار دلبر
 صان جمرلردر دوشدی سراسر
 برباغه کیردم پر نخل نوبر
 شبنم فتاده نر کسده ساغر
 بحرین بونظمک یار اتم از بر

اسیت فرداً اصبحت بالله

صبحاً مساءً سبحت لله

کوردم که زاهد نغم یکلمز
 عهد حیاتم اولدچه متمد
 چهل اربعینک هر زمهریری
 خمسینه واروی عمرک بهاری
 بونفس غافل سر مست دائم
 چنک و چغانه کوشن پراتمش
 بند بلاده غملر چکر دل
 عرشى برینی دردی زمينه
 بر دریاك عالم بهایم
 کرقادر اولسم فی الجمله دردم
 علم انی صاندم ظاهرده قالد
 بن بویله غافل حق لطفی کامل

حکمت نسیمی اسدی چو صرصر

کوکلم اوندن ظلمت کسادی

کوردم طاغلمش الات مجلس

ساقی معطل ده بسته مطرب

دست ندامت بولمش صحینی

بغری دلنش درد یله نایک

یزدانه منت کوردم بو حالی

رو یاده گویا چشمم اچلدی

یاندم یا قلدیم کوز یاشی دو کدم

ایردم محصل فصل بهاره

مرغان صداده کللر کشاده

اب اوزره کندم خاشا که دوندم

یلرله اولدم صهبایه مائل
 کوردم مائی اول عیش و نوشک
 کوزی اچققلر برهمت اتدی
 می بر باقمده طور دقچه اتش
 کریاقسه بیقسه طاکمی وجودم
 قانیله طولمش بریر سفالی
 صف نعالک اولمش مقیمی
 بر حرطی صورت فرتوت ایتمش دف
 کل پریشان هر چینک خضرا
 مغیجه ساقی شوخ دهنده
 بزم ملاهی جمع ادانی
 بر مجلسک کم بونلر در اهلی

استغفر الله عما سوی الله

الآن تبت عما نهی الله

امثال اشبا چون اولدی مبهم
 کوردم اعالی اولمش ادانی
 شوراب دریا قامش زلاله
 مافوقه نسبت ذلتده هر کس
 محکوم عاجز حاکمک ایلر
 می صون به ساقی اهلاً و سهلاً
 شول باده دن کم کيفتمدن
 بز می مهیا جامی لبالب
 دختر در اما مسک حلالی
 بر قطره ایچدم دریایه دوندم
 اول جهل کامل واردی زواله
 کارمدن اولدم آخر پشیمان

الشکر لله الشکر لله

تبت الى الله عما نهی الله

عین اولدی ظاهر حل اولدی شبهم
 عکایینه دونمش طولاب عالم
 زهراب مردم برشهد پرسم
 مادونه باقسک اما مکرم
 حکمن ایکننده کورمز مسلم
 یامر حبا بک یاخیر مقدم
 کیف اولدی احسن کمنده یوق کم
 شوقی موبند کیفی دمام
 هشیاره نسبت بکر محرم
 کوردم که عالی در بحر محرم
 علم اولدی ظاهر الله اعلم
 صد توبه قیلدم بیک شکره منضم

وزیر اعظم بوسنه‌لی صقوولی محمد پاشا

مشار الیه بوسنه ولایتک سرای سنجاغنده واقع ویشغراد قضااسنده «رودو» نام قصبه‌سنه یقین «صقولویک» نام قریه‌سی خاندانندن احمد بکک فرزندیدر. صخر سنده ایکن استانبوله کلوب اندرون‌هایونه داخل و تربیت اولندقدنصرکه قپوجی باشلیق ایله ۹۵۳ تاریخنده چیقوب آندنصرکه سنجاق ایله دریایه قپودان پاشا بعده روم ایلی ایالتبه اعتلای شان بولدی.

مجارستانده «طمشوار» قلعه‌سی فتح‌سنده بککربکی ایدی. مؤحراً شهزاده سلیم خان حضرت‌لریله سلطان بایزید جنک‌کنده سردار قیلنه‌رق کندو-سندن خدمات مبروره صدورایتمکله رتبه و زرات ایله مکافات قیلندی. وزیر ثالث ایکن شهزاده‌عالیشان سلیم خانک بنات سعیده‌سندن اسمی خان سلطانی ۹۶۹ سنه‌سنده تزوج ایدی.

وزیر اعظم (اولوقت هر سک قطعه‌سندن معدود اولان) پراچه قصبه‌لی سمر علی پاشانک وفاتنده مشارالیه صقوولی محمد پاشا وزیر ثانی بولمغله اثر درایت واستحقاقنه مبنی ۹۷۲ سنه‌سنک ذی‌القعدة‌سنده وزیر اعظم اولمشدر (اوزون بویلی اولوق مناسستیه بعض عثمانلی تاریخ‌نورنده مشارالیه صقوولی‌یه طویل محمد پاشا دینلمشدر).

صقوولی محمد پاشا، سلطان سلیمان خان اوله ایکی ییل قدر و سلطان سلیم خانه سکز ییلدن زیاده‌جه و سلطان مراد خانه النی ییل مقدار وزیر اعظم اولمشدر. عصر سلیم خانیده مشارالیه محمد پاشا - پادشاه معنوی ایدی. وزرادن هیچ برینه میسر اولمان استقلال ایله امتیاز بولمش ایدی.

سلطان سلیمان خان اولک مجارستاندن سکتواری فتحی صره‌سنده وقوع وفاتنده نعشی اخفا وار تحالی کتم ایده‌رک وارث تحت سلطنت سلطان سلیم خان ثانی کوتاه‌به‌دن بلغراده وصولنه قدر اردوی هایونک نظام وانتظامنی محافظه و بر کونه شورش وقوعنه میدان ویرمامکه موفق و چشمه‌حر بندن صکره دونمای هایوبی تکرار اخراجنه مقتدر اولسی و بحر جزری ازاق دکزینه ارتباطه چالیشمی کبی حاللری رتبه اقتدار و صداقتدن برر نمونه‌در.

سلطان سليم خان ثانی صقوولی محمدپاشا نك اقتدار و درایت و صداقتی
تقدیرایله رتق و فتق امور یی ادا دارسنه ترك ایتمكله ارتحائنه ك اموردواتی
حسن اداره ایتمشدر.

عاقل و مدبر و موفق بر وزیر اولوب مدت صدارتی اولان اون بش
سنه ظرفنده حسن تدبیریله يك چوق فتوحاته موفقیتی میسر اولمشدر.

وزیر بی نظیر بوسنه لی صقوولی محمد پاشا
Mehmed Paşa Sokolović, veliki vezir.

سرای هایونه دخولندن تاریخ شهادتته دك آلمش سنه ظرفنده برکون
معزول قلامش، هیچ برتمتله مهم اولماش و تسبئاتنده هیچ بر موفقیتسزلك
آری کورلماشدر.

عصر سلطان مراد خانیده فوق الحد کسر عرضه متعلق آلامه مبتلا
اولدی. فرقه بدینان ابتدا مشار الیه جفا قصد ایدوب منسوبیتدن نشانی

فریدون بکی عزل و کتخداسین قتل ایتدیلمر. بعده کندی کتخداسی خسرو آغای و قوجی باشی سنان آغاسنی قیوسندن رد ایتک امر ایتدیلمر. و عمر زاده سی بودین بکلر بکیسی مصطفی پاشای میر آخور کیر فرهاد آغا واسطه سیله قتل ایتدیلمر و مشار الیه صقولی محمد پاشانک کزیده آغالرندن اون طقوز آغاسنک زعامتلی خواص هایونه لایقدر دیهرک دفتر دار اویس پاشایه قید ایتدیروب کندولره بی حاصل و یازولرینه غیر متحمل تیمارلر ویردیلمر. روم ایلی قاضی عسکرینک عرضیه بکلر یکدی بکلر و تحت (استانبول) قاضیقلری عزل و تبدیل ایتدیلمر و کندی عرضه مساعده ایتمز اولدیلمر. بوفرقة بدینان هر تقدیر مشار الیه محمد پاشا علمینده بولمش ایسه ده سلطان مراد خان حقه قائل برپادشاه عادل اولوب بلاسب مرحوم محمد پاشانک قاننه کیرمه ار تکاب ایتمه شد.

تاریخ پچوینک روایتنه کوره مشار الیه محمد پاشا هر کیجه تمجید وقتنده قالقوب نماز قیلمق و مؤخرأ تواریخ آل عثماندن برره قدار مطالعه و یادیکله مک عادتی اولوب شهید اوله جنی کوننک کیجه سنده زمان تهجده قالقوب تجدید وضوء و ادای تهجد و نصکره خزینه داری حسن آغایه تواریخ آل عثماندن اوقو امر ایتدیکنده اوده نه محلدن اوقویه لم استیدان ایتدیکنده «سلطان مرادک» قوصووو «ده شهادتی محلین اوقو» دیو امر ایتدیکنده — اول محلی که برکافر علی الغفله اول سلطان مجاهدینی خنجر ایله اوروب شهید ایتدیکن اوقومش — پاشای مشار الیه او آنده ال قالدیروب و کوزی یاشین آقیدوب و بکاده: شو یله بر شهادت نصیب ایله یارب تعالی دیو پادشاه شهیدک روحی چون فاتحه قرائت ایدوب اللرین یوزینه سورمش. حکمت خدا تیز دعاسی هدف اجابته اصابت ایدوب ایرتسی کون فی ۸ شعبان ۹۸۷ سنه سنده دیوانده (حکومت سراینده) بر دیوانه ییچاق ایله مشار الیه اوروب بر ساعت مجومی کچمه دن رتبه شهادته واصل اولمشدر. تاریخ پچوینک بیاننه کوره ماه شعبانک سکنزنجی یکشنبه کوننده بعد صلوة العصر مضروب اولوب متعاقباً بعد صلوة المغرب فی ۹ شعبان ۹۸۷ تاریخده مرحوم اولمشدر. رحمه اه تعالی.

شهيد مشار اليهك مخدوملری حسن و ابراهيم خان پاشا لرله قورد بكدرد.
 بو قورد بكد پدريتك حياتنده ٩٧٤ سنه سنده وفات ايتمشدر. دامادی وزير جعفر
 پاشا ويكنی بودين واليسى مصطفى پاشادر. ابراهيم خان زاده لر سلاله سندندر.
 جوری چلبیك تاريخنه نظراً مشار اليه صقولى محمد پاشا ديوانده
 برديوانه سپاهينك اتمكي چالغله مزبور ديوانه شخص حضور صدر اعظمه
 چيقوب بي مها با ايلرو يور ييوب خنجر سرتيز ايله محمد پاشانك صندوقه
 سينه سين كشاف ايتمكله در عقب اول خيئي اهل ديوان قتل ايتمشدر. اما
 مشار اليهك كاری تمام اولوب وقت عشا ده شربت شهادتی نوش ايدوب
 عزم سراي بقا ايلمشدر. خنجر ايله مجروح اولدقلى ائنده «هاي ظالم»
 بيور مشلر. كندی نطقلى تاريخ وفاتنه واقع اولمشدر. شاعر ماهر ك بری
 بولفظی تضمين ايتمشدر:

وزير اعظم شاه جهانہ
 او مظلومی شهيد ايدن خيده
 قضا جلادی چكدی سيف صارم
 دیدی تاريخی هاتف های ظالم
 سنه ٩٨٧

مجموعه مده مقيد وفات تاريخلر:

رحلت ايتدی بوجهاندينه قطب الوزرا
 صبح صادق کي اچاك ايله جك سينه سنی
 هاتف غيب ايشيدوب دیدی آنک تاريخن
 روضه جنت ایده يرینی حق كيف يشا
 قانه غرق ايتدی شهادت قلیچی وقت عشا
 حکم حقیله شهيد اولدی محمد پاشا
 سنه ٩٨٧

دیگر تاریخ:

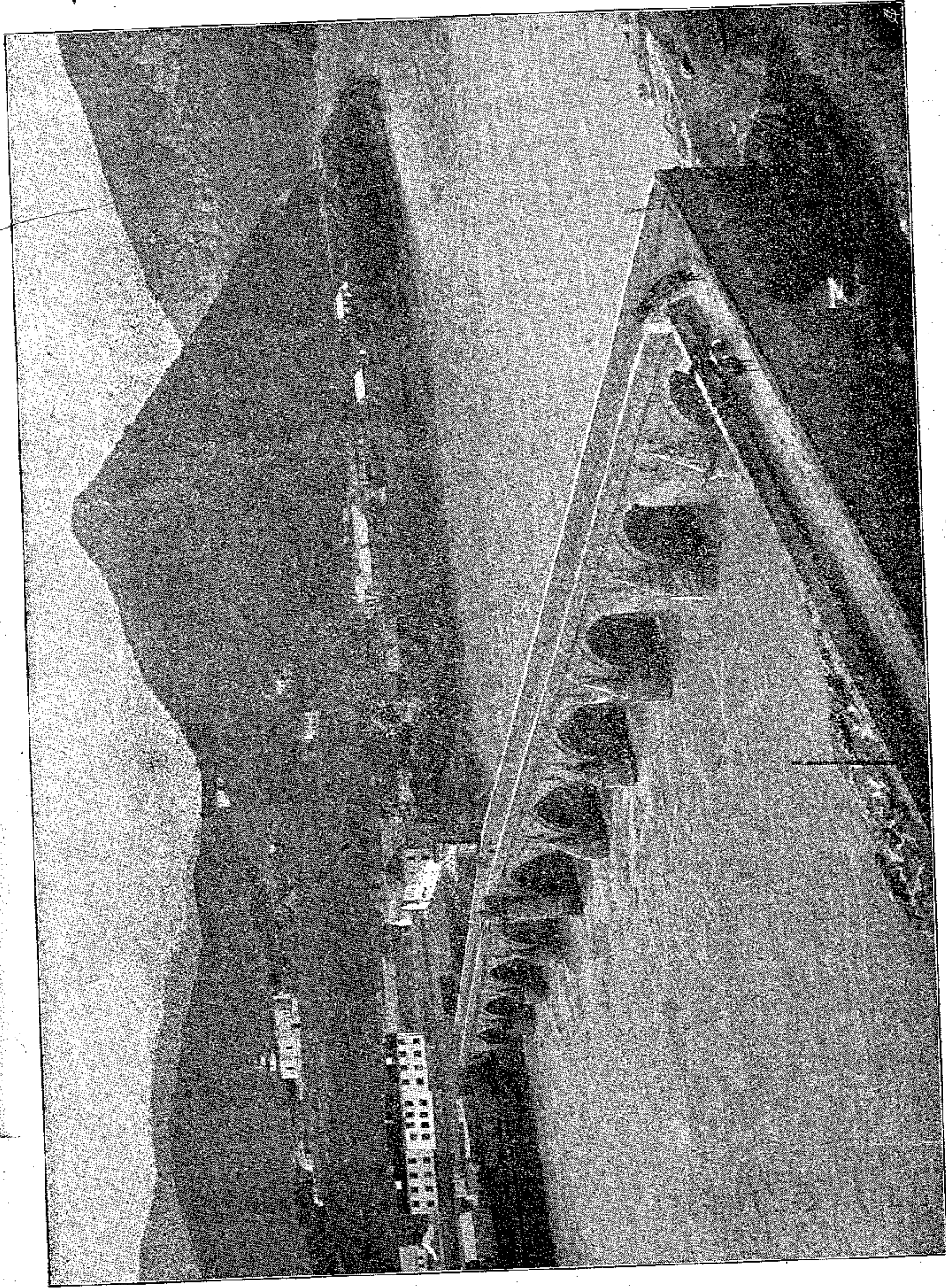
ماه شعبانده وزير اعظم
 کیندی اول سرور اصحاب کرم
 جان و دلدن آکا تاریخ دیدم
 وقت شب طوتدی عدم سمتنه راه
 تبع جور ایلدی حالی تباه
 رحماه تعالی وعفاه
 سنه ٩٨٧

شاعر والی چلبی ندر:

شهر شعبانده وزير اعظم
 تیغ ظلم ايله اولوب سينه سی چاك
 چیقدی بری والی دیدی تاریخ
 ایلدی دار بقای داوی
 دولت و رفعتنه ایردی فنا
 حیف کم کتدی محمد پاشا
 سنه ٩٨٧

مشار اليهك خير اتلري :

استانبولده كليسادن متحول قدرغه ده جامي و تكيه سي و عزت قبوسي
جهتنده ديكر جامي و مدرسه سي واردر . بوسنه و لايتنك صربستانه اولان

ويشغراد قصبه سنده بوسنه لي مشهور صقولي محمد باشانك كو بروسي
(Most) Čuprija Mehmed Paše Sokolovića u Višegradu.

حدودنده ويشغراد قصبه سنك پيشكاهنده سرعت جريان ايله معلوم انام اولان
درين (: درينا :) نهرى اوزرينه ايكي قسم اعتباريله سرت طاشدن اوله رق

انشا ایلیکی یک متین کوپری - حقا که - بوسنه و هر سگ قطعه لرنده موجود
بولنان خیراتلرک اک کزیده سیدر رسمده کورلدیکی کبی مذکور کوپری نک
برنجی قسمی یوز یتش مترو طولنده صرف درین نهرینک اون ایکی کوزلو
(کمرلر) اوزرنده مبنی اولوب کوپری نک کنیشلکی دخی الی مترو اوتوز
چانتتردر. کوپری نک عرب واری بر طرزده کی کمرلری و کوپری نک ایکی
طرفده کی «قورقولق» تعبیر اولنمقده بولنان محافظه طاشلری و کوپری نک اورتہ
سنده کی تاریخ سنکین موضوع والی مترو قدرنده بولنان محراب واریسی
محل واکا قارشو مارین و عابری نک عندالافتضا اوتورمق واستراحت ایتمک
ایچون اویمه طاشلردن یاپیلان صفه او یله مصنع و بر مناتله یرلشدر بلشدورکه -
ارباب و اهل مراق کوردیغنده انکشت بردهان ایتمکدن کنیدیسی آله مزہ
کوپری نک بدایتندن باشلایان کوزلر ۱۳ متر کنیشلکده اولوب صرہ سیله بری
دیگرندن بر مقدار دها کنیشجه یاپلمش بولندیغی و اورتہ سنده کی التتجی
ویدنجی کوزلر اون بش مترو دن دها زیاده جه کنیش بولنمقده درلر. کوپری نک
اورتہ سی ایکی ساحله نسبة آنجق ایکی مترو قدر یوکسک بولنیور. کوپری نک
صو اوزرنده کی قسمی اون آلتی مترو یوکسکلکنده اولوب والتتده کی درین
صوی نک درینلکی سکنز مترو بولندیغی ارباب اهللردن تحقیق ایلدم. ۱۳۲۴
سنه سنده ویشغراد قصبه سنه وقوعبولان سیاحتده مذکور کوپری ده کوزل
تعلیق خطیله یازلمش تاریخدن استنساخ ایتدیکم صورتیدر:

آصف دوروزمان محمد پاشا	که جهان بولدی آنک ذات شریفیله شرف
صرف ایدوب مالی خیراته رضاء لله	خیر ایچون ویریلان امواله دیمز کیمسه سرف
صاغ ایکن سیم وزرین صرف مبرات ایتدی	بیلی آناریدر هر کسه خیر خلف
بوسنه ده نهر درین اوزره یاپوب جسر کبیر	بغلدوب اول صویک اوستنده کمرلردن صف
بویله بر نهر عمیق و جریانی محکم	صویک اوستنده بناسنی ایدہ بیلما دن سلف
عون حقيله ولی حضرت پاشا ایتدی	کندی نک نامنی اکدرمغه خیر یله تقف
یاپدی بر کوپری که عالمده نظیری یوقدر	بویله خیره ویریلان ماله صقین دیمه تلف
اومرین حضرت حقدن آنی بانی اولان	کونی خیر یله کچه کورمیه عمرنده اسف

کوروب اتمامنی هادی دیدی آکا تاریخ

بارکاه عجب جسر کبیر الطف

سنه

۹۷۹

مذکور تاریخندن بشقہ کوپریء مزبورہ دہا بر موزون تاریخ
 کوورہ کدہ ایسہ دہ مصر اعلاک بر قاجی مرور زمان ایلہ خراب اولوب
 او قونسی مشکل بولندیغی و ذاتاً شاعرانہ تنظیم اولندیغی کی ابجد حسابجہ
 مصرع آخری ہیچ اولدیغدن یالکنز کوپری مشار الیہ صقولی محمد پاشانک
 بناسی اولدیغی حاکی اولوب بورایہ درجی مناسب کورمدم.

کوپریء مزبورک دیگر قسمی ۱۹۵ متر و طولندہ اولوب درین نہرینک
 جریانی اعتبارنجہ صول طرفدن و درین نہری ساحلندہ مینی بولنوب بورادہ
 یالکنز درت کمر موجوددر. کوپرینک بو ایکنجی قسمی درین نہرینک طغیانی
 وقتندہ اصل کوپرینک بر تیحی قسمنہ بر ضرر طوقونماق ایچون احتیاطاً
 اولہرق یاپلمش اولمالیدر.

بوندن ماعدا بالادہ مذکور صوقولویک قریہ سندہ نام ناحیء مشار الیہ
 ایلہ یاد اولنان جامعشریف و مکتب منیفی بنا ایدوب قراء معلومہ موقوفہ نک
 اعشار حاصلاتیہ ادارہ اولنقدہ درلر.

فی ۱۱ ذالقعده سنہ ۱۳۲۴

بلدہ بوسنہ سرایدہ

قاضی زادہ

محمد انوری

دستاویز محبت

عليك باخوان الصدق تعش في اكنافهم فانهم زينة في الرخاء وعدة في
البلاء . مصداقنجه انسانك لذائد واحتياجات دنيويه سنك باشلوجه لرندن بریده
اقبال وادباری وکرم و سردی هنگامنده همبزم رسم الفت وانسیت اولمقلق
ایچون بریارغار غمکساره محتاجدر . الحق المرء موسوم بقربینه مزایاسنجه
کشینک حال وشانی مقارن ومصاحبیه معلوم اوله جنی اجلدن تدارک وانتخابنک
یولنده اولسی لازمدر . شویله که :

الصحة مؤثرة مؤداسنجه کشی رفیقندن آزه بیله جکی وهربر
مناسبتسزلکه سوق اولنه بیله جکی وهزار احباب اهل تلونک دوستلنی دخی
نظم بنای عهد خوبان کبی تأثیر برودندن بوزاوستنده طورر هپ شمندی
بنیان صداقتلر فخواسنجه حکمسز قاله جنی و (الجاهل عدو لنفسه فكيف
يكون صديقاً لغيره) (اذا كان ذا حقد فجانبه سرعة وان كان ذا خير فقارنه
تهندی) (اياك ومواخات الاحق فانه ربما اراد ان ينفعك فيضرك) کلام کباری
منطوقنجه نیک وبدک تفریق وتمیزندن عاجز اولان وقاش یایم دیرکن
کوز چیقاران ومدحی ذمی مشعر بولنان برطاقم ساده دلانک صحتلرندن
قاچنمق وسوء قریندن حضرت حافظ حقیقینک حفظنه صقنمق کر کدر .

انسان مقتضای حال ووقت اوزره دوستی ایله دره دن تپه دن هرکونه
مصاحبات و مشاورات ایدوب وقتی روچرور لکه خوش کچورمه که و بر
درجه یه قدر کشف راز ایدوب آنکه استشاره ایتمه که محتاج اوله جنی اجلدن
دوستنک هر حالده تجربت آموز روزکار وحقایقین وقایع واحوال اولوب
طریق صوابه سوق وارشاد ایتمه که مقتدر بولنان ذوی العقول اصحاب فضل
وکلدن اولسی مقتضیدر . بوندن بشقه (خذ الاخوان علی التقوی) (وقیل
علی الانسان ان لا یصحب الامن له دین و تقوی فان المحبة فی الله تنفع فی الدنيا
والآخرة) کلام لازم الامتثالی موجبنجه دوستک اول باول دیانت وتقواسی
اولان ذواتدن اختیار واستصحاب اولنسی مهم ومقتضیدر .

ایشته انسان هر طرفی معمور بویله بردوسته نائل اولدوقده اكا دخی
 بردن بره امنیت و تسلیمیت کوسترمک موافق حکمت دکلدور. زیرا شعره:
 میزانه اور کورشدیك احبابی الحذر؛ رهبر تصور ایلدیك رهزن اولسون
 نصیحتی موجبنجه کندوسنی بر ایام محک تجربهدن کچورهلی و بعد التجربه
 ارباب امنیت و صداقتدن اولدیغنه قناعت کلور ایسه محب صادقی یکدر کشینک
 اقباسندن مصراع: برجسته سنجه حرز جانی کبی کندوسنی عزیز و محترم
 طوتملیدر. انحق بونکله برابر انسان کورشدیکی ذاته اعتدال اوزره محبت
 ایدوب زیاده مجبور و دوشکون اولماملی و اکا هر براسرار و افعالی آچاملی
 زیرا برکون اولورکه برسبیدنطولایی دوست ایکن دشمن اولور. و بوزوشدیغک
 آدمه دخی زیاده عداوت ائمه که برکون کلور سکا دوست اولور صوکره
 یوزینه باقغه محجوب اولیه سین. والحاصل انسان دوستنه ده، دشمننه ده آچیق
 بررقبو بر اقلیدر و هر شیده اعتدال دن آیرلماهلیدر. خلاصه انسان برمنوال
 محرر اوله بر محب صادق مظهر اولنجه و محبت دخی لله و فی الله بولنجه
 صحت میمنت برکتدن دنیوی و اخروی انتفاع ایده جکی حسبله (کل الصید
 فی جوف الفراء) مضمونجه دینه یه مالک اولمشجه سنه بختیار اولمش اولور.
 ایمدی بوکبی یاران صداقت نهادان غرور و تعبدن عاری و میوه چین
 شاهد شیر نیکوار مودتله مالی اولان ابواب صفوت ماب ملاقات و مصافحات
 مصاحباتی ازهار بی خزان کبی کولر یوزلو طاتلی سوزلو اوله رق هفته ده
 بر کره سلام ایله آچلی و هر کسک دردی کندیسنه کافی اولدیغندن کابوس
 آساقلت انداز آلام اولوبده درد اوستنه درد قنار جه سنه قسوت قلبی موجب
 اولور کدرلی و سوزشلی سوزلردن و غیبتدن و مخاطبناک کوچه کیده جک کلام
 تفوهندن و کندی حالندن شکایتدن کف لسان ایدوب صفا بخش قلوب
 و نشاط آور درون اوله جق حکایات و مسموعات و مشهوراتک تقریری ایله
 جمره مجلسی بوی دلجوی فرح فراسیله تشمم و تسنیم ایدوب شنلندیرمه لیدر.
 و کاهیجه حالنجه هدیه و بهیه تقدیمی و سباط کشیده سیله تقویه محبت ایتلیدر.
 وصیه خردلی طولدیرمه جق قدر اوله اولور اولمز برشی ناچیز ایچون
 خاطر مانده اولماملی و شهدابه مودتی غبار اغبرار ایله ادنا درجه بیله بولاندیر.

ماملیدر. (شرط الالفة ترك الكلفة) سوزی زبازدا ایسه ده بونکده حد و حدودی اولوب یوخسه یكدیگرینه احترامده قصور ایتمک وسائر صورتله مناسبسزلکده بولتمک ثمره سیئه سی وقتاً من الاوقات لوحه دل صدق هونله ایشلیه رک بر نقطه سیاه قوندیرمغله صحیفه صفوتک اخلاصه مقدمه اوله بیله - جکندن بوکا یول ویرماملی و مراسم وفاق محبت اتفاق اخلا نوازی یه جیبان

داغستانلی
مشهور شیخ شامل
Šejh Šamil Dagistanlija.

و طرفینک وقع و قدر و حیثیتته شایان اولان معامله متقابله توقیریه و تکریمیه نک اجر اسنه اعتنا ایدلیدر (معاتبه الصدیق اهون من فقهه) مؤداسنجه عتاب محبرک باغچه لریدر و کمال مروته دلیدر . انسان عتابی مودتلو اعتقاد ایلدیکی و سوزی کچه جکی دوستنه ایلیه جکندن بو عتابه قاتلانملی و آرتق عتابک تکررینه باعث اوله بیله جک حالاتک وقوعنه میدان ویرماه لیدر . انسانلق حالی بو یا بیلسیامز -

لکه و یا غفلتله وقوعه کله جک اولان قصور و خطیئاته ده باقاهلیدر اگر چه باقیه جق اولور ایسه (یارسز قالمش جهانده عیسیزیار ایستین) مصرعی موجینجه او وقت یارسز قالملی و جمله اسمیء احبایی بر بر دفتر دن سیلملیدر بو ایسه خطای عظیمدر ایش اولور یله اداره و اکتفا ایتملیدر .

بر مقتضای شیوه قضا و قدر هر نه یه دائر اولور ایسه اولسون دنیا خصوصنده بر آدهک محب صادقی نعزیده پای خطا و یا خود بردرد و مصیبتیه مبتلا اوله جق اولور ایسه در حال معاونتیه یتیشوب مراحم همراه حیت و دستایه نقدینه عاطفته جریحه و دردینه چاره و دو اساز و دوشدیک حفره خاك هولناك مضیق و مصیبتدن استخلاص ایتمک مرتب ذمت غیرت و اسلا- هیت و متحتم و جیبه انسانیت اولدینندن انسان اقتداری نسبتنده اخوان و اصدقاسنه معین و دستگیر اولمه چالیشمیلیدر انجق بر احتیاج مبرم اولمقسزین جابجا استعطف معاونتله مرده مثال محبتک دوشنده بار اولماهیلیدر .

انسانک بر مهم و محرم ایشی ظهور ایدوب خیر خواهی اولدیغنه معتقد اولدینی دوستنک مشاوره سنه عرض ایله چاره جوی استمداد اولور ایسه ایسته اولوقت (صدیفک من صدقک لا من صدقک) وظیفه مرتبه سیله عامل اولوب و اعمال و اتعاب فکر و ذهن ایدوب اجتهادنده اصابت ایده جکی عواقب امورک خیر و صوابی هر نه ایسه آنک طوغر بجه سنی بیان ایتملی و بو سری مکتوم طوتوب کسنه یه افشا ایتمالی و ناقل مجلس اولمالی و دوستنک خصوصات خفیه و مکتومه سنی دخی تجسس ایتمک و زر و وبال و عینندن عاری اولملی و بر محلدن کلدیکنده خوش آمدی یه و کیفسزلکی حالنده عیاده سنه کیتملیدر .

بونلردن بریسی لمصاحه دیار آخره کیدر و یا خود بشقه محله توطن ایلر ایسه (المراسله نصف المواصله) قاعده سنجه ال دکدکجه و صره سنی کلدکجه تعاطیء مکاتیب ایله بنیان مودتک ادامه سنه و کور یله جک بر ایشنی حواله ایلر ایسه در حال در عهده و قبول ایدوب امکان دائره سننده ترویج و تسویه سنه و اوصاف جمیله سنه و اثنه خیره سنک تذکار یله مدیحه کوی اولمقلغنه و بعد

الارتحال دخی روح پرفتوحنک و حمتله دلشاد ایدلمسنه و بووجهله حقوقه
 و وفادارلغه رعایت اولمسنه اعتنا ایدلمسی الزمدر .
 بناءً علیه یوقاریدن بری تفصیل و توضیح ایدیلن حسن معاشرت و
 معاوتی یالکز خویشان و اصدقایهده انحصار ایتدیر میوب شرعاً و عقلاً
 مأمور و مکلف اولدیغمز اوزره علی قدر الامکان بالجمله اخوان کرام مسلمینه
 تشمیل و تعمیم ایتلیدر و الحاصل مکارم اخلاق ایله تخلق ایتمکه چالبشمیلدر .
 بو قدر اطباب مقالدن مرادم بو حقایق و دقایقه هنوز عارف و واقف اولیان
 ابجد خوان استعداد رسان اسلامیه نك بوندن مستفید و اولدقچه تهذیب اخلاق
 و تزیین آداب لرینه مدار و دلیل و سییل اولور مطالعه سیله « غیرت » جمعیت بهیه سنک
 حق عاجزانه مده بسلدیکی حسن ظن و توجه نندن منبعث اوله رق و قوعبولان
 طلب و دعوتنه اجابتله شکسته بسته قلمه آنه رق احترامات فائقه مله تقدیم قلنان
 اشبو « دستاویز محبت » آمیزک جمعیت مذکور طرفندن حسن قبول بیورلمسی
 متمنادر .

فی ۵ ذی القعدة الشریفة سنه ۱۳۲۴ و فی ۲۱ کانون اول سنه ۱۹۰۶

مصطفی رافت

كوپرولر

سرای شهر شهیرینک میلاچقه نهریله شرقدن غربه طوغری یکدیگرینه غیر مساوی ایکی قسم آیرلانی شهر مزی کورنلرجه معلوم برکیفتدر. نهرک بر ساحلندن دیکرینه مرور و عبوری تسهیل و شهری برلشدیرهک ایچون ازمئه سابقه ده بعض ذوات طرفندن متعدد جسرلر انشا و بونلرک ادامه معموریتی ایچون منابع و قضیه دخی ترک و تخصیص ایدلمشدی. اخیراً وقوعه کلان انقلاب سیاسی یعنی اشغال عسکری بی متعاقب جسر قدیمه نك بعضی توسیع و تجدید و بعضی کلباً هدم اولنه رق یرلرینه مجدداً کوپرولر انشا اولمش و بوندنبویله نعمیم و ترهیملری خصوصی بلدییه اداره سنه تحمیل اولمشدر. بلده لطیفه مزده بوکبی آثار عمرانیه و مؤسسه سات خیریه بی وجوده کتیران ذوات محترمه نك اخلاف طرفندن رحمتله یاد اولمسنه و سیله اولمق و نام هنیفلری مهما امکان نسیاندن حفظ و صیانت اولمق ملاحظه سیله شهر مزده موجود جسر قدیمه نك مؤسسین و مجددین اسامیسیله زمان انشا و تاریخ تجدیدلرینک « غیرت » سالنامه سنه درجی مناسب کورلدی شویله که:

شهر کتخاسی کوپروسی :

بند باشی نام محلك قربنده کائن و (شهر کتخدا کوپروسی) دینلان جسر بیک یکرمی یدی تاریخ هجرینسنده سرای کتخاسی (حاجی حسین) نام ذات طرفندن انشا اولمش و (کوپروی حاجی حسین قلدی تمام) فقره سی اجد حسابیله تاریخ تأسیسنی مین بولمشدر. بیک ایکوز الی طقوزنجی سنه قریه سنده وقوعه کلان طغیان میاه اثناسنده نهرک ساحل یمینه مجاور ایکی قله سنک پازده سیلاب اولمی اوزرینه اولزمانک اشراف و سرای شهری امراسندن (بابی زاده مصطفی پاشا) طرفندن تعمیر و ترمیمات لازمه اجرا و ساحله قریب قله نك برطاشی اوزرینه الآن موجود بولنان کتابه آتییه حک ایتدیرلمشدر:

زیاده طغیان مادن بو اترك

هدم اولوب بو محلی جسرک

اولوب بانيسی بابيك بوخيرك
مصطفى پاشا اوله زياده عمرك

هجرتك بيك ايكوز طقسان يدنجي سنده جسرك جنوب جهتده كان
برقله ايله ايكي كمر منهدم اولدى. خرابه اوغرايان يرلر برسنه صكره بلديه
دايره سي طرفدن تعمير و تجديد قلندى. (۱۲۲۲) تاريخنده ازقديم جسرك
طرفينده بولنه كلش اولان طاش قورقولقر رفع اولنه رق كوپرو توسيع و
طاش قورقولق يرينه دميردن معمول پرمقلق وضع واحداث اولندى.

ديروانى كوپروسى:

(۱۲۰۶) تاريخ هجريسنده روز قاسمدن اون كون صكره ميلاچقه
صوي اولدرجه طاشمش كه شهر كتخداسى كوپرو سندنمعدا شهر داخلنده
بولنان بتون كوپرولرى محو و نابود ايلمشدر. اشته بو ائاده مرور و غيورى
ممكن مرتبه تايمين و تسهيل ايتك ايچون (بشلى حاجى مصطفى آغا) نام
ذات راغب الخيرات (ديروانى) دنيلان كوپرونى بر قاچ كون ظرفنده انشا
ايتدرمشدر. (۱۳۱۲) ده مذكور كوپرو كلياً رفع وهدم اولمغله نهرك
ساحلنده ريختم پاييله رق كوپرونون نام نشانى قالمدى.

حسكار كوپروسى:

بوسنه قطعه سنك تمامى فتحندن مقدم امرای عثمانیه مشهوره دن غازى
عيسى بك خضرتلرى طرفندن شمديكى حسكار جامع شريفنك بولنديغى
محلنده اخشاب اوله رق بر جامع شريف و آنك خداسنده ميلاچقه صوي
اوزرنده كذا اغاچدن بر كوپرو بنا و انشا قلنمشدد. ابو الفتح سلطان محمد
خان ثانى حضايتلرينك بالذات بوسنه يى تشریف و بوسنه نك فتحنى الكمالى
بيوردفلى ائاده غازى نامدار عيسى بك واسطه عرض عبوديت اولق
اوزره اولجه انشا ايلديكى جامع شريفله كوپرونى خاقان مشار اليه تقديم
ايلمش و اولزماندنبرو كرك جامع منيف و كرك كوپرو بين الناس (حسكار)
نام مقدسيه شهر تكير اولمشدر. مرور زمانله آغاچ كوپرو خرابه طومش
وبر ارهلق طغيان انهار حسيله محو و خراب اولمش اولمغله (۹۱۶) سنه

هجریه سنده غازی خسرو بك بن عبدالغفور بك طرفندن كسمه غرانیت طاشندن
مكمل صورتده بنا و اعمال اولندیغی تاریخ شناسانه خفی اولسه كر كدر.
(۱۰۳۸) تاریخنده میلحقه صهی طغیان ایلمكله خنكار كوپروسی مائل انهدام
اولمش و بر سنه صكره سرای بوسنه اغارندن (خراچی زاده حاجی حسین اغا)
نام ذاتك همت و غیرتیه تعمیر و تجدید ایلمشدره.

(۱۲۰۶) تاریخ هجریسنده صولرك طاشمسی اوزه رینه مباحوث عنه
كوپرونك تكرار انهدامه اوغرادینی و برسنه صكره (حاجی بشلی حاجی مصطفی اغا)
طرفندن تعمیر و ترمیمنه بذل تقدینه غیرت و همت بیوردینی اول عصرك
علما و قضات كراهندن سرایی (چوقه جی زاده محمد جودی افندیك) كوپرونك
تعمیرینه دائر یازدیغی فقرات تاویخیه بی حاوی كتابه دن نمایاندر، جرك شرق
جهتنده کی قورقولغنك وسطنده مرتفعجه اولان طاشلردن بری اوزرنده محكوك
كتابه شو ایدی:

صاحب الخیرات اول اغائی چند اسخیا
یعنی حاجی بشلی آغا مظهر خیر دعا
كوردی سیلاب قضا بوجسری قالمشی خراب
حسبه لله تجدید ایلیوب ایتدی بنا
چونكه اتمامی میسر اولدی لطف حقیه
دیدى جودی ایکی مصراعده ایکی تاریخ اكا
حاجی بشلی جسری الحق سدا سکندر کی
كوپری رعنا بنای بشلی حاجی مصطفی

مذکور قنطره (۲۲۱۵) تاریخنده بلدییه اداره سی طرفندن بیقیدیریلوب
شمدیکی كوپرو وجوده كیتلمشدره.

زمانزده نا موجود بر كوپرو:

(۱۲۰۶) ده طغیان میاهدنناشی شهر ایچینده بولنان بتون كوپرولرك
محو و خراب اولمش اوزرینه تخمیسى مستأجری (بچا قچی حاجی نوحان) اسمنده
برخیر پروو خنكار ولاتین كوپرولری اره سنده اخشابدن بر كوپرو بنا ایلمش
و بوجسر تقریباً قرق سنه اولنه قدر باقی قالمش ایمش.

لاتین کوپروسی:

لاتین کوپروسی (۹۷۴) تاریخ هجریسنده (علی بك) نامنده برذات دیانتسمات طاشدن اوله رق بنا واحداث ایلمشدر. (۱۲۰۶) سنه قریهسنده سیلاب قضایه اوغراهعله برقاچ مدت حال خرابیده قالمش ایدی سرای بوسنه نك مشهور اغالردن (بریغا حاجی عبدی آغا) بیماریده کنندی اموالندن تعمیر ایدلمسنى وصیت ایلدیکندن وفاتندنصکره برطرز هتین ودلنشین اوزره تعمیر واحیا اولمشدر، اولزمانده سرای شهرینك علمای بنامندن (عیسی افندی زاده محمداهین افندی) حانندن زیردهکی تاریخ باتنظیم کوپرونك بر طاشنه حك ایتدیرلمش ایدی:

صاحب الخیرات سردن کچدی عبدالله بریغا

قیلیدی بوجسر خرابی حسبه لله بنا

قیل تفکر اغنیایی آکه زنهاری دخل ایله

زیرا آنلر بعد موت آکدیروبلر خیر ییله

اشبو برجسر خرابی یامز ایکن صد کدا

بر وصیت ایتدیکه یادی آتی مالیه

کل امین ایتمه نهان عرفانله سویله تاریخین

کیچ او فو الحاجی عبدالله رحمت صدقیله

(۱۲۹۷) نارینخنده کوپرونون طرفیندهکی قورقولقلر ایله تاریخی حاوی

اولان کتابه سوکیله رك کوپرو بعدالتوسیع جانینی دمیر پره قلق ایله چویرلمشدر

اوزمان بلدییه رئیس بولمق اولان شریفی زاده مصطفی خیرالدین بك امریله

کتابه طاشی کوپرونك شمالی طرفنده سطح زمیندن مرتفع اولان دیواره

وضع اولمق ایسهده وفاتندنصکره ریختمک حین اتمامنده یعنی (۱۳۱۲) ده

اورته دن غایب اولمشدر.؟! نهرک ساحل یمیننده کوپرویه متصل سوقاقده

اوتهدنبر وقتولیک دینه منسوب اهالی اوتوره کلدیکندن کوپرویه لاتین کوپروسی

وسوقاقده لاتینلق سوقاغی دینلمش ورینختمک انشاسندنصکره سوقاغک اسمی

(آپل کی) یه تحویل اولمق ایش. سرای شهرینك لاتینلقدناعدا بشقه بریرینده

فتولیک بولمق ولاتینلقده ساکن اولانلر دخی جماعت قایله دن عبارت اولمق

جهتیه اوللری کلیسالریده یوقدی انجق [۱۱۹۵] تاریخنده آیین روحانیلرینک
مجمعاً اجراسیچون قوتور سوقاغنده کی مکتبی بارخصت رسمیه کلیسیایه تحویل
ایتدکلری سجات رسمیه ده منظور فقیرانم اولمشدر .

کوری کوپروسی:

کوری کوپروسی [باقر بابا حاجی علی] کندی جامع شریفی آت میدان
جامع شریفک قارشوسنده اخشابدن بنا ایلمش و (۱۳۱۴) تاریخنده بلدییه
مصرفییه دمیر کوپرویه تبدیل ایدلمشدر .

شیخانی کوپروسی:

بوجسر ابتدا چوبان حسن جامع شریفک بانیس اولاک چوبان حسن نام
ذات طرفندن انشا اولنمشدی . مرور زمانله خراب ومنهدم اولمش اوزرینه
[۱۰۶۴] تاریخنده [قائم شیخ حسن ایتدی] جانبدن مجدداً تأسنس ایدلیکی
حسییه [شیخانی] نامنی اخذایلمش و بودخی « ۱۳۱۴ » ده بلدییه مصرفییه
آهنین کوپرویه تحویل ایدلمشدر .

اسکندر پاشا کوپروسی:

اسکندریه نامیله مصروف اولان کوپرونون مؤسس امرای عثمانیه دن
اسکندربک - که موأخرأ پاشالق رتبه سنی احراز ایلمش - درجسره مند کوری
طقوزنخی عصر هجرینک نصف اخیرنده انشا ایتمش؟ بو کوپرو دخی
۱۳۱۴ تاریخ هجریسنده بلدییه طرفندن تیمور کوپرویه قلب و تبدیل اولنمشدر .

گورا زاده

الشیخ سیف الدین فهمی

رسملر ض

الصلوة حول الکعبه

هکه، عالم اسلامجه معروف و مکرم براسمدر . بتون اسلامک قلوب
صافییه سی، اورایه منجذبدر . هر مسلمان، مکئی او کره نمهدن، آکا قارشو
مودت، محبت باغلامادن اوله میور . چونکه ایکی جهانده سعادت بشریه یی

متکفل اولان کتاب حکیم، اوراده نزوله باشلادی، رسول الثقایین، مرشد
 عالمین اوراده طوغدی، ایلک کله توحید اوراده او قوندی، تعلیم حقیقت
 اورادن منتشر اولدی.

مکه مکرمه، مولد حبیب الله، محل نزول کلام الله اولدیغی کبی زیارتی،
 شرائط اسلامدن اولان بیت شریفی ده محتویدر. بوجهته بتون اهل ایمانک
 مطمح نظریدر، هر مؤمن، عمرنده ولوکه بر کره اولسون اورایه کیدوب
 و او مقام مبارکده خالقنی یاد و «لیک لاشریک لک لیک...» دهرک عرض
 انقیاد ایلکم آرزو ایدر.

بونک ایچوندرکه: مکه مکرمه مجمع مسلمیندر، هر سنه، هر قومدن،
 هر صنفدن یوز، ایکوز و بعضاً اوچوز بیک افراد مسلمه، اوراده طوپلا-
 نیور، کونا کون رنگده بولنان، مختلف السنه ایله تکلم ایدن بوجماعت
 مسلمین، (واختلاف السنتمکم والوانکم...) آیه کریمه سنک مفهومی
 تفکر ایدرک امرحقیرینه کتیرمک، نماز قیلمغله خلاق کریمه شکر و سپاس
 ایلکم اوزره حرم شریفده طوپلان نیور، بیت اللهک اطراف اربعه سنی سجده گاه
 اتخا ایدیور، جمله سنک مقصودی، مرکز توجهی بر اولدیغی آکلایور.
 «انما المؤمنون اخوة...» آیه جلیله سنی تذکر ایدیور، کافه سنک قلبی
 مسرتله طولیور.

بوسنه کی «سالنامه غیرت» ی تزین ایدن «الصلوة حول الکعبه»
 رسمی، بویله بر جمعیت کبرانک اطراف کعبه ده طوپلانوب و بر امامه اقتدا
 ایدرک نماز قیلدقلرینی ازانه ایدیور. سیاه ایپکه اورتولی اولان «بیت
 شریف» منبر ایله «مقام ابراهیم» اوکنده عروس دلارا کبی طوران شکلدر.
 «بیت شریف» ک ارتفاعی، و حجر الاسوددن رکن عراقی به و رکن شامیدن
 رکن عراقی به قدر طولی، یکر می دوت و حجر الاسوددن رکن یمانی به قدر
 عرضی، یکر می اوچ آرشون و دیوارلرینک قالیندی ایکی آرشوندر. صولده
 کورینان بنای لطیف، «بتر زمزم» ایله «قبه فراشین» ی و «قبه سقایه
 العباس» ی مشتملدر. منبر ایله بوبنای لطیف آره سنده کورینان قبو اسکی
 «باب السلام» در. بو قیودن ایچری کیرن ذات، صاعده «مقام ابراهیم» ی

وقارشوسنده « بیت شریف » قپوسنی کوریر . بیت اللهك قپوسی ، شرقده کی دیوارده اولوب طولی ، آلتی وکنیشلکی اوج آرشوندن براز زیادهجه در . قپونك عتبهسی ، یردن درت آرشوندن زیاده ارتفاعده بولنمغله داخل بیت الله کیرمک ایچون مخصوص مصنع برمردیون قوریلیور . « بیت شریف » ك اطرافنده کورینان دمیر دیرکلر اوزرنده کی تل ، تعلیق قنادیله خدمت ایلدیکی کبی طواف محلی ده کوستریور . کعبه مشرفه اطرافنده مذاهب اربعه یه مخصوص دوت مقام واردر . هر مذهب اربابی ، کندی امامنه اقتدا ایدهرک نماز قلیور ؛ فقط رسمده کورلدیکی اوزره جمعی و اکثریا دیگر بعض نمازلی دخی جمله مذاهب اربابی ، براممه اقتدا ایدهرک قیلار . وبوصورتده مؤذنان خوش الحانك صدای « الله اکبر » لرایله « ربنا لك الحمد » لری قلوب مسلمینده شوق و مسرتله مزوج رعشه لر پیدا ایدیور .

حرم شریف اطرافنده یدی مناره وارسهده رسممز ، یالکز بردانه - سنی کوستریورکه بوندن ده حرم محترمک نه قدر واسع اولدینی آکلاشیلور . حرم شریفک طولی ، « باب السلام » دن « باب عمره » یه قدر درتیوز وعرضی دخی اوچوز درت آرشوندر . حرم شریفک اون طقوز قپوسی ودرتیوز آلتش ایکی دیرک اوزرینه قورلمش قبه لری و متعدد صفه لری واردر . رسمده کورلدینی اوزره جمعه نمازی قیلنورکن ممالک حاره اهللیسی ، کونشه قارشو آچقده و بزم کبی صیجاغه طبانیانلر ، قبه لر آلتنده ادای صلاة ایدیور . اوللری ، کعبه معظمه نك اطرافنده کی کنیشلک ، شمیدیکی طواف محلی قدر ایدی ، بونک خارجنده خانهلر بولنیوردی . حضرت عمر الفاروق (رضی الله عنه) حضرتلری زماننده خانهلر یقیدیر یله رق عرصه لری ، « مسجد الحرام » ه ادخال ، وبعده صوکره کلن خلیفه لر حرم محترم دائره سنی توسیع ایدهرک هیئت حاضره راده سنه ایصال بیورمشلدر .

دیناً ، تجارة فوق العاده مهم اولان مکه مکرمه شهر دلاراسنک اهمیتی ، « حمیده حجاز تیمور یولی » نك اورایه وصولیله یك چوق تزايد ایده جکدر . شمیدیکی حالده مکه مکرمه دروننده کی یوللر ، وسعت مطلوبه ده دکله ده کارکیر بنالری ، غایت کوزل و متیندر . رسممز ، یالکز حرم

شريفك بعض جهتلىرىنى و حجاج مسلمينك كعبه مشرفه يى اورتىه آلهرق نماز قىلدقلىرىنى كوسترمك اوزره آلتديغىندن مكه ابدئه لطيفه سندن فقط حرم شريفه يقين برايكىسى و برده « جباد » تپه سنده كى قلعه الحيا دى كوسترييور .

سلطان بيمدانى ابوالفتح محمد خان الثانى

سلطان مراد ثانىك شهزاده سى و سلاطين عثمانيه نك يدنجيسيدر . ۱۸۳۳ ده ادرنه ده وجوده ككش و ۸۵۵ ده ايكنجى دفعه اوله رق يكرمى بر ياشنده ايكن بالاستحقاق جالس سرير سلطنت عثمانيان اولمشدر . اوتوز برسنه امتداد ايدن مدت سلطنتلر نده بوسنه ، افلاق ، بغداد ، يونان ، آرناودلق ، قرمان ، طربزون ودها نجه ممالك و قلاع فتح و تسخير اولندى . مشار اليه حسرة الحلفا اولان محيئه قسطنطينيه يى فتح ايله (نعم الامير) تجيل جليلنه نائل و عسكرى (نعم الجيش) تقدير دلپذير پيغمبريسنه مظهر يتله فائق امائل اولمشدر . حضرت پادشاه استانبوله دخول ايدهر ك ايمپراطورك اقامتكاھى اولان اسكى سرايه نزول ايدنجه بتانك زينت و حسامتيه برابر بروحشت آباد هيچاھيچه دونديكنى مشاهده ايله بى اختيار كوزلرندن ياش دو كديكنى ولساننده :

«لوم نوبت ميزند برطارم افراسياب

برده دارى ميكنند در قصر قيصر عنكبوت « كمال »

بىتى تكرر ايلديكنى تاريخلرده مرويدر . اولاد و طنمز دن ابغوويچ محمود پاشا ، هر سكللى احمد پاشا كى مشاهير وزراى عثمانيه او فاتح ذیشانك فتوحاتنده بيوك يارارلقلىرىنى اثبات ايتمشدر . پادشاه اعظم علم و معرفتك الك بيوك حاميسى اولدينى كى دولته متعلق محرراتى و علم وادبه دائر مکتوبلرينك اكثرىسى كندى يازاردى . حتى شعرايله ده توغل ايدوب (عونى) مخلص ايله بونجه اشعارى اولوب بوبيت غرا او جمله دندر :

ساقيامى صوك كه بردم لاله زار الدن كيدر

ايريشور فصل خزان وقت بهار الدن كيدر

اعاظم ادبا و مفاخر مجددین عثمانیه دن عبدالحق حامد بك حضرتلى

اوسلطان اعظم حقنده بر منظومه سنده شويله دييور :

تترردی سجده کاهک اولدقچه سن جین سای

حالا کلیر زمیندن تکیر زار وزارک

پادشاه مشارالیه ردوسی تسخیر ایتک نیتیه سفرده ایکن ککبوزه یه
 قریب کورچایرنده بونجه وقتدنبرو اوغرامش اولدینی اغرخسته لغک اشدادیله
 بالبن استحضاره اسیر اولدقدنصره عموم ملتک شکران و محبتی و بتون
 دشمنلرینک خوف و حرمتیه محاط اوله رق سریر سلطنتی لحه مزاره تحویل
 اولمشدر. سنی، اللی اوچ یاشنده ایدی.

روخی راه حقه قیلدی فدا

روح الله روحه ابدًا

تبریک سال جدید

غیرتک جمعیتی	ینه قیلدی همتی
هرکس ایده رغبتی	یازدی تقویم جدید
یک کوزل تعبیر ایله	هم پسند تصویر ایله
اکله تغییر ایله	مجملی غایت مفید
بویله ترتیب همان	محض الهام بی کمان
هرکسه بودر عیان	شهرتی باشد مزید
سال حالی خاص و عام	ایده تبریک للانام
یازدی بر بیت ایله تام	خالدی فهمی مرید
ماه ایله سال جدید	اولدی یمینله بدید
اهل اسلامه سعید	ایله حی رشید

۱۳۲۵ غره محرم الحرام

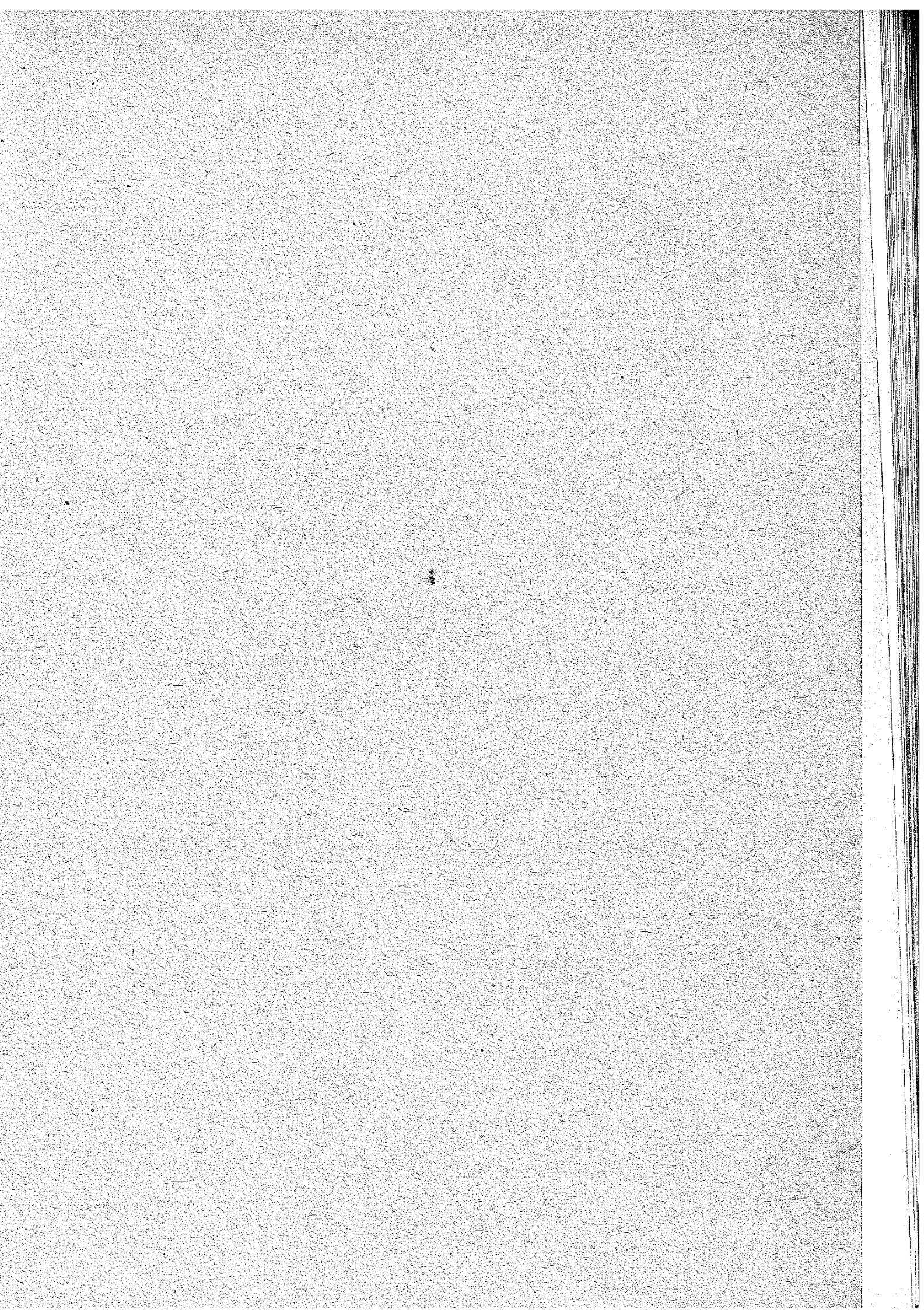
گمورا

شیخ سیف الدین فهمی

Jamči se za izvrstan kroj i solidnu izradu.
Jedini u Bosni i Hercegovini povlašteni krojački kurs.

Osnovana 1876. g.

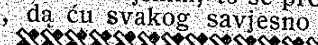
Krojačka radnja

Osnovana 1876. g.

Todora Hrisafovića,
bečkog ispitanog i dva put diplomiranog krojača u Sarajevu.

Franje Josipa ulica br. 15.

Počasna 1894. bečka diploma. Počasna 1894. bečka diploma.

Pošto sam svršio 1904. g. najnoviji i najsavršeniji u cijeloj Evropi krojački kurs, te po tačnoj mjeri i bez probe sa garancijom svako odijelo praviti mogu, a takogjer sam radnju snabdio sa najboljim i najraznovrsnijim štofovima, kao: engleskim, njemačkim i austrijskim, to se preporučujem prečasnom sveštenstvu, p. n. građanstvu i činovništvu, da ću svakog savjesno i solidno uz umjerenu cijenu poslužiti.

Svaku narudžbu obavljam brzo i tačno.

Odijelo svake vrsti pravi bez probe.
Cijene umjerene i na otplatu.

MUSLIMANI!

sjetite se u svako doba

„GAJRETA“

društva za potpomaganje gjaka
muslimana.

E. Feleki, Sarajevo

stovarište pomodne robe za gospodu.

•• Naslov za telegrame: Feleki Sarajevo. ••

Sigmund Diamant

stovarište razne zlatne, srebrene i diamanitne robe.

Osnov. 1879. god. — SARAJEVO (Bosna). — Osnov. 1879. god.

Preporučuje svoje bogato
skladište svih vrsti

sahata

uz 2 godišnju garanciju.

**Dragulji, srebrne i od ki-
neskog srebra stvari, ta-
kogjer optičke sprave
prodaju se uz**

najjeftinije cijene.

Narudžbe kao što popravci
zlatnih i srebrenih stvari te popravci satova
izvršuju se vrlo brzo i jeftino.

Narudžbe sa strane obavljaju se odmah i tačno.

Sva je roba ispitana od c. i kr. novčanog zavoda.

CARL VOGEL rezbar i tvornica
kaučuk - štamplija

SARAJEVO.

FRANJE JOSIPA ulica br. 14.

Utemeljeno 1879.

Najurednije i najbolje dobavno vrelo svake vrste štamplija od mjedi i kaučuka; rezbarija na dragom kamenju, zlatu, srebru i svim kovinama; stroj za paginiranje, stroj za visotisak, štamplija sa datumom.

Sablona, papirnih pečatnika, žigova za označenje marve i svakojakih drugih stvari. Perfekt-slova od kaučuka za sastavljanje štamplija.

Brojevi za kuće, vrata i ključeve na zalihi.

— Uličnih i mjesnih tabla po narudžbi. Porezni znakovi za pse. —

Kaučuk-štamplije se izraguju za 12—24 sata.

Dobavljač zemaljskog Ekonomata.

Sa ovim znakom
proviđene table -
označuju dućane,
u kojim se samo
pravi * * * * *

„SINGER“

šivaći strojevi pro-
davaju. * * * * *

Našim strojevima
ne treba preporu-
ke. Molimo, samo
na to paziti, da se
na pravom mjestu
kupuju. * * * * *

SINGER Co.

dioničko društvo šivaćih strojeva

Sarajevo, Ferhadija 56—58 prama tržnici; Mostar, Glavna ulica
Carina, prama gostioni „Europa“; D. Tuzla, Szapáry ulica br. 392.;
Trebinje, Careva ulica br. 14.; Travnik, prama okružnom sudu.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

UTEMELJENA GODINE 1884.

po općini slob. i kr. glavnog grada Zagreba

 jedini je

domaći osigaravajući zavod.

Ova zadruga, osnovana na uzajamnosti, tom prokušanom i najčvršćem temelju, prima uz vrlo povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

1. Na ljudski život: a) osiguranja glavnice za slučaj doživljenja i smrti; b) osiguranja miraza; c) osiguranja životnih renta; sve to u raznolikim probitačnim kombinacijama.

2. Protiv štete od požara: a) osiguranja svih vrsti zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica); b) osiguranja svih vrsti pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.); c) osiguranja poljskih plodina (žita, sijena itd.).

3. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

 Jamčevna glavnica zadruge **1 milijun kruna**. Godišnji prihod premija i pristojba preko 760.000 K. Listnica obveza zadružnih članova 2.732.483·37 K. Posebne pričuve 300.000 K. Isplaćene odštete u požarnom odjelu 2.150.608·13 K.

Poblize obavijesti daje:

Ravnateljstvo „Croatiae“
Zrinjski trg. ZAGREB. Berislavićeva ul. 2.

Glavno zastupstvo za Bosnu i Hercegovinu:
Sarajevo, Appelova obala broj 1.

Sposobni akviziteri primaju se i vrlo dobro honoriraju.

پرواموسلیمانسقا قره دیتنا زادروغا

سا اوغرا ایچه نیم یامستووم او تشنیو

دایه سویم پرییاته لیمانا زنانه، دایه زاپوچه لاسووی راد پوچه تقوم یولا
۱۹۰۶ غودینه، ته سه باوی سویم یانقوونیم بوسلوویما ای او باولیا ایخ برزو،
تاجینو ای اوز ناپوولینیه اوویه نه.

پریمیا

اولوشقه ناقنیر یچه، ته ایخ او قاماچویه سا ۵٪

ای او ته قوچه م راجونو سا ۴٪

اسقوه پتیرا میه یچه سواقا ورستی، دایا زایمووه او ته قوچه م راجونو اوز
روچنی زالوغ، قاؤ ورینه دنوسنه پاپیره، زیتو ای ت. د. — او یه دنوسه
اومولیاوایو سوی پرییاته لی، قوی زهله یوش او پیسیواتی اودیله، داسه
پوزوره، یار چه سه زا زا اوستاتاق وره، نا موراتی، قو سه بوسلیمیه
اوپیسویه، پلاتیتی یوش ۶٪ قاماتا. اومولیاوا هو ای چلانپوه، دا شالبو
دالینو اودپلاتو رهدوویتو اوناپرهد، یار چه زا زاقاشناییه ای اونی
موراتی پلاتیتی ۶٪ زانه زنه قاماته.
راوناته لیستوو.

PRVA MUSLIM. KREDITNA ZADRUGA

sa ograničenim jamstvom u TEŠNJU

daje svim prijateljima na znanje, da je započela svoj rad početkom jula 1906.
te se bavi svim bankovnim poslovima i obavlja ih brzo, tačno i uz najpo-
voljnije uvjete.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje

sa 4⁰/₀ i u tekućem računu sa 5⁰/₀,

eskomptira mjenice svake vrsti, daje zajmove u tekućem računu uz ručni
zalag, kao vrijednosne papire, zlato, srebro, te i na raznu hranu, kao suhe
šlfive, žito itd. — Ujedno se umoljavaju svi prijatelji, koji žele još upisivati
udjele, da se požure, jer će se za zaostatak vremena morati, tko se poslije
upisuje, platiti još 6⁰/₀ kamata. Umoljavamo i članove, da šalju daljnu odplatu
redovito unapried, jer će za zakašnjenje i oni morati platiti 6⁰/₀ zatezne kamate

Ravnateljstvo.

بوسنه سرايده شوغول زاده محمد حمدي
هر نوع صاغ، چوقه، قازمير، فس، وسائر مانوفاكتور تجارتي

MUHAMED HAMDI ŠOGOLJ

Careva i Čurčiluk ul. 27. Sarajevo. Careva i Čurčiluk ul. 27.

Preporučuje p. n. mušterijama svoje obilno i solidno skladište svakovrsne čohе, kasmira, fesova i druge manufakturne robe s najnižim cijenama na veliko i malo.

Narudžbe sa strane obavljaju se brzo, tačno i po želji.

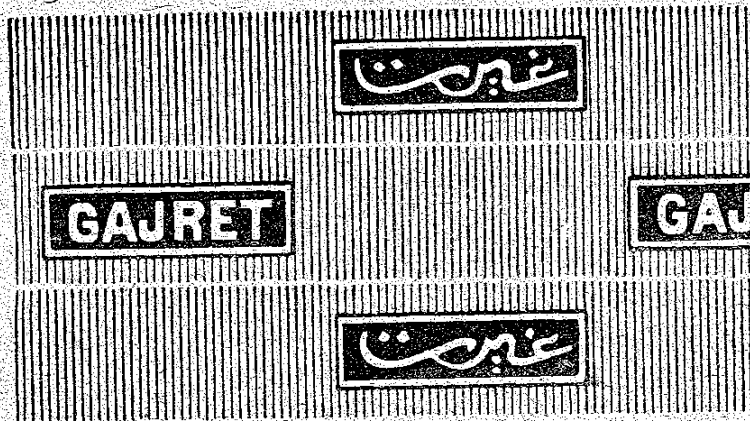
Na skladištu su većinom solidni proizvodi turskih fabrika tkanine i čohе i druge turske robe, koja je od vajkada poznata kao solidna i duratna.

Jedina muslimanska radnja ove vrsti u Bosni i Hercegovini.

Glasom analize Tehnologičkog Obrtnog museuma u Beču, potvrgjena 23./9. 1905. po gospodinu profesoru Lanböcku, cigarpapir

GAJRET

Isti cigarpapir dobiva se svagdje.

Isti cigarpapir dobiva se svagdje.

ne sadrži GLYCERINA niti drugih škodljivih materijala. Usljed toga se cigarpapir „Gajret“ svakom pušaču najtoplije preporučuje za sačuvanje svojeg zdravlja.

Najstarija knjižara i papirnica u Bosni, skladište risačih i pisacih sprava.
KNJIGOTISKARA

B. BUCHWALD & Co., SARAJEVO.

Reklamova UNIVERSAL BIBLIOTEKA. Svaki broj 24 helera. Popis badava.

Od musikalija uvijek novosti.

Romani, pripovijesti, novele, pjesmarice, Zagr. Kukarica, molitvenici, pismovnici. — Gramatike i riječnici za sve jezike. — Skladište svih školskih knjiga. — Veliko skladište pisacег i risacег pribora. — Ulaštita pera specialiteta: „Nikel-Bosna pera“. Cb. 32. (Uzorci badava). — Preko 100 različitih kalendara. Sve jeftinije nego igdje.

Naša tiskara izragjuje sve tiskarske poslove uz najjeftinije cijene.

Posjetnice izragujemo odmah.

ILIDŽE

zemaljsko kupalište kod Sarajeva u Bosni.
Hidroterapijsko liječenje po sustavu D-ra Winternitza u Beču.

Sumporne, blatne kupelji i
 kupelji sa ugljičnom kiselinom.

Naravno vrelo od 58 stup. topline.

Pripoznato od izvrsna djelovanja proti reumatizmu,
 ulozima, žalvama (škrofulozi), nožnim belestima, bo-
 lestima spolovila i ženskim bolestima.

Ilidže je odaljeno jedan sat od Sarajeva.

Spojeno je sa Sarajevom željeznicom,
 a svaki dan vozi onamo 40 vlakova.

Kupalište je uregjeno svim modernim
 komfortom, a cijene su vrlo umjerene.

Otvoreno je od 13. maja.

Okolica je vrlo krasna i zanimljiva, pa se mogu
 činiti izleti na sve strane u kolima i na konjima.

➔ **Osobito je lijep izlet na obližnje vrelo Bosne,** ➔
 koje je udaljeno pola sata.

Gosti iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije uživaju po-
 godnosti, osobito kod vožnje željeznicom. Pension,
 koja sastoji od stana i hrane, naime doručka, ručka
 i večere 7 kruna i 50 helera na dan.

Stalni kupališni liječnik D-r Kostić.

Potanje obavijesti daje:

UPRAVA

zemaljskog kupališta Ilidže kod Sarajeva.

DANIEL A. KAJON.

Knjižara, papirnica, knjigotiskarna i tvornica kaučuk-štambilja (muhura).

SARAJEVO, Franje Josipova ul. 49.

Preporučuje se za nabavu svakojakih knjigâ i časopisa i za izradbu tiskanica uz najpovoljnije cijene.

Vlastita tvornica kaučuk-štambilja.

U mojoj knjižari izašle su sljedeće knjige:

Bos.-herc. zakoni, svezak I.	„Kazneni zakon“ vez.	K 4.—
„ „ „ „	II. „Gragjanski parnični postupnik“ v.	K 5.—
„ „ „ „	III. „Trgovački zakon“ vez.	K 3.—
„ „ „ „	IV. „Medželle i ahkjami šerije“ (Otomanski gragjanski zakon) vez. 2. sv.	K 12.—
„ „ „ „	VI. Mjenbeni zakon	K 80
Čengić-Kapetanović: „Avdija“		K 1.—
Kapetanović: „Boj pod Banjomlukom“		K —.50
Pomoćnik za momčad bos.-herc. infanterije, vez.		K —.50
Jelenić Dr. fra. J.: Kraljevsko Visoko i samostan Sv. Nikole sa sl.		K 1.60
Osvajanje Carigrada		K 3.60
Abdul Hak: Muslimanske sevdalinke		K 1.—
Sitarčić J. Prof: Pčelarstvo sa 67 slika		K 2.—
Markulin A.: Mala Tkalja (narodna pripovijest, spojena poukom u tkanju) sa mnogo slika		K —.80
Hangi: Leben und Sitten der Moslims, reich illustriert		K 4.80
Maraković: Rukovet pouke, IV. knj. Naše dom. životinje. Pr. ca.		K 2.—
Hangi: Život i običaji Muslimana, bogato ilustrovano		2 K.

SIMON WIENER

Urar bosansko-hercegovačkih državnih željeznica.

Franje Josipa ulica 47. ○ SARAJEVO ○ Franje Josipa ulica 47.

● U VLASTITOJ KUĆI. ●

Preporučuje vrlo bogati izbor najboljih i najnovije vrsti satova te bogatu zalihu dragulja, optičkih i od kineskog srebra predmeta.

➤ Narudžbe sa strane izvršuju se brzo i tačno. ➤

Popravci izvršuju se — kako je opće poznato — sa garancijom i trajno uz umjerene cijene vrlo brzo.

Simo Prnjatović

Veliki Ćurčiluk br. 5. — SARAJEVO — Mujeliti ul. br. 7.

Preporučuje svoje veliko stovarište čohâ iz prvih i najboljih fabrika u svima kvalitetima i bojama, štofova, kazmira za muška odijela, zelene čohâ za stolove i bilijare. Svile i kadife u svima bojama za ženska odijela, fesova u svima kvalitetima od najboljih fabrika, pravog udovičkog zlata tiftira, (lepirica) šljokica za vezivo, kao i zlatnog šerita za odijela po srmi i madi a tako i druge razne manufakturne robe i t.d.

! Ko želi solidno i dobro da kupi !
neka se obrati na firmu

MAKSIM PRNJATOVIĆ

Franje Jos. ul. 37. ○ SARAJEVO. ○ Preko puta Hotel Evrope.

Veliko stovarište: vune, svile, polusvile, francuskog safena i najfiniji čitova za katove.

Najveći izbor: muškog i dječijeg gotovog odijela od najbolje robe i osobito lijepog kroja.

Prave francuske vune za katove (haljine).

LIFERANT:

Za b.-h. činovničko društvo. ○	Za sve bolnice u Bosni. ○
Za b.-h. željezn. činovnike. ○	Za bos.-herc. financiju. ○ ○
Za b.-h. željez. podčinovnike. ○	

Privilegovana zemaljska banka

za Bosnu i Hercegovinu.

Dionički kapital 20,000.000 kruna
uplaćeno 8,000.000 kruna.

Centrala u **SARAJEVU.** Hipotekarno odjeljenje. ○
 Bankovno odjeljenje. ○○
 Odjeljenje za robu. ○○○○

Prima uložbe na knjižice i u tekućem računu. Daje zajmove u tekućem računu, na mjenice i nekretnine. Izdaje 5% hipotekarne založnice i 5% komunalne obveznice, koje se mogu upotrijebiti u svakovrsne kaucije kod zemaljskog i vojenog erara.

Izvoz suhих šljiva i žita na veliko.

Filijale: u Banjaluci, Bjelini, Brčkom, Mostaru i Donjoj Tuzli. ⚡⚡⚡⚡

Ispostave: u Derventi, Lijevnu, B. Građiški, B. Šamcu i Travniku. ⚡

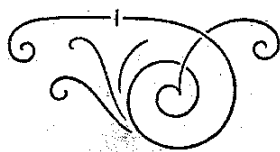
Zastupstva: u Bihaću, Gacku, Goraždu, Sanskom Mostu, Stocu, Trebinju, Višegradu i Zvorniku. ⚡

Veleprodaje duhana u svim spomenutim mjestima.

Preporučuje se za sve bankarske i poslove sa robom, koje izvršuje pod najpovoljnijim uslovima.

Pregled novčanih vrijednosti.

Turska: 10 piastara (groša)	=	2'21 ₂	krune
Franceska: 1 franak	=	—'95 ₂	»
Italija: 1 lira	=	—'95 ₂	»
Grčka: 1 drahma	=	—'95 ₂	»
Bugarska: 1 lev	=	—'95 ₂	»
Rumunjska: 1 lei	=	—'95 ₂	»
Srbija: 1 dinar	=	—'95 ₂	»
Njemačka: 1 marka	=	1'17 ₆	»
Rusija: 1 nova rublja	=	2'53 ₉	»
Savez. drž. sjev. Amerike: 1 dolar:	=	4'93 ₅	»
Engleska: 1 livra	=	24'01 ₇	»

Skala biljega (štempla, pula).

Tablica I.				Tablica II.				Tablica III.			
preko	do	K	h	preko	do	K	h	preko	do	K	h
K —	K 150	—	10	K —	K 40	—	14	K —	K 20	—	14
150	300	—	20	40	80	—	26	20	40	—	26
300	600	—	40	80	120	—	38	40	60	—	38
600	900	—	60	120	200	—	64	60	100	—	64
900	1200	—	80	200	400	1	26	100	200	1	26
1200	1500	1	—	400	600	1	88	200	300	1	88
1500	1800	1	20	600	800	2	50	300	400	2	50
1800	2100	1	40	800	1600	5	—	400	800	5	—
2100	2400	1	60	1600	2400	7	50	800	1200	7	50
2400	2700	1	80	2400	3200	10	—	1200	1600	10	—
2700	3000	2	—	3200	4000	12	50	1600	2000	12	50
3000	6000	4	—	4000	4800	15	—	2000	2400	15	—
6000	9000	6	—	4800	6400	20	—	2400	3200	20	—
9000	12000	8	—	6400	8000	25	—	3200	4000	25	—
12000	15000	10	—	8000	9600	30	—	4000	4800	30	—
15000	18000	12	—	9600	11200	35	—	4800	5600	35	—
18000	21000	14	—	11200	12800	40	—	5600	6400	40	—
21000	24000	16	—	12800	14400	45	—	6400	7200	45	—
24000	27000	18	—	14400	16000	50	—	7200	8000	50	—
27000	30000	20	—								
30000	33000	22	—								
33000	36000	24	—								
36000	39000	26	—								
39000	42000	28	—								
42000	45000	30	—								
i. t. d. za svakih 3000 K 2 K više.				Preko 16000 K plaća se za svaki 800 K višak od 2 K i 50 h.				Preko 8000 K plaća se za svakih 400 K višak od 2 K i 50 h.			

Tablica I. važi *a)* za zajamne ugovore o predujmovima na državne i druge vrijednosne papire, ako se klapaju po zavodima, koji su po statutu na predujmene poslove ovlaštenu na vrijeme ne dulje od 3 mjeseca (T. P. 27. 1. *a*); *b)* za u ovozemstvu izdane kroz 6 mjeseci platve, i u inozemstvu izdane kroz 12 mjeseci platve mjenice, kao i za njima pridodana produženja, ako produženje 6 odnosno 12 mjeseci ne prekoračuje; *c)* za indosamente na mjenice, koje tablici II. podleže; *d)* za trgovačke doznake, koje se smatraju kao mjenicama jednake i koje imaju tečaj od preko osam dana, i obveznice (T. P. 11. *a*, T. P. 50, 1, *a*).

Tablica II. važi: *a)* za pravne isprave, koje ne podleže ni tablici I. ni III.; *b)* za mjenice izdane u ovozemstvu, platve poslije 6 mjeseci i izdane u inozemstvu, platve poslije 12 mjeseci; *c)* za priznanice ovim mjenicama dodane (pour acquit).

Tablica III. važi: *a)* za gragjevne ugovore (T. P. 15); *b)* službe (T. P. 30, ods. *a*, al. 2.); *c)* pogodbe na sreću (T. P. 44, *E*); *d)* kupoprodajne ugovore o pokretnim stvarima (T. P. 53, *A*, *a*); *e)* ugovore dobavljanja (T. P. 56, al. 1.); *f)* ugovore o izmjeni pokretnih stvari (T. P. 78, *A*, *a*); *g)* dražbene zapisnike (T. P. 88, al. 3.) i to kod sviju pod *a—g* navedenih pravnih poslova i kod vrijednosti od preko 1600 kruna; *h)* kupnje nade od pokretnih stvari; megju kojima se i kuksi razumijevaju, ako cijena kupnje 1600 kruna premašuje (T. P. 44 *C*, *a*); *i)* za zapise duga (T. P. 27, 3, *a*); *j)* za ugovore dioničkih društava (T. P. 43, *I*, *a*).

»Gajret« 10% od papira a 5% od šibica, a to iznosi zadnje godine oko 13.000 K. Razumije se samo od sebe, ako bar samo Muslimani troše ovaj materijal, da bi prihod bio još puno veći.

4. »Gajret« priregjuje svakog bajrama svoje razglednice za čestitanje bajrama. Gotovo nema pismena Muslimana, da ne čestita kome bilo prijatelju ove najveće naše svečane dane. I od toga potroška »Gajret« ima nekog i ako malog prihoda.

5. Prihodu »Gajretovu« dobra su potpora i kamate od glavnice t.j. od društvenog imetka, koji leži u novčanom zavodu.

6. Ovo je druga godina, kako društvo izdaje svoj kalendar »Gajret«. Ovom je doduše prava namjera, da ovako pruži članovima i svakom izvještaj o društvu uopće, a ne bi bilo pravo, a ni pametno, da se ova knjiga, ovako lijepo opremljena izdaje na štetu društva t.j. da eventualni deficit za nju namiruje sam »Gajret«. Pošto je kalendar kao knjiga u istinu i više vrijedan od svoje cijene, potrebno je da braća Muslimani rodoljubi nastoje, da se što bolje raširi, a to razumije se, da se i prihod društveni time makar i neznatno poveća.

Pravi rodoljubi i prijatelji »Gajretovi« imaće vazda pred očima ove raznolike prihode našeg »Gajreta«, te će vazda u svakoj zgodi kako se kad prilika pruži nastojati, da povećaju ove prihode.

„Gajretovi“ prihodi.

Kad se naš »Gajret« osnovao, onda se za njegov prihod mislilo, da će ovisiti samo o broju članova ili bolje o članarini, koja mu i bijaše s početka jedini prihod. No odmah u početku počеше stizati »Gajretu« i darovi, omanje svote, što bi ko darovao ili koji rodoljub skupio gdje u društvu. Tako malo po malo danas se »Gajretovi« prihodi sastoje od nekoliko naslova, pa nije s goreg ako se ovdje nabroje:

1. **Članarina.** Taj se prihod dijeli u dvoje: članarina od dobrotvora i utemeljitelja (prvi 500 K, drugi 200 K jednom za vazda) ne troši se, već sačinjava fond; članarina od ostalih članova (I. reda 2 K, II. reda 1 K, III. reda 50 h, IV. reda 20 h mjesečno) troši se, odnosno dijeli u štipendije islamskim učenicima srednjih i viših učevnih zavoda.

2. **Darovi.** Često se pruži prilika rodoljubu Muslimanu, pa u veselu društvu, na svadbi, na teferiću i t. d. skupi po koju svotu za »Gajret«, što se uvijek u novinama publicira. Ti se darovi skupljaju i pod drugim raznim imenima, kao dar od kurbanskih kožica, dar mjesto bajramskih čestitaka ili odgovora, za tim zećat, a odbor je uveo i male zelene kasice, do sad za pokus nekoliko komada, a sad će se za koji dan razaslati u sva mjesta naše domovine, da se prikuju na zgodnim mjestima, pa se i tako može »Gajretu« da pruži dar. Mnogo es u novije doba priregjuju zabave, što i inače s veseljem treba konstatirati, pa se i tom prilikom odredi il sav čist prihod od zabave ili samo neki dio. »Gajret« ima i svoje »kupone« po 20 h, snopić 10 komada 2 K. I to je vrlo zgodan način sabiranja darova. Neznatan su prihod stare upotrebljene poštanske marke, ali zrno do zrna pogača. Svi ti darovi iznose na godinu oko 5000 K.

3. **Prihod** od razne robe, koju trgovci (fabrikanti) produciraju i prodaju pod etiketom »Gajretovom« vrlo je znamenit. Na prvom je mjestu prihod od cigar-papira, za tim od šibica (ćibrita), koju robu produciraju firme S. D. Alkalay, odnosno Alkalay & Comp. Od ukupnog prometa ovog materijala dobiva

za njih lakše uplaćivati redovite i mjesečne prinose nego veće svote zaostataka.

Imena one gospode članova prinosnika, koji su zaostali u plaćanju, ne mogosmo po pravilima uvrstiti u ovogodišnji kalendar, pa ih molimo, da te zaostatke namire, da ih možemo donijeti u narednom izvješću (u kalendaru).

*

»Gajret« je primio iz pojedinih mjesta članarine, darova, za razglednice i kalendare ukupno i to:

	Od 20. II. 1903. do 30. VI. 1905.		Od 1. VII. 1905. do 31. XII. 1906.			Od 20. II. 1903. do 30. VI. 1906.		Od 1. VII. 1905. do 31. XII. 1906.	
	K	h	K	h		K	h	K	h
Avtovac (Gacko)	—	—	61	60	Ljubinj	296	46	19	90
Baljaluka	408	50	2740	90	Ljubuški	586	80	433	20
Beč	352	60	135	77	Maglaj	880	80	81	88
Bihać	320	62	124	65	Modrič	—	—	70	60
Bijeljina	1555	—	605	20	Mostar	1719	15	798	60
Bileća	538	60	145	96	Nevesinje	469	80	64	83
Brčka	3144	50	561	90	Novi bos.	290	47	309	31
Bugojno	33	46	24	—	Orašje	—	—	154	50
Čazin	9475	20	1581	60	Petrovac	368	20	488	83
Čajniče	428	70	138	60	Prijedor	93	50	791	—
Čapljina	—	—	353	42	Prnjavor	—	—	115	80
Derventa	110	83	65	—	Prozor	—	80	11	—
Doboj	—	—	180	30	Počitelj	—	—	79	10
Dubica	763	62	422	20	Rogatica	440	—	169	12
D. Tuzla	1132	30	1636	68	Rudo	—	—	2	—
Foča	373	—	181	10	Sanskimost	299	—	68	24
Fojnica	8	20	15	—	Sarajevo	11.997	21	5283	63
Gacko	52	40	332	98	Srebrenica	50	—	52	—
Glamoč	—	—	11	—	Stolac	870	67	1394	70
Goražda	—	—	40	30	Šamac bos.	—	—	285	20
Gračanica	306	10	59	—	Tešanj	3945	70	1353	88
Gradačac	698	50	341	50	Travnik	212	60	176	50
Gradiška	18	54	247	30	Trebinje	1276	79	337	10
Jajce	50	—	92	90	Donji Vakuf	—	—	24	50
Kladanj	601	91	10	—	Varcar Vakuf	40	—	50	93
Ključ	155	—	33	—	Vareš	—	—	11	—
Kobaš bos.	—	—	12	—	Visoko	264	40	180	30
Konjic	63	60	68	56	Višegrad	139	50	292	10
Kotor Varoš	2	3	30	316	Vlasenica	1	20	197	60
Kozarac	—	—	79	20	Zenica	364	60	87	—
Kreševo	—	—	7	—	Zvornik	174	—	16	—
Krupa	96	80	23	70	Žepče	69	90	939	02
Kulen Vakuf	—	—	63	—	Zupanjac	267	10	154	98
Livno	427	50	96	20					

kóji bi htio ili nastojao, da društvo skrene sa te staze, griješnik je. Glavno obilježje kulturna čovjeka je to, da on danas ne ruši ono, što je juče sâm sazidao. Pošto mi muslimani znamo, za što smo »Gajret« osnovali i što je njegova zadaća, to ćemo ga kao kulturni narod znati čuvati i držati na visini, jer je on opće naše dobro. Gledajući dojakošnje uspjehe njegove krijepimo se zadovoljstvom, a iz zadovoljstva crpimo novu snagu za daljnji rad!

Da naša požrtvovna braća vide plodove svoga rada i nastojanja, iznosimo ovdje pregled podijeljenih pomoći našoj sirotnoj mladeži:

»Gajret« je podijelio:

u godini:	štipendija:	kruna:	pripomoći:	kruna:	potpomagao gjaka:	svotom kruna:
I. (1903./4.):	25	5.460	5	200	30	5.660
II. (1904./5.):	31	8.000	6	297	37	8.297
III. (1905./6.):	38	10.330	16	464	54	10.794
Svega	94	23.790	27	961	121	24.751

Ako tome pribrojimo onih 15.880 kruna, koje će odbor u ovoj IV. (1906./7.) godini podijeliti gjacima, onda vidimo svotu od 40.631 K, koju je narod žrtvovao za prosvjetu svog podmlatka. Dužnost je sada ove mladeži, da tu pomoć prometne u duševni kapital, da se što svestranije i solidnije naobrazi, da svoj um prosvijetli, a srce oplemeni, kako bi narodu mogla od koristi biti.

»Gajretov« fond koncem juna 1906. sastojao se je (gledaj »Pregled sveukupnog stanja društva) od:

a) gotovine fonda	36.774 ⁸⁶ K
b) zajmova	1.633 [—] »
c) vrijednosnih papira	2.350 [—] »
ukupno	<u>40.757⁸⁶ K</u>

Fond se po društvenim pravilima ne smije trošiti već se on koristonosno ulaže. U fond idu svi prinosi članova dobrotvora i utemeljitelja. Kad svi sadanji članovi utemeljitelji uplate svoje prinose, iznosiće taj fond oko 65.000 kruna, pa bi se tom svotom mogao sagraditi »Gajretov« dom (ili kupiti gotova kuća.) Tako bi se fond puno koristonosnije uložio i društvo bi imalo više prihoda. S toga molimo gospodu utemeljitelje, da se požure sa uplatom svojih prinosa. Isto tako apeliramo na rodoljubivost gospode članova prinosnika, da redovito šalju članarine, jer je i

Pri koncu lanjske školske godine jedan put u kolu više učitelja¹⁾ poveo se razgovor o tome pitanju. Iz običnoga razgovora isplela se misao, da se osnuje društvo, koje će potpomagati siromašne muslimane, da pohagjaju osnovne i srednje škole. To malo društvance od nekoliko učitelja i prijatelja ove misli razišlo se sa zadaćom, da preko školskih ferija ispita: hoće li takovo poduzeće naći odziva.

Par dana prije ove školske godine za vrijeme trka u Butmiru došlo je u Sarajevo dosta odličnih muslimana iz pokrajine. Dakle pružila se lijepa prilika za sporazum i nije se smjelo propustiti, a da se malo življe ne rastrese pitanje o osnivanju islamskog potpornog društva. Kada se vidjelo, da i u pokrajini ima dosta rodoljuba, koji će se svojski zauzeti za ovakovo poduzeće, zgoda se nije mogla propustiti; na brzu ruku sazvano²⁾ je danas za sutra više odličnika sa strane i iz Sarajeva, da dogju na mali razgovor u Ruždiju. Kako je brzo išlo, odziv je bio dobar, a uspjeh još bolji. Izuzam nekoliko Sarajlija brzo smo se sporazumili i jednoglasno je zaključeno, da se osnuje društvo za potpomaganje siromašnih muslimana na srednjim i višim školama pod imenom »Gajret«.

Tu je odmah izabran privremeni odbor od šest članova³⁾, da izradi pravila i predloži ih zemaljskoj vladi na odobrenje.

Kako je poznato svima, pravila su odobrena i »Gajret« će se danas ovdje konstituirati i stupiti u život... Gledaj »Behar«, god. III., broj 21., stranu 322.—326. Komentar na tu kratku istoriju društva nalazi se u spomenutom broju »Behara« pod naslovom »Gajret« na strani 322.—326.

Neumornim radom rodoljuba i požrtvovnošću muslimanskog naroda »Gajretu« se je udario čvrst temelj. Stojeći na čisto islamskom stanovištu bez ikakve političke primjese, društvo je steklo opće simpatije naprednih muslimana. Držeći se nad osobama i osobnim interesima pojedinaca »Gajret« vrši doličnu moralno-uzgojnu i kulturnu ulogu u narodu, a to i jest njegova zadaća. Svaki musliman,

¹⁾ Taj sastanak bio je u Ruždiji na Bendbaši, a prisustvovali su mu koliko se sjećam slijedeći: Fazlagić, Bašagić, Mulabdić, Aličehić, Šćeta, Šerifović i još dva tri učitelja, a Sejdalibeg Filipović bio je pozvan kao novinar, da o tome izvijesti u novinstvu.

²⁾ Taj sastanak je sazvaio S. Bašagić.

³⁾ Muhibić H., Bašagić S., Hrasnica H., Hodžić H., Fazlagić H. i Hatibović H.

Nešto o postanku i razvitku društva „Gajret.“

Napredni ljudi, koji vode brigu ne samo o sadašnjosti već i o budućnosti svojoj, običavaju, da na svršetku godine pregledaju minule događaje i razaberu, što ih je u napredovanju podupiralo, a što priječilo, pa da iz tih činjenica povuku nauku za budućnost. Kad su te studije prošlosti potrebne za pojedinca, onda su one kud i kamo potrebnije za narod, koji želi, da na prošlosti budućnost osniva...«

Pošto je »Gajret« narodna institucija, o kojoj valja da vodi brigu čitav naš muslimanski narod, smatramo svojom dužnošću, da prijatelje našega napretka izvijestimo o prilikama u kojim se ovo društvo sada nalazi.

Svakom od nas još je u haturu, kako se društvo — na našu diku — osnovalo dne 20. februara 1903. Tada je predsjednik privremenog odbora S. Bašagić otvorio skupštinu oduljim govorom, u kome je na početku ocrtao postanak društva. Među ostalim rekao je: »A sada dozvolite mi, da Vam u kratko kažem historiju razvića ovoga društva od početka do danas.

Prije četiri-pet godina u kolu nekoliko mladih muslimana, koji su se na prolazu iz Beča svratili u Sarajevo, rodila se misao, da se osnuje jedno društvo, koje će materijalno pomagati siromašne i neopskrbjene slušatelje na višim školama. Za to su bila izragjena i pravila, ali — prilike i bojazni za loš odziv od strane naroda uspavale su tu plemenitu misao na neko vrijeme. Istom lani naš novi podmladak na visokim školama u Beču obratio se na nekoliko mladih nastavnika (učitelja) u Sarajevu i izvan Sarajeva s molbom, da se svaki po uvigjavnosti i po mogućnosti pobrine, da čim više naše mladeži pohagja moderne škole. Ta skromna molba iskrene mladeži potaknula je ponovo na razmišljanje svakog njezina prijatelja.

Županjac.

a) utemeljitelji:

Odobašić H. Ali ef.**Trojer Josip.**

b) član II. reda.

Granić Josip.

c) član III. reda:

Čajić Omer. ef.

d) članovi IV. reda:

Balić Hafiz Husein. ef.

Dulaš Atifaga.

Čajić Ibrahim.

Kapetanović Ahmedbeg.

Karahasan Alijaga.

Šišić Hamza.

» Salko.

Primjedba. U ovaj popis nijesu unešeni oni članovi, koji su zaostali u plaćanju članarine.

U članovima banjalučkim utemeljitelj Husedžinović Hamzaga trebalo je, da je crno štampan.

Osmanagić Medaga.
 » Uzejraga.
 Šuško Salihaga.
 Tabaković Mula-Hasan ef.
 Topalović Nailaga.
 Tyrtković Abidbeg.
 » Mustabeg.
 Ustamujić Hasan.
 Tuholjac Suljaga.
 Dizdarević Ibrahimaga.
 Hajdarović Omer.

d) članovi IV. reda:

Arnautović Jusuf.
 Askić Alija.
 » Murat.
 Bahto Salih.
 Balić Alibeg.
 Delić Amir.
 » Medaga.
 Fić Suljo.
 Hadžiahmetagić Medaga.
 Hedo Salko.
 Imamović Avdo.
 Isić Imšir.
 Karavdić Fetah.
 Karišik Idris.
 Kešmer Mula Džanko.
 » Šaban.
 Dervišević Sejdaga.
 Maslo Arif.
 Muhić Salko.
 Muratagić Mujo.
 Šarac Mula Avdija.
 Mujezinović Avdaga.
 Karišik Hasibaga.
 » Lebib.
 Durmaga Pejdah.
 Tufekčić Salihaga.
 Abdagić Salihaga.
 Čolić Ferhat.
 Tvica Smail.
 Mujezinović Ibrišimaga.
 Topalović Osman aga.
 Mulaomerović Pašaga.

Vitina (Ljubuški).

a) utemeljitelji:

Kapetanović Bećirbeg.

Kapetanović Mehmed-Alibeg
 » Osmanbeg
 » Zijabeg.

Vlasenica.

b) članovi II. reda:

Altarac Santo.
 Bušatlić Zulfaga.
 H. Rašidagić Salihaga.
 Kadić Ragibaga.
 Gorušanin Jusuf.
 Saračević Mehaga.

b) članovi III. reda:

Ahmetagić Sadi-aga.
 Hasanbegovac Fehimaga.
 Kurtagić Avdaga.
 Mujagić Muhamed ef.

Vrnograč (Cazin).

a) utemeljitelji:

Bise Adem ef.
 Mujakić Mustafa ef.

Zagreb.

a) utemeljitelj:

Našljednici Sochera Gustava.

Zenica.

a) utemeljitelji:

Alikadić Esad ef.
 Čaršimamović Numan ef.
 Krehić Muhamed ef.

Zvornik.

a) utemeljitelji:

Doadžić Abdullah ef.
 H. Redžić H. Rašidaga.
 Skopljaković Smailbeg.

b) član II. reda:

Mulabdić Mehmed ef.

Žepče.

a) utemeljitelji:

Ajanović Dervišaga.
 Hasanagić Nuraga.
 »Islamsko dobrotvorno društvo».
 Sejdović Mehmed-Hulusi ef.
 Zečević Alibeg.

b) član II. reda:

Hero Derviš ef.

Ruždija Izet.
 Volić Salko.
 Šuljak Ahmet ef.
 Zupčević Ibrahim ef.

e) članovi IV. reda:

Babović Ahmedaga.
 » Alijaga.
 » Murataga.
 » Smail.
 Čamo Mehmed.
 Klepić Sulejman.
 Ljubović Ibrahimbeg.
 Omeragić Hasan.
 Obradović Salko.
 Čustović Halil.
 Šuljak Ibrahim.
 Sadović Hamzaga.
 Omeragić Husaga.
 Sadović H. Zulfikar ef.
 Hadžić Šaćir.
 Baraković Šefkija.
 Šuljak Husnija.
 Baraković Lutfija.

Trst.

a) utemeljitelji:

Brunner Figli Jakob.
Salom I. Daniel.

Varecar-Vakuf.

a) utemeljitelji:

Buhić-Talić Mustafa ef.

Vel. Kladaša (Cazin).

a) utemeljitelji:

Hodžić Hasanaga.
 Hrasnica Abdusselambeg
 Koštić Ale.
 Rizvić Hasan ef.
 Sarajlija Huseinbeg.
 » Ibrahimbeg.
 » Mustafa.

Šabulić Ahmed.

b) član I. reda:

Ahić Ruždi ef.

c) članovi II. reda:

Bajazetović Meho.
 Lonić Jusuf.

Vidovska (Cazin).

a) utemeljitelj:

Omeragić Sulejman.

Visoko.

a) utemeljitelj:

Limić Sabri ef.

b) član II. reda:

Ahić Muhamed ef.
 H. Ahmetagić Hamdija.
 H. Numanagić Mehaga.
 H. Omerović Rašid.
 Kadić Husein ef.
 H. Mehmedagić Hasan ef.
 Zečević Hilmibeg.

c) član III. reda:

Alagić Alijaga.

d) članovi IV. reda:

Alajbegović Hasanbeg.
 Čehajić Mulaga.
 Čobo Mehmed.
 Frtuna Mujo Suljin.
 Heganović Sulejman.

Višegrad.

a) članovi I. reda:

Borovac Ragib aga.
 Osmanagić Sulejman.
 Sarač Pašaga.

b) članovi II. reda:

Alagić Ibrahimaga.
 Bakal Hasanaga.
 Čolić Vejsilaga.
 Kozo Mehmed ef.
 Osmanagić H. Ibrahimaga.

c) članovi III. reda:

Sutjeska Hasanbeg.
 Hadžiademović Ibrahim.
 Hadžihasanović Ibrahim ef.
 Kulović Uzejr ef.
 Kumrić Ahmet.
 Ljubušak Čauš Ibrahim.
 Ljubušak Osmanaga.
 Maluhić Mušan.
 Mezildžić Husejnaga.
 Mujezinović Ibrišim ef.

Raković Rašid.
 Seković Šaban.
 Srkalović Mahmud.
 » Osmanaga.
 Wahrman Josef.

d) članovi III. reda:

Ahmetagić Halilaga.
 Ferizbegović Hasanbeg.
 Goldfinger Adler (Osiek).
 Gjonlagic Omer beg.

e) članovi IV. reda:

Agić Mujo.
 Agić Osman.
 Ahmetagić Salih.
 Bajraktarević Sulejman.
 Bajramović Salih.
 Begovac Sulejman.
 Brkić Osman hafiz.
 Bukvić Alija.
 » Hamid.
 Deljkić Adem.
 Dizdarević Salim.
 Dolić Ibrahim.
 Dusinović Kadro.
 Galijašević H. Salih.
 Galijašević Mehmed.
 Halimić Hašim.
 Hadžić Muhamed.
 Hatibović Husejn.
 Hukić Bećiraga.
 Ibrahimkadić Rifat.
 Kalemović Omer.
 Kurtić Bećir.
 Mešić Abdullah.
 Mujić Selimaga.
 » Suljaga.
 Pabrić Hamdo.
 Prnjavorac Dedo.
 Silajdžić Osman.
 Smailbegović Husein.
 Spahić Husein.
 Terzić Salih.
 » Smail.
 Užičanin Hakija.
 Zaimović Abdaga.
 Zejnilović Alija.

Todorovo (Cazin).

a) utemeljitelj:

Tabaković Mahmutaga.

b) član II. reda:

Golobović Džanan.

Travnik.

a) utemelj:

Smailkadić Rifat ef.

b) članovi I. reda:

Hrasnica Mahmudbeg.

Kajmaković Sulejman ef.

c) članovi II. reda:

Fazlagić Hajdar ef.

d) članovi III. reda:

Bojić Ivan F.

Ferušić Hasanaga.

Trebinje.

a) utemeljitelj:

Resulbegović Abdurahmanbeg.

» Ragibbeg.

Tefderdarević Jusufbeg.

Trgovačka tvrtka Šehović.

b) članovi I. reda:

Čamo Husein ef.

Mehmedbašić Zulfikar ef.

Resulbegović Asimbeg.

Jalovčić Osman ef.

c) članovi II. reda:

Jalovčić Salihaga.

Mahinić Ahmet ef.

Burek Salko.

Salahović Ahmed ef.

Volić Rizvan ef.

Resulović Alija.

Omanović Ahmetaga.

d) članovi III. reda:

Baraković Ali ef.

Kapetanović Mustafa.

Salihamidžić Omer ef.

H. Hasanović Asim ef.

Babović Balać Džaferaga.

Begović Džafer.

Čustović Mustafa.

Karacković Muhamed.

Stolac.

a) utemeljitelji:

Grebigjela Šaćir ef.
Mahić H. Hašim ef.
Mehmedbašić Mahmut ef.
Rizvanbegović Omer beg.
Šehić Hasan ef.

b) članovi I. reda:
Šarić Mehmed ef.

c) članovi II. reda:

Behmen Hasan ef.
Buzajko Smail ef.
Festić Alaga.
Hajdarović Omeraga.
Mehmedbašić Osman ef.
» Smail ef.
Rizvanbegović Halilbeg.

Smajić Jusuf ef.
Pitić Muhamed ef.
Šehić Muhamed ef.
Tabaković Ahmedaga.
Vrebac Ibrahim ef.
Zekić Ali ef.

d) članovi III. reda.

Pitić Mehmed ef.
Mehmedbašić Junus ef.
Redžić Mustafa.
Bešo Omer.

e) članovi IV. reda:

Basarić Ahmedaga.
Burina Ahmedaga.
Duman Sule.
Fildić Ibrahim.
Hajdarović Hasan.
Humo Avdo.
Karadža Bećir.
Mehmedbašić Ibrahim ef.
» Jusufaga.

Nikšić Smail.
Pitić Lutfija.
» Zaimaga.
Redžić Mustafa.
Rizvanović Muhamed.
Sarajlić Mustafa-Asim.
Džulepa H. Ibrahim.

Salčić Mehmed ef.
Softić Džafer.
Sarajlić Alaga.
Ćimić Mujaga.
Hrle Omeraga.
Zaklan Salih.
Baljić Ibrahim.
Drvoz Mehmed.

Šturlić (Cazin).

a) član I. reda:

Ružnić Murad.

b) članovi II. reda:

Nuhefendić Muharem ef.
Ružnić Mešan.

Tešanj.

a) dobrotvor:

Mešić Ademaga.

b) utemeljitelji:

Abduzaimović Ahmedaga.
Dedić Šaćir ef.
Eminagić Eminbeg Mustajbegov.
Eminagić Eminbeg Osmanbegov.
Gjonlagić Zijabeg.

Ibrahimkadić Ferhadbeg.
Kapetanović Alibeg.
» Eminbeg.

Mešić Hamza ef.

» **Ibrahimaga.**

» **Isa ef.**

Pobrić Džaferaga.
Sadiković Abid ef.
Smailbegović Tahirbeg.
Širbegović H. Mahmudbeg.

c) članovi II. reda:

Bajraktarević Ejub.

Čatić Ali ef.

Galijašević Sabit.

» Sulejman.

Löbel Eugen iz Osijeka.

Mešić Osman Nuri.

Mirčeta (Vokić) Dimitrije (Trijest).

Kapetanović Osmanbeg.

Mulalić H. Hafiz Derviš ef.

Taussig Artur.

Spaho Mehmed ef.
Stefanović Stevo.
Stočanin Ismet ef.
Suljagić Sulejman ef.
Šahinagić Osmanaga.
Šamić Asim ef.
Šehić Eminaga.
Šero Ibrahimaga.
Thier Albert.
Topčagić Osman ef.
Topić Ibrahim ef.
Uzunić Ešref ef.
Užičanin Abdaga.
Varda Nikola.
Vogel Carl.

e) članovi III. reda:

Alagić Čazim.
Fočo Edhemaga.
Gacko Ali-bajraktar.
Harba Mustafa.
Horwitz Alfred.
Kulović Avdaga.
Mašić Mujaga.
Nanić Mehmed-Remzi ef.
Parić Muharem.
Pašić Hasaga.
Pašović Salim ef.
Ruvic Mehmed Zuhdi ef.
Seksenović Salih.
» Vejsil aga.
Tašić Muharem.
Tomić Salih ef.
Vodenelis Kosta.
Zafranija Mehaga.

f) članovi IV. reda:

Berberović Behajja.
Bičakčić Mehmedaga.
Bičakčić Salih aga.
Bravo Mujaga.
Bucalo Ibrahimaga.
Gačenica Aleksa.
Gjonlagic Omerbeg.
Handžić Ahmed aga.
Hadžić Muhamed ef.
Kadić Naim ef.
Kafadarević Ibrahim ef.
Korić Nezir aga.

Kozarić Huso.
Mrkva Abdija.
Mujezinović Šać raga.
Prndelj Arifaga.
Sarajlić Muhamed ef.
Selimović Hadži Mujaga.
Sidran Mehaga.
Sulejmanpašić Muhamedbeg.
» Mustajbeg.

Sudžuka Abdaga.
Šaćirefendić Asim ef.
Šehović-Sikirić Behaudin ef.
Tatarević Ahmed ef.
Toholj Ibro.
Topić Halil.
Topić Vefik.
Uzunović Mustafa.
Uzunović Mehaga.
Zildžić Hadži Abdaga.

Slatina (Cazin).

a) članovi II. reda:

Čizmić Miralem.
Džanić Mahmud ef.

b) članovi IV. reda:

Abdagić Omer.
» Redžo.
Čizmić Huso.
» Šaban.
Gerdianović Mehmed.
H. Alić Agica.
» Mehmed Mehin.
Semanić Meho.

Srebrenica.

Utemeljitelji:

Čohadžić Rasim ef.

Rezaković Ali ef.

Stijena (Cazin).

a) utemeljitelji:

Bajrić Šerif ef.
Kraković H. Ibrahim.

b) član I. reda:

Bajrić Hamid.

c) članovi II. reda:

H. Pašić Pašo.
» Šaćir.
Mahmutović Juso.

Mulabdić Edhem ef.
 Salihbegović Šemsi beg.
 Skalić Asim ef.
 Smailbegović Adil ef.
Smailbegović Nedžib ef.
 Sočo Ahmed ef.
 Spaho Fehim ef.

» Hadži Hasan ef.
 Sulejmanpašić Omer beg.
 » Nuri-hanuma.

Šahinagić Abdaga.
 Šerifović Ahmed ef.

Trgovačko otpremničko društvo.

c) članovi I. reda:

Aličehić Salih ef.
 Bašagić Tevfik beg.
 Birnbaum Armin.
 Čomara Ismet aga.
 Čurčić Ismet ef.
 Filipović Jakub-Ešrefbeg.
 Hašimefendić Enes ef.
 Hadži Rustanagić Mustafa ef.
 Hrasnica Ašida hanuma.
 Langer Ignatz.
 Mandić dr. Nikola.
 Memišević Jusuf aga.
 Mutevelić Džafer beg.
 Pirinčlija Mehaga.
 Pleyel Eduard.
 Resulbegović Mehmed beg.
 Rezaković Ibrahim ef.
 Salić Muhamed ef.
 Sokolović Vasi hanuma.
 Tefderdarija Esad ef.
 Turančić Husejn ef.
 Uzunić Reuf ef.

d) članovi II. reda.

Aganagić Ibrahim aga.
 » Mušan aga.
 Aganović Mehaga.
 Alagić Šukri ef.
 Alaupović dr. Tugomir.
 Alkalay Leon I.
 Bašagić Muhamedbeg.
 Berberović Mehmed ef.
 Bubak Henrich.
 Buchwald Ferdinand.

Buljušmić Haki ef.
 Čaušević Hadži Mehmed-Džemalu-
 ludin ef.

Čurčić Avdaga.

» Safvet ef.

Dalagija Junuz aga.

Dernišlija dr. Mustafa ef.

» Hašim aga.

Feleki E.

Fočo Ibrahimaga.

Fufić Mehaga.

Gjikić Osman ef.

Glibić Muhamed aga.

Gjulizar Mujaga.

Handžić Mustafa.

Haznadarević Ibrahim ef.

Hadžabdagić Salim ef.

Hadžalić Mula ef.

Hrisafović Todor.

Iblizović Abdaga.

» Alija.

Islamović Mustafa ef.

Jovanović S. Milan.

Karahodžić Kadri ef.

Kemura Sejfudin ef.

Korkut Sakib ef.

Kreševljaković Hafiz Mehmed ef.

Logić Mustafa ef.

Milanović Mihajlo.

Mrzić Zulfo.

Mulabdić Akif ef.

Muradbašić Osman ef.

Muzur Salih aga.

» Vejsil aga.

Osmanagić Sulejman ef.

Pašalić Husein aga.

Patera I.

Perišić Avakum.

Pertev Izet ef.

Pešut Jovo i drug.

Petrović Gjorgjo.

Pilavdžić Kadrija.

Rikić Jefto.

Rizaefendić Zija ef.

Ruždić Lutfi ef.

Salom S. Isidor.

Sarić Ibrahim ef.

Sejidefendić Rifat ef.

Arifagić Omeraga.
 Aljetiće Mula Ahmet.
 Mujagić Jusuf.
 Mrakodolac Mustafaga.

c) članovi III. reda:

Seferović Ahmet.
 Karabašić Hasan.
 Abdagić Seferaga.
 Blažević Jusufaga.
 Bešlagić Sulejman.
 Sinanović Ibrahim.
 Džihić Husejn.
 Balić Osman.
 » Jusuf.

Karabašić Mehmed.
 Mujagić Rasim.
 Hadžić Sulejman.
 Hankić Zaimaga.
 Karabašić Bećiraga.
 Krkić Vejsil.
 Petanjka Mirko.
 Kahrmanović Mehaga.

d) članovi IV. reda.

Beglerbegović Omer ef.
 Sušić Derviš.
 Balić Mahmut.
 Memić Husejn.
 Arnaut Hajrudin.
 Kulašić Ago.

Prnjavor.

a) član I. reda:

Ahić Salih ef.

b) članovi II. reda:

Alibegović Nadirbeg.
 » Rustanbeg.
 Ahmetović Mehaga.
 Sudkiević Franjo.
 Softić Hasib ef.
 » Mustafa ef.
 Spahić Mujaga.

c) članovi IV. reda:

Babahmetović H. Salih ef.
 Bilić Ibrahim ef.
 Čejvan Muho.
 Dervišbegović Ali ef.

Kolutan Salihaga.
 Kvakić Atifaga.
 Maroš Širbeg.

Rogatica.

a) utemeljitelj:

Čapljić Bećiraga.
Hafizović Hadži Nurudin ef.
Tanković Muhamedbeg.

b) članovi II. reda:

Behlul Mujaga.
 Bukvica H. Ahmetbeg.
 Šahinpašić Idrisbeg.
 » Nazifbeg.
 Tafro Ilijas.

Sarajevo.

a) dobrotvori:

Azabagić H. Mehmed Tevfik ef.
Alkalay Salamon D.

b) utemeljitelji:

Azabagića Hadži Mehmed-Tevfik ef. hanuma.
 Azabagić Nurudin beg.
 Bašagić Safvet beg.
 Bayer dr. Karlo.
Benko baron Isidor od Boinika.
Bušatlić Hafiz-Ajni ef.
 Čurčić Fehim ef.
Fadilpašić Fadil beg.
 » **Sadik beg.**
 Filipović Sejd-Ali beg.
 Hafizović Muhamed ef.
Hatibović Hilmi ef.
Hirschl Albert.
Hodžić Hasan ef.
 Hrasnica dr. Halidbeg.
Kadić Muhamed ef.
 Kapetanović Mustajbeg.
 » Rizabeg.
 Kobinger Friedrich
 Krehić Sukri ef.
Merhemić Hadži Mujaga.
 Muftić Omer ef.
 Muhibić Esad ef.
 » Fehim ef.
 » Hilmi ef.
 » Kemal ef.

Pištaline (Cazin).

a) član II. reda:
Hadžić Ahmed.

b) članovi IV. reda:
Batlić Fejzo.
Orašćanin Ibrahim.
Šehić Fehim ef.

Počitelj.

Utemeljitelj:
Begić Ahmedaga.

Podzvizd (Cazin).

a) član I. reda:
Sagraković Derviš ef.

b) član II. reda:
Mahmudović Jusuf ef.

Polje (Cazin).

a) utemeljitelj:
Sabljaković Sulejman ef.

b) član II. reda:
Kličić Rešid.

c) članovi IV. reda:
Ružanić Mustafa.
Selimagić Hase.
» Mehmed.

Prača.

Član II. reda:
Hrenovica Hilmibeg.

Prijedor.

a) utemeljitelji:
Abdagić Hifzaga.
Badić Sulejmanaga.
Čirkinagić Omer-Vehbi ef.
Hasanagić Dervišaga (iz isl. Ljubije).
Hadži Selimbegović Osmanbeg.
Henića Sulejmana sinovi.
Kahrić Ibrahimaga.

Kapetanović Husrevbeg.
» Mehmedbeg mladi.
Kolonić Sulejmanaga.
Suša Omer ef.
Turska kiraethana.

b) članovi II. reda:
Abdić Muharem iz Rakovčana.
Budimlić Mehmed ef. iz Hanbarina.
Dekić Ali aga.
Ergelić Junuzaga.
Hadžialijagić Sulejman ef.
Kovačević Muhamedaga.
Kurbegović Mustafa ef.
Vidić Jovo.
Vukić Manojlo, podnačelnik.

c) članovi III. reda:
Burazerović Muhamedaga.
Čirkinagić Hafiz Muharem ef.
Karahodžić Husejn (iz Rakovčana).
Karagić Hašan.
Grozđanić Šemso.
Kolonić Husein aga.
Mandić Jasim.
Džamostagić Šaban.
Džamostagić Hasan.
Abdić Behlil.
Trepčić Sulejman.
Popović Milan, parok.

d) članovi IV. reda:
Maličević Bajro.
Rešić Muharem.
Cepić Mehmed.
Sokočević Alijaga.
Trepčić Smajil-Haki ef.

Kozarac (Prijedor).

a) utemeljitelji:
Balić Muharemaga.
Jusufagić Suljaga.
Hadžiosmanagić Mehaga.
Sarajlić Ibrahim ef.
b) članovi II. reda:
Memić Hasan ef.
Mujagić Mujaga.

b) član II. reda:

Kekić Tale.

c) članovi IV. reda:

Bošnjak Ahmed.

Čehić Alčin.

Čufurović Osman.

» Sulejman.

Esmer Omer.

Nezirović Suljo.

Modrič (Gradačac).

a) član I. reda:

Kapetanović Šefkibeg.

b) članovi II. reda.

Ganibegović Mehmedbeg.

Mulić Husejnbeg.

c) članovi III. reda:

Ganibegović Ahmet ef.

Mešanović Mula-Mehmed ef.

Sarajlić Izet ef.

d) članovi IV. reda:

Suljić Husejn.

Mešanović Husnija.

Mujkić Mehmed.

Karabegović Mustafa.

Arapović Hašim.

Čamdžić Husejn.

Hurtić Ahmet.

Pelesić-Hafizović Kasimaga.

Mostar.

a) utemeljitelji:

Gjikić Mehmed ef.

H. Omerović H. Ahmedbeg.

Ljuta H. Derviš ef.

Ugljen Mehmed ef.

Uvejs Naili ef.

b) članovi I. reda:

Kajtaž Ibrahim ef.

Karabeg Ali-Riza ef.

Stunić Ivan.

c) članovi II. reda:

Bulić Hafiz Ali ef.

Dizdar Muhamed ef.

Gluhić Ahmet ef.

Houška M. F., apotekar.

Kadić Ali ef.

d) članovi IV. reda:

Konjhodžić Muhamed.

Rahmanović Ali ef.

Tikvina Muhamed.

Uvejs Muhamed-Hamdi.

Mutnik (Cazin).

a) članovi II. reda:

Nosić Suljo.

Samardžić Ahmet.

» Omer.

Tabaković Jusuf ef.

b) članovi IV. reda.

Babić Ramo.

Husić Osman.

Samardžić Ale Osmanov.

» Osman.

Nevesinje.

Utemeljitelj:

Bašagić Salihbeg.

Ostrožac (Cazin).

Član II. reda:

Beširević Mehmedbeg.

Pale (Sarajevo).

Utemeljitelj:

Pašović Dervišaga.

Pećigrad (Cazin).

a) utemeljitelj:

Salkić H. Osman.

b) članovi II. reda:

Nuhanović Husein.

Mujakić Omer.

b) član I. reda:
Talić Sabit ef.

c) član II. reda:
Bubalo Mahmud.

d) članovi IV. reda:
Aliman Jusuf.
Duran Ahmed.
» Salih-hafiz.
Fehimović Salih.

Lučka (Cazin).

Član II. reda:
Smlatić Omo.

Ljubinja.

Utemeljitelj:
Ćerimović Ali ef.

Ljubuški.

a) utemeljitelji:
Konjhodžić Mehmed ef.
Omerhodžić Arifaga.

b) članovi I. reda:
Ibrulj Muhamed ef.
Mahić Alaga Mehagin.

c) članovi II. reda:
Mahić Mehmed ef.
Muminagić Abdulah ef.

d) članovi III. reda:
Mesihović Gjulejmen ef.
Hadžalić Mujaga.
Knezović Mičo.
Bošnjak Mehmed ef.
Laletović Derviš ef.
Ćerić Mustafa ef.
Ćeško Ibrahimaga.
Nikšić Tahiraga.
Dalipagić Mustafa.

e) članovi IV. reda:
Mahić Sabitaga.
Terzić Mujaga.
Hadžalić Mahmutaga.

Lalić Mehmed ef.
Marković Bariša.
Sukalić Ahmetaga.
Ibrulj Abdulah ef.
Konjhodžić Hasan ef.
» Mustafa ef.
Orman Ali ef.
Terzić Avdo.
Krehić Mehmed ef.
Muminagić Džemal ef.
Konjhodžić Jusuf ef.
Šukalić Šučraga.
Mahić Alija.
Kadragić Muharemaga.
Nevesinjac Ibrahimaga.
Konjhodžić Ahmet.
Mahić Salihaga.
Ćerimović Muhamedaga.

Maglaj.

a) dobrotvor:
H. Uzejirbegović Mustajbeg.

b) utemeljitelji:
Kadić Ibrahim ef.
H. Uzejirbegović Edhembeg.
» Emina-hanuma.

c) članovi II. reda:
Čehajić Hamdi ef.
Čolaković Derviš ef.
Širbegović Mahmudbeg.
H. Uzejirbegović Uzejirbeg.

d) članovi IV. reda:
Dikedžić Mehmed.
Rešidović Mustafa.
Terzimehić Salih ef.
Terzimehić Mehmed-Alija.
Omerović Mehmed.
Džanbegović Džanbeg.
» Nuraga.

Mala Kladuša (Cazin).

a) članovi I. reda:
Bataković Huso.
Tabaković Omer ef.

Jajce.

a) član I. reda:

Saračević Lutvo.

b) član III. reda:

Spahić Mujaga.

Jezero (Jajce).

Utemeljitelj:

Aganović Ibrahimbeg.

Kladanj.

a) utemeljitelji:

Braća Hasići.

Gogić Abdullah ef.

Salihhandžić Ibrahimaga.

Konjic.

a) utemeljitelj:

Repovac Adembeg.

b) članovi I. reda:

Fejzagić Čamilaga.

Hadžić Mehmedalija.

Prohić Salih.

c) članovi II. reda:

Begtašević Fehimbeg.

Džumhur Hafiz Abduselam ef.

Gjogo Husein ef.

H. Husejnović Asimbeg.

» » Idris.

Hrnjica Muharemaga.

Logić Hamidaga.

Mulić Sulejmanaga.

Proho Salihaga.

Softić Alaga.

Sokolović Sabitaga.

d) članovi III. reda:

Alikadić Abdulfetah.

» Ibrahimaga.

H. Husejnović Gjulbeg.

» » Ismetbeg.

Džumhur Hamid ef.

Paić Hasan ef.

e) član IV. reda:

Pirkić Hasan.

Koprivna Donja i Gornja (Cazin).

a) član II. reda:

Toromanović Ahmed.

Kotor Varoš.

a) članovi I. reda:

Handžić Edhem ef.

Karaosmanović Salih ef.

Prašo Nedžibbeg.

b) članovi II. reda:

Imamović Mujo.

Vilić Bajram ef.

c) članovi III. reda:

Džihić Derviš ef.

Imamović Derviš ef.

d) članovi IV. reda:

Fazlić H. Jusuf.

Gjug Alija.

Hasoković Muharem.

Hozić Mustafa.

Sarajlić Ahmet.

Selman Ale.

Vehabović Osman.

Zaimović Husein.

Krakača (Cazin).

a) član II. reda:

Ilinić Husein.

b) član IV. reda:

Salkić H. Muharem.

Kulen-Vakuf.

Utemeljitelj:

Kulinović Pašabeg.**Livno.**

a) utemeljitelji:

Hamzalajbegović Čamilbeg.

Šehić Ibrahim ef.

Kreševo (Fojnica).

a) član II. reda:

Skopljak Ibrahimaga.

b) članovi III. reda:

Bejtić Asimaga.

Muminagić Numanaga.

c) član IV. reda.

Mehmed Hudžuglija.

Gacko.

a) članovi II. reda:

Agović Arif.

Kurtović Sajtaga.

Mutevelić Asimbeg.

Logo Salih aga.

Sarić Arif ef.

Zvizdić Jašaraga.

Tefterdarović Alibeg.

b) članovi III. reda:

Čampara Hamidaga.

Čorbo Omeraga.

Duraković Mehmed.

Fazlagić Mustafa.

Hrustanović Bećiraga.

Kapetanović Emin.

Krvavac Sadik.

» Salko.

Šaković Mehmed.

Tanović Arif.

» Bećir.

» Šaćiraga.

Vuk Halilaga.

Zametica Osman ef.

c) članovi IV. reda:

Čustović Osman.

Delalić Osman ef.

Grljević Avdo.

Karamehmedović Idris.

Kurtović Mehmed.

Škaljić Avdo.

Tanović Salihaga.

Tatarević Alija (Hebib).

Glogovac (Cazin).

a) član II. reda:

Hodžić Mustafa ef.

b) članovi IV. reda:

Mujić Hasan.

» Hase.

» Islam.

» Meho.

Nadarević Hasan.

Okanović Meho.

» Suljo.

Salihović Meho.

Smailović Hasan.

» Ibrahim.

Gnjilovac (Cazin).

a) član IV. reda:

Lipović Murat.

Goražda.

Utemeljitelj:

Rašidkadić Ibrahim ef.**Gor. Tuzla.**

Utemeljitelji:

H. Mehmedović Nesibaga.

Kušljugić Hadži Hamidaga.

» » Hasanaga.

Gračanica.

a) utemeljitelj:

Kučukalić Mujaga.

b) član II. reda:

Zukobašić Mustafa ef.

Gradačac.

a) utemeljitelji:

Gradašćević Hajribeg.

» Mustajbeg.

» Osmanbeg.

H. Ibrahimbegović Bećirbeg.

» » Sulejmanbeg.

dragić Ahmet.
džić Hamid.
sanagić Tahiraga.

Derventa.

a) utemeljitelj:
Deutsch Gjula.

b) članovi I. reda:
asiljević Petar.
bdulahefendić Fuadbeg.

c) članovi II. reda:
libegović Hasan.
kadić Bahrija.
rosić Mihajlo.
vuković Spasoje.
paulić Ranko.

d) članovi IV. reda:
šćekar Pavao.
halepović Ahmet.
muftić Kadrija.

Doboj.

a) utemeljitelji:
kakeš Smail ef.
midžić Salih ef.

b) članovi I. reda:
defterdarević Ibrahimbeg.
H. Mujagić Mehmedaga.

c) članovi II. reda:
didić Mehmed.
mulalić Rustanaga (umro).
rudanović Hafiz.
salopek Ilija.
džananović Hasib ef.
vuletić Mirko.

d) član IV. reda:
račić Metod.

D. Tuzla.

a) utemeljitelji:
Azabagić Mustajbeg.
Bekić Nedžib aga.

Hadži Efendić Mujaga.
H. Halilović Mehaga.
H. Preić Abdurrahmanaga.
Kunosić Muharemaga.
Midžić Jusuf-Zija ef.
Muteveliće-Babić Nurhanuma.
Telalbašić Suljaga.
Džindo Osmanbeg.

b) članovi I. reda:
Azabagić Ešrefbeg.
Čokić H. Muhamed ef.
H. Tosunbegović Muratbeg
(Zaimović).
Malkić Fehim ef.

c) članovi II. reda:
Azabagić Muharembeg.
Begić Fehim aga.
Čokić Ibrahim ef.
Dubravić Ali ef.

» Mehmedbeg.
Pilar dr. Ivan.
Rezaković H. Rasim ef.
Selesković H. Salih ef.
Šeremet Ahmet ef.
Zaloszer Simon.

d) član III. reda.
Hadži Efendić Hasan ef.

e) članovi IV. reda:
Azabagić Džaferaga.
Dubravić Mustafa ef.
Gluić Ševki ef.

Foča.

a) utemeljitelji:
Bukvica Smail ef.
Kršlak Mustabeg.

b) članovi II. reda:
Avdagić Idrizbeg.
Manjgo Muhamed ef.
Pašić-Čengić Sulejmanbeg.

c) članovi IV. reda:
Pašić-Čengić Hakibeg.
» Smailbeg.

Brezovopolje (Brčka).

Utemeljitelj:

H. Alipašić Fuadbeg.

Cazin.

a) utemeljitelji:

Alagić Suljaga.
 Ćorović H. Selmanbeg.
 Mulalić Hasanaga.
 Nureškić Hase.
 Pozderac Tahir ef.
 Prohić Sejfullah ef.
 Šahinović H. Osman ef. (umro).
 Šaran Halid ef.

b) članovi I. reda:

Omanović Ibrahimaga.
 » Smailaga.
 Ćoralić Suljo.
 Dedić Mustafa ef.
 Dizdarević Zaim.
 Gjonlagić Edhem.
 Hodžić Hasan-Arnaut.
 Muftić Hazim ef.
 Semanić Mehmed ef.
 Toromanović Sulejman.

d) članovi IV. reda:

Bešlagić Sulejman.
 Mustedanagić Pašaga.
 Kličić Muho.
 Ledić Mustafa.

Čajniče.

a) utemeljitelj:

Prašo Mustajbeg.

b) članovi I. reda:

Lemeš Ibrahim ef.
 Prašo Nedžibbeg
 Memišević Ibrahimaga.

c) članovi II. reda:

Memišević Ragib ef.
 Pašić Alibeg.
 Vukotić Zejnil ef.

d) članovi III. reda:

Smajlović Alijaga
 Huković Salih ef.
 Bašić Ahmetaga
 Bukva Mehmedaga.
 Hurić Latifaga.
 Imamović Dervišaga.
 Velić Hajrulahaga.

e) članovi IV. reda:

Pita Hasanaga.
 Mahrević Hasanbeg.
 Devović Sejdibeg.
 Korjenić Sabrija.
 Sultanović Hilmibeg.
 Huković Ejub.
 Sultanović Memiš.
 Smajlović Muhamed.

Čapljina.

a) utemeljitelji.

Fazlagić Ahmedaga.
 » Ahmed ef.
 » **Salihaga.**

b) članovi II. reda:

Ibrulj Mustafa.
 Nožić Mehmed ef.
 Fazlagić Hamidaga.
 Bekić Mujaga.

c) članovi III. reda:

Ćiber Mustafa.
 Metilj Mehmed.
 Zuhrić Hafiz Ahmet ef.
 Metilj Mahmutaga.
 Buro Jusuf.
 Kavara Mustafa.
 Metilj Osmanaga.
 Behmen Ahmetaga.
 Kapetanović Abdullah, majstor.
 Fazlagić Muhamed.
 Beća Ćamil.
 Cerić Abdulah.
 Latić Hasan.

d) članovi IV. reda:

H. Omerović Šućrija.
 Kadragić Mustafa.

Huremović Smail.
 Ibrahimbegović Derviš.
 » Selim.
 Ibrišimović Ibrahim (Ibrin).
 Kadić Ahmet.
 » Husejn.
 Krlečbegović Smailbeg.
 Krupić Salihbeg.
 Meršić Mirko.
 » Niko.
 Muftić Salih (učenik).
 Muratbegović Muhamed.
 Rakanović Husejn.
 » Jasim.
 » Salih.
 Rasavac Alija.
 Sejdić Mula Ibrahim ef.
 Smajlagić Omer.
 Störk Ludwig.
 Šehović Džemal (učenik).
 » Ibrahim.
 Šuvalić Mustafa (učenik).
 Talić Osman.
 Topić Mustafa (učenik).
 Tršćanski pl. Aleksander.
 Tulek Alija.
 » Husejn.
 » Salko.
 Veletanlić Ahmet.
 » Hasan.

Bos. Petrovac.

a) utemeljitelj:

Bukovača Malićbeg.

b) članovi I. reda:

Bukovača Muhamedbeg.
 Kerenović Muharem ef.
 Tursko-Islamska kiraethana

c) članovi II. reda:

Biser Husejn ef.
 Brkić Petar.
 Ekić Mustafa ef.
 » Mahmutaga.
 Gorić Ibrahim ef.
 H. Kadibegović Pašabeg.
 Hromadžić Sulejman ef.

Kurbegović Adem.
 Šehić Ibrahim ef.
 » Muhamed ef.
 » Nail.

d) članovi III. reda:

Eškić Sabrija.
 Kasumović Alijaga.
 Mujagić Osman.

e) članovi IV. reda:

Ferizović Ibrahim ef.
 Husadžić Abdulah.
 Kartal Muharemaga.
 Lemeš Alijaga.
 » Ibrahim ef.
 Piragić Muhamedaga.
 Šehić Huseinaga.
 Zečević Mustafa.

Brčka.

a) utemeljitelji:

Edhemović Hadži Mula Ahmed ef.
Kadić Abdulah ef.

Kučukalić Fehimaga.

„ **Hafiz-Avdaga.**

„ **Hadži-Salihaga.**

„ **Ibrahimaga.**

„ **Mehmedaga.**

Mehmedović-Pazarac Izethanuma.

b) članovi II. reda:

Edhemović Mehmed-Ali ef.

» Sadik.

» Sakib.

H. Mehmedagić H. Mustafa.

Mehić Omer ef.

Omerhodžić Avdo.

Pašalić Mustafa ef.

Zeljковиć H. Osman.

c) član III. reda:

Dukatar H. Mehmed-Ali ef.

d) članovi IV. reda:

Borić Ahmet ef.
 Durković Ahmed.

Čolić Salihaga.
 H. Grabčanović H. Osmanaga.
 » Ibrahimaga
 » Salihaga.

Halilaga H. Salihović.
 Imamović Ahmetaga.
 Isabegović Salihbeg.
 Mula-Ahmetović Hifzi ef.
 Pašić Alibeg Hakibegov.
Preljubović Mehmed-Alibeg.
 Salihbegović Abdibeg.
 » Muharembeg.
 » Omerbeg.
 » Osmanbeg.
 » Smailbeg.

Softić Seid ef.

b) član II. reda:
 Saridžić Sulejman ef.

Bos. Dubica.

a) utemeljitelji:
 Cerić Sulejman-Fehmibeg.
 Muftić Ragib ef.
 Pašagić Šaćiraga.
 Šerić Omeraga.
 Cerić Mehmedbeg.

Bos. Gradiška.

Član II. reda:
 Bajrić Derviš ef.

Bos. Kobaš.

a) članovi II. reda:
 Alibegović Abasbeg.
 » Reufbeg.
 Dizdarević Mehaga.
 Sejidagić Ago.

b) član IV. reda:
 Mešinović Iso.

Bos. Novi.

a) utemeljitelji:
 Cerić Hasanbeg.
 Čaušević Salihaga.
Mahmudčehajić H. Šaćir ef.

b) članovi I. reda:
 Mahmudčehajić Rifat ef.
 Rakanović Zaimaga.
 Suljić Sulejman ef.

c) članovi II. reda:
 Bišćević Alibeg.
 Cerić Muhamedbeg.
 Čaušević Huseinaga.
 Kapetanović Ahmedbeg.
 Miličević Ivan A.
 Muftić Sulejman.
 Rasavac Salihaga.
 Suhačić Ibrahim.
 Topić Muharem.

d) članovi III. reda:

Alimamović Omer.
 Alimović Hasan.
 Berberović Ibrahim.
 Cerić Džaferbeg.
 » Ibrahimbeg.
 » Omerbeg.
 » Rasimbeg ml.
 Džankić Hasan.
 Fajtović Husejin.
 Fejzić Mustafa.
 Hadžimulić Omer.
 Hergić Bećir.
 Hoffman Herman.
 Ibrahimbegović Ahmedbeg.
 » Hašimbeg.
 Ibrišimović Mehmed.
 Karanović Husejn.
 Memić Mustafa.
 Mulalić Hasan.
 Mustić Omer ef.
 Rakanović Mustafa Hakki.
 Sulejmanović Sulejman.
 Šabić Mahmut.

e) članovi IV. reda:

Berberović Husejin.
 Biščanin Mujo.
 Cerić Mustafa.
 Čaušević Husejn (Ibrin).
 Čosić Mehmed.
 Fejzić Hasan.

Gušić Ćamil aga.
 Hadžidedić Mustafa ef.
 H. Halilović Mujaga.
 Ibrahimbegović Emina-Ismet.
 » Mehmedbeg.
 » Muhamed-Fejzi beg.
 » Muharembeg ml.
 » Saliha-Safvet.
 » Sulejman Sidki beg.

Ibrišimagić Ćamil aga.
 Mahić Abid ef.
 Mehmedbašić Jusuf ef.
 H. Omerspahić Esad ef.
 Serdarović Salih ef.
 Muharembegović Muharembeg ml.
 Ćardić Ibrahimaga.
 Zenbo H. Hamid.
 Fejzagić H. Bekir ef.
 Bojić Mustafa ef.
 H. Dedić Mustafa ef.

e) članovi III. reda:

Poljokan Salomon.
 Ptićanić Ramadan ef.
 Popović Gjur.
 Skok dr. Petar.
 Skorup Mustafa ef.
 Sokal Simun.
 Štimac Ivan.

f) članovi IV. reda:

Ajanović Abdulah.
 Biberić H. Muharem.
 Ćerimpašić Ferhatbeg.
 » Sejfibeg
 Golalić Nurija.
 Hutlić Huso.
 Ključanin Mujaga.
 Lagjarević Ali ef.

Barska (Cazin).

a) utemeljitelji:

Hadžić Sulejman.
 Muhamedagić Alaga.

b) članovi IV. reda:

Ćatić Osman.
 Hadžić Alaga.

Hadžić Juso.
 » Mehmed.
 Kovačević Daud.
 Mehmedagić Huso.
 Merdanović Mahmud.
 Tahirović Ejdo.
 » Meho.

Beč.

a) članovi IV. reda:

Bukvica Abdullah beg.
 Cepić Omer ef.
 Dusinović Osman ef.
 Gjumrukčić Nuri ef.
 Kadić Mustafa ef.
 Karamehmedović Hamdi ef.
 Mehmedbašić Bećir ef.
 Muftić Enver ef.
 Mujezinović Ejub ef.
 Sarić Murat ef.
 Šahdomerović Salih ef.
 Zečević Mehmed ef.

Bihać.

a) utemeljitelj:

Ibrahimpašić Muhamed beg.

b) članovi II. reda:

Ibrahimpašić Ahmetbeg.
 Islamska čitaonica (peterostruko).
 Sudžuka Ragib ef.
 Učenici II. nar. osn. škole (ruždije).

c) član IV. reda:

Osmanović Muharem ef.

Bileća.

a) utemeljitelji:

Drljević Alaga.
 » Nefisehanuma.
 » Osman ef.
 Hadžić Zaimaga.

Bijeljina.

a) utemeljitelji:

Almoslino Filip.
 Bulić Abdullatif ef.

Popis članova*) „Gajretovih“.

Avtovac.

a) član I. reda:

Bijedić Bajramaga.

b) član II. reda:

Hasanbegović Šerifbeg.

c) članovi III. reda:

Bijedić Osman.

Dilberović Salih ef.

Hasanbegović Arif.

» Omer (Avdov).

Muljanin Zejnil.

Pašić H. Bećir.

» Ćamil.

» S. Omeraga.

» Zejnil.

Kapičić Halil.

Šehović Salihaga.

d) članovi IV. reda:

Čampara Arif.

» Bećir.

Hasanbegović Omer (Ajdinov).

» Arifaga (Ibrov).

» Rušidbeg.

» Sadik.

» Zahir ef.

Hidović Salko.

Muljanin Ćamil.

Senić Todor.

Salić Halil.

Pašić Ajdin.

Oskrabić Sava.

Kemer Rudolf.

Semelrok Jozef.

Tanović Mahmut.

Banjaluka.

a) dobrotvor:

Husedžinović Hadži Hamidaga.

b) utemeljitelji:

Badnjević — Pašalić Hašimbeg.

Bahtijarević Omer-Atif ef.

Džinić Hamdi beg.

Gjumišić Sadik ef.

Husedžinović Hamzaga.

Ibrahimbegović Muharem Hilmi beg.

Ibrahimbegović Mustafa-Šukribeg.

Karamehmedović Ćamil ef.

Maglajlić Hadžić Hafiz Ibrahim ef.

V. A. hanuma.

c) članovi I. reda:

B. M. beg.

Husedžinović Šemsaga.

Omerbegović Ali-beg.

Varcaranin Ibrahim ef.

Ibrahimbegovića Muharem-Hilmi bega haremu.

d) članovi II. reda:

Afgan Hamidaga.

Bahtijarević Ibrahimaga.

» Mahmutaga.

Dabulhanić H. Muharem aga.

» Smajlaga.

Džaferagić Muhamedaga.

*) Članovi dobrotvori i utemeljitelji, koji su crno štampani, uplatili su do konca januara 1907. cijelu utemeljačinu, a ostali uplaćuju još u obrocima.

Huremović Smail.
 Ibrahimbegović Derviš.
 » Selim.
 Ibrišimović Ibrahim (Ibrin).
 Kadić Ahmet.
 » Husejn.
 Krlečbegović Smailbeg.
 Krupić Salihbeg.
 Meršić Mirko.
 » Niko.
 Muftić Salih (učenik).
 Muratbegović Muhamed.
 Rakanović Husejn.
 » Jasim.
 » Salih.
 Rasavac Alija.
 Sejdić Mula Ibrahim ef.
 Smajlagić Omer.
 Štörk Ludwig.
 Šehović Džemal (učenik).
 » Ibrahim.
 Šuvalić Mustafa (učenik).
 Talić Osman.
 Topić Mustafa (učenik).
 Trščanski pl. Aleksander.
 Tulek Alija.
 » Husejn.
 » Salko.
 Veletanlić Ahmet.
 » Hasan.

Bos. Petrovac.

a) utemeljitelj:

Bukovača Malićbeg.

b) članovi I. reda:

Bukovača Muhamedbeg.
 Kerenović Muharem ef.
 Tursko-Islamska kiraethana

c) članovi II. reda.

Biser Husejn ef.
 Brkić Petar.
 Ekić Mustafa ef.
 » Mahmutaga.
 Gorić Ibrahim ef.
 H. Kadibegović Pašabeg.
 Hromadžić Sulejman ef.

Kurbegović Adem.
 Šehić Ibrahim ef.
 » Muhamed ef.
 » Nail.

d) članovi III. reda:

Eškić Sabrija.
 Kasumović Alijaga.
 Mujagić Osman.

e) članovi IV. reda:

Ferizović Ibrahim ef.
 Husadžić Abdulah.
 Kartal Muharemaga.
 Lemeš Alijaga.
 » Ibrahim ef.
 Piragić Muhamedaga.
 Šehić Huseinaga.
 Zečević Mustafa.

Brčka.

a) utemeljitelji:

Edhemović Hadži Mula Ahmed ef.

Kadić Abdulah ef.

Kučukalić Fehimaga.

„ **Hafiz-Avdaga.**

„ **Hadži-Salihaga.**

„ **Ibrahimaga.**

„ **Mehmedaga.**

Mehmedović-Pazarac Izethanuma.

b) članovi II. reda:

Edhemović Mehmed-Ali ef.

» Sadik.

» Sakib.

H. Mehmedagić H. Mustafa.

Mehić Omer ef.

Omerhodžić Avdo.

Pašalić Mustafa ef.

Zeljковиć H. Osman.

c) član III. reda:

Dukatar H. Mehmed-Ali ef.

d) članovi IV. reda:

Borić Ahmet ef.

Durković Ahmed.

Čolić Salihaga.
 H. Grabčanović H. Osmanaga.
 » Ibrahimaga
 » Salihaga.

Halilaga H. Salihović.
 Imamović Ahmetaga.
 Isabegović Salihbeg.
 Mula-Ahmetović Hifzi ef.
 Pašić Alibeg Hakibegov.
Preljubović Mehmed-Alibeg.
 Salihbegović Abdibeg.
 » Muharembeg.
 » Omerbeg.
 » Osmanbeg.
 » Smailbeg.

Softić Seid ef.

b) član II. reda:

Saridžić Sulejman ef.

Bos. Dubica.

a) utemeljitelji:

Cerić Sulejman-Fehmibeg.
 Muftić Ragib ef.
 Pašagić Šaćiraga.
 Šerić Omeraga.
 Cerić Mehmedbeg.

Bos. Gradiška.

Član II. reda:

Bajrić Derviš ef.

Bos. Kobaš.

a) članovi II. reda:

Alibegović Abasbeg.
 » Reufbeg.
 Dizdarević Mehaga.
 Sejidagić Ago.

b) član IV. reda:

Mešinović Iso.

Bos. Novi.

a) utemeljitelji:

Cerić Hasanbeg.
 Čaušević Salihaga.
Mahmudčehajić H. Šaćir ef.

b) članovi I. reda:

Mahmudčehajić Rifat ef.
 Rakanović Zaimaga.
 Suljić Sulejman ef.

c) članovi II. reda:

Bišćević Alibeg.
 Cerić Muhamedbeg.
 Čaušević Huseinaga.
 Kapetanović Ahmedbeg.
 Miličević Ivan A.
 Muftić Sulejman.
 Rasavac Salihaga.
 Suhačić Ibrahim.
 Topić Muharem.

d) članovi III. reda:

Alimamović Omer.
 Alimović Hasan.
 Berberović Ibrahim.
 Cerić Džaferbeg.
 » Ibrahimbeg.
 » Omerbeg.
 » Rasimbeg ml.
 Džankić Hasan.
 Fajtović Husejin.
 Fejzić Mustafa.
 Hadžimulić Omer.
 Hergić Bećir.
 Hoffman Herman.
 Ibrahimbegović Ahmedbeg.
 » Hašimbeg.
 Ibrišimović Mehmed.
 Karanović Husejn.
 Memić Mustafa.
 Mulalić Hasan.
 Mustić Omer ef.
 Rakanović Mustafa Hakki.
 Sulejmanović Sulejman.
 Šabić Mahmut.

e) članovi IV. reda:

Berberović Husejin.
 Biščanin Mujo.
 Cerić Mustafa.
 Čaušević Husejn (Ibrin).
 Čosić Mehmed.
 Fejzić Hasan.

Kadragić Ahmet.
Hadžić Hamid.
Hasanagić Tahiraga.

Derventa.

a) utemeljitelj:

Deutsch Gjula.

b) članovi I. reda:

Vasiljević Petar.
Abdulahafendić Fuadbeg.

c) članovi II. reda:

Alibegović Hasan.
Kadić Bahrija.
Rosić Mihajlo.
Vuković Spasoje.
Paulić Ranko.

d) članovi IV. reda:

Šećkar Pavao.
Halepović Ahmet.
Muftić Kadrija.

Doboj.

a) utemeljitelji:

Kakeš Smail ef.
Midžić Salih ef.

b) članovi I. reda:

Defterdarević Ibrahimbeg.
H. Mujagić Mehmedaga.

c) članovi II. reda:

Didić Mehmed.
Mulalić Rustanaga (umro).
Rudanović Hafiz.
Salopek Ilija.
Džananović Hasib ef.
Vuletić Mirko.

d) član IV. reda:

Račić Metod.

D. Tuzla.

a) utemeljitelji:

Azabagić Mustajbeg.
Bekić Nedžib aga.

Hadži Efendić Mujaga.
H. Halilović Mehaga.
H. Preić Abdurrahmanaga.
Kunosić Muharemaga.
Midžić Jusuf-Zija ef.
Muteveli-ć-Babić Nurhanuma.
Telalbašić Suljaga.
Džindo Osmanbeg.

b) članovi I. reda:

Azabagić Ešrefbeg.
Čokić H. Muhamed ef.
H. Tosunbegović Muratbeg
(Zaimović).
Malkić Fehim ef.

c) članovi II. reda:

Azabagić Muharembeg.
Begić Fehim aga.
Čokić Ibrahim ef.
Dubravić Ali ef.
» Mehmedbeg.
Pilar dr. Ivan.
Rezaković H. Rasim ef.
Selesković H. Salih ef.
Šeremet Ahmet ef.
Zaloszser Simon.

d) član III. reda.

Hadži Efendić Hasan ef.

e) članovi IV. reda:

Azabagić Džaferaga.
Dubravić Mustafa ef.
Gluhčić Ševki ef.

Foča.

a) utemeljitelji:

Bukvica Smail ef.
Kršlak Mustabeg.

b) članovi II. reda:

Avdagić Idrižbeg.
Manjgo Muhamed ef.
Pašić-Čengić Sulejmanbeg.

c) članovi IV. reda:

Pašić-Čengić Hakibeg.
» Smailbeg.

Brezovopolje (Brčka).

Utemeljitelj:
H. Alipašić Fuadbeg.

Cazin.

a) utemeljitelji:
Alagić Suljaga.
Čorović H. Selmanbeg.
Mulalić Hasanaga.
Nureškić Hase.
Pozderac Tahir ef.
Prohić Sejfullah ef.
Šahinović H. Osman ef. (umro).
Šaran Halid ef.

b) članovi I. reda:
Omanović Ibrahimaga.
» Smailaga.
Čoralić Suljo.
Dedić Mustafa ef.
Dizdarević Zaim.
Gjonlagić Edhem.
Hodžić Hasan-Arnaut.
Muftić Hazim ef.
Semanić Mehmed ef.
Toromanović Sulejman.

d) članovi IV. reda:
Bešlagić Sulejman.
Mustedanagić Pašaga.
Kličić Muho.
Ledić Mustafa.

Čajniče.

a) utemeljitelj:
Prašo Mustajbeg.

b) članovi I. reda:
Lemeš Ibrahim ef.
Prašo Nedžibbeg
Memišević Ibrahimaga.

c) članovi II. reda:
Memišević Ragib ef.
Pašić Alibeg.
Vukotić Zejnil ef.

d) članovi III. reda:

Smajlović Alijaga
Huković Salih ef.
Bašić Ahmetaga
Bukva Mehmedaga.
Hurić Latifaga.
Imamović Dervišaga.
Velić Hajrulahaga.

e) članovi IV. reda:

Pita Hasanaga.
Mahrević Hasanbeg.
Devović Sejdibeg.
Korjenić Sabrija.
Sultanović Hilmibeg.
Huković Ejub.
Sultanović Memiš.
Smajlović Muhamed.

Čapljina.

a) utemeljitelji.
Fazlagić Ahmedaga.
» Ahmed ef.
» **Salihaga.**

b) članovi II. reda:
Ibrulj Mustafa.
Nožić Mehmed ef.
Fazlagić Hamidaga.
Bekić Mujaga.

c) članovi III. reda:
Čiber Mustafa.
Metilj Mehmed.
Zuhrić Hafiz Ahmet ef.
Metilj Mahmutaga.
Buro Jusuf.
Kavara Mustafa.
Metilj Osmanaga.
Behmen Ahmetaga.
Kapetanović Abdullah, majstor.
Fazlagić Muhamed.
Beća Čamil.
Cerić Abdulah.
Latić Hasan.

d) članovi IV. reda:
H. Omerović Šučerija.
Kadragić Mustafa.

Jajce.

a) član I. reda:

Saračević Lutvo.

b) član III. reda:

Spahić Mujaga.

Jezero (Jajce).

Utemeljitelj:

Aganović Ibrahimbeg.

Kladanj.

a) utemeljitelji:

Braća Hasići.

Gogić Abdullah ef.

Salihhandžić Ibrahimaga.

Konjic.

a) utemeljitelj:

Repovac Adembeg.

b) članovi I. reda:

Fejzagić Čamilaga.

Hadžić Mehmedalija.

Prohić Salih.

c) članovi II. reda:

Begtašević Fehimbeg.

Džumhur Hafiz Abduselam ef.

Gjogo Husein ef.

H. Husejnović Asimbeg.

» » Idris.

Hrnjica Muharemaga.

Logić Hamidaga.

Mulić Sulejmanaga.

Proho Salihaga.

Softić Alaga.

Sokolović Sabitaga.

d) članovi III. reda:

Alikadić Abdulfetah.

» Ibrahimaga.

H. Husejnović Gjulbeg.

» » Ismetbeg.

Džumhur Hamid ef.

Paić Hasan ef.

e) član IV. reda:

Pirkić Hasan.

Koprivna Donja i Gornja (Cazin).

a) član II. reda:

Toromanović Ahmed.

Kotor Varoš.

a) članovi I. reda:

Handžić Edhem ef.

Karaosmanović Salih ef.

Prašo Nedžibbeg.

b) članovi II. reda:

Imamović Mujo.

Vilić Bajram ef.

c) članovi III. reda:

Džihić Derviš ef.

Imamović Derviš ef.

d) članovi IV. reda:

Fazlić H. Jusuf.

Gjug Alija.

Hasoković Muharem.

Hozić Mustafa.

Sarajlić Ahmet.

Selman Ale.

Vehabović Osman.

Zaimović Husein.

Krakača (Cazin).

a) član II. reda:

Ilinić Husein.

b) član IV. reda:

Salkić H. Muharem.

Kulen-Vakuf.

Utemeljitelj:

Kulinović Pašabeg.**Livno.**

a) utemeljitelji:

Hamzalajbegović Čamilbeg.

Šehić Ibrahim ef.

Kreševo (Fojnica).

a) član II. reda:

Skopljak Ibrahimaga.

b) članovi III. reda:

Bejtić Asimaga.

Muminagić Numanaga.

c) član IV. reda.

Mehmed Hudžuglija.

Gacko.

a) članovi II. reda:

Agović Arif.

Kurtović Sajtaga.

Mutevelić Asimbeg.

Logo Salih aga.

Sarić Arif ef.

Zvizdić Jašaraga.

Tefterdarović Alibeg.

b) članovi III. reda:

Čampara Hamidaga.

Čorbo Omeraga.

Duraković Mehmed.

Fazlagić Mustafa.

Hrustanović Bećiraga.

Kapetanović Emin.

Krvavac Sadik.

» Salko.

Šaković Mehmed.

Tanović Arif.

» Bećir.

» Šaćiraga.

Vuk Halilaga.

Zametica Osman ef.

c) članovi IV. reda:

Čustović Osman.

Delalić Osman ef.

Grljević Avdo.

Karamehmedović Idris.

Kurtović Mehmed.

Škaljić Avdo.

Tanović Salihaga.

Tatarević Alija (Hebib).

Glogovac (Cazin).

a) član II. reda:

Hodžić Mustafa ef.

b) članovi IV. reda:

Mujić Hasan.

» Hase.

» Islam.

» Meho.

Nadarević Hasan.

Okanović Meho.

» Suljo.

Salihović Meho.

Smailović Hasan.

» Ibrahim.

Gnjilovac (Cazin).

a) član IV. reda:

Lipović Murat.

Goražda.

Utemeljitelj:

Rašidkadić Ibrahim ef.**Gor. Tuzla.**

Utemeljitelji:

H. Mehmedović Nesibaga.

Kušljugić Hadži Hamidaga.

» » Hasanaga.

Gračanica.

a) utemeljitelj:

Kučukalić Mujaga.

b) član II. reda:

Zukobašić Mustafa ef.

Gradačac.

a) utemeljitelji:

Gradašćević Hajribeg.

» Mustajbeg.

» Osmanbeg.

H. Ibrahimbegović Bećirbeg.

» » Sulejmanbeg.

b) član II. reda:

Kekić Tale.

c) članovi IV. reda:

Bošnjak Ahmed.

Čehić Alčin.

Čufurović Osman.

» Sulejman.

Esmer Omer.

Nezirović Suljo.

Modrič (Gradačac).

a) član I. reda:

Kapetanović Šefkibeg.

b) članovi II. reda.

Ganibegović Mehmedbeg.

Mulić Husejnbeg.

c) članovi III. reda:

Ganibegović Ahmet ef.

Mešanović Mula-Mehmed ef.

Sarajlić Izet ef.

d) članovi IV. reda:

Suljić Husejn.

Mešanović Husnija.

Mujkić Mehmed.

Karabegović Mustafa.

Arapović Hašim.

Čamdžić Husejn.

Hurtić Ahmet.

Pelesić-Hafizović Kasimaga.

Mostar.

a) utemeljitelji:

Gjikić Mehmed ef.

H. Omerović H. Ahmedbeg.

Ljuta H. Derviš ef.

Ugljen Mehmed ef.

Uvejs Naili ef.

b) članovi I. reda:

Kajtaž Ibrahim ef.

Karabeg Ali-Riza ef.

Stunić Ivan.

c) članovi II. reda:

Bulić Hafiz Ali ef.

Dizdar Muhamed ef.

Gluhić Ahmet ef.

Houška M. F., apotekar.

Kadić Ali ef.

d) članovi IV. reda:

Konjhodžić Muhamed.

Rahmanović Ali ef.

Tikvina Muhamed.

Uvejs Muhamed-Hamdi.

Mutnik (Cazin).

a) članovi II. reda:

Nosić Suljo.

Samardžić Ahmet.

» Omer.

Tabaković Jusuf ef.

b) članovi IV. reda.

Babić Ramo.

Husić Osman.

Samardžić Ale Osmanov.

» Osman.

Nevesinje.

Utemeljitelj:

Bašagić Salihbeg.

Ostrožac (Cazin).

Član II. reda:

Beširević Mehmedbeg.

Pale (Sarajevo).

Utemeljitelj:

Pašović Dervišaga.

Pećigrad (Cazin).

a) utemeljitelj:

Salkić H. Osman.

b) članovi II. reda:

Nuhanović Husein.

Mujakić Omer.

b) član I. reda:
Talić Sabit ef.

c) član II. reda:
Bubalo Mahmud.

d) članovi IV. reda:
Aliman Jusuf.
Duran Ahmed.
» Salih-hafiz.
Fehimović Salih.

Lučka (Cazin).

Član II. reda:
Smlatić Omo.

Ljubinja.

Utemeljitelj:
Ćerimović Ali ef.

Ljubuški.

a) utemeljitelji:
Konjhodžić Mehmed ef.
Omerhodžić Arifaga.

b) članovi I. reda:
Ibrulj Muhamed ef.
Mahić Alaga Mehagin.

c) članovi II. reda:
Mahić Mehmed ef.
Muminagić Abdulah ef.

d) članovi III. reda:
Mesihović Gjulejmen ef.
Hadžalić Mujaga.
Knezović Mićo.
Bošnjak Mehmed ef.
Laletović Derviš ef.
Ćerić Mustafa ef.
Češko Ibrahimaga.
Nikšić Tahiraga.
Dalipagić Mustafa.

e) članovi IV. reda:
Mahić Sabitaga.
Terzić Mujaga.
Hadžalić Mahmutaga.

Lalić Mehmed ef.
Marković Bariša.
Sukalić Ahmetaga.
Ibrulj Abdulah ef.
Konjhodžić Hasan ef.
» Mustafa ef.
Orman Ali ef.
Terzić Avdo.
Krehić Mehmed ef.
Muminagić Džemal ef.
Konjhodžić Jusuf ef.
Šukalić Šučraga.
Mahić Alija.
Kadragić Muharemaga.
Nevesinjac Ibrahimaga.
Konjhodžić Ahmet.
Mahić Salihaga.
Ćerimović Muhamedaga.

Maglaj.

a) dobrotvor:

H. Uzejirbegović Mustajbeg.

b) utemeljitelji:

Kadić Ibrahim ef.
H. Uzejirbegović Edhembeg.
» Emina-hanuma.

c) članovi II. reda:

Čehajić Hamdi ef.
Čolaković Derviš ef.
Širbegović Mahmudbeg.
H. Uzejirbegović Uzejirbeg.

d) članovi IV. reda:

Dikedžić Mehmed.
Rešidović Mustafa.
Terzimehić Salih ef.
Terzimehić Mehmed-Alija.
Omerović Mehmed.
Džanbegović Džanbeg.
» Nuraga.

Mala Kladuša (Cazin).

a) članovi I. reda:

Bataković Huso.
Tabaković Omer ef.

Arifagić Omeraga.
 Alječić Mula Ahmet.
 Mujagić Jusuf.
 Mrakodolac Mustafaga.

c) članovi III. reda:

Seferović Ahmet.
 Karabašić Hasan.
 Abdagić Seferaga.
 Blažević Jusufaga.
 Bešlagić Sulejman.
 Sinanović Ibrahim.
 Džihić Husejn.
 Balić Osman.
 » Jusuf.
 Karabašić Mehmed.
 Mujagić Rasim.
 Hadžić Sulejman.
 Hankić Zaimaga.
 Karabašić Bećiraga.
 Krkić Vejsil.
 Petanjka Mirko.
 Kahrmanović Mehaga.

d) članovi IV. reda.

Beglerbegović Omer ef.
 Sušić Derviš.
 Balić Mahmut.
 Memić Husejn.
 Arnaut Hajrudin.
 Kulašić Ago.

Prnjavor.

a) član I. reda:

Ahić Salih ef.

b) članovi II. reda:

Alibegović Nadirbeg.
 » Rustanbeg.
 Ahmetović Mehaga.
 Sudković Franjo.
 Softić Hasib ef.
 » Mustafa ef.
 Spahić Mujaga.

c) članovi IV. reda:

Babahmetović H. Salih ef.
 Bilić Ibrahim ef.
 Čejvan Muho.
 Dervišbegović Ali ef.

Kolutan Salihaga.
 Kvakić Atifaga.
 Maroš Širbeg.

Rogatica.

a) utemeljitelj:

Čapljić Bećiraga.
Hafizović Hadži Nurudin ef.
Tanković Muhamedbeg.

b) članovi II. reda:

Behlul Mujaga.
 Bukvica H. Ahmetbeg.
 Šahinpašić Idrisbeg.
 » Nazifbeg.
 Tafro Ilijas.

Sarajevo.

a) dobrotvori:

Azabagić H. Mehmed Tevfik ef.
Alkalay Salamon D.

b) utemeljitelji:

Azabagića Hadži Mehmed-Tevfik ef. hanuma.
 Azabagić Nurudin beg.
 Bašagić Safvet beg.
 Bayer dr. Karlo.
Benko baron Isidor od Boinika.
Bušatlić Hafiz-Ajni ef.
 Čurčić Fehim ef.
Fadilpašić Fadil beg.
 » **Sadik beg.**
 Filipović Sejd-Ali beg.
 Hafizović Muhamed ef.
Hatibović Hilmi ef.
Hirschl Albert.
Hodžić Hasan ef.
 Hrasnica dr. Halidbeg.
Kadić Muhamed ef.
 Kapetanović Mustajbeg.
 » Rizabeg.
 Kobinger Friedrich
 Krehić Sukri ef.
Merhemić Hadži Mujaga.
 Muftić Omer ef.
 Muhibić Esad ef.
 » Fehim ef.
 » Hilmi ef.
 » Kemal ef.

Pištaline (Cazin).

a) član II. reda:

Hadžić Ahmed.

b) članovi IV. reda:

Batlić Fejzo.

Orašćanin Ibrahim.

Šehić Fehim ef.

Počitelj.

Utemeljitelj:

Begić Ahmedaga.

Podzvizd (Cazin).

a) član I. reda:

Sagraković Derviš ef.

b) član II. reda:

Mahmudović Jusuf ef.

Polje (Cazin).

a) utemeljitelj:

Sabljaković Sulejman ef.

b) član II. reda:

Kličić Rešid.

c) članovi IV. reda:

Ružanić Mustafa.

Selimagić Hase.

» Mehmed.

Prača.

Član II. reda:

Hrenovica Hilmibeg.

Prijedor.

a) utemeljitelji:

Abdagić Hifzaga.

Badić Sulejmanaga.

Čirkinagić Omer-Vehbi ef.

Hasanagić Dervišaga (iz isl. Ljubije).

Hadži Selimbegović Osmanbeg.

Henića Sulejmana sinovi.

Kahrić Ibrahimaga.

Kapetanović Husrevbeg.

» Mehmedbeg mladi.

Kolonić Sulejmanaga.

Suša Omer ef.

Turska kiraethana.

b) članovi II. reda:

Abdić Muharem iz Rakovčana.

Budimlić Mehmed ef. iz Hanbarina.

Dekić Ali aga.

Ergelić Junuzaga.

Hadžialijagić Sulejman ef.

Kovačević Muhamedaga.

Kurbegović Mustafa ef.

Vidić Jovo.

Vukić Manojlo, podnačelnik.

c) članovi III. reda:

Burazerović Muhamedaga.

Čirkinagić Hafiz Muharem ef.

Karahodžić Husejn (iz Rakovčana).

Karagić Hasan.

Grozđanić Šemso.

Kolonić Husein aga.

Mandić Jasim.

Džamostagić Šaban.

Džamostagić Hasan.

Abdić Behlil.

Trepčić Sulejman.

Popović Milan, parok.

d) članovi IV. reda:

Maličević Bajro.

Rešić Muharem.

Cepić Mehmed.

Sokočević Alijaga.

Trepčić Smajil-Haki ef.

Kozarac (Prijedor).

a) utemeljitelji:

Balić Muharemaga.

Jusufagić Suljaga.

Hadžiosmanagić Mehaga.

Sarajlić Ibrahim ef.

b) članovi II. reda:

Memić Hasan ef.

Mujagić Mujaga.

Spaho Mehmed ef.
 Stefanović Stevo.
 Stočanin Ismet ef.
 Suljagić Sulejman ef.
 Šahinagić Osmanaga.
 Šamić Asim ef.
 Šehić Eminaga.
 Šero Ibrahimaga.
 Thier Albert.
 Topčagić Osman ef.
 Topić Ibrahim ef.
 Uzunić Ešref ef.
 Užičanin Abdaga.
 Varda Nikola.
 Vogel Carl.

e) članovi III. reda:

Alagić Čazim.
 Fočo Edhemaga.
 Gacko Ali-bajraktar.
 Harba Mustafa.
 Horwitz Alfred.
 Kulović Avdaga.
 Mašić Mujaga.
 Nanić Mehmed-Remzi ef.
 Parić Muharem.
 Pašić Hasaga.
 Pašović Salim ef.
 Ruvić Mehmed Zuhdi ef.
 Seksenović Salih.
 » Vejsil aga.
 Taščić Muharem.
 Tomić Salih ef.
 Vodenelis Kosta.
 Zafranija Mehaga.

f) članovi IV. reda:

Berberović Behajja.
 Bičakčić Mehmedaga.
 Bičakčić Salih aga.
 Bravo Mujaga.
 Bucalo Ibrahimaga.
 Gačenica Aleksa.
 Gjonlagić Omerbeg.
 Handžić Ahmed aga.
 Hadžić Muhamed ef.
 Kadić Naim ef.
 Kafadarević Ibrahim ef.
 Korić Nezir aga.

Kozarić Huso.
 Mrkva Abdija.
 Mujezinović Šać raga.
 Prndelj Arifaga.
 Sarajlić Muhamed ef.
 Selimović Hadži Mujaga.
 Sidran Mehaga.
 Sulejmanpašić Muhamedbeg.
 » Mustajbeg.

Šudžuka Abdaga.
 Šaćirefendić Asim ef.
 Šehović-Sikirić Behaudin ef.
 Tatarević Ahmed ef.
 Toholj Ibro.
 Topić Halil.
 Topić Vefik.
 Uzunović Mustafa.
 Uzunović Mehaga.
 Zildžić Hadži Abdaga.

Slatina (Cazin).

a) članovi II. reda:

Čizmić Miralem.
 Džanić Mahmud ef.

b) članovi IV. reda:

Abdagić Omer.
 » Redžo.
 Čizmić Huso.
 » Šaban.
 Gerdianović Mehmed.
 H. Alić Agica.
 » Mehmed Mehin.
 Semanić Meho.

Srebrenica.

Utemeljitelji:

Čohadžić Rasim ef.
Rezaković Ali ef.

Stijena (Cazin).

a) utemeljitelji:

Bajrić Šerif ef.
 Kraković H. Ibrahim.

b) član I. reda:

Bajrić Hamid.

c) članovi II. reda:

H. Pašić Pašo.
 » Šaćir.

Mahmutović Juso.

Mulabdić Edhem ef.

Salihbegović Šemsi beg.

Skalić Asim ef.

Smailbegović Adil ef.

Smailbegović Nedžib ef.

Sočo Ahmed ef.

Spaho Fehim ef.

» Hadži Hasan ef.

Sulejmanpašić Omer beg.

» Nuri-hanuma.

Šahinagić Abdaga.

Šerifović Ahmed ef.

Trgovačko otpremničko društvo.

c) članovi I. reda:

Aličehić Salih ef.

Bašagić Tevfik beg.

Birnbaum Armin.

Čomara Ismet aga.

Ćurčić Ismet ef.

Filipović Jakub-Ešrefbeg.

Hašimefendić Enes ef.

Hadži Rustanagić Mustafa ef.

Hrasnica Ašida hanuma.

Langer Ignatz.

Mandić dr. Nikola.

Memišević Jusuf aga.

Mutevelić Džafer beg.

Pirinčlija Mehaga.

Pleyel Eduard.

Resulbegović Mehmed beg.

Rezaković Ibrahim ef.

Salić Muhamed ef.

Sokolović Vasi hanuma.

Tefderdarija Esad ef.

Turančić Husejn ef.

Uzunić Reuf ef.

d) članovi II. reda.

Aganagić Ibrahim aga.

» Mušan aga.

Aganović Mehaga.

Alagić Šukri ef.

Alaupović dr. Tugomir.

Alkalay Leon I.

Bašagić Muhamedbeg.

Berberović Mehmed ef.

Bubak Henrich.

Buchwald Ferdinand.

Buljušmić Haki ef.

Čaušević Hadži Mehmed-Džemaludin ef.

Ćurčić Avdaga.

» Safvet ef.

Dalagija Junuz aga.

Dernišlija dr. Mustafa ef.

» Hašim aga.

Feleki E.

Fočo Ibrahimaga.

Fufić Mehaga.

Gjikić Osman ef.

Glibić Muhamed aga.

Gjulizar Mujaga.

Handžić Mustafa.

Hazardarević Ibrahim ef.

Hadžabdagić Salim ef.

Hadžalić Mula ef.

Hrisafović Todor.

Iblizović Abdaga.

» Alija.

Islamović Mustafa ef.

Jovanović S. Milan.

Karahodžić Kadri ef.

Kemura Sejfudin ef.

Korkut Sakib ef.

Kreševljaković Hafiz Mehmed ef.

Logić Mustafa ef.

Milanović Mihajlo.

Mrzić Zulfo.

Mulabdić Akif ef.

Muradbašić Osman ef.

Muzur Salih aga.

» Vejsil aga.

Osmanagić Sulejman ef.

Pašalić Husein aga.

Patera I.

Perišić Avakum.

Pertev Izet ef.

Pešut Jovo i drug.

Petrović Gjorgjo.

Pilavdžić Kadrija.

Rikić Jefto.

Rizaefendić Zija ef.

Ruždić Lutfi ef.

Salom S. Isidor.

Sarić Ibrahim ef.

Sejidefendić Rifat ef.

Raković Rašid.
 Seković Šaban.
 Srkalović Mahmud.
 » Osmanaga.
 Wahrman Josef.

d) članovi III. reda:

Ahmetagić Halilaga.
 Ferizbegović Hasanbeg.
 Goldfinger Adler (Osiek).
 Gjonlagić Omer beg.

e) članovi IV. reda:

Agić Mujo.
 Agić Osman.
 Ahmetagić Salih.
 Bajraktarević Sulejman.
 Bajramović Salih.
 Begovac Sulejman.
 Brkić Osman hafiz.
 Bukvić Alija.
 » Hamid.
 Deljković Adem.
 Dizdarević Salim.
 Dolić Ibrahim.
 Dusinović Kadro.
 Galijašević H. Salih.
 Galijašević Mehmed.
 Halimić Hašim.
 Hadžić Muhamed.
 Hatibović Husejn.
 Hukić Bećiraga.
 Ibrahimkadić Rifat.
 Kalemović Omer.
 Kurtić Bećir.
 Mešić Abdullah.
 Mujičić Selimaga.
 » Suljaga.
 Pobrić Hamdo.
 Prnjavorac Dedo.
 Silajdžić Osman.
 Smailbegović Husein.
 Spahić Husein.
 Terzić Salih.
 » Smail.
 Užičanin Hakija.
 Zaimović Abdaga.
 Zejnilović Alija.

Todorovo (Cazin).

a) utemeljitelj:

Tabaković Mahmutaga.

b) član II. reda:

Golobović Džanan.

Travnik.

a) utemelj:

Smailkadić Rifat ef.

b) članovi I. reda:

Hrasnica Mahmudbeg.

Kajmaković Sulejman ef.

c) članovi II. reda:

Fazlagić Hajdar ef.

d) članovi III. reda:

Bojić Ivan F.

Ferušić Hasanaga.

Trebinje.

a) utemeljitelji:

Resulbegović Abdurahmanbeg.

» Ragibbeg.

Tefderdarević Jusufbeg.

Trgovačka tvrtka Šehović.

b) članovi I. reda:

Čamo Husein ef.

Mehmedbašić Zulfikar ef.

Resulbegović Asimbeg.

Jalovčić Osman ef.

c) članovi II. reda:

Jalovčić Salihaga.

Mahinić Ahmet ef.

Burek Salko.

Salahović Ahmed ef.

Volić Rizvan ef.

Resulović Alija.

Omanović Ahmetaga.

d) članovi III. reda:

Baraković Ali ef.

Kapetanović Mustafa.

Salihamidžić Omer ef.

H. Hasanović Asim ef.

Babović Balać Džaferaga.

Begović Džafer.

Čustović Mustafa.

Karacković Muhamed.

Stolac.

a) utemeljitelji:

Grebigjela Šaćir ef.**Mahić H. Hašim ef.**

Mehmedbašić Mahmut ef.

Rizvanbegović Omer beg.**Šehić Hasan ef.**

b) članovi I. reda:

Šarić Mehmed ef.

c) članovi II. reda:

Behmen Hasan ef.

Buzajko Smail ef.

Festić Alaga.

Hajdarović Omeraga.

Mehmedbašić Osman ef.

» Smail ef.

Rizvanbegović Halilbeg.

Smajić Jusuf ef.

Pitić Muhamed ef.

Šehić Muhamed ef.

Tabaković Ahmedaga.

Vrebac Ibrahim ef.

Zekić Ali ef.

d) članovi III. reda:

Pitić Mehmed ef.

Mehmedbašić Junus ef.

Redžić Mustafa.

Bešo Omer.

e) članovi IV. reda:

Basarić Ahmedaga.

Burina Ahmedaga.

Duman Sule.

Fildić Ibrahim.

Hajdarović Hasan.

Humo Avdo.

Karadža Bećir.

Mehmedbašić Ibrahim ef.

» Jusufaga.

Nikšić Smail.

Pitić Lutfija.

» Zaimaga.

Redžić Mustafa.

Rizvanović Muhamed.

Sarajlić Mustafa-Asim.

Džulepa H. Ibrahim.

Salčić Mehmed ef.

Softić Džafer.

Sarajlić Alaga.

Čimić Mujaga.

Hrle Omeraga.

Zaklan Salih.

Baljić Ibrahim.

Drvoz Mehmed.

Šturlić (Cazin).

a) član I. reda:

Ružnić Murad.

b) članovi II. reda:

Nuhefendić Muharem ef.

Ružnić Mešan.

Tešanj.

a) dobrotvor:

Mešić Ademaga.

b) utemeljitelji:

Abduzajmović Ahmedaga.

Dedić Šaćir ef.

Eminagić Eminbeg Mustajbegov.**Eminagić Eminbeg Osmanbegov.****Gjonlagić Zijabeg.**

Ibrahimkadić Ferhadbeg.

Kapetanović Alibeg.

» Eminbeg.

Mešić Hamza ef.» **Ibrahimaga.**» **Isa ef.**

Pobrić Džaferaga.

Sadiković Abid ef.

Smailbegović Tahirbeg.

Širbegović H. Mahmudbeg.

c) članovi II. reda:

Bajraktarević Ejub.

Čatić Ali ef.

Galijašević Sabit.

» Sulejman.

Löbel Eugen iz Osijeka.

Mešić Osman Nuri.

Mirčeta (Vokić) Dimitrije (Trijest).

Kapetanović Osmanbeg.

Mućalić H. Hafiz Derviš ef.

Taussig Artur.

Osmanagić Medaga.
 » Uzejraga.
 Šuško Salihaga.
 Tabaković Mula-Hasan ef.
 Topalović Nailaga.
 Tvrtković Abidbeg.
 » Mustabeg.
 Ustamujić Hasan.
 Tuholjac Suljaga.
 Dizdarević Ibrahimaga.
 Hajdarović Omer.

d) članovi IV. reda:

Arnautović Jusuf.
 Askić Alija.
 » Murat.
 Bahto Salih.
 Balić Alibeg.
 Delić Amir.
 » Medaga.
 Fić Suljo.
 Hadžiahmetagić Medaga.
 Hedo Salko.
 Imamović Avdo.
 Isić Imšir.
 Karavdić Fetah.
 Karišik Idris.
 Kešmer Mula Džanko.
 » Šaban.
 Dervišević Sejdaga.
 Maslo Arif.
 Muhić Salko.
 Muratagić Mujo.
 Šarac Mula Avdija.
 Mujezinović Avdaga.
 Karišik Hasibaga.
 » Lebib.
 Durmaga Pejdah.
 Tufekčić Salihaga.
 Abdagić Salihaga.
 Čolić Ferhat.
 Tvica Smail.
 Mujezinović Ibrišimaga.
 Topalović Osman aga.
 Mulaomerović Pašaga.

Vitina (Ljubuški).

a) utemeljitelji:

Kapetanović Bećirbeg.

Kapetanović Mehmed-Alibeg
 » Osmanbeg
 » Zijabeg.

Vlasenica.

b) članovi II. reda:

Altarac Santo.
 Bušatlić Zulfaga.
 H. Rašidagić Salihaga.
 Kadić Ragibaga.
 Gorušanin Jusuf.
 Saračević Mehaga.

b) članovi III. reda:

Ahmetagić Sadi-aga.
 Hasanbegovac Fehimaga.
 Kurtagić Avdaga.
 Mujagić Muhamed ef.

Vrnograč (Cazin).

a) utemeljitelji:

Bise Adem ef.
 Mujakić Mustafa ef.

Zagreb.

a) utemeljitelj:

Našljednici Sochera Gustava.

Zenica.

a) utemeljitelji:

Alikadić Esad ef.
 Čaršimamović Numan ef.
 Krehić Muhamed ef.

Zvornik.

a) utemeljitelji:

Doadžić Abdullah ef.
 H. Redžić H. Rašidaga.
 Skopljaković Smailbeg.

b) član II. reda:

Mulabdić Mehmed ef.

Žepče.

a) utemeljitelji:

Ajanović Dervišaga.
 Hasanagić Nuraga.
 »Islamsko dobrotvorno društvo». Sejdović Mehmed-Hulusi ef.
 Zečević Alibeg.

b) član II. reda:

Hero Derviš ef.

Ruždija Izet.
 Volić Salko.
 Šuljak Ahmet ef.
 Zupčević Ibrahim ef.

e) članovi IV. reda:

Babović Ahmedaga.
 » Alijaga.
 » Murataga.
 » Smail.

Čamo Mehmed.
 Klepić Sulejman.
 Ljubović Ibrahimbeg.
 Omeragić Hasan.
 Obradović Salko.
 Čustović Halil.
 Šuljak Ibrahim.
 Sadović Hamzaga.
 Omeragić Husaga.
 Sadović H. Zulfikar ef.
 Hadžić Šaćir.
 Baraković Šefkija.
 Šuljak Husnija.
 Baraković Lutfija.

Trst.

a) utemeljitelji:

Brunner Figli Jakob.
Salom I. Daniel.

Varcar-Vakuf.

a) utemeljitelji:

Buhić-Talić Mustafa ef.

Vel. Kladuša (Cazin).

a) utemeljitelji:

Hodžić Hasanaga.
 Hrasnica Abdusselambeg
 Košić Ale.
 Rizvić Hasan ef.
 Sarajlija Huseinbeg.
 » Ibrahimbeg.
 » Mustafa.
 Šabulić Ahmed.

b) član I. reda:

Ahić Ruždi ef.

c) članovi II. reda:

Bajazetović Meho.
 Lonić Jusuf.

Vidovska (Cazin).

a) utemeljitelji:

Omeragić Sulejman.

Visoko.

a) utemeljitelji:

Limić Sabri ef.

b) član II. reda:

Ahić Muhamed ef.
 H. Ahmetagić Hamdija.
 H. Numanagić Mehaga.
 H. Omerović Rašid.
 Kadić Husein ef.
 H. Mehmedagić Hasan ef.
 Zečević Hilmibeg.

c) član III. reda:

Alagić Alijaga.

d) članovi IV. reda:

Alajbegović Hasanbeg.
 Čehajić Mulaga.
 Čobo Mehmed.
 Frtuna Mujo Suljin.
 Heganović Sulejman.

Višegrad.

a) članovi I. reda:

Borovac Ragib aga.
 Osmanagić Sulejman.
 Sarač Pašaga.

b) članovi II. reda:

Alagić Ibrahimaga.
 Bakal Hasanaga.
 Čolić Vejsilaga.
 Kozo Mehmed ef.
 Osmanagić H. Ibrahimaga.

c) članovi III. reda:

Sutjeska Hasanbeg.
 Hadžiademović Ibrahim.
 Hadžihasanović Ibrahim ef.
 Kulović Uzejr ef.
 Kumrić Ahmet.
 Ljubušak Čauš Ibrahim.
 Ljubušak Osmanaga.
 Maluhić Mušan.
 Mezildžić Husejnaga.
 Mujezinović Ibrišim ef.

Nešto o postanku i razvitku društva „Gajret.“

Napredni ljudi, koji vode brigu ne samo o sadašnjosti već i o budućnosti svojoj, običavaju, da na svršetku godine pregledaju minule događaje i razaberu, što ih je u napredovanju podupiralo, a što priječilo, pa da iz tih činjenica povuku nauku za budućnost. Kad su te studije prošlosti potrebne za pojedinca, onda su one kud i kamo potrebnije za narod, koji želi, da na prošlosti budućnost osniva...«

Pošto je »Gajret« narodna institucija, o kojoj valja da vodi brigu čitav naš muslimanski narod, smatramo svojom dužnošću, da prijatelje našega napretka izvijestimo o prilikama u kojim se ovo društvo sada nalazi.

Svakom od nas još je u haturu, kako se društvo — na našu diku — osnovalo dne 20. februara 1903. Tada je predsjednik privremenog odbora S. Bašagić otvorio skupštinu oduljim govorom, u kome je na početku ocrtao postanak društva. Među ostalim rekao je: »A sada dozvolite mi, da Vam u kratko kažem historiju razvića ovoga društva od početka do danas.

Prije četiri-pet godina u kolu nekoliko mladih muslimana, koji su se na prolazu iz Beča svratili u Sarajevo, rodila se misao, da se osnuje jedno društvo, koje će materijalno pomagati siromašne i neopskrbljene slušatelje na višim školama. Za to su bila izragjena i pravila, ali — prilike i bojazni za loš odziv od strane naroda uspravale su tu plemenitu misao na neko vrijeme. Istom lani naš novi podmladak na visokim školama u Beču obratio se na nekoliko mladih nastavnika (učitelja) u Sarajevu i izvan Sarajeva s molbom, da se svaki po uviđajnosti i po mogućnosti pobrine, da čim više naše mladeži pohagja moderne škole. Ta skromna molba iskrene mladeži potaknula je ponovo na razmišljanje svakog njezina prijatelja.

Županjac.

a) utemeljitelji:

Odobašić H. Ali ef.**Trojer Josip.**

b) član II. reda.

Granić Josip.

c) član III. reda:

Čajić Omer. ef.

d) članovi IV. reda:

Balić Hafiz Husein. ef.

Dulaš Atifaga.

Čajić Ibrahim.

Kapetanović Ahmedbeg.

Karahasan Alijaga.

Šišić Hamza.

» Salko.

Primjedba. U ovaj popis nijesu unešeni oni članovi, koji su zaostali u plaćanju članarine.

U članovima banjalučkim utemeljitelj Husedžinović Hamzaga trebalo je, da je crno štampan.

koji bi htio ili nastojao, da društvo skrene sa te staze, griješnik je. Glavno obilježje kulturna čovjeka je to, da on danas ne ruši ono, što je juče sâm sazidao. Pošto mi muslimani znamo, za što smo »Gajret« osnovali i što je njegova zadaća, to ćemo ga kao kulturni narod znati čuvati i držati na visini, jer je on opće naše dobro. Gledajući dojakošnje uspjehe njegove krijepimo se zadovoljstvom, a iz zadovoljstva crpimo novu snagu za daljnji rad!

Da naša požrtvovna braća vide plodove svoga rada i nastojanja, iznosimo ovdje pregled podijeljenih pomoći našoj sirotnoj mladeži:

»Gajret« je podijelio:

	u godini:	štipendija:	kruna:	pripomoći:	kruna:	potpomagao gjaka:	svotom kruna:
I. (1903./4.):	25	5.460	5	200	30	5.660	
II. (1904./5.):	31	8.000	6	297	37	8.297	
III. (1905./6.):	38	10.330	16	464	54	10.794	
Svega	94	23.790	27	961	121	24.751	

Ako tome pribrojimo onih 15.880 kruna, koje će odbor u ovoj IV. (1906./7.) godini podijeliti gjacima, onda vidimo svotu od 40.631 K, koju je narod žrtvovao za prosvjetu svog podmlatka. Dužnost je sada ove mladeži, da tu pomoć prometne u duševni kapital, da se što svestranije i solidnije naobrazi, da svoj um prosvijetli, a srce oplemeni, kako bi narodu mogla od koristi biti.

»Gajretov« fond koncem juna 1906. sastojao se je (gledaj »Pregled sveukupnog stanja društva) od:

a) gotovine fonda	36.774'86 K
b) zajmova	1.633'— »
c) vrijednosnih papira	2.350'— »
ukupno	40.757'86 K

Fond se po društvenim pravilima ne smije trošiti već se on koristonosno ulaže. U fond idu svi prinosi članova-dobrotvora i utemeljitelja. Kad svi sadanji članovi utemeljitelji uplate svoje prinose, iznosiće taj fond oko 65.000 kruna, pa bi se tom svotom mogao sagraditi »Gajretov« dom (ili kupiti gotova kuća.) Tako bi se fond puno koristonosnije uložio i društvo bi imalo više prihoda. S toga molimo gospodu utemeljitelje, da se požure sa uplatom svojih prinosa. Isto tako apeliramo na rodoljubivost gospode članova prinosnika, da redovito šalju članarine, jer je i

Pri koncu lanjske školske godine jedan put u kolu više učitelja¹⁾ poveo se razgovor o tome pitanju. Iz običnoga razgovora isplela se misao, da se osnuje društvo, koje će potpomagati siromašne muslimane, da pohagjaju osnovne i srednje škole. To malo društvanje od nekoliko učitelja i prijatelja ove misli razišlo se sa zadaćom, da preko školskih ferija ispita: hoće li takovo poduzeće naći odziva.

Par dana prije ove školske godine za vrijeme trka u Butmiru došlo je u Sarajevo dosta odličnih muslimana iz pokrajine. Dakle pružila se lijepa prilika za sporazum i nije se smjelo propustiti, a da se malo življe ne rastrese pitanje o osnivanju islamskog potpornog društva. Kada se vidjelo, da i u pokrajini ima dosta rodoljuba, koji će se svojski zauzeti za ovakovo poduzeće, zgoda se nije mogla propustiti; na brzu ruku sazvano²⁾ je danas za sutra više odličnika sa strane i iz Sarajeva, da dogju na mali razgovor u Ruždiju. Kako je brzo išlo, odziv je bio dobar, a uspjeh još bolji. Izuzam nekoliko Sarajlija brzo smo se sporazumili i jednoglasno je zaključeno, da se osnuje društvo za potpomaganje siromašnih muslimana na srednjim i višim školama pod imenom »Gajret«.

Tu je odmah izabran privremeni odbor od šest članova³⁾, da izradi pravila i predloži ih zemaljskoj vladi na odobrenje.

Kako je poznato svima, pravila su odobrena i »Gajret« će se danas ovdje konstituirati i stupiti u život... Gledaj »Behar«, god. III., broj 21., stranu 322.—326. Komentar na tu kratku istoriju društva nalazi se u spomenutom broju »Behara« pod naslovom »Gajret« na strani 322.—326.

Neumornim radom rodoljuba i požrtvovnošću muslimanskog naroda »Gajretu« se je udario čvrst temelj. Stojeći na čisto islamskom stanovištu bez ikakve političke primjese, društvo je steklo opće simpatije naprednih muslimana. Držeći se nad osobama i osobnim interesima pojedinaca »Gajret« vrši doličnu moralno-uzgojnu i kulturnu ulogu u narodu, a to i jest njegova zadaća. Svaki musliman,

¹⁾ Taj sastanak bio je u Ruždiji na Bendbaši, a prisustvovali su mu koliko se sjećam slijedeći: Fazlagić, Bašagić, Mulabdić, Aličehić, Šćeta, Šerifović i još dva tri učitelja, a Sejdalibeg Filipović bio je pozvan kao novinar, da o tome izvijesti u novinstvu.

²⁾ Taj sastanak je sazvaao S. Bašagić.

³⁾ Muhibić H., Bašagić S., Hrasnica H., Hodžić H., Fazlagić H. i Hatibović H.

„Gajretovi“ prihodi.

Kad se naš »Gajret« osnovao, onda se za njegov prihod mislilo, da će ovisiti samo o broju članova ili bolje o članarini, koja mu i bijaše s početka jedini prihod. No odmah u početku počеше stizati »Gajretu« i darovi, omanje svote, što bi ko darovao ili koji rodoljub skupio gdje u društvu. Tako malo po malo danas se »Gajretovi« prihodi sastoje od nekoliko naslova, pa nije s goreg ako se ovdje nabroje:

1. **Članarina.** Taj se prihod dijeli u dvoje: članarina od dobrotvora i utemeljitelja (prvi 500 K, drugi 200 K jednom za vazda) ne troši se, već sačinjava fond; članarina od ostalih članova (I. reda 2 K, II. reda 1 K, III. reda 50 h, IV. reda 20 h mjesečno) troši se, odnosno dijeli u štipendije islamskim učenicima srednjih i viših učevnih zavoda.

2. **Darovi.** Često se pruži prilika rodoljubu Muslimanu, pa u veselu društvu, na svadbi, na teferiću i t. d. skupi po koju svotu za »Gajret«, što se uvijek u novinama publicira. Ti se darovi skupljaju i pod drugim raznim imenima, kao dar od kurbanskih kožica, dar mjesto bajramskih čestitaka ili odgovora, za tim zećat, a odbor je uveo i male zelene kasice, do sad za pokus nekoliko komada, a sad će se za koji dan razaslati u sva mjesta naše domovine, da se prikiju na zgodnim mjestima, pa se i tako može »Gajretu« da pruži dar. Mnogo es u novije doba priregjuju zabave, što i inače s veseljem treba konstatirati, pa se i tom prilikom odredi il sav čist prihod od zabave ili samo neki dio. »Gajret« ima i svoje »kupone« po 20 h, snopić 10 komada 2 K. I to je vrlo zgodan način sabiranja darova. Neznatan su prihod stare upotrebljene poštanske marke, ali zrno do zrna pogača. Svi ti darovi iznose na godinu oko 5000 K.

3. **Prihod** od razne robe, koju trgovci (fabrikanti) produciraju i prodaju pod etiketom »Gajretovom« vrlo je znamenit. Na prvom je mjestu prihod od cigar-papira, za tim od šibica (ćibrita), koju robu produciraju firme S. D. Alkalay, odnosno Alkalay & Comp. Od ukupnog prometa ovog materijala dobiva

za njih lakše uplaćivati redovite i mjesečne prinose nego veće svote zaostataka.

Imena one gospode članova prinosnika, koji su zaostali u plaćanju, ne mogosmo po pravilima uvrstiti u ovogodišnji kalendar, pa ih molimo, da te zaostatke namire, da ih možemo donijeti u narednom izvješću (u kalendaru).

*

»Gajret« je primio iz pojedinih mjesta članarine, darova, za razglednice i kalendare ukupno i to:

	Od 20. II. 1903. do 30. VI. 1905.		Od 1. VII. 1905. do 31. XII. 1906.			Od 20. II. 1903. do 30. VI. 1906.		Od 1. VII. 1905. do 31. XII. 1906.	
	K	h	K	h		K	h	K	h
Avtovac (Gacko)	—	—	61	60	Ljubinjè	296	46	19	90
Baljaluka	408	50	2740	90	Ljubuški	586	80	433	20
Beč	352	60	135	77	Maglaj	880	80	81	88
Bihać	320	62	124	65	Modrić	—	—	70	60
Bijeljina	1555	—	605	20	Mostar	1719	15	798	60
Bileća	538	60	145	96	Nevesinje	469	80	64	83
Brčka	3144	50	561	90	Novi bos.	290	47	309	31
Bugojno	33	46	24	—	Orašje	—	—	154	50
Čazin	9475	20	1581	60	Petrovac	368	20	488	83
Čajniče	428	70	138	60	Prijedor	93	50	791	—
Čapljina	—	—	353	42	Prnjavor	—	—	115	80
Derventa	110	83	65	—	Prozor	—	80	11	—
Doboj	—	—	180	30	Počitelj	—	—	79	10
Dubica	763	62	422	20	Rogatica	440	—	169	12
D. Tuzla	1132	30	1636	68	Rudo	—	—	2	—
Foča	373	—	181	10	Sanskimost	299	—	68	24
Fojnica	8	20	15	—	Sarajevo	11.997	21	5283	63
Gacko	52	40	332	98	Srebrenica	50	—	52	—
Glamoč	—	—	11	—	Stolac	870	67	1394	70
Goražda	—	—	40	30	Šamac bos.	—	—	285	20
Gračanica	306	10	59	—	Tešanj	3945	70	1353	88
Gradačac	698	50	341	50	Travnik	212	60	176	50
Gradiška	18	54	247	30	Trebinje	1276	79	337	10
Jajce	50	—	92	90	Donji Vakuf	—	—	24	50
Kladanj	601	91	10	—	Varcar Vakuf	40	—	50	93
Ključ	155	—	33	—	Vareš	—	—	11	—
Kobaš bos.	—	—	12	—	Visoko	264	40	180	30
Konjic	63	60	68	56	Višegrad	139	50	292	10
Kotor Varoš	2	3	30	50	Vlasenica	1	20	197	60
Kozarac	—	—	79	20	Zenica	364	60	87	—
Kreševo	—	—	7	—	Zvornik	174	—	16	—
Krupa	96	80	23	70	Zepče	69	90	939	02
Kulen Vakuf	—	—	63	—	Zupanjac	267	10	154	98
Livno	427	50	96	20					

Skala biljega (štempla, pula).

Tablica I.				Tablica II.				Tablica III.			
preko	do	K	h	preko	do	K	h	preko	do	K	h
K —	K 150	—	10	K —	K 40	—	14	K —	K 20	—	14
150	300	—	20	40	80	—	26	20	40	—	26
300	600	—	40	80	120	—	38	40	60	—	38
600	900	—	60	120	200	—	64	60	100	—	64
900	1200	—	80	200	400	1	26	100	200	1	26
1200	1500	1	—	400	600	1	88	200	300	1	88
1500	1800	1	20	600	800	2	50	300	400	2	50
1800	2100	1	40	800	1600	5	—	400	800	5	—
2100	2400	1	60	1600	2400	7	50	800	1200	7	50
2400	2700	1	80	2400	3200	10	—	1200	1600	10	—
2700	3000	2	—	3200	4000	12	50	1600	2000	12	50
3000	6000	4	—	4000	4800	15	—	2000	2400	15	—
6000	9000	6	—	4800	6400	20	—	2400	3200	20	—
9000	12000	8	—	6400	8000	25	—	3200	4000	25	—
12000	15000	10	—	8000	9600	30	—	4000	4800	30	—
15000	18000	12	—	9600	11200	35	—	4800	5600	35	—
18000	21000	14	—	11200	12800	40	—	5600	6400	40	—
21000	24000	16	—	12800	14400	45	—	6400	7200	45	—
24000	27000	18	—	14400	16000	50	—	7200	8000	50	—
27000	30000	20	—								
30000	33000	22	—								
33000	36000	24	—								
36000	39000	26	—								
39000	42000	28	—								
42000	45000	30	—								

i. t. d. za svakih 3000 K
2 K više.

Preko 16000 K plaća
se za svaki 800 K višak
od 2 K i 50 h.

Preko 8000 K plaća
se za svakih 400 K višak
od 2 K i 50 h.

Tablica I. važi *a)* za zajamne ugovore o predujmovima na državne i druge vrijednosne papire, ako se klapaju po zavodima, koji su po statutima na predujmene poslove ovlašteni na vrijeme ne dulje od 3 mjeseca (T. P. 27. 1. *a)*); *b)* za u ovozemstvu izdane kroz 6 mjeseci plative, i u inozemstvu izdane kroz 12 mjeseci plative mjenice, kao i za njima pridodana produženja, ako produženje 6 odnosno 12 mjeseci ne prekoračuje; *c)* za indosamente na mjenice, koje tablici II. podleže; *d)* za trgovačke doznake, koje se smatraju kao mjenicama jednake i koje imaju tečaj od preko osam dana, i obveznice (T. P. 11. *a)*, T. P. 50, 1, *a)*).

Tablica II. važi: *a)* za pravne isprave, koje ne podleže ni tablici I. ni III.; *b)* za mjenice izdane u ovozemstvu, plative poslije 6 mjeseci i izdane u inozemstvu, plative poslije 12 mjeseci; *c)* za priznanice ovim mjenicama dodane (pour acquit).

Tablica III. važi: *a)* za gragjevne ugovore (T. P. 15); *b)* službe (T. P. 30, ods. *a)*, al. 2.); *c)* pogodbe na sreću (T. P. 44, *E)*); *d)* kupoprodajne ugovore o pokretnim stvarima (T. P. 53, *A)*, *a)*); *e)* ugovore dobavljanja (T. P. 56, al. 1.); *f)* ugovore o izmjeni pokretnih stvari (T. P. 78, *A)*, *a)*); *g)* dražbene zapisnike (T. P. 88, al. 3.) i to kod sviju pod *a—g)* navedenih pravnih poslova i kod vrijednosti od preko 1600 kruna; *h)* kupnje nade od pokretnih stvari; megju kojima se i kuksi razumijevaju, ako cijena kupnje 1600 kruna premašuje (T. P. 44 *C)*, *a)*); *i)* za zapise duga (T. P. 27, 3, *a)*); *j)* za ugovore dioničkih društava (T. P. 43, *I)*, *a)*).

»Gajret« 10% od papira a 5% od šibica, a to iznosi zadnje godine oko 13.000 K. Razumije se samo od sebe, ako bar samo Muslimani troše ovaj materijal, da bi prihod bio još puno veći.

4. »Gajret« priregjuje svakog bajrama svoje razglednice za čestitanje bajrama. Gotovo nema pismena Muslimana, da ne čestita kome bilo prijatelju ove najveće naše svečane dane. I od toga potroška »Gajret« ima nekog i ako malog prihoda.

5. Prihodu »Gajretovu« dobra su potpora i kamate od glavnice t.j. od društvenog imetka, koji leži u novčanom zavodu.

6. Ovo je druga godina, kako društvo izdaje svoj kalendar »Gajret«. Ovom je doduše prava namjera, da ovako pruži članovima i svakom izvještaj o društvu uopće, a ne bi bilo pravo, a ni pametno, da se ova knjiga, ovako lijepo opremljena izdaje na štetu društva t.j. da eventualni deficit za nju namiruje sam »Gajret«. Pošto je kalendar kao knjiga u istinu i više vrijedan od svoje cijene, potrebno je da braća Muslimani rodoljubi nastoje, da se što bolje raširi, a to razumije se, da se i prihod društveni time makar i neznatno poveća.

Pravi rodoljubi i prijatelji »Gajretovi« imaće vazda pred očima ove raznolike prihode našeg »Gajreta«, te će vazda u svakoj zgodi kako se kad prilika pruži nastojati, da povećaju ove prihode.

Arifagić Omeraga.
Aljetić Mula Ahmet.
Mujagić Jusuf.
Mrakodolac Mustafaga.

c) članovi III. reda:

Seferović Ahmet.
Karabašić Hasan.
Abdagić Seferaga.
Blažević Jusufaga.
Bešlagić Sulejman.
Sinanović Ibrahim.
Džihić Husejn.
Balić Osman.
» Jusuf.

Karabašić Mehmed.
Mujagić Rasim.
Hadžić Sulejman.
Hankić Zaimaga.
Karabašić Bećiraga.
Krkić Vejsil.
Petanjka Mirko.
Kahrimanović Mehaga.

d) članovi IV. reda.

Beglerbegović Omer ef.
Sušić Derviš.
Balić Mahmut.
Memić Husejn.
Arnaut Hajrudin.
Kulašić Ago.

Prnjavor.

a) član I. reda:

Ahić Salih ef.

b) članovi II. reda:

Alibegović Nadirbeg.
» Rustanbeg.
Ahmetović Mehaga.
Sudković Franjo.
Softić Hasib ef.
» Mustafa ef.
Spahić Mujaga.

c) članovi IV. reda:

Babahmetović H. Salih ef.
Bilić Ibrahim ef.
Čejvan Muho.
Dervišbegović Ali ef.

Kolutan Salihaga.
Kvakić Atifaga.
Maroš Širbeg.

Rogatica.

a) utemeljitelj:

Čapljić Bećiraga.
Hafizović Hadži Nurudin ef.
Tanković Muhamedbeg.

b) članovi II. reda:

Behlul Mujaga.
Bukvica H. Ahmetbeg.
Šahinpašić Idrisbeg.
» Nazifbeg.

Tafro Ilijas.

Sarajevo.

a) dobrotvori:

Azabagić H. Mehmed Tefvik ef.
Alkalay Salamon D.

b) utemeljitelji:

Azabagića Hadži Mehmed-Tefvik ef. hanuma.

Azabagić Nurudin beg.
Bašagić Safvet beg.
Bayer dr. Karlo.

Benko baron Isidor od Boinika.

Bušatlić Hafiz-Ajni ef.

Čurčić Fehim ef.

Fadilpašić Fadil beg.

» **Sadik beg.**

Filipović Sejd-Ali beg.

Hafizović Muhamed ef.

Hatibović Hilmi ef.

Hirschl Albert.

Hodžić Hasan ef.

Hrasnica dr. Halidbeg.

Kadić Muhamed ef.

Kapetanović Mustajbeg.

» Rizabeg.

Kobinger Friedrich

Krehić Sukri ef.

Merhemić Hadži Mujaga.

Muftić Omer ef.

Muhibić Esad ef.

» Fehim ef.

» Hilmi ef.

» Kemal ef.

Pištaline (Cazin).

a) član II. reda:
Hadžić Ahmed.

b) članovi IV. reda:
Batlić Fejzo.
Orašćanin Ibrahim.
Šehić Fehim ef.

Počitelj.

Utemeljitelj:
Begić Ahmedaga.

Podzvizd (Cazin).

a) član I. reda:
Sagraković Derviš ef.

b) član II. reda:
Mahmudović Jusuf ef.

Polje (Cazin).

a) utemeljitelj:
Sabljaković Sulejman ef.

b) član II. reda:
Kličić Rešid.

c) članovi IV. reda:
Ružanić Mustafa.
Selimagić Hase.
» Mehmed.

Prača.

Član II. reda:
Hrenovica Hilmibeg.

Prijedor.

a) utemeljitelji:
Abdagić Hifzaga.
Badić Sulejmanaga.
Čirkinagić Omer-Vehbi ef.
Hasanagić Dervišaga (iz isl. Ljubije).
Hadži Selimbegović Osmanbeg.
Henića Sulejmana sinovi.
Kahrić Ibrahimaga.

Kapetanović Husrevbeg.
» Mehmedbeg mladi.
Kolonić Sulejmanaga.
Suša Omer ef.
Turska kiraethana.

b) članovi II. reda:
Abdić Muharem iz Rakovčana.
Budimlić Mehmed ef. iz Hanbarina.
Dekić Ali aga.
Ergelić Junuzaga.
Hadžialijagić Sulejman ef.
Kovačević Muhamedaga.
Kurbegović Mustafa ef.
Vidić Jovo.
Vukić Manojlo, podnačelnik.

c) članovi III. reda:
Burazerović Muhamedaga.
Čirkinagić Hafiz Muharem ef.
Karahodžić Husejn (iz Rakovčana).
Karagić Hasan.
Grozđanić Šemso.
Kolonić Husein aga.
Mandić Jasim.
Džamostagić Šaban.
Džamostagić Hasan.
Abdić Behlil.
Trepčić Sulejman.
Popović Milan, parok.

d) članovi IV. reda:
Maličević Bajro.
Rešić Muharem.
Cepić Mehmed.
Sokočević Alijaga.
Trepčić Smajil-Haki ef.

Kozarac (Prijedor).

a) utemeljitelji:
Balić Muharemaga.
Jusufagić Suljaga.
Hadžiosmanagić Mehaga.
Sarajlić Ibrahim ef.

b) članovi II. reda:
Memić Hasan ef.
Mujagić Mujaga.

b) član II. reda:

Kekić Tale.

c) članovi IV. reda:

Bošnjak Ahmed.

Čehić Alčin.

Čufurović Osman.

» Sulejman.

Esmer Omer.

Nezirović Suljo.

Modrič (Gradačac).

a) član I. reda:

Kapetanović Šefkibeg.

b) članovi II. reda.

Ganibegović Mehmedbeg.

Mulić Husejnbeg.

c) članovi III. reda:

Ganibegović Ahmet ef.

Mešanović Mula-Mehmed ef.

Sarajlić Izet ef.

d) članovi IV. reda:

Suljić Husejn.

Mešanović Husnija.

Mujkić Mehmed.

Karabegović Mustafa.

Arapović Hašim.

Čamdžić Husejn.

Hurtić Ahmet.

Pelesić-Hafizović Kasimaga.

Mostar.

a) utemeljitelji:

Gjikić Mehmed ef.

H. Omerović H. Ahmedbeg.

Ljuta H. Derviš ef.

Ugljen Mehmed ef.

Uvejs Naili ef.

b) članovi I. reda:

Kajtaz Ibrahim ef.

Karabeg Ali-Riza ef.

Stunić Ivan.

c) članovi II. reda:

Bulić Hafiz Ali ef.

Dizdar Muhamed ef.

Gluhić Ahmet ef.

Houška M. F., apotekar.

Kadić Ali ef.

d) članovi IV. reda:

Konjhodžić Muhamed.

Rahmanović Ali ef.

Tikvina Muhamed.

Uvejs Muhamed-Hamdi.

Mutnik (Cazin).

a) članovi II. reda:

Nosić Suljo.

Samardžić Ahmet.

» Omer.

Tabaković Jusuf ef.

b) članovi IV. reda.

Babić Ramo.

Husić Osman.

Samardžić Ale Osmanov.

» Osman.

Nevesinje.

Utemeljitelj:

Bašagić Salihbeg.

Ostrožac (Cazin).

Član II. reda:

Beširević Mehmedbeg.

Pale (Sarajevo).

Utemeljitelj:

Pašović Dervišaga.

Pećigrad (Cazin).

a) utemeljitelj:

Salkić H. Osman.

b) članovi II. reda:

Nuhanović Husein.

Mujakić Omer.

b) član I. reda:
Talić Sabit ef.

c) član II. reda:
Bubalo Mahmud.

d) članovi IV. reda:
Aliman Jusuf.
Duran Ahmed.
» Salih-hafiz.
Fehimović Salih.

Lučka (Cazin).

Član II. reda:
Smlatić Omo.

Ljubinja.

Utemeljitelj:
Ćerimović Ali ef.

Ljubuški.

a) utemeljitelji:
Konjhodžić Mehmed ef.
Omerhodžić Arifaga.

b) članovi I. reda:
Ibrulj Muhamed ef.
Mahić Alaga Mehagin.

c) članovi II. reda:
Mahić Mehmed ef.
Muminagić Abdulah ef.

d) članovi III. reda:
Mesihović Gjulejmen ef.
Hadžalić Mujaga.
Knezović Mićo.
Bošnjak Mehmed ef.
Laletović Derviš ef.
Ćerić Mustafa ef.
Češko Ibrahimaga.
Nikšić Tahiraga.
Dalipagić Mustafa.

e) članovi IV. reda:
Mahić Sabitaga.
Terzić Mujaga.
Hadžalić Mahmutaga.

Lalić Mehmed ef.
Marković Bariša.
Sukalić Ahmetaga.
Ibrulj Abdulah ef.
Konjhodžić Hasan ef.
» Mustafa ef.
Orman Ali ef.
Terzić Avdo.
Krehić Mehmed ef.
Muminagić Džemal ef.
Konjhodžić Jusuf ef.
Šukalić Šučraga.
Mahić Alija.
Kadragić Muharemaga.
Nevesinjac Ibrahimaga.
Konjhodžić Ahmet.
Mahić Salihaga.
Ćerimović Muhamedaga.

Maglaj.

a) dobrotvor:

H. Uzejirbegović Mustajbeg.

b) utemeljitelji:

Kadić Ibrahim ef.
H. Uzejirbegović Edhembeg.
» Emina-hanuma.

c) članovi II. reda.

Čehajić Hamdi ef.
Čolaković Derviš ef.
Širbegović Mahmudbeg.
H. Uzejirbegović Uzejirbeg.

d) članovi IV. reda:

Dikedžić Mehmed.
Rešidović Mustafa.
Terzimehić Salih ef.
Terzimehić Mehmed-Alija.
Omerović Mehmed.
Džanbegović Džanbeg.
» Nuraga.

Mala Kladuša (Cazin).

a) članovi I. reda:

Bataković Huso.
Tabaković Omer ef.

Jajce.

- a) član I. reda:
Saračević Lutvo.
- b) član III. reda:
Spahić Mujaga.

Jezero (Jajce).

Utemeljitelj:
Aganović Ibrahimbeg.

Kladanj.

- a) utemeljitelji:
Braća Hasići.
Gogić Abdullah ef.
Salihhandžić Ibrahimaga.

Konjic.

- a) utemeljitelj:
Repovac Adembeg.
- b) članovi I. reda:
Fejzagić Čamilaga.
Hadžić Mehmedalija.
Prohić Salih.
- c) članovi II. reda:
Begtašević Fehimbeg.
Džumhur Hafiz Abduselam ef.
Gjogo Husein ef.
H. Husejnović Asimbeg.
» » Idris.
Hrnjica Muharemaga.
Logić Hamidaga.
Mulić Sulejmanaga.
Proho Salihaga.
Softić Alaga.
Sokolović Sabitaga.
- d) članovi III. reda:
Alikadić Abdulfetah.
» Ibrahimaga.
H. Husejnović Gjullbeg.
» » Ismetbeg.
Džumhur Hamid ef.
Paić Hasan ef.

e) član IV. reda:

Pirkić Hasan.

Koprivna Donja i Gornja (Cazin).

- a) član II. reda:
Toromanović Ahmed.

Kotor Varoš.

- a) članovi I. reda:
Handžić Edhem ef.
Karaosmanović Salih ef.
Prašo Nedžibbeg.
- b) članovi II. reda:
Imamović Mujo.
Vilić Bajram ef.
- c) članovi III. reda:
Džihić Derviš ef.
Imamović Derviš ef.
- d) članovi IV. reda:
Fazlić H. Jusuf.
Gjug Alija.
Hasoković Muharem.
Hozić Mustafa.
Sarajlić Ahmet.
Selman Ale.
Vehabović Osman.
Zaimović Husein.

Krakača (Cazin).

- a) član II. reda:
Ilinić Husein.
- b) član IV. reda:
Salkić H. Muharem.

Kulen-Vakuf.

Utemeljitelj:
Kulinović Pašabeg.

Livno.

- a) utemeljitelji:
Hamzalajbegović Čamilbeg.
Šehić Ibrahim ef.

Kreševo (Fojnica).

a) član II. reda:

Skopljak Ibrahimaga.

b) članovi III. reda:

Bejtić Asimaga.

Muminagić Numanaga.

c) član IV. reda.

Mehmed Hudžuglija.

Gacko.

a) članovi II. reda:

Agović Arif.

Kurtović Sajtaga.

Mutevelić Asimbeg.

Logo Salih aga.

Sarić Arif ef.

Zvizdić Jašaraga.

Tefterdarović Alibeg.

b) članovi III. reda:

Čampara Hamidaga.

Čorbo Omeraga.

Duraković Mehmed.

Fazlagić Mustafa.

Hrustanović Bećiraga.

Kapetanović Emin.

Krvavac Sadik.

» Salko.

Šaković Mehmed.

Tanović Arif.

» Bećir.

» Šaćiraga.

Vuk Halilaga.

Zametica Osman ef.

c) članovi IV. reda:

Čustović Osman.

Delalić Osman ef.

Grljević Avdo.

Karamehmedović Idris.

Kurtović Mehmed.

Škaljić Avdo.

Tanović Salihaga.

Tatarević Alija (Hebib).

Glogovac (Cazin).

a) član II. reda:

Hodžić Mustafa ef.

b) članovi IV. reda:

Mujić Hasan.

» Hase.

» Islam.

» Meho.

Nadarević Hasan.

Okanović Meho.

» Suljo.

Salihović Meho.

Smailović Hasan.

» Ibrahim.

Gnjilovac (Cazin).

a) član IV. reda:

Lipović Murat.

Goražda.

Utemeljitelj:

Rašidkadić Ibrahim ef.**Gor. Tuzla.**

Utemeljitelji:

H. Mehmedović Nesibaga.

Kušljugić Hadži Hamidaga.

» » Hasanaga.

Gračanica.

a) utemeljitelj:

Kučukalić Mujaga.

b) član II. reda:

Zukobašić Mustafa ef.

Gradačac.

a) utemeljitelji:

Gradašćević Hajribeg.

» Mustajbeg.

» Osmanbeg.

H. Ibrahimbegović Bećirbeg.

» » Sulejmanbeg.

Kadragić Ahmet.
Hadžić Hamid.
Hasanagić Tahiraga.

Derventa.

a) utemeljitelj:

Deutsch Gjula.

b) članovi I. reda:

Vasiljević Petar.
Abdulahfendić Fuadbeg.

c) članovi II. reda:

Alibegović Hasan.
Kadić Bahrija.
Rosić Mihajlo.
Vuković Spasoje.
Paulić Ranko.

d) članovi IV. reda:

Šećkar Pavao.
Halepović Ahmet.
Muftić Kadrija.

Doboj.

a) utemeljitelji:

Kakeš Smail ef.
Midžić Salih ef.

b) članovi I. reda:

Defterdarević Ibrahimbeg.
H. Mujagić Mehmedaga.

c) članovi II. reda:

Didić Mehmed.
Mulalić Rustanaga (umro).
Rudanović Hafiz.
Salopek Ilija.
Džananović Hasib ef.
Vuletić Mirko.

d) član IV. reda:

Račić Metod.

D. Tuzla.

a) utemeljitelji:

Azabagić Mustajbeg.
Bekić Nedžib aga.

Hadži Efendić Mujaga.
H. Halilović Mehaga.
H. Preić Abdurrahmanaga.
Kunosić Muharemaga.
Midžić Jusuf-Zija ef.
Muteveliće-Babić Nurhanuma.
Telalbašić Suljaga.
Džindo Osmanbeg.

b) članovi I. reda:

Azabagić Ešrefbeg.
Čokić H. Muhamed ef.
H. Tosunbegović Muratbeg
(Zaimović).
Malkić Fehim ef.

c) članovi II. reda:

Azabagić Muharembeg.
Begić Fehim aga.
Čokić Ibrahim ef.
Dubravić Ali ef.
» Mehmedbeg.
Pilar dr. Ivan.
Rezaković H. Rasim ef.
Selesković H. Salih ef.
Šeremet Ahmet ef.
Zaloszer Simon.

d) član III. reda.

Hadži Efendić Hasan ef.

e) članovi IV. reda:

Azabagić Džaferaga.
Dubravić Mustafa ef.
Gluhić Ševki ef.

Foča.

a) utemeljitelji:

Bukvica Smail ef.
Kršlak Mustabeg.

b) članovi II. reda:

Avdagić Idrizbeg.
Manjgo Muhamed ef.
Pašić-Čengić Sulejmanbeg.

c) članovi IV. reda:

Pašić-Čengić Hakibeg.
» Smailbeg.

Brezovopolje (Brčka).

Utemeljitelj:

H. Alipašić Fuadbeg.

Cazin.

a) utemeljitelji:

Alagić Suljaga.
 Čorović H. Selmanbeg.
 Mulalić Hasanaga.
 Nureškić Hase.
 Pozderac Tahir ef.
 Prohić Sejfullah ef.
 Šahinović H. Osman ef. (umro).
 Šaran Halid ef.

b) članovi I. reda:

Omanović Ibrahimaga.

» Smailaga.

Čoralić Suljo.
 Dedić Mustafa ef.
 Dizdarević Zaim.
 Gjonlagić Edhem.
 Hodžić Hasan-Arnaut.
 Muftić Hazim ef.
 Semanić Mehmed ef.
 Toromanović Sulejman.

d) članovi IV. reda:

Bešlagić Sulejman.
 Mustedanagić Pašaga.
 Kličić Muho.
 Ledić Mustafa.

Čajniče.

a) utemeljitelj:

Prašo Mustajbeg.

b) članovi I. reda:

Lemeš Ibrahim ef.
 Prašo Nedžibbeg
 Memišević Ibrahimaga.

c) članovi II. reda:

Memišević Ragib ef.
 Pašić Alibeg.
 Vukotić Zejnil ef.

d) članovi III. reda:

Smajlović Alijaga
 Huković Salih ef.
 Bašić Ahmetaga
 Bukva Mehmedaga.
 Hurić Latifaga.
 Imamović Dervišaga.
 Velić Hajrulahaga.

e) članovi IV. reda:

Pita Hasanaga.
 Mahrević Hasanbeg.
 Devović Sejdibeg.
 Korjenić Sabrija.
 Sultanović Hilmibeg.
 Huković Ejub.
 Sultanović Memiš.
 Smajlović Muhamed.

Čapljina.

a) utemeljitelji.

Fazlagić Ahmedaga.
 » Ahmed ef.
 » **Salihaga.**

b) članovi II. reda:

Ibrulj Mustafa.
 Nožić Mehmed ef.
 Fazlagić Hamidaga.
 Bekić Mujaga.

c) članovi III. reda:

Ćiber Mustafa.
 Metilj Mehmed.
 Zuhrić Hafiz Ahmet ef.
 Metilj Mahmutaga.
 Buro Jusuf.
 Kavara Mustafa.
 Metilj Osmanaga.
 Behmen Ahmetaga.
 Kapetanović Abdullah, majstor.
 Fazlagić Muhamed.
 Beća Ćamil.
 Cerić Abdulah.
 Latić Hasan.

d) članovi IV. reda:

H. Omerović Šučrija.
 Kadragić Mustafa.

Huremović Smail.
 Ibrahimbegović Derviš.
 » Selim.
 Ibrišimović Ibrahim (Ibrin).
 Kadić Ahmet.
 » Husejn.
 Krlečbegović Smailbeg.
 Krupić Salihbeg.
 Meršić Mirko.
 » Niko.
 Muftić Salih (učenik).
 Muratbegović Muhamed.
 Rakanović Husejn.
 » Jasim.
 » Salih.
 Rasavac Alija.
 Sejdić Mula Ibrahim ef.
 Smajlagić Omer.
 Störk Ludwig.
 Šehović Džemal (učenik).
 » Ibrahim.
 Šuvalić Mustafa (učenik).
 Talić Osman.
 Topić Mustafa (učenik).
 Tršćanski pl. Aleksander.
 Tulek Alija.
 » Husejn.
 » Salko.
 Veletanlić Ahmet.
 » Hasan.

Bos. Petrovac.

a) utemeljitelj:

Bukovača Malićbeg.

b) članovi I. reda:

Bukovača Muhamedbeg.
 Kerenović Muharem ef.
 Tursko-Islamska kiraethana

c) članovi II. reda.

Biser Husejn ef.
 Brkić Petar.
 Elkić Mustafa ef.
 » Mahmutaga.
 Gorić Ibrahim ef.
 H. Kadibegović Pašabeg.
 Hromadžić Sulejman ef.

Kurbegović Adem.
 Šehić Ibrahim ef.
 » Muhamed ef.
 » Nail.

d) članovi III. reda:

Eškić Sabrija.
 Kasumović Alijaga.
 Mujagić Osman.

e) članovi IV. reda:

Ferizović Ibrahim ef.
 Husadžić Abdulah.
 Kartal Muharemaga.
 Lemeš Alijaga.
 » Ibrahim ef.
 Piragić Muhamedaga.
 Šehić Huseinaga.
 Zečević Mustafa.

Brčka.

a) utemeljitelji:

Edhemović Hadži Mula Ahmed ef.

Kadić Abdulah ef.

Kučukalić Fehimaga.

„ **Hafiz-Avdaga.**

„ **Hadži-Salihaga.**

„ **Ibrahimaga.**

„ **Mehmedaga.**

Mehmedović-Pazarac Izethanuma.

b) članovi II. reda:

Edhemović Mehmed-Ali ef.

» Sadik.

» Sakib.

H. Mehmedagić H. Mustafa.

Mehić Omer ef.

Omerhodžić Avdo.

Pašalić Mustafa ef.

Zeljковиć H. Osman.

c) član III. reda:

Dukatar H. Mehmed-Ali ef.

d) članovi IV. reda:

Borić Ahmet ef.

Durković Ahmed.

Čolić Salihaga.
 H. Grabčanović H. Osmanaga.
 » Ibrahimaga
 » Salihaga.

Halilaga H. Salihović.
 Imamović Ahmetaga.
 Isabegović Salihbeg.
 Mula-Ahmetović Hifzi ef.
 Pašić Alibeg Hakibegov.
Preljubović Mehmed-Alibeg.
 Salihbegović Abdibeg.
 » Muharembeg.
 » Omerbeg.
 » Osmanbeg.
 » Smailbeg.

Softić Seid ef.

b) član II. reda:

Saridžić Sulejman ef.

Bos. Dubica.

a) utemeljitelji:

Cerić Sulejman-Fehmibeg.
 Muftić Ragib ef.
 Pašagić Šaćiraga.
 Šerić Omeraga.
 Cerić Mehmedbeg.

Bos. Gradiška.

Član II. reda:

Bajrić Derviš ef.

Bos. Kobaš.

a) članovi II. reda:

Alibegović Abasbeg.
 » Reufbeg.
 Dizdarević Mehaga.
 Sejidagić Ago.

b) član IV. reda:

Mešinović Iso.

Bos. Novi.

a) utemeljitelji:

Cerić Hasanbeg.
 Čaušević Salihaga.
Mahmudčehajić H. Šaćir ef.

b) članovi I. reda:

Mahmudčehajić Rifat ef.
 Rakanović Zaimaga.
 Suljić Sulejman ef.

c) članovi II. reda:

Bišćević Alibeg.
 Cerić Muhamedbeg.
 Čaušević Huseinaga.
 Kapetanović Ahmedbeg.
 Miličević Ivan A.
 Muftić Sulejman.
 Rasavac Salihaga.
 Suhačić Ibrahim.
 Topić Muharem.

d) članovi III. reda:

Alimamović Omer.
 Alimović Hasan.
 Berberović Ibrahim.
 Cerić Džaferbeg.
 » Ibrahimbeg.
 » Omerbeg.
 » Rasimbeg ml.
 Džankić Hasan.
 Fajtović Husejin.
 Fejzić Mustafa.
 Hadžimulić Omer.
 Hergić Bećir.
 Hoffman Herman.
 Ibrahimbegović Ahmedbeg.
 » Hašimbeg.
 Ibrišimović Mehmed.
 Karanović Husejn.
 Memić Mustafa.
 Mulalić Hasan.
 Mustić Omer ef.
 Rakanović Mustafa Hakki.
 Sulejmanović Sulejman.
 Šabić Mahmut.

e) članovi IV. reda:

Berberović Husejin.
 Biščanin Mujo.
 Cerić Mustafa.
 Čaušević Husejn (Ibrin).
 Čosić Mehmed.
 Fejzić Hasan.

Gušić Ćamil aga.
 Hadžidedić Mustafa ef.
 H. Halilović Mujaga.
 Ibrahimbegović Emina-Ismet.
 » Mehmedbeg.
 » Muhamed-Fejzi beg.
 » Muharembeg ml.
 » Saliha-Safvet.
 » Sulejman Sidki beg.

Ibrišimagić Ćamil aga.
 Mahić Abid ef.
 Mehmedbašić Jusuf ef.
 H. Omerspahić Esad ef.
 Serdarović Salih ef.
 Muharembegović Muharembeg ml.
 Ćardić Ibrahimaga.
 Zenbo H. Hamid.
 Fejzagić H. Bekir ef.
 Bojić Mustafa ef.
 H. Dedić Mustafa ef.

e) članovi III. reda:

Poljokan Salomon.
 Ptićanić Ramadan ef.
 Popović Gjuro.
 Skok dr. Petar.
 Skorup Mustafa ef.
 Sokal Simun.
 Štimac Ivan.

f) članovi IV. reda:

Ajanović Abdulah.
 Biberić H. Muharem.
 Ćerimpašić Ferhatbeg.
 » Sejfibeg
 Golalić Nurija.
 Hutlić Huso.
 Ključanin Mujaga.
 Lagjarević Ali ef.

Barska (Cazin).

a) utemeljitelji:

Hadžić Sulejman.
 Muhamedagić Alaga.

b) članovi IV. reda:

Ćatić Osman.
 Hadžić Alaga.

Hadžić Juso.
 » Mehmed.
 Kovačević Daud.
 Mehmedagić Huso.
 Merdanović Mahmud.
 Tahirović Ejdo.
 » Meho.

Beč.

a) članovi IV. reda:

Bukvica Abdullah beg.
 Cepić Omer ef.
 Dusinović Osman ef.
 Gjumrukčić Nuri ef.
 Kadić Mustafa ef.
 Karamehmedović Hamdi ef.
 Mehmedbašić Bećir ef.
 Muftić Enver ef.
 Mujezinović Ejub ef.
 Sarić Murat ef.
 Šahdomerović Salih ef.
 Zečević Mehmed ef.

Bihać.

a) utemeljitelj:

Ibrahimpašić Muhamed beg.

b) članovi II. reda:

Ibrahimpašić Ahmetbeg.
 Islamska čitaonica (peterostruko).
 Sudžuka Ragib ef.
 Učenici II. nar. osn. škole (ruždije).

c) član IV. reda:

Osmanović Muharem ef.

Bileća.

a) utemeljitelji:

Drljević Alaga.
 » Nefisehanuma.
 » Osman ef.
 Hadžić Zaimaga.

Bijeljina.

a) utemeljitelji:

Almoslino Filip.
 Bulić Abdullatif ef.

Popis članova*) „Gajretovih“.

Avtovac.

a) član I. reda:

Bijedić Bajramaga.

b) član II. reda:

Hasanbegović Šerifbeg.

c) članovi III. reda:

Bijedić Osman.

Dilberović Salih ef.

Hasanbegović Arif.

» Omer (Avdov).

Muljanin Zejnil.

Pašić H. Bećir.

» Čamil.

» S. Omeraga.

» Zejnil.

Kapičić Halil.

Šehović Salihaga.

d) članovi IV. reda:

Čampara Arif.

» Bećir.

Hasanbegović Omer (Ajdinov).

» Arifaga (Ibrov).

» Rušidbeg.

» Sadik.

» Zahir ef.

Hidović Salko.

Muljanin Čamil.

Senić Todor.

Salić Halil.

Pašić Ajdin.

Oskrabić Sava.

Kemer Rudolf.

Semelrok Jozef.

Tanović Mahmut.

Banjaluka.

a) dobrotvor:

Husedžinović Hadži Hamidaga.

b) utemeljitelji:

Badnjević — Pašalić Hašimbeg.

Bahtijarević Omer-Atif ef.

Džinić Hamdi beg.

Gjumišić Sadik ef.

Husedžinović Hamzaga.

Ibrahimbegović Muharem Hilmi beg.

Ibrahimbegović Mustafa-Šukribeg.

Karamehmedović Čamil ef.

Maglajlić Hadžić Hafiz Ibrahim ef.

V. A. hanuma.

c) članovi I. reda:

B. M. beg.

Husedžinović Šemsaga.

Omerbegović Ali-beg.

Varcaranin Ibrahim ef.

Ibrahimbegovića Muharem-Hilmi bega harem.

d) članovi II. reda:

Afgan Hamidaga.

Bahtijarević Ibrahimaga.

» Mahmutaga.

Dabulhanić H. Muharem aga.

» Smajlaga.

Džaferagić Muhamedaga.

*) Članovi dobrotvori i utemeljitelji, koji su crno štampani, uplatili su do konca januara 1907. cijelu utemeljačinu, a ostali uplaćuju još u obrocima.

Gornji-Vakuf.

Muhamed ef. Hadžiabdić, imenovan 17./II. 1907.

Gračanica.

Mustafa ef. Zukobašić, posjednik, imenovan u V. sjed. 5./IX. 1906.

Gradačac.

H. Ibrahimbegović Bećirbeg, veleposjednik i gradonačelnik, imenovan u II. sjed. 27./III. 1903.

Kladanj.

Braća Hasići, trgovci, imenovani u II. sjed. 27./3. 03.

Konjic.

Hafiz Abduselan ef. Džumhur, imenovan u XIV. sjed. 26./XII. 1906.

Kotor-Varoš.

Karaosmanović Salih ef., por. čin., imenovan u XIII. sjed. 4./V. 06.

Kozarać (Prijedor).

Sarajlić Ibrahim ef., škol. uprav., imenovan u XVII. odbor. sjed. 28./XI. 1906.

Ljubuški.

Konjhodžić Mustafa ef., učitelj, imenovan u XVII. sjed. 19./XII. 1905.

Maglaj.

Širbegović Mahmutbeg, posjed., imenovan u XVI. sjed. 25./III. 04.

Modrič.

Sarajlić Izet ef., učitelj, imenovan 6./IV. 1906.

Mostar.

Karabeg Ali-Riza ef., posjednik, imenovan 27./I. 1906.

Prijedor.

Omer ef. Suša, šer. sudija, imenovan u XVIII. sjed. 5./I. 1906.

Rogatica.

Šehić Mustafa ef., kancelista, imenovan 12./III. 1905.

Stolac.

Sarajlić Mustafa-Asim ef., imenovan u XVIII. sjed. 5./I. 1906.

Tešanj.

Mešić Ademaga, trgovac i posjed., imenovan u II. sjed. 27./III. 03.

Trebinje.

Husejn ef. Čamo, učitelj, imenovan u II. sjed. 19./VIII. 1906.

Visoko.

Limić Sabri ef., učitelj, imenovan 8./I. 1906.

Višegrad.

Kozo Mehmed ef., učitelj, imenovan u XVIII. sjed. 4./I. 1906.

Županjac.

Čajić Omer ef., imenovan 17./II. 1907.

„Gajretovi“ povjerenici.

Avtovac.

Bijedić Ademaga, trgovac, imenovan u II. sjed. 19./VIII. 1906.

Banjaluka.

Husedžinović Hamzaga, veletržac, imenovan u II. sjed. 19./VIII. 906.

Beč.

Bukvica Abdulahbeg, sluš. med., imenovan u XII. sjed. 8./I. 1904,

Bihać.

Sudžuka Ragib ef., kancel., imenovan u XVI. sjednici 15./XI. 1905.

Bileća.

Drljević Osman ef., porez. kontrolor, imenovan u II. sjed. 27./III. 1903.

Bijeljina.

Softić Seid ef., šer. sudija, imenovan u XI. sjed. 25./XII. 1903.
Salihbegović Omerbeg, veleposjed., imenovan u VI. sjed. 14./IX. 905.

Bos. Brod.

Jusuf ef. Pita, učitelj, imenovan u XXIV. sjednici 4./II. 1907.

Brčko.

Mehić Omer ef., učitelj ruždije, imenovan u X. sjed. 30./X. 904.

Bos. Dubica.

Sokolović Dervišbeg, biljež., imenovan u XVII. sjed. 19./XII. 905.

Bos. Novi.

Bišćević Alibeg, posjednik, imenovan u XXII. sjed. 6./IV. 1906.

Bos. Petrovac.

Muhamed ef. Šehić, imam i vjero- učit., imen. u XXI. sjed. 16./I. 906.

Cazin.

Čorović H. Selmanbeg, g.-načeln., imenovan u II. sjed. 27./III. 1903.

Čajnić.

Ibrahim ef. Lemeš, šer. sudija, imenovan u XV. sjed. 4./I. 1907.

Čapljina.

Fazlagić Ahmed ef., posjed., imenovan u XVII. sjed. 19./XII. 905.

Derventa.

Abdullahefendić Fuadbeg, posjed., imenovan u X. sjed. 6./X. 1906.

Doboj.

Midžić Salih ef., učitelj, imenov. u II. sjednici 27./III. 1903.

D. Tuzla.

Čokić Ibrahim Haki ef., profesor, imenovan 27./I. 1906.

Foča.

Bukvica Smail ef., šer. sudija, imenovan u II. sjed. 27./III. 903.

Gacko.

Zametica Osman ef., mualim, imenovan u XIV. sjed. 23./XI. 1905.

u ogromnoj smjesi naroda turske carevine, da iza njega sinovi iz naših krajeva još pola vijeka tresu sudbinom cijele države.

U Sokoloviću je izvor veličine našega ponosa, koji je tri vijeka, prkosio Istoku i Zapadu.

Dok povijest po istini veličinu rada sudi,
Nosioče velike misli! doć ćeš u red prvih ljudi
Sudbina je našeg roda, da narodim drugim daje
Velikane, po kojima Zapad, Istok nas poznaje
Mi smo mali, al u nama veliki se ponos budi,
Što smo barem drugom komu velikijeh dali ljudi.

Mirza.

To je onaj Sokolović, kome pjeva pisac »Nuchbetut-Tevariha« prigodom zatajenja smrti Sulejmanove: »Neka niko ne rekne da je to vezirovanje ili vladanje ili vilenjaštvo, nego neka reče, da je iz kritičnoga položaja, koji je mogao mnogo neprilika donijeti, spasiv osmanslijsko carstvo. Bog ga obeselio i rasvijetlio mu grob nebeskim svjetlom.«

To je onaj Sokolović, kome su susjedne države plaćale posebni godišnji danak za njegovu osobu, koji je dosizao i prekoračivao svotu od 30.000 dukata, a to je mnogo u ono vrijeme.

Taj slavni Sokolović rodio se u Sokolovićima kod Višegrada. Porodica Sokolovića bila je dosta ugledna u tome kraju i dijelila se na dvije loze. Jedna loza imala je odžak u Rudome, a druga u Sokolovićima. Te dvije loze dale su turskoj državi duzinu visokih dostojanstvenika vezira i velikih vezira. Mehmed paša pripada drugoj lozi, na ime: sokolovičkoj. On je sin Ahmed bega Sokolovića. Kao »adžami-oglan« došao je u Carigrad s Kara Mustafa pašom Sokolovićem-Rudskim. Pošto je bio duševno darovit a tjelesno pristao junak, nije nikakvo čudo, što je stekao ugled na dvoru. U javnost je stupio kao kapudan-paša (veliki admiral) godine 1546. koju je čast obnašao sedam godina. Za vrijeme je postao beglerbeg od Rumelije, a kod osvojenja Temišvara za zasluge je imenovan vezinom. Godine 1561. Sulejman mu je vjenčao svoju unuku Esmi-chan i imenovao ga našljednikom velikog vezira. Iza smrti Ali paše Pračića napokon je postao veliki vezir, koju je čast obnašao za tri cara: Sulejmana I., Selima II. i Murata III. neprekidno punih šesnaest godina na ponos državi i narodu, dok ga godine 1579. oktobra 11. dan iza ičindije na divanu u visokoj porti ne probode jedan spahija iz Vučitrna. On je žrtva dvorskih intriga i rogjaka Kara Mustafa paše. Njegova je smrt »berme-gjijska priča« u turkoj povjesnici.

O značaju i zaslugama velikog Sokolovića mi ne ćemo raspravljati, jer bi nas predugo zavelo. Njegov privatni i javni život pun je šarenih slika, koje nam turski i neki evropski povjesničari prikazuju u svijetlim bojama, dok neki kao Gerlah i Garzoni nastoje, da nam te slike izlože u tamnim bojama. Nama je dosta da ga svi skupa priznaju za veleuma i državnika »par excellence«.

Šta je Sokolović učinio za našu grudu? Osim monumentalne višegradske ćuprije načinio je u svom zavičaju džamiju i musafirhanu, kojima je za uzdržavanje privezao velika imanja u Ugarskoj. Sokolović nam je učinio, da smo zaigrali prvu ulogu

Iz Guniba bude najprije odveden u Petrograd, gdje ga je car Aleksander II. primio kao velikoga junaka s osobitim počastima. Tu mu bude odregjena za prebivalište Kaluga, odakle se istom 1868. preselio u Kiev. Godine 1870. dobije dozvolu, da ode na Hidžaz, a slijedeće 1871. godine predade Bogu svoju veliku dušu u Medini kod Revdai Mutahere. Rahmetullahi alejhi!

Iza sebe je ostavio tri sina, od kojih je najstariji Džemaluddin umro u Dagistanu još za očeva života. Srednji Gazi Mehmed Šamil preselio se u Tursku, gdje je u tursko-ruskom ratu 1877. godine zapovijedao čerkeskom vojskom u Anadolu, gdje je kasnije i umro. Najmlagji Muhamed Šefi stupio je u rusku vojsku, u kojoj je dotjerao do generala. 10. augusta 1906. umro je i ovaj treći sin Šejh Šamilov u Kislovodsku u Kavkazu.

Od Šejh Šamilovih potomaka živi danas samo još Zahid Šamil, sin Šefiov. On stanuje u Moskvi, gdje se silno zauzima za napredak ruskih Muslimana.

— h. —

Mehmed paša Sokolović. Jedan od najvećih sinova, što su igda ugledali sunce na našoj grudi jest Mehmed paša Sokolović Visoki. Uz Tvrtka I. Kotromanića, najslavnijeg bosanskog kralja i uz Hrvoju Hrvatinića, najumnijeg bosanskog velikaša, zauzima odlično mjesto u našoj povjesnici.

To je Sokolović, koji je dobacio jednom evropskom poslaniku:

Nek me ne srđi Evropa, jer ću na štetu njojzi
Dignut neprelazan zid po megji carstva svog.

To je onaj Sokolović, koji je rekao hametom potučenu admiralu Krluč Ali paši: »Ne kloni duhom, ako bude od potrebe, udariću u lagje srebro mjesto gvoždja, atlas mjesto platna, a svilu mjesto lana,« i usprkos svima poteškoćama preko zime sagradio je 200 ratnih brodova i s potpunom vojničkom plaćom u Carigradu izdržao preko zime 40.000 vojnika, koji su se vježbali za osvetnu bitku.

To je onaj Sokolović, koji je snovao o panislamskoj državi; a da to postigne, odlučio bješe na jugu prokopati Suecki kanal, a na sjeveru spojiti Don sa Volgom, da pospiješi komunikaciju megju Carigradom, Indijom i Turanom.

To je onaj Sokolović, koji je moć turske carevine iza Sulejmana uzdržao na visini sve do zadnjeg časa, da se njezin nazadak računa od njegove smrti, a ne od smrti Sulejmanove.

sebi potčini Muslimane, koji su ondje živili. Kada je došla reda na Dagistan, bijahu tamošnji Muslimani rascjepkani u razna plemena, ali se našla jaka i vješta ruka Šejh Šamilova, da sve te Muslimane složi i ujedini proti zajedničkomu neprijatelju. Njegova vatrena riječ i vjersko potjecanje podiglo je Dagistance u red najznamenitijih junaka, koji su se sto puta jačoj sili mogli opirati ravnih šezdeset i pet godina, a u tom dugom ratu ili pravije u nizu tih bojeva izgubila je Rusija stotinama milijona rubalja i stotinama hiljada svoje izabrane vojske, kojoj su zapovijedali najvršniji ruski generali. Ovakova junaštva, kakva pokazaše Dagistanci i Čerkezi u ovim bojovima rijetko bilježi povjest. Uopće se ne može u historiji naći primjera, da se nekoliko zapuštenih i neuređenih plemena tako dugo moglo opirati jednoj jakoj i uređenoj državi. Šamil je kao Šejh pokupio sve muride u bitku protiv Rusa, a svaki je morao zadati riječ, da se ne da s legja raniti t. j. da dušmanskoj vojsci ne će okrenuti legja. U povijesti ovih ratova nije jedinstven slučaj, gdje je cigla stotina Dagistanaca razbila rusku vojsku, koja je hiljade brojila, ostavivši još po dvije hiljade što ranjenih, što poginulih Rusa na bojištu.

Šejh Muhamed Šamil, imam dagistanski, rodio se 1797. u Aul Himryu u sjevernom Dagistanu. Godine 1724. ratovao je prvi put protiv Rusa pod prvim imamom dagistanskim Gazi Muhamedom kao njegov drugi zamjenik (naib). Pri ruskoj navali na Himry 18. oktobra 1831. makar i teško ranjen, izmakne očitaj smrti, a kada je drugi dagistanski imam Hamza beg poginuo, bude 1834. izabran imamom i šejhut-tarikom. Njegovo je glavno nastojanje išlo za tim, da sva gorska plemena dagistanska ujedini, u čemu je i uspio. Kada je general Grabbe 22. augusta 1839. nakon očajne borbe zauzeo brdce tvrgjave Achulgo, Šejh Šamila nestane kao da je u zemlju propao, pa ni danas se ne može još rastumačiti, kako je odatle umaknuo. Isto je tako bilo s njim, kada su Rusi 29. augusta 1849. nakon jedanaestmjesecnog opsijedanja po drugi put zauzeli Achulgo. 1840. opet se zarati na Tereku i Gubanu s Rusima, a u tom ga ratovanju za vrijeme krimskoga rata potpomagahu novcem i oružjem ruski protivnici. Dne 6. septembra 1859. opkoljen sa svih strana u tvrgjavi Gunib, gdje se bio sa posljednjih tri stotine svojih murida povukao, morade se predati knezu Barjatinskiju, jer je tada bio skoro sav Dagistan u ruskim rukama, pa se nije mogo ni odakle nadati pomoći.

Čim je uredio primirje sa susjednim državama, odmah se dao na posao, da privede kraju ono, što su bez uspjeha pokušali mnogi islamski vladari, na ime: da osvoji Carigrad i prisvoji naslov, koji mu je davao hadisi-šerif: »Nimel-emiru i t. d.« To mu je pošlo za rukom godine 1453. maja 29. dan. Stupajući na prijestolje bizantiskih careva udrio je sabljom i rekao poznati distihon:

U dvorani cesarevoj pauk plete svoju mrežu,
Dok u tvrgji Efrasjaba glasi sova odliježu.

Osvojenje Carigrada pribavilo mu je časni naslov Fatih (Osvojitelj) u turskoj povjesnici. Iza pada Carigrada zaredao je pad mnogih država, državica i pokrajina u Aziji i Evropi. Među tim državama bila je i naša domovina ponosna Bosna i junačka Hercegovina, koje se, rastrovane nutarnjim nemirima i građanskim ratovima, nijesu mogle oduprijeti turskoj sili. Katolički fanatizam i ugarsko prijateljstvo s bosanskim dvorom ogorčili su naše djedove, koji su pristajali uz bogomilsku vjeru — i tako pospiješili propast bosanskog kraljevstva, pad naše domovine pod Tursku i opći prelaz bogumila na Islam 1463.

Daleko bi nas zavelo, kad bismo u najkraćim crtama pokušali izložiti djela ovog velikog sultana, za to ćemo samo nešto o njemu nabacati, da se vidi, kako je veliku ulogu u povijesti igrao ovaj energični ali misteriozni vladar. On je oborio dva carstva bizantisko i trapezundsko, pokorio i sedam kraljevstva Srbiju, Bosnu, Albaniju, Moldaviju, Moreju, Kastamuniju i Karamaniju, osvojio sedam otoka, Lesbos, Kefaloniju, Negroponte, Lemnos, Tenedos, Imbros i Tarsos i na smrti 3. maja 1481. rekao, da mu se na bašluk napišu riječi: »Moja je želja bila Rodos osvojiti i oholu Italiju pokoriti«.

Kada se sve to uzme u obzir, onda sultan Mehmed II. El-Fatih po djelima i veledušju može uspored stati s Cezarom, Aleksandrom Velikim i Hanibalom, osim, što je uz to još bio veliki protektor znanosti i umjetnosti.

Mnogo su njegovoj slavi i veličini doprinijeli naši zemljaci, a njegovi veliki veziri Mahmut paša Abagović i Ishak paša, glasovite vojskovođe Ahmed paša Hercegović i Sulejman paša, poznati učenjaci Abdulkerim i Ajas i mnogi drugi niži dostojanstvenici.

Mirza.

Šejh Šamil. Početkom devetnaestog stoljeća bijaše jedna od glavnih želja ruske vlade, da što dublje prodre u Aziju i

rama s malim puškama za pojasom, pa onda obični pješaci u evropskoj robi, sve momci čili i odvažni iz raznih krajeva prostranog osmanlijskog carstva; pred njima opet zabiti u najsjajnijoj paradi, da je milina pogledati. Ogromna vojska od 10 tabora sabere se u okolini »Hamidije« sve, da stane na selam svome sultanu. Kratka cesta, što vodi od glavnih vrata »Jildiza« do džamijskih vrata pospe se novim sitnim pijeskom. Malo prije nego će Njegovo Veličanstvo sultan, da pogje iz dvora, počinju u džamiju dolaziti najviši državni dostojanstvenici, među njima šejh-ul-islam, a u isto doba poredaju se visoki dvorski i državni dostojanstvenici s obje strane puta, što vodi u džamiju, da i oni stanu na selamu, a među ovim i dva sina Njegova Veličanstva sultana Abdul-Hamida II., jedan u suvarijskoj, a drugi u mornarskoj uniformi. Kad zati šahane pogje iz dvora, zasnivira borija, a u taj čas izlete iz dvorskih vrata kočije sa dva vilena konja, a oko njih dvorjanici na konjima i pješice, sve u srmi i u suhu zlatu. Čim je Njegovo Veličanstvo izašlo iz dvora, zasniviraju glazbe naokolo tursku himnu, a iz hiljade grla askera zaori skladno u jedan glas »Padišahum čok jaša!« Nu nada sve ove glasove začuje u isti mah krasni glas muezzina »Allahu ekber!« I u taj mah obuzeta su sva čula gledaoca tako jako, da jedva i opazi u kočijama, koje za čas prolete, halifu svih muslimana Njegovo Veličanstvo Abdul Hamida II. Prema njemu u kolima sjedi i prati ga u džamiju serasker (ratni ministar). Na posebna vrata unigje Njegovo Veličanstvo u džamiju i u posebnom odjelu u džamiji klanja džum'u, a iza džum'e vraća se opet istim putem u dvor. Iza džum'e običava Njegovo Veličanstvo primati strane poslanike.

Na našoj slici vidi se »Hamidija« džamija s okolicom i sa mnogobrojnim askerom, koji čeka na selamu.

M. S.

Sultan Mehmed II. El-Fatih. »Ko me ljubi, taj će me slijediti« poviknuo je sultan Mehmed II., kad mu je došla vijest o očinoj smrti, bacio se na arapskog ata i poletio iz Magnezije (Magnisa) prema Edreni — tadanoj prijestolnici osmanskih careva. Mladić u dvadeset i drugoj godini nije se obazirao, ide li ko za njim, nego letio bez obzira Galipolu, gdje je prispio drugi dan. Kad je tude stupio na evropsko tlo, ustavio se, da čeka pratnju. Deveti dan mjeseca februara 1451. primio je poklonstvo stupova države i proglašen za sultana.

što smo mi, a nema zboru svakog će potresti, kad je još majstor izvagja. Tako bijaše lani na »Gajretovoj« zabavi u Sarajevu 17. aprila, kad na binu, a pred hiljade očiju ispade naš mali deklamator Nusret Aličehić, sin Salih efendije, direktora ruždije i Darul-mualimina. On bijaše čedan svojom pojavom, ko dijete ali dostojanstven kad poče zboriti one zlatne riječi našeg pjesnika Mirza-Safveta: Savjet očevima. S nekim ponosom i samosviješću izdeklamova on dobar niz kitica pjesnikovih upravo muževnom snagom. Efekat povećavaše još i to, što onake duboke i potresne misli izlažahu iz onako sićušna stvora na pustoj bini. U provali burna pljeska kao da mu ostade na vrh usana neizrečen ponosan usklik: Ja, ovolišni, pa ovako pojamam potrebu nauke a vi... Zastor pada, zgrada se ori od silna odobravanja. Ova je tačka okrunila zabavu, jer je mali deklamator izvede majstorski. S toga za nagradu prikazujemo ga i široj javnosti, a da se i on jedan put i u muževno doba sjeti: s kakvom je misijom počeo kao dječko od devet godina u javnost izlaziti. Živio ti Nusrete i nama i babi svom, koji te tako lijepo odgaja, na radost i diku!

E. M.

Selamluk. Stari je običaj osmanlijskih sultana, da u petak i ostale svečane dane idu u džamiju i to u što većem sjaju, a taj svečani put iz dvora u džamiju i povratak natrag u dvor zove se selamluk. Postanak ovog adeta dovodi se u svezu s time, što po islamu može biti hatib samo halifa ili njegov zamjenik. Naš pejgamber (al. s.) učio je sobom hudbu i klanjao džum'u, a tako su radili i svi hulefai-rašidin, Emevije, Abasije, a kad se je raspalo carstvo Abasija, učili su hudbu i halife iz porodice Fatimija kao i oni u Magribu. Seldžukije, Sasanije i Osmanlije prestali su sobom hudbu učiti i džum'u klanjati, nego su u svoje ime ovlastili vazda hatiba, nu uvijek su i oni u džamiju dolazili. Taj pohod u džamiju u petak ili na bajram bio je vazda sjajan, a prijašnji osmanlijski sultani običavali su ići na konju, i to ne samo u džamiju, koju bi oni sagradili, nego i u druge. Današnji sultan i halifa: Njegovo Veličanstvo Abdul Hamid II. klanja džumu u svojoj džamiji Hamidijji, koja je u neposrednoj blizini njegova saraja »Jildiza.«

Još i na dva sata prije podne počinje u okolici »Hamidije« življe bivati, počinje dolaziti asker iz obližnjih i daljih kršli: suvarije na doratastim i gjogatastim konjima, arapski tabor suava u zelenim sarucima, Arnauti u bijelim i crvenim čakši-

dovoljštinu. Da bude i vuk sit i ovce na tamamu Osman paša bude promaknut na čast mušira, ali mu se uskrati svaka djelatnost za vrijeme cijelog ratovanja.

Puki je slučaj htio, da je Osman paša, kad je buknuo rusko-turski rat bio komandar — pod sretnom zvijezdom — u Vidinu. Kratak brzoglav iz Carigrada: »Opremite pod jednim pašom za obranu Vidina nepotrebne čete u smjeru prema Lomži. Neprijatelj je kod Šištova prešao Dunav«. — Ne oklijevajući ni jednoga časa Osman paša krene s nevjerojatnom brzinom zavaravajući ujedno s raznim ratnim fintama ruske čete i prisprije na vrijeme u Plevnu. Tu u tri bitke pobijedi tri ruska generala i utabori se da čeka glavnu navalu. Na imendan cara Aleksandra II. velika ruska sila obori se na Plevnu, ali »Plevna kahrmani« dočeka je junački, priredi joj grdno razbojište i suzbije je prema Dunavu. Osman paši je manjkala samo odvažnost, da progoni pobijegjenog neprijatelja, koji je bez glave bježao prema Dunavu — i rat bi bio odlučan u prilog Turske. Nu on se bojao ostaviti Plevnu i poduzeti potjeru na svoju ruku, jer je mislio, da će i za taj uspjeh biti odgovoran na stanovitom mjestu. Još je jednom suzbio Ruse od Plevne, ali na koncu pokušavši, da mačem prokrči put u Vidin, iza junačkog otpora pane teško ranjen Rusima u šake. — Car Aleksander primio ga je kao junaka i viteza s riječima: »Vi ste junački branili svoju domovinu. Povraćam vam sablju i cijenim se sretnim, što sam se borio s jednim generalom kao što ste Vi!«

Na povratku iz sužanjstva sultan mu je za junačke zasluge podijelio naslov »Gazi« i poklonio dragocjenu sablju sultan Mahmuta II. s natpisom »Gaziji za uspomenu«. Poslije je bio ratni ministar i komandant carske garde, ali uvijek pod budnom pažnjom. U zadnje godine života potegao se sasama u mir, koji mu je poremetila smrt 1900. godine.

S Gazi Osman pašom, o kome već danas narod u legendama priča junačka djela, legao je u grob jedan od najvećih junaka Turske carevine, jer da još njega nije bilo bez puške i bez noža unišla bi ruska vojska u Carigrad. Slava Lavu od Plevne!

Mirza.

Nusret Aličehić, Deklamator. Deklamacija se preživljava u modernom svijetu, vele moderni; ali ona i sad može da uzbudi u čovjeku ugodna čustva, da mu razigra srce i izmami suzu na oko. Po gotovo deklamaciji ima mjesta u manjih naroda, kao

To smjelo poduzeće vanredno je uspjelo i odlučilo sudbinom Carigrada. Bez te originalne ideje teško da bi Mehmed II. dobio počasni naslov »El-Fatih«, koji je skopčan s osvojenjem Carigrada.

Gazi Osman paša. U turskoj ratnoj povjesnici imade mnogo slavnih imena i stranica zlatom napisanih. Jedno takovo ime je »Junak od Plevne«, a jedna takova stranica je obrana Plevne od navale ujedinjene ruske sile. Taj časni naslov nije mu podijelio službeni svijet sa dekretom, već narodi obaju zemaljskih polukruga. Prošle godine navršilo se punih trideset godina kako je Gazi Osman paša kao obični general s mačem u ruci pred Plevnom doviknuo sili moćnoga cara »Stoj!« — i morala je stati. Tako je — štono se kaže — preko noći postao najpopularniji čovjek najsimpatičniji junak u drugoj polovici XIX. vijeka. Šta se sve o njemu nije govorilo širom svijeta. Jedni su ga zvali turskim Napoleonom, drugi su mislili, da je bivši maršal Bazaine, dok su treći držali, da je poljski diktator Langiewicz i t. d. Kratko rečeno u ono vrijeme pronosile su se čudnovate vijesti o njemu i njegovu porijeklu. Kako ne bi svijetu čudnovato bilo, da se u vojsci, u kojoj služe jedan Lopčalija, jedan Kerim paša i cijeli niz izdajica, nagje jedan pošten vojskovođa.

Kome je sve to najčudnije bilo? Osman paši, jer je upravo bio iznenagjen kako je na jedan put došao do tolike slave i veličine. Ko je bio taj slavljeni junak? Osmani Nuri paša rodio se god. 1249. (1833.) u Maloj Aziji u gradu Tokatu. U mladim danima je došao u Carigrad, stupio u Harbijju, odakle je 1269. (1852.) izišao kao mulazim (poručnik). U burnome životu napredovao je u častima brzo i istaknuo se u više prilika kao vrstan strateg. Napokon 1292. (1875.) postao je komandar u Novom Pazaru, odakle je premješten u Škodru. Pod konac iste godine imenovan je zapovjednikom u Bosni, gdje je ostao samo šest mjeseci. Iz Bosne je otišao u Erzirum, a odavde na menzila morao je doći na granicu Srbije, gdje se bješe pojavio ustanak. U prvom sukobu porazio je Srbe i utaborio se na Izvoru, odakle je suzbijao šumadijske čete i ujedno gradio ćupriju preko Timoka. Prešavši Timok srazio se s generalom Lešnjanimom i potukao ga do nogu. Što je to poduzeo na svoju ruku bez zapovijedi iz Carigrada, mjesto odlikovanja dobio je ukor i svrgnuće s komandarske časti, jer je saraskera i njegovu okolinu boljelo, što su Srbi doživili još jedan poraz. Javno mišljenje ustalo je proti tome izdajničkom postupku prama Osman paši i prisililo ratno ministarstvo, da mu dade za-

Gdje god je H. Selman beg boravio, ostavio je najbolje uspomene ponajviše radi svoje osobite susretljivosti prema svakome, ko je od njega pomoći tražio, nu svakako ga najviše uzdiže u našim očima njegovo neumorno nastojanje oko kulturnog napredovanja muslimana. Premda je po broju godina star, ipak je on po svojim mislima i nazorima o svijetu i sadašnjem vremenu mnogo mlagji nego li možda netko, ko je tek navršio polovicu njegova vijeka, a to njegovo vrijedno svojstvo najbolje se pokazalo pri osnivanju našega »Gajreta.«

S. M.

Zauzeće Carigrada (prevoz lagja preko brda). U času, kad su — uza sve zapreke od strane turskih četa — bizantinci dobili pomoći i sredstava za dulji otpor, sazove sultan Mehmed II. El-Fatih ratni divan, u kome se vijećalo o daljnjoj navali. Veliki vezir Čandarli Halil paša podmićen od Bizantinaca predloži, da se sklopi mir i digne opsada. Proti tome predlogu ustanu drugi veziri Zaganos paša, Gurani i Akšemsuddin.

Kad ih sultan upita za sredstva, kojima će raskinuti lanac što zatvara luku, svi ušute. Na to sultanu sinu smjela misao u glavi, kako se to može ukloniti i odmah odluči, da je izvede. Poduzetni duh, koji je malo prije natjerao konja u more, da primjerom pokaže mornarima, kako treba prkositi smrti, odluči, da preko brda u razmaku od dva sahata prevuče lagje pod carigradske zidine.

Evropski historičari trude se, da dokažu: kako to nije Fati-hova originalna ideja, ali s bajkama i naklapanjem ne da se pobiti historijski fakat. Na našoj slici mi vidimo sultana u brojnoj sviti, gdje promatra, kako lagje plove uz brdo i kako se njegovo smjelo poduzeće privagja kraju. Put od Beşiktaša, gdje je bila usidrena turska mornarica, do u nutrašnjost luke broji dva sahata hoda. Cijeli taj put najprije je popogjen trenicom, pa onda namazan lojem. Tako je pomoću urumelijskih bikova za jednu noć prevučeno preko brda i dolova sedamdeset i nekoliko što manjih što većih lagja, koje su s potpunom spremom osvanule pod carigradskim zidinama kao strah i trepet braniteljima grada. Pokušaj Giustinianov, da ih spali slijedeće noći razbijen je jednim hitcem iz topa tako, da je stotinu i pedesetero najbolje talijanske momčadi postalo plijenom mora, a sam Giustiniani spasao se s velikom mukom i strahom.

u banjalučkoj čaršiji, a za uzdržavanje stare medrese u Banjoj-luci uvakufio je kuću, u kojoj muderis stanuje, u vrijednosti od 10.000 kruna. Nadalje je sagradio u Banjoj-luci žensku mektebi-ibtidaiju, a za uzdržavanje uvakufio kuću u vrijednosti od 30.000 kruna sa godišnjim prihodom od 3000 kruna. Sada gradi u Varcar-Vakufu novu džamiju, koja će stajati oko 10.000 kruna, osim toga daje svake godine po veću svotu novaca za popravak džamija, koje nemaju svojih vakufa. Ni naš »Gajret« nije zaboravio ovaj plemeniti dobrotvor, pa mu je lanjske godine pristupio kao član-dobrotvor.

Hadži Hamidaga je čovjek u radu vrlo marljiv i oprezan, vanredno bistra uma i vazda snuje nove osnove, a pored ovih svojstava rese ga još i druga plemenita svojstva, kako je gore spomenuto.

M. S.

Hadži Selman beg Čorović. Ko je pratio razvoj i napredovanje našega »Gajreta« u ovo nekoliko godina, taj je bez sumnje čuo i za ime cazinskog načelnika Hadži Selman bega Čorovića. Danas imade »Gajret« u kotaru cazinskom najviše članova, a da se toliko članova upisalo, ima se u prvom redu da zahvali požrtvovnom radu Atif ef. Bahtijarevića i njegova ustrajnog druga Hadži Selman bega; da je pako ovaj veliki broj »Gajretovih« članova u cazinskom kotaru ustrajao u podupiranju »Gajreta,« najviša je zasluga H. Selman bega Čorovića.

H. Selman beg Čorović rodom je iz Bijelog Polja u Novom Pazaru. Godine 1861. služio je u Beranima u novo-pazarskom sandžaku u ihtijatiji (pričuvi), te ga je nakon službovanja Njegovo Veličanstvo sultan odlikovao za osobite zasluge medžidije-nišanom petoga stepena. Godine 1863. otišao je u Carigrad, gdje je sa ostalim Bošnjacima, koji su onda bili izaslani u Carigrad, naime-novan silahšorom. U tom zvanju ostao je četiri godine i odlikovan je za zasluge rubdom kapidžibaše. Kada se je vratio iz Carigrada, imenovan je godine 1868. kajmekamom u Kladnju, a odatle je nakon dvije i pô godine premješten u Bileću. Kao kajmekam služio je još u Nevesinju, Pivi, Petrovcu, Cazinū i Kostajnici, gdje ga je i okupacija zatekla. Godine 1895. naime-novan je načelnikom cazinskim, koje zvanje i danas vrši, a godine 1897. odlikovalo ga je Njegovo Veličanstvo car i kralj viteškim redom Franje Josipa I.

Opis slika.

Hadži Hamidaga Husedžinović. Malo je u nas starih ljudi, koji nisu učili nikakvih viših nauka do li ono što se učilo u mektebi-ibtidajama, a koji su dobro shvatili duh i potrebe novoga vremena. Među te rijetke ljude spada i Hadži Hamidaga Husedžinović. Rogjen je u ona burna vremena, kada je Husejin-kapetan Gradašćević ustao proti Stambolu, — godine 1830. u Banjojluci. Roditelji su mu bili siromašni, a učio je samo u mektebi-ibtidajji. Još u samoj mladosti počeo se baviti trgovinom, a samostalan je rad otpočeo sa vrlo malim kapitalom. Prije okupacije je preuzeo liferacije za vojsku (kontrat), te je tom zgodom zaslužio priličan imetak, a poslije je uzeo u zakup desetinu cijelog banjalučkog okružja. Okupacija ga je zatekla u vrlo povoljnim imovinskim prilikama. Nu za okupacije ga je zadesila vrlo velika nesreća: izgorjela mu je kuća sa čitavim pokretnim imetkom, i što nije vatra oplijenila, to je opljačkala neprijateljska ruka. Ta ga nesreća nije ništa pomela, nego se opet počeo baviti trgovinom, te marljivim radom, kupovanjem i prodavanjem zemlje i štednjom stekao ogroman imetak.

Nu Hadži Hamidaga ne teče samo sebi. Sirotinja ga u Banjojluci naziva s pravom svojom majkom. Treba samo pogledati, kad prolazi putem, nema toga siromaha, koga on sreće, a da ga lijepo ne daruje. Njegov je konak otvoren svakom, i siromahu i bogatu, i poznatu i nepoznatu. Sjećam se jedne zgode, kad sam se vozio s njim iz Jajca u Banjuluku. Na domak Banjaluke stigli smo putem jednog siromašna hodžu, gdje ide pješe prema Banjojluci. H. Hamidaga odmah ga pozva sebi u kola i ne samo, da ga je sa sobom doveo u Banjuluku, nego ga je zaustavio u svom konaku nekoliko dana, a kad je pošao, opet ga obilno darovao.

I u dobrotvorne svrhe ne žali H. Hamidaga potrošiti. Za uzdržavanje Šibića medrese u Banjojluci uvakufio je 37 dućana

Evo mi ti male Zlate vesele poput dana današnjega. Trče, viče, da joj je vike puna kuća.

»Haj, danas ću s bratom u školu.... Oh, kako ću lijepe vesti čevrice, plesti kerice....« I nije joj se dalo sve ni izgovoriti, kad do mene dotrča: »Brato! brato!«

»Šta je dušo?«

»Ti ćeš, je l' de i danas u školu?«

»Dakako, da hoću.... izgovorih i ne misleći na svoje obećanje.

»Ali, danas je, brato, sunce obasjalo?!«

Dijete me pobijedilo. Da joj tumačim, šta sam mislio, kad sam rekao: »Dok bude sunca, ne — ne, to nijesam mogao.

Dok sam ja o tome premišljao, ona je nestrpljivo čekala, šta ću joj odgovoriti. Pomilim je po zlatnoj kosi i rekoh joj: »Hajde, dušo, u kuću, slušaj majčicu, pa ćeš biti valjana....«

Tad sam osjetio, kako me nešto zaboljelo negdje duboko u srcu.

Ata Nerćes.

čas zabezeknuto gledahu; čudom su se čudili toj njegovoj nagloj odluci, a jedni očito pokazivahu znakove nezadovoljstva. Nu general opet oštro ponovi: »Natrag, natrag!!!«

Ta se zapovijed vrhovnog grčkog vojskovođe kao na vjetru raznese po logoru, te se u tili čas grčka vojska poče povlačiti sa sviju linija. Još ne bijaše ni svanulo, a cijela ordija uzmicaše pred jednom ponoćnom vizijom, koja se njenu vogji bijaše pod čadorom prikazala. General je duboko zamišljen, poražen, satrven bježao na čelu viteških Ahilovih potomaka, »branitelja stare helenske kulture«.

U isto doba su se u Ateni po svjema hramovima služile zahvalnice grčkom Aresu, a po ulicama priregjivalo se najveće slavlje u čast ove ponosne pobjede, »koja će u stranicama grčke povijesti biti upisana zlatnim slovima«.

Preveo: Ćazim.

Siroče.

I prije dok je bila mlagja, djetesce kao buba, pitala me, kad bih kuda pošao, onako djetinjski umiljato: »Kuda ćeš brato?« »Iden.... idem, dušo, u školu« — odvratio bih ja, a to se dugo ponavljalo i za studenih zimskih i za toplih ljetnih dana.

Pa i sad, kad je odskočila do sedmogodišnje curice, postala naravno znatiželjnija, nestašnija a jednako umiljata. Neprestano me pita: »Je li, brato, ti ćeš opet u školu?«

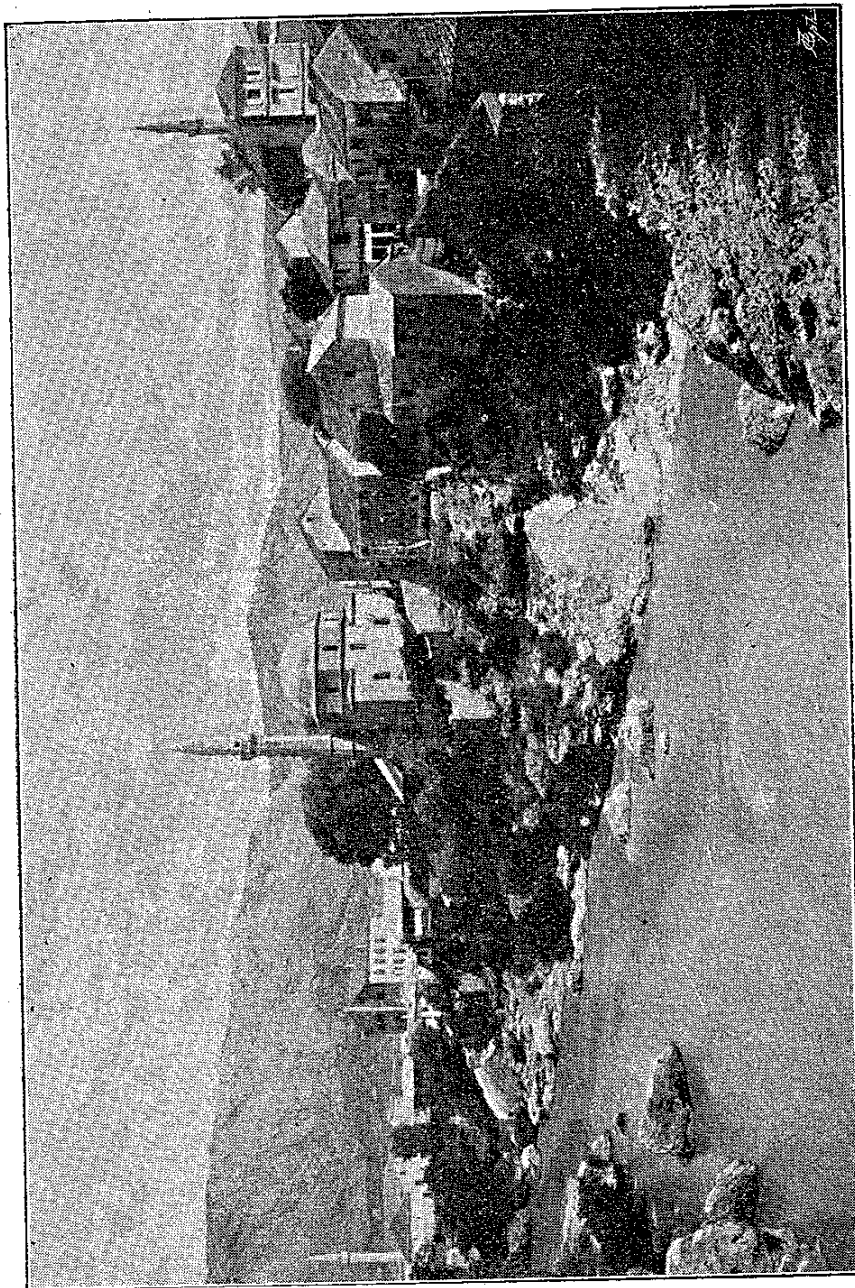
»Hoću, dušo.«

»A kad ću ja u školu?«, brzo je izgovorila, a onda plašljivo kao srna poletila majci. »Čekaj, čekaj!« vičem ja za njom, da joj pred majkom odgovorim.

»Ti ćeš zlato u školu, kad bude sunca,« a danas bijaše dan vrlo naoblačen.

Jednoć ipak osvanuo lijep dan. Sunce je na istoku sve više raslo nad gorom zelenom. Trava je zazelenila, cvijeće procvalo, a ptičice cvrkutale živo i umiljato.

blizini jatimice skupljala. Strepeći kao prut, general izbulji svoje krvave oči i prestravljeno pogleda na istočnu stranu neba. Iznad visokih vrhova olimpskih, gdje su nekada stanovala grčka božanstva, plamtila je jedna svjetiljka, čiji je ružičasti sjaj polagano dizao crnu koprenu s okolnih predmeta, navješćujući jutro, kad je osmanlijska vojska trebala započeti napadaj. Plamen te svje-

Mostar.

tiljke sve se brže širio, obuhvatajući cijelo istočno obzorje, te se sada one visoke gore generalu pričinjavahu kao gorući vulkani, iz čijih kratera usijana lava leti pod oblake, osvjetljujući i najudaljenije krajeve. General odmah pozva zapovjednike pojedinih viših odjela i zapovjedi im, da čete odmah imadu ostaviti ove pozicije i povući se u najvećem redu. Časnici ga u taj

Dok sam ih ja malo prije bodrio na ustrajnost i žilavost, dotle su oni, zemlji oborene glave, nepomično buljili u vrhove svoje obuće. Ali, ti njegovi kukavički pogledi! U ovom bi času morali biti upravljeni u visine beskrajnog horizonta, u velike gradove i provincije neprijateljske države. Sjutra je u ranu zoru napadaj, to je sigurno. Ali ako i ovdje ne mogremo odbiti dušmanina, ako se i ovdje ne mogremo oduprijeti njegovim silnim navalama!? Ah! zar će se baš turska zastava lepršati na ovim tvrdim šančevima, na ovoj nebotočnoj visini?!...«

Ova zadnja strašna misao bijaše generalu uzburkala svu krv, sve živce.

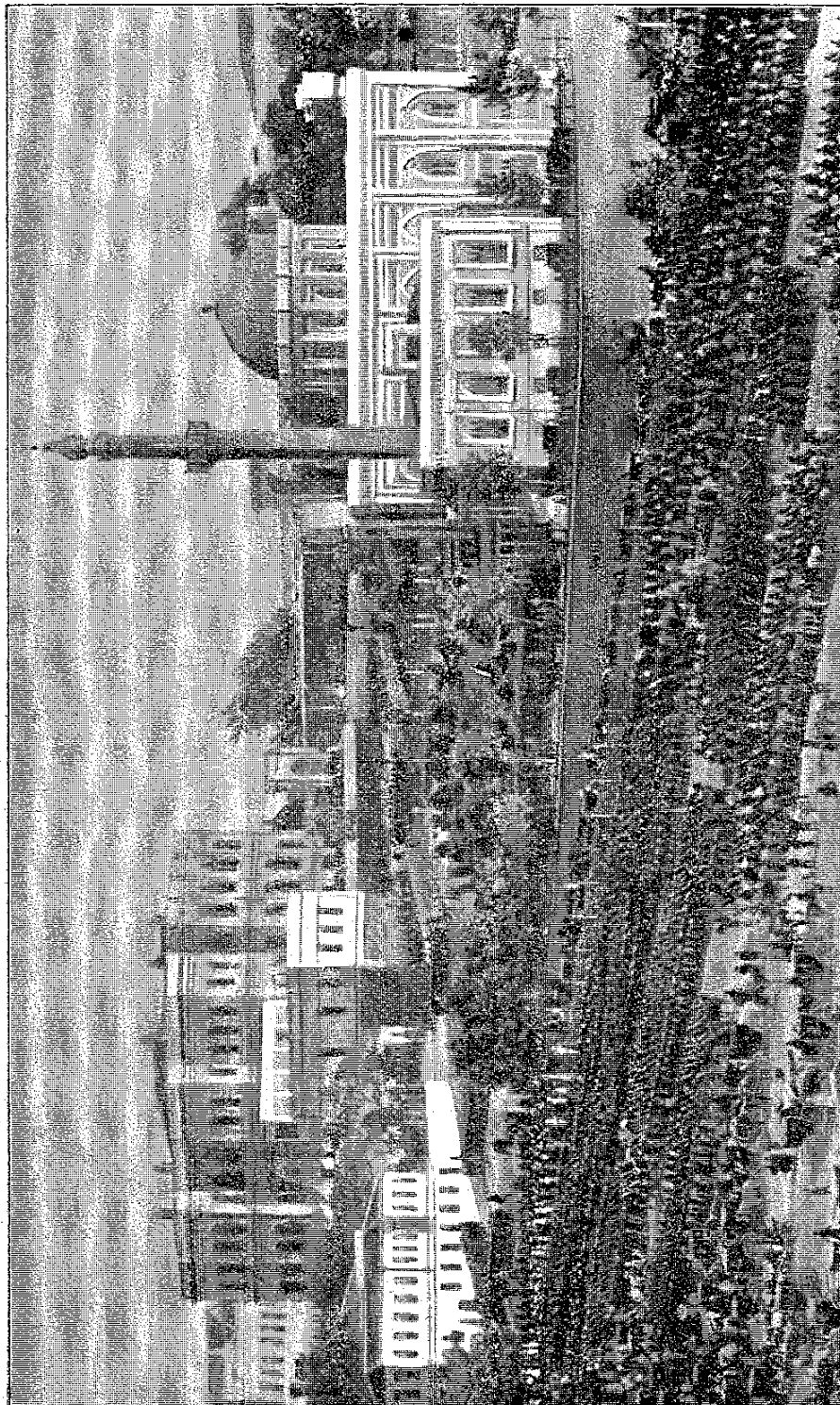
Do malo odahne od teške more, koja mu se je u taj čas kao ledeni kamen navalila na srce, general podiže glavu u čisto nebo, gutajući vazduh mirne tesalske noći. Polumjesec je sjao na plavom obzorju. Na jednom, kao da ga je grom udario, general skoči sa stolice i poče na sav glas vikati: »Ugasi se, o mrski mjeseče! Ugasi se, o prezrena svjetiljko!« Za tim, podbočivši se rukama, klonu na stolicu. Glava mu je gorila u silnoj vrućini, a tijelo kao šiba na vodi drhtalo. Lebdio je izmegju sna i jave. Ispred njegovih očiju prolazila je silna bezbrojna vojska. Sto hiljada, pet sto hiljada, pa možda i milijun osmanlijskih vojnika stupalo je prama njemu u impozantnim redovima. General je sklapao oči i nastojao, da otjera ispred sebe tu strašnu sliku, ali badava.

Sada ga nije niko mogao izvući iz onog neprekidnog lanca historičkih dogogjaja, u koje se bijaše zapleo. Vojska je neprestano prolazila. U teškoj vrućici general je pitao, čija je to bezbrojna ordija, a neki tajanstveni glas iz mraka mu odgovaraše: »Turska, turska!«

Skočivši kao kandžijom ofuren sa stolice, poče trljati oči, za tim baci pogled na istok, da vidi, da li je počelo svitati, jer u to doba je očekivao navalu osmanlijske vojske.

Mrak i tišina vladali su okolicom, tek se čulo duboko hrkanje umornih vojnika, koji su kao poklani janjci ležali. Zore još ne bijaše, a predstraže ne davahu nikakva znaka o kretanju neprijateljskih kolona. Preletivši jednim pogledom sve okolne predjele, general se opet svali na stolicu, da još malko otpočine. Čim je sklopio trepavice, zanese se u dubok san. Ali opet mu pred oči ispadoše one strašne vizije, one užasne slike, što su ga malo prije mučile: osmanlijska se vojska u njegovoj doglednoj

iznemoglim vojnicima. Sjutra, čim počne svitati, ovi će predjeli biti krvava pozornica najužasnije navale i najužasnije obrane. U jutru će se vidjeti, čije će oružje pobijediti: naše ili barbarsko?

Selamluk.

Ovi ratnici, koje je atenski komitet sabrao pod oružje, da Makedoniju istrgnu iz krila dušmanskog carstva, u jutru će se morati evo ovdje u srcu svoje domovine braniti od istog dušmanina.

vojsci dnevnu zapovijed o sutrašnjoj bitki i sokoljahu vojnike na ustrajnost i red. Drugi časnici predavahu generalu raporte o broju zarobljenika, topova, pušaka i drugog ratnog pribora, koji je u današnjoj bitki pao u osmanlijske šake. Primivši časnička izvješća, general se okrenu svom pobočniku, te mu zapovjedi, da odmah pošalje u Atenu brzopjav ovog sadržaja: »Naša je pobjeda slavna! Poslije sjutrašnje bitke ne će ostati u Tesaliji ni jedan turski vojnik. Apelujem na vaš patriotizam, da u Ateni priredite najveći triumf i slavlje u počast ove naše pobjede, koja će u stranicama slavne grčke povijesti biti upisana zlatnim slovima.« Iza tog general, pun nekog velikog oduševljenja i radosti zagje u logor među umorne vojnike, da im obodri klonuli duh na ustrajnost i žilavost u sutrašnjem boju.

»Vojnici!« on im je govorio, »sviju vas veže sveta dužnost, da staru helensku kulturu pronesete na svom ubojitom oružju — ne samo ubojitom oružju — ne samo jednim dijelom zemlje, nego kroz cijeli svijet, kroz sve pet kontinenata. Plamen vaših topova mora rasvijetliti i najtamnije zakutke čovječanstva. Taneta vaših pušaka moraju u svačije srce uliti strah i poštovanje prema našoj svetoj i drevnoj grčkoj kulturi!...

Junaci! Ponosni Ahilovi potomci! Vi nijeste samo obični vojnici nego ste veliki filozofi, jer pripadate porodici slavnog Platona, Sokrata i Aristotela! Slava i čast čeka vas na makedonskim poljanama. Samo ne klonite duhom, nego uvijek napred odvažno i smjelo!...«

Viteški Ahilovi potomci na te generalove riječi odgovarahu samo dubokim isprekidanim kašljem, u kome je odzvanjala ljuta ironija sudbine. Oni pak filozofi, koji još stajahu na nogama i ne mareći za generalove riječi, od časa do časa lijeno sklapahu umorne vjagje. Za njihove se oči više lijepio san, nego pobjede i slava, što bi je ubrali na bojnim poljanama Makedonije.

General je tom zgodom iskusio gorku istinu, da njegovi vojnici nijesu ni iz daleka onaki, kakve ih je on zamišljao.

Njegove sve dosadašnje iluzije o sjajnim pobjedama nad osmanlijskom vojskom bijahu sada raspršene kao dim na vjetru. Žurnim koracima general se po mraku vrati u svoj stan. Bio uznemiren. Došavši pod svoj čador, počeo ozbiljno i hladno razmišljati:

»Sjutra se ranom zorom sprema na napadaj strahovita turska vojska, a ja joj se moram oduprijeti s ovim klonulim i

Gledajući taj prizor, general se na jednom okrenu licem prema Ateni i poče kao izvan sebe vikati:

»Oh, taj zloglasni atenski makedonski komitet! O, vi, koji ste slijepo orugje krvničkih želja jednog tajnog banditskog društva! Dogjite sada ovamo, da vidite plodove i uspjehe vaših nedjela!«

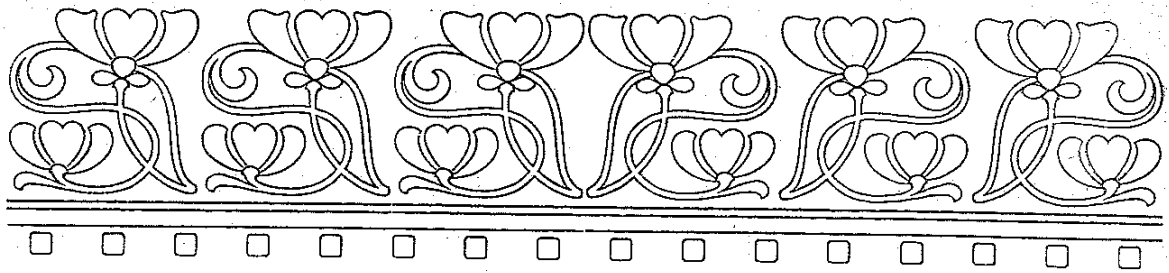
Za tim general instiktivno obrnu durbin na osmanlijsku vojsku.

Na jedanput mu cijelo tijelo zadrhta, a preko lica mu preleti jedan mrki oblačak. On je sada pred sobom gledao onu ponosnu vojsku, koja je na svaki mig i zapovijed svojih starješina spremna srnuti u smrt; onu junačku vojsku, koja se znade na šum najslabijeg vjetrića ustalasati, stupiti u bojne redove i izići u susret dušmanu svoje otadžbine. General je strepio kao prut nešto od velikog straha pred osmanlijskom ordijom, a nešto od silnog gnjeva i srdžbe. Stisnuvši šaku gungjao je kroz zube:

»Dršćite, strepite vi proklete Osmanlije! Znate li, čiji su sinovi vojnici, koji od vaših napadaja brane ovu tvrgjavu?! To su sve mladi, ujedinjeni, hrabri branitelji helenske kulture, koji su naoružani jednom svetom mišlju — mišlju grčke budućnosti. Oni su dostojni potomci svojih slavnih djedova, što no su u Termopilskom klancu srušili milijun Perzijanaca. Dršćiti za to dršćite divlji Turci!«

U to preleti generalu ispred očiju užasna i krvava slika gorućih tesalskih gradova i sela, što su ih ti njegovi »branitelji helenske kulture« popalili svojim fanatičkim bijesom. Iza te slike pojavi se još jedna: pukovnik Vasos, koji se u to vrijeme bio s najvećom slavom i pompom povratio s otoka Krete, kao što se je nekad veliki Napoleon u triumfu vraćao u svoju Francusku s Apeninskog poluotoka. General je zatvorio oči, da ne vidi te slike, jer pred njom su tamnila sva velika osvajalačka djela njegova bojnog genija. On je iz dna duše zavidio Vasosu na njegovoj slavi, koju je na Kreti stekao, prolijevajući potocima krv golorukih žena i nevinčadi turske. Uz to se general bojao, da ga Vasos ne zamijeni kao vrhovni vogja tesalske vojske; s toga je kao pjan trabunio: »Moja je Makedonija, moja!...«

Vojska, klonula i izmorena poslije šestosatne očajne borbe, ležala je kao povaljano snoplje po zemlji. Vojnici, koji su se još mogli držati na nogama, prenašahu ranjenike, čiji je bolni jauk i lelek narušavao svečanu večernju tišinu, što je u taj čas vladala bojnim poljem. Časnici glavnog stožera (erkani harb) izdavaahu

Iluzije grčkog generala.

— Turski napisao: Samipašazade Sezai. —

Dan je umirao. Bitka, koja je cijelih šest sati neprestano trajala izmegju osmanlijske i grčke vojske, primicala se kraju. Noć se s tamnog obzorja približavala tihim koracima, kad se je grčki general spremao, da crnom tintom potpiše akt primirja, koje je imalo potrajati samo nekoliko sati megju protivničkim vojskama. General stajaše pokraj utvrgjenih šančeva na jednoj uzvisini, razgledajući na durbin okolne predjele. Sunce je svojim posljednim tracima cjelivalo tmaste oblačiće, koji su na zapadnoj strani horizonta letjeli poput vjetrom gonjenih jedrenjača. U tom su se svečanom času strašni topovski glasovi iz osmanlijske vojske razlijegali kroz duboku večernju tišinu i kao grmljavina odjekivali dolinama, tresući iz temelja truhle ostatke negdašnje helenske države. Upravo u blizini bojnog polja na podnožju jedne visoke gore plamtela je proljetnim cvijećem okićena, domovina mitologije.

Na istočnoj strani polja gorilo je nekoliko sela. Crni dim, praćen plačem i jaukom prestravljenog naroda, dizao se u visine mirnog večernjeg neba. Tesalski stanovnici, koji su sačinjavali jednu dugu nepreglednu kolonu, ranjeni grčki vojnici i iznemogli dobrovoljci, koje je grčki makedonski komitet u Ateni skupio pod oružje — sve je to u najvećem neredu bježalo, gurajući jedno drugo i obarajući po hendecima, poput uplašenog čopora divljih životinja, koje uz krik i zavijanje bježe iz kakve velike zapaljene američke prašume. Ljudi, kola, konji, topovi, žene, djeca — sve je to kao bez glave uzmicalo pred strašnim udarcima osmanlijske vojske.

Odlomak od jedne Antarove kaside.*)

U plamenu ljudske krvi,
Kad se bojno polje kupa,
Svako znade, kuda Antar
Na pomamnom atu stupa.

Sto puta je ratna vila,
Meni vjence slave plela,
Mač i koplje ubojito
Svjedoci su mojih djela.

Kad nasrnem kao tigar
Na dušmana roda svoga,
Odmah mora kaplju piti
Iz pehara samrtnoga.

Oštro koplje mušrefijsko
I blistava indijanka,
Stvoreni su za desnicu
Ovakoga div-junaka.

Dok još bijah u kol'jevci,
Uza me su drugovali,
I viš sitnih golih prsa
Slavu su mi proricali.

Kao bakar usijani
Kad se zemlja zacrveni,
Kada po njoj r'jeka krvi
Uzburka se i zapjeni.

Napojte me, braćo, tada
Rujnim vincem krvi one —
Zapjevajte, nek mi srce
U veselju burnom tone!

Ja najvolim slušat' pjesmu,
Britka sablja što je pjeva
I ubojnog koplja zveket,
Kad u snažnoj ruci sjeva.

Po bojištu na dan borbe,
Gdje se pusti lelek čuje —
O, s takom se pjesmom samo
Hrabar junak naslagjuje!...

S arapskog preveo: Ćazim.

*) Antar bin Šedad el-Absija, jedan je od onih sedam najvećih pjesnika arapskih predislamske periode. U svoje vrijeme slavljjen je među Arapima kao veliki junak.

Ko bi sada kraj tolikih primjera oštoumnosti mogao sumnjati o inteligenciji pčela!? Ali spomenuću još jedan. Dogodi se, da se provalnik n. pr. miš ne može niti iznijeti niti secirati, jer mu je prečvrsta koža. Što sada? Tada ga radilice kao kakvog egipatskog velikana — balzamiraju t. j. oblijepe ga sa svih strana nepropusnim ljepkom tako, da do njega ne može doprijeti ni vlaga ni vazduh t. j. da ne može sagnjiti...!

*

Neka sada štovani čitaoc sâm kaže, što možemo naučiti od pčela.

Kad radilica poleti u polje, da sabire hranu ili gragju, teška je $\frac{1}{10}$ grama, a kada se kući vraća, onda je ona tri puta teža i važe $\frac{3}{10}$ grama. Po tom vidimo, da je radilica relativno kud i kamo jača od čovjeka, jer gdje je taj čovjek, koji je kadar nositi teret dva puta veći od težine svoga tijela!

Napokon moram još istaknuti, kako pčele jako vole čistoću. Ko je bar jednom u životu zavirio u košnicu, mogao se je o tom osvjedočiti, da se pšele kud i kamo strožije drže pravila: »čistoća je pola zdravlja«, nego mnoga naša domaćica. Tu ti je sve ostrugano, uglagjeno i oprano, tako, da nigdje ni trunka ne vidiš! Pa još u tolikoj familiji od više hiljada glava!

Istina i priroda je pčelama pomogla, da nas u zdravstvenim uredbama tako daleko natkrile. Poznato je, da pčele preko čitave zime ne izlaze iz kuće i da u košnici nemaju zahoda, t. j. da one kroz sve to vrijeme ne idu »porad sebe«. Posljedice od toga mogla je opaziti svaka pralja, ako je u rano proljeće kraj pčelinjaka sušila rublje! Pa i ako mi sebi taku sposobnost ne možemo poželiti, to je uregjenje za nas ipak vrlo poučno.

Kako gore napomenuh, radilice ginu većinom izvan doma od nepovoljna vremena ili od neprijateljskih napadaja, te malo koja doživi starost i naravnom smrću završi život. No dogodi se često, da koja radilica u kakvom okršaju blizu doma izgubi žaoku i tako ozlijegjena umakne u dom, da tu umre. Tada joj drugarice odmah prirede pogreb. Jedna radilica prihvati nježnim svojim nožicama tužno tijelo neprežaljene drugarice, digne se na krila i nedaleko od doma spusti je u zelenu travu na vječni počinak.

Dogodi se da straža na vratima pčelinjeg doma ne mogne zaustaviti koju jaču životinju n. pr. leptira (mrtvačku glavu), već je radilice smaknu istom onda, kada ona provali u unutrašnjost doma. Pita se sada, što će radilice učiniti sa tako teškom lešinom? Po zdravstvenim pravilima ne smije u pčelinjem domu ništa truhnuti, da se narod ne okuži t. j. da se ne porode razne bolesti! Pošto se radilice osvjedoče, da se lešina ne može iznijeti, upotrijebe one drugu metodu: one lešinu seciraju i tako odstrane sve meke mesnate dijelove tijela, koji mogu istruhnuti. Za ovu metoda istina treba više vremena i truda, ali radilice ne zaziru ni od kakva napora, kad se radi o dobru zadruga. Tvrdi kostur lešine, koga čeljusti radilica ne mogoše rastaviti, ostane na mjestu; jer od njega više ne prijete pčelama nikakva pogibelj.

da je ona tim nesenjem toliko zaokupljena, da se ne može brinuti i za odgoj tako mnogobrojnog podmlatka. Tu uzvišenu zadaću preuzele su radilice na se. Kod pčela je dakle i u tom zamašitom uregjenju proveden princip podjele rada.

Radilice su tako svjesne odgajateljice pčelinjeg podmlatka, da nam i u tom pogledu mogu služiti za ugled i primjer. Kad saznamo, kako radilice pomno paze na to, da u domu vlada primjerena toplota (temperatura), da se iz jaja izlegu zdravi crvići, kako se crvići brižno hrane posebnom hranom (mliječi), koju radilice priregjuju u svom tijelu od peludi i t. d., onda se osvjedočimo, da se mnoga rođena majka, a pogotovo babo mora zaštititi tim primjerom odgajateljske brižljivosti, ljubavi i odanosti.

Da u odgoju mladih pčela ne nastanu kakve smetnje i da on može započeti u pravo vrijeme, nanesu radilice pod kraj ljeta i u jesen veliku zalihu peludi, od koje će se priregjivati hrana za crviće. Tu pelud kao i med, kojim se hrane odrasle pčele, sprema one u stanice, koje onda zaklope tankim voštanim listićima.

Vrijedno je istaknuti, kako pčele znaju računati s vremenom. Držeći se pravila: »vrijeme je novac«, nastoje one, da vrijeme što tačnije rasporede i da ga što bolje upotrijebe za rad. Izgubiti vrijeme znači za pčelu isto, što i počinuti samoubojstvo.

Da štovani čitaoc steče bar približnu sliku o radinosti i marljivosti pčela, spomenuću, da one (po najnovijem istraživanju prirodoslovaca) moraju obletiti i isisati ništa manje već 5.600.000 cvijetova dok saberu 1 kilogram meda!

Vrijeme je pčele naučilo, da vazda budu na oprezu, jer »opreznost je majka mudrosti«. S toga ti one pomno paze na godišnje doba, na doba dana i svaku promjenu u vremenu i vazduhu. Tako ih zima nikad ne zateče nepripravne. Već u jesen začepi i zamažu one sve rupe i pukotine svoga stana, a i vrata primjereno suze, te se po tim pripremama pčela može suditi o žestini zime,

Pred kišu naročito pred oluju ne izlaze pčele iz doma, da se ne bi izložile velikoj pogibelji, koja im prijete od kiše. Pošto samo jedna kišna kapljica, kad iz visine pogodi pčelu, može da joj na mjestu slomi krila, to bi nagla kiša, kad bi pčele u polju zatekla, za tili čas uništila čitavu silu marljivog ovog naroda. Za to radilice, ako su već izletile u polje, pred naglu promjenu vremena odmah kao strijele odjure doma. U tom bijegu spasava radilice njihova neobična istrajnost i relativno velika fizična snaga.

Pčele se strogo drže načela: »tugje poštuj, svoje čuvaj!« S toga one ne znaju za šalu, kad se radi o privatnom vlasništvu. Za to će srnuti u smrt, pa makar da je pridošlica kud i kamo jača od pojedine pčele n. pr. bumbar, stršljen, os, leptir, miš i sl. i bitka će trajati dotle, dok napadač ne padne ili dok još ima živih radilica.

Kao što pčele zahtijevaju, da nitko ne posiže za njihovim dobrom, tako one opet strogo poštuju tugje pravo vlasništva. Nitko se ne može potužiti, da su radilice pojedince ili zajednički navalile na tugje dobro ili da su počinile ma kakvo razbojničko ili osvajalačko nedjelo. Na cvjetnim livadama pobiru slatki sok sve zadruge. Tu se one s poštovanjem susreću i nikad se ne će sukobiti ili opravdati za ovaj ili onaj mirisavi cvijetak, jer je to opće dobro svih pčela.

Vraćajući se kući sa cvjetnih livada juri radilica vanredno brzo. U lijetu se upravlja vidom. Kad stigne na domak svoje kuće, uspori ona lijet, zaokruži nekoliko puta ispred pčelinjaka, da svoj dom bolje raspozna i da ne bi zabludila u tugju kuću i tim uznemirila štovane svoje komšije.

U boju je radilica, kako vidjesmo, neobično beobzirna i napadna, ali je u miru naročito u svom domu veoma nježna, prijazna i ljubežljiva.

Prije nego završim ovo kratko razmatranje, moram spomenuti još neke vrlo važne i poučne činjenice iz domaćeg života pčela.

Rekoh, da pčele ne grade iz temelja svoje domove, kao druge neke životinje, već se useljuju u gotove, dovoljno tvrde i zaštićene prostore, koje im daje priroda ili čovjek. Njihov se rad proteže na nutarnje izgragjenje i uregjenje stana. Gragjevni materijal (ljepak i vosak) proizvagjaju one u svom tijelu i to od peludi i drugih sirovina, koje nalaze u prirodi. Ljepkom se zamazuje i pričvršćuje, a od voska izragjuju se prizmatične sesterostrane stanice na osovnoj ravnini. Zidovi stanica su veoma tanki, pa ipak je saće veoma durašno i podnosi znatno opterećenje. U štednji prostora i gragjevnog materijala, u matematskoj i tehničkoj konstrukciji tih stanica vidi se velika oštroumost radilica. Te stanice imaju dvojaku svrhu: u njima se, kako gore napomenuh, odgaja pčelinji podmladak i sprema hrana za zimsko doba. I u toj uredbi dakle proveden je princip štednje.

U perijodi nesenja snese matica u opredijeljene stanice, kako gore spomenuh, dnevno po 2—3 stotine jaja. Razumije se,

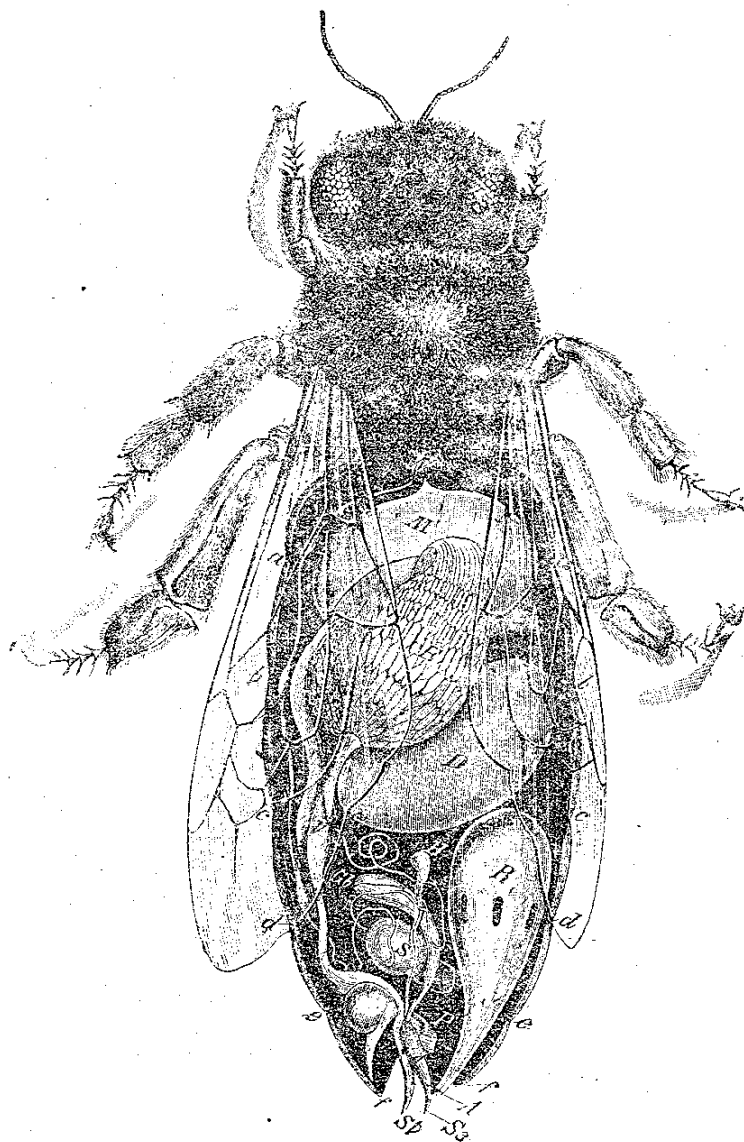
U pitanju množenja svih triju vrsta članova pčelinjeg društva (matica, trutova i radilica) suverena je vlast u rukama naroda (radilica), a ne u rukama matice. Ti različiti članovi zadruge odgajaju se u posebnim stanicama: radilice u običnim, trutovi u nešto širim, a matice u matičnjacima. Te stanice grade radilice, te po tom same odlučuju u ovom pitanju; matica nese oplogjena ili neoplogjena jaja prema potrebi i broju stanica.

Preko čitavog ljeta vlada u pčelinjoj zadrugi uzorna sloga i bratstvo. Sve to vrijeme protrate trutovi u dangubi i besposlici, a da im radilice s obzirom na njihovu zadaću i potrebu kod oplodjenja matice ni jednom ne prigovore za taj raskošni i nametnički život. Istom na izmaku ljeta, kad počne ponestajati paše i kad radilice opaze da je pčelar odnio znatan dio meda, te one posumnjaju u dostatnost zalihe hrane za duge zimske dane, onda na jednom bukne ustanak u čitavoj zadrugi. Tada se besposlenim trutovima crno piše. Ogorčene radilice osude ih na smrt! Ta strašna presuda odmah se počne izvršivati. Bijesne radilice zdrpe se u koštac sa onim trutovima, koji su kod kuće i žestoko se klupčeći i konobajući dokoturaju se do izlaza. U tom pokolju trutova ne upotrebljuje radilica svoju žaoku, jer bi i sama morala poginuti, kad bi je upotrijebila, već svoje čeljusti: ona pregrize vrat trutov i tako ga zakolje, ali istom onda, kad ga izvuče iz doma, da ne bi morala iznositi mrtvu lešinu, što je za nju kud i kamo teži posao. One trutove, koji su otišli u šetnju, stigne ista sudba. Dočekaju ih stražari na vratima, kad se kući povrate i sve pokolju, a glave i trupove polože u zelenu travu, da im ne okuže dom.

Te okrutnosti i nasilja počine radilice u zdvojnosti i brizi za održanje zadruge. Prištednjom hrane, koju bi preko zime potrošili trutovi, uzdržaće se zadruga do nove paše, a kada se dočepaju nove paše, odgojiće radilice, kad zatreba, opet čitavu četvrtinu trutova.

Isto tako nesmiljeno postupaju radilice sa pčelama drugih zadruga, kada ove zabasaju, što se rijetko dogagja, ili kada hotimice pokušaju, da uljegnju u tugji dom. Ovo posljednje dogagja se samo onda, kad se koja zadruga raspe usljed gubitka matice ili nestanka hrane. U toj teškoj nevolji pokušaju onda ove sirotice, da se pojedince spase od propasti. Ali uzalud! Premda su sve pčele u izgledu jednake, ipak se tugjica po mirisu odmah raspozna i straža na nju s mjesta navali.

Pa i u produkciji trutova vidimo, kako se pčele strogo drže principa osjeguravanja. Jedan jedini trut je dostatan za došivotno oplogjenje matice, pa ipak ih radilice odgoje po nekoliko

Mlada matica,

koja još nije počela nesti jaja sa neproduženom zatkom (pet puta povećana) Na razrezanoj i otvorenoj zatki vidimo: 6 prstenova (*aa, bb, cc, dd, ee, ff*), između kojih su organi za dihanje; medni želudac (*M*), i želudac za hranjenje (*D*), koji je u svezi sa stražnjim širokim crijevom (*R*) i stražnjim otvorom (*A*); jajinjak (*E*), u kom se proizvagjaju neoplogjena jaja i kanal (*V*), kuda ta jaja izlaze; sjemenjaču (*S*) i žlijezdu (*H*) za trutovsko sjeme koje su u svezi sa organom za sparivanje (*Ss*); spremište kiseline (*Gb*), koje je u svezi sa osloncem žaoke (*P*) i sa žaokom (*St*).

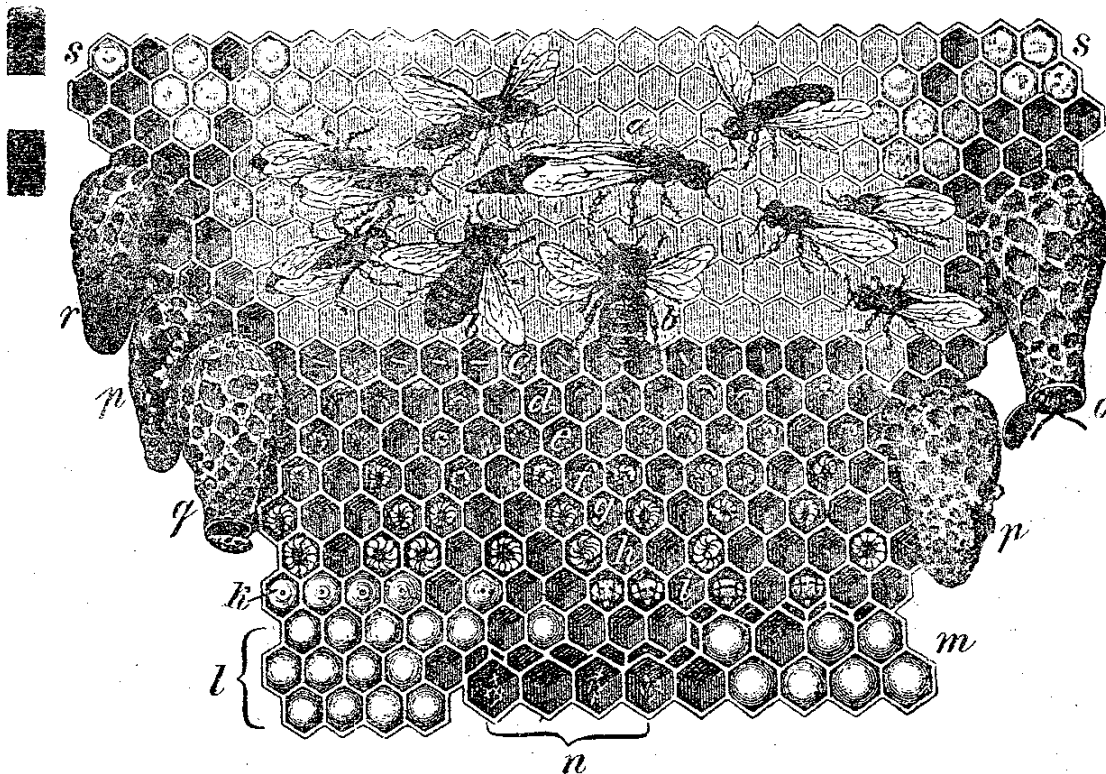
stotine, znajući dobro, da će matica iz tolike hrpe muškaraca zaista moći izabrati jednog, koji je sposoban i koji će je moći predobiti.

matičnjaka. Jednog lijepog, tihog proljetnog dana, kad blage sunčane zrake dignu rosne kapljice sa svježeg lišća i mirisavog cvijeća, eto ti u pčelinjem domu veličansvena prizora. Sav je narod na nogama, sve se tiska prama izlazu, a od hitrog treptanja hiljada mekih krilašca razliježe se prijatno zujanje na sve strane. Najednom se na izlazu pojavi stara matica okružena hiljadama pčelar, koje je sve u jedan glas pozdrave besprimjerno oduševljeno sa »hurra,« »hurra,« »hurra!« i sav se krilati narod digne u zrak kao crn oblačić. Iza kratkog kruženja po vazduhu spusti se matica, a s njom i ostale pčele, na zelenu granu, odakle se kasnije, ako im pčela dotle ne ponudi košnicu, dignu u široki svijet, u postojbinu pradjedova, u šumu.

Kad mlada matica tamo u starom domu na svoje kvakanje ne dobije odgovor »ti,« »ti,« »ti,« znak je, da se je stara vladarica iselila, te ona tada izigje iz matičnjaka, gdje je tiho i odano pozdravi preostali narod. Pošto radilice za svaki slučaj i za bolju sjegurnost odgoje po nekoliko mlade matice, a za rojenje sada nije potrebe, onda po starodavnim državnim zakonima mlade matice moraju da dijele mejdan. U toj borbi upotrijebi onda matica svoje prirodno oružje žaoku. Toj borbi je svrha, da se ogleda životna sposobnost matice t. j. da na prijestolje ne bi zasjela slabunjava i kržljava vladarica. To je temeljni prirodni princip, koji živa bića čuva od nazatka, degeneracije i propasti, jer na životu ostaju samo ona bića, koja su za život zbilja sposobna.

Pošto je pitanje prijestolonašljedstva već riješeno i pošto se je mlada matica na gore opisani način sa trutom spárila i oplodila, nese ona jaja i narod se brzo umnožava i to u ono doba godine, kada se hrana sabire. Tako se pčele iz iste zadruge roje preko ljeta dva tri puta ako im pčelar ne proširi dom. To veliko množenje pčela, kako gore napomenuh, ima tu svrhu, da se množinom individua za kratko vrijeme (ljetu) obavi velika radnja i tim za veći dio godine osjegura opstanak zajednice, te da se umnožanjem zadruga osjegura opstanak vrste ovih bića. Kad toga ne bi bilo, onda bi pčela n. pr. usljed bolesti, gladi i neprijateljskih prohtjeva davno bilo nestalo. Osim toga svaka zadruga pčela mora da propadne, ako izgubi maticu u ono doba godine, kada se one ne rasplogjuju. Takva sirotna zadruga ras-tepe se, a pojedine radilice, kad se raspu, moraju da uginu, jer po državnim zakonima ne primaju pčelinje zadruge stranih po-danika.

jaja) i napokon kada se narod previše umnoži, tako, da se jedan dio mora iseliti. Za sve te slučajeve mora narod biti pripravan, jer je sebi pridržao pravo odlučivanja u pitanju prijestolnašljedstva. Pokaže li se potreba, da se na prijestolje digne nova matica, onda radilice nekoliko stanica od saća, u kojim se leže obični narod (radilice), preobraze u matičnjake. To su puno veće, sisi slične stanice na kraju saća, koje se odozdô otvaraju. U tim matičnjacima odgoje se mlade matice od običnih oplogjenih

Komad sati,

na kom se vide sve tri vrste pčela i stanica u naravnoj veličini. Na zatvorenim i medom ispunjenim stanicama vidimo maticu (a) sa produženom zatkom, 2 truta (b) i 8 radilica. U stanicama (c) vide se jaja, a u (d, e, f, g, h) crvici ili ličinke od 1—5 dana. U (i) su potpuno razvijene radilice, koje se spremaju da izigju. Stanice (k) jesu zaražene bolešću. Iz otklopljenih matičnjaka (o, q) proviruju glave mladih matice. Matičnjak (p) kao suvišan provalile su radilice, dok je (r) još čitav.

jaja, iz kojih se inače razvijaju radilice i to tako, da se crvić obilno hrani najizdašnjom hranom od mlječi.

Najzanimljiviji i najveličanstveniji pojav kod pčela je rojenje t. j. seoba usljed tjesnoće doma (umnažanja naroda). Najvažnija priprema za taj događaj je odgojenje nove matice. Čim se mlada matica potpuno razvije, progrize ona zaklopčić na matičnjaku i javi se: »kva,« »kva,« »kva!« Ako čuje odziv: »ti,« »ti,« »ti,« znak je, da je stara matica još u domu i ne izlazi iz

posve bezbrižno, naslagjuju se gotovinom i lijeno se šeću kao savršeni dembeli.

Ali i tim flegmatičnim stvorovima bar jednom u životu srce jače zakuca i to kada matica najavi svadbu...! Tada ti se trutovi užurbaju, jer je eto kucnuo čas, kad i oni mogu da se natječu u patriotizmu. Jednog lijepog sunčanog dana digne se matica na laka krila i s povećom svitom tih kavalira vine se u visine. Tamo u mirisavom i kao kristal čistom vazduhu spari se ona s jednim trutom, koji joj srce osvoji i za kratko vrijeme povрати se u dom puna života, nade i oduševljenja, da pokrene novu generaciju pčela. Trut pak, kom je sreća tako sklona bila, da mu je udijelila tu rijetku čast, da posluži svoju milu vladaricu u njezinom rodoljubivom nastojanju, za čas umre, jer pri rastanku izgubi svoj organ. No što je smrt toga sretnika, kom će život naskoro opet odjeknuti u stotinama hiljada vrijednih pčelica, prama životu preostalih njegovih drugova? Matica se pari u čitavom svom životu samo jednom, te je njihov daljnji život po tom — bez svrhe.

Tako oplodjena matica može sada da nese još jednu vrstu jaja. Ako matica ono »neoplogjeno« jaje (iz kog se inače razvija samo trut), kad se odvali iz jajinjaka pri prolazu kraj sjemenjače oplodi (popršće) muškim sjemenom iz sjemenjače (što ga je pri parenju primila i tako se s njim snabdjela za čitav svoj četirigodišnji život), onda se iz tih oplodjenih jaja mogu da izlegu ne samo radilice, već i matice. Jednostavno to uregjenje duboko zasijeca u socijalni i državni život ovog sitnog naroda. Muškarci i matice odgajaju se onda, kada su potrebni, a uklanjaju se iz društva, kada su suvišni. Tim je udovoljeno prirodnom principu, štedljivosti.

Rekoh da je državno uregjenje pčela monarhično. One imaju samo jednu legitimnu vladaricu. No matica nije apsolutna vladarica pčela. Ona ne može ništa po svojoj volji odrediti i promijeniti. Državna vlast je u rukama naroda t. j. radilica, te je po tom pčelinje državno uregjenje monarhično-ustavno. Ovaj starodavni pčelinji sustav državnog uregjenja poprimili su ljudi istom u novom vijeku.

Najvažnije državno pitanje je pitanje nasljedstva prijestolja. To pitanje postane aktuelno, kada pčele kojim bilo slučajem izgube maticu, kada ona ostari ili kada nastupe take okolnosti, da matica ne može vršiti svoju funkciju u društvu (nesti

i svog života rine radilica bez oklijevanja taj strašni organ u tijelo neprijatelja. Taj čas uštrcne mu u ranu kroz žaoku onog žestokog otrova, koji u tijelu neprijatelja prouzrokuje velike boli, otok, a nekima i smrt. To slavno djelo plaća pčela glavom! Kukasta žaoka istrgne se iz zatke i ostane u rani neprijateljevoj. Na zatki junačke pčele nastane usljed toga velika ozleđa, od koje ona za kratko vrijeme pogine. Tako se svaka radilica dragovaljno žrtvuje za opće dobro! Matica pak s obzirom na svoj uzvišeni poziv i na čjnjenicu, da po njezinoj smrti može da se raspe i propadne čitava zadruga, nerado upotrebljuje to ubojito prirodno oružje, a odluči se za tu junačku smrt samo onda, kada to zahtijeva opći interes ili kada joj je život u opasnosti. Patriotizam joj nalaže, da čuva svoj život. No da se i matica dragovaljno žrtvuje za opće dobro zadruga, vidi se po tom, što se je ona odrekla slobode. Da sebe, te po tom i čitavu zadrugu ne izloži opasnosti, ne izlazi matica iz doma više nego samo dva puta u životu i to u dvije za zadrugu vrlo važne prigode: kada se pári i za vrijeme rojenja (seobe).

Gore sam napomenuo, da snaga pčelinje zadruga zavisi o množini radilica. Radilice su obične pčele, koje je svak već vidio, kako marljivo prebiru mirisavo cvijeće, sišu iz njega slatki sok i na stražnje nožice tovore žutu pelud, od koje im se u utrobi gradi skupocjeni gragjevni materijal v o s a k. Kako već samo ime kaže, radilice obavljaju sve domaće poslove: opskrbljuju zadrugu hranom, grade saće (gdje se legu mlade pčele i sprema zimnica), njeguju podmladak, brinu se za maticu, za sigurnost i čistoću doma.

Radilica može biti u jednoj većoj zadruzi do 10.000. One imaju ženski organ kao i matica, ali im je kržljav, te su s toga nesposobne za rasplod.

Pošto mnoge radilice u teškoj životnoj borbi pri opskrbi i obrani doma ginu, priroda je, da održi ravnotežu, maticu obdarila vanrednom sposobnošću i ona može da dnevno snese po 200 do 300, a u jednoj godini do 150.000 jaja.

Osim toga matica može i kao djevica da nese jaja (parthenogenesis), no iz tih jaja razvijaju se samo trutovi.

Trutovi su muškarci zdepnasta tijela i bez žaoke. Njihova jedina društvena zadaća je oplodjenje maticé. Za sve druge poslove posve su nesposobni. Za to i ne rade baš ništa, žive

sagradio i doličnije i praktičnije domove, koji se prama potrebi mogu i proširiti tako, da se pčele, kad se umnože, ne moraju više zbog tjesnoće doma u tugjinu iseljavati. Osim toga ide sada čovjek pčelama na ruku u svakom pogledu: hrani ih, kad glad zavlada, brani ih od raznih napadača i nametnika, a nastoji da im pomogne i za pošasnih bolesti u koliko je on te bolesti pro- učio. Za uzdarje dobiva čovjek od pčela svježa, dražesna meda više puta preko godine, a vadi ga već prama stanju zalihe kroz stražnja vratašca samo po neki dio, štedeći pri tom život pčeli- njih državljana, jer što je veća pčelinja zadruga, što je više rad- nika, tim joj je veća ekonomska snaga, tim se više blaga zgrne u dom za ono vrijeme, dok je priroda u cvijetu.

*

Da pčele žive u uregjenim, organizovanim i disciplinovanim zajednicama, to je štovanom čitaocu već poznato. No da se te zajednice pčelâ temelje na istim načelima (principima), na kojim se osniva i ljudsko društvo, to je malo kome poznato. Ako još spomenem, da se pčela, pa živila ona u kojim bilo prilikama, u šumi ili u našem pčelinjaku, ni za dlaku ne udaljuje od svojih karakternih osobnih vrlina i starodavnih /društvenih načelâ, da kod tih divnih životinjica u tom pogledu nema izuzetaka kao što ih ima kod ljudi, onda sam, mislim, štovanog čitaoca za ovu temu zainteresovao i predobio, da će ovo, što slijedi, ne samo pročitati, već da će o ovom predmetu i razmišljati.

Na čelu te zadruga od više hiljada pčela je suverena njihova vladarica: matica. Narod sačinjavaju radilice i trutovi.

U zadruzi smije biti samo jedna matica! Ona se raz- likuje od ostalih pčela tim, što je nešto žuće boje, a tanjeg i duljeg stražnjeg dijela tijela (zatke), te se po tom, dok je mlada (dok još nije navršila 3. godinu života), lako može raspoznati. Staru maticu teže je uočiti, jer je tamnije boje i manjeg tijela.

Zadaća je matice, da nese jaja i tako podmlagjuje i umno- žava pčelinji narod. U tom poslu ne mogu maticu zamijeniti niti radilice niti trutovi, te je ona po tom izvor života i snage narodne. S toga je narod odano štuje, ljubi i štiti. Uz maticu vidimo vazda veću ili manju svitu pčela, kako je u strahopočitanju oblijeću i okružuju.

Matica i pčele radilice naoružane su oštrom, šupljom i na kraju kukastom žaokom, koja je skrivena u zatki. Za žaokom je spremište žestoke (mravlje) kiseline. Pri obrani doma, matice

vikla i na nesnosni zadah kokošinjaka, marvenih staja i ljudskih stanova, počeše miši i mnogobrojna gamad, što se koti oko ljudskih stanova upravo slijepo nasrtati na pčelu i na njena spremišta — danju i noću — tako, da za uspješno odbijanje navala tih mnogobrojnih neprijatelja nije više dostajala obična straža, već su se morali boriti čitavi vojni odjeli.

To su, kako vidimo, teška vremena za zaslužnjeni pčelinji narod! Česte navale neprijatelja smetaju pčele u privrednom radu i poremećuju narodnu ekonomiju, a nazadak ili samo i zastoj u narodnoj ekonomiji za pčelu znači propast čitavog naroda!

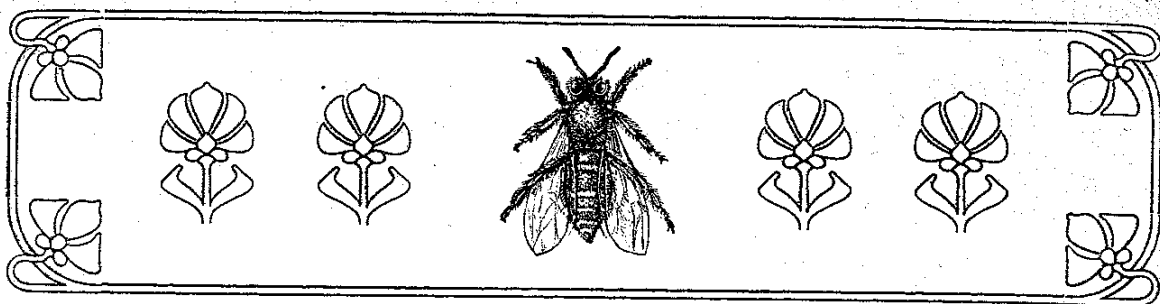
Svijesna svoje čestitosti, svoga prava na opstanak i velike opasnosti, koja joj prijeti od dušmana, bori se pčela kroz sve vijekove besprimjerno hrabro proti svim hrgjama. Za dom mili pripravna je svaka pčela, da žrtvuje — život svoj! Za to do danas još nije pošlo za rukom ni jednom običnom dušmaninu, da se ušulja u njen dom i da živi na račun čestitog pčelinjeg naroda!

Osim onih gore spomenutih mnogobrojnih napadača ima pčela još kud i kamo ljućih dušmana. Najopasniji su joj: glad za nerodnih godina, onda kojekakve kužne bolesti, što ih prouzrokuju gljivice nepoznata porijekla i — čovjek! Čovjek, koji se vazda hvali, da je najodabranije biće na zemlji, bez smilovanja mora vrijedni pčelinji narod redovito svake jeseni i to samo za to, da se dočepa pčelinjeg narodnog blaga, neumornim radom sabrane zalihe meda! Da zadovolji svoju veliku sebičnost, ne žaca se taj umni i plemeniti stvor posegnuti za paklenim silama i proti pčelama upotrijebiti najstrašnije elemente ovoga svijeta: vatru i vodu...!

Te užasne pokolje i nepravde podnosi pčela već više stoljeća. Samo nepokolebiva vjera u konačnu pobjedu čestitosti i pravde, kako uči pčelinja narodna filozofija, mogla je pčele spasiti od posvemašnjeg raspa i propasti. Pa zaista je tako i bilo. Pčela danas slavi pobjedu i nad samim čovjekom!

Od kako se je čovjek nešto bolje uljudio i prosvijetlio i od kako je spoznao zamašitost razumna gospodarenja, sinula mu je u glavi sretna misao: da se treba okaniti dosadanjeg nečovječnog postupanja i sa pčelama sklopiti savez za uzajamno potpomaganje. Taj preokret odnošaja pozdravila je pčela vrlo oduševljeno, jer joj je navijestio bolju budućnost! Čovjek ne samo da se je okanio uobičajenog jesenskog pomora pčela, već im je

Što možemo naučiti od pčele?

Napisao H. Hodžić.

Misaoni ljudi štovali su pčelu još u najstarije doba. Uzorni život njen opjevali su glasoviti pjesnici klasičnog vijeka Homer, Vergil i drugi. Tako je pčela postala simbolom mnogih vrлина naročito radinosti, društvenosti, srčanosti, požrtvovnosti, štovanja, reda i čistoće, te ona u svim kulturnim jezicima zauzima odlično mjesto u narodnim umotvorinama: u basnama, poslovicama i prisposodobama.

Pčela je na se svratila pažnju ljudi ponajprije svojim prigjenim i nenatkriljivim umijenjem u sabiranju i proizvodjanju veoma važne šećerne hrane — meda. Dražesni taj njen proizvod cijenio se je u prijašnja vremena, dok ljudi još nijesu znali, kako se od slatkih biljnih sokova pravi šećer, toliko, da je pčela tom svojom umjetnošću brzo došla na svjetski glas. Ali onaj čas, kad ljudi počеше slaviti med, bijaše za pčelu veoma sudbonosan. Tu ljudsku slavu plati sirotica pčela vanredno skupo, jer je naskoro stiže težak udarac; ona doživi najveće poniženje, izgubi slobodu zlatnu i pade u sramotno sužanjstvo ljudi! Ni što kriva ni dužna morade se sirotica rastati omiljelim pradjedovskim domovima: gorostasnim šupljim drvećem, što se ponosno uzdiže tamo na sunčanim brežuljcima okruženim miomirisnim vazduhom odakle joj se otvara širok pogled na bijeli svijet i preseliti se dolje u nizine, gdje ljudi u zagušljivu i maglovitu vazduhu obitavaju. Tu je smjestiše u pletare oblijepljene blatom i balegom...!

No tek što se je čestita pčela u tom jadnom novom domu bila počela uregjavati, unutrašnjost mu po mogućnosti popravila, sve dobro očistila i zamazala, stanice izgradila, a prilično se pri-

Zašto su naši računi loši?

— Grošom se teče, krunom se troši!

Djeca bez škola —

Siročad gola!

Sjetite se naše budućnosti klete,

Sjetite se borbe, koja sve nas čeka

Prvih decenija dvadesetog vijeka.

Zamislite u njoj svaki svoje dijete:

Bez vašeg imanja, bez zanata, znanja —

Bez svega, što njemu u životu treba:

Bez ćevaba, pite i bez kore hljeba.

Kameni slijepac kod očinjeg vida,

Propada u zemlju od srama i stida!

Dajte u škole —

Djeca vas mole!

Jer vaša imanja ništa su bez znanja,

Sve vaše imanje srušiće neznanje.

Nad grobovim vašim kletva i ruga,

Oriće se vječno kao vječna tuga.

Koga da krivimo, što sramno živimo —

Što smo postanuli sluge svojih sluga?

Vas ćemo kriviti, o očevi naši,

— Koji moć prosvjete očima gledate —

Ako svoju djecu u škole ne date!

Mirza Safvet.

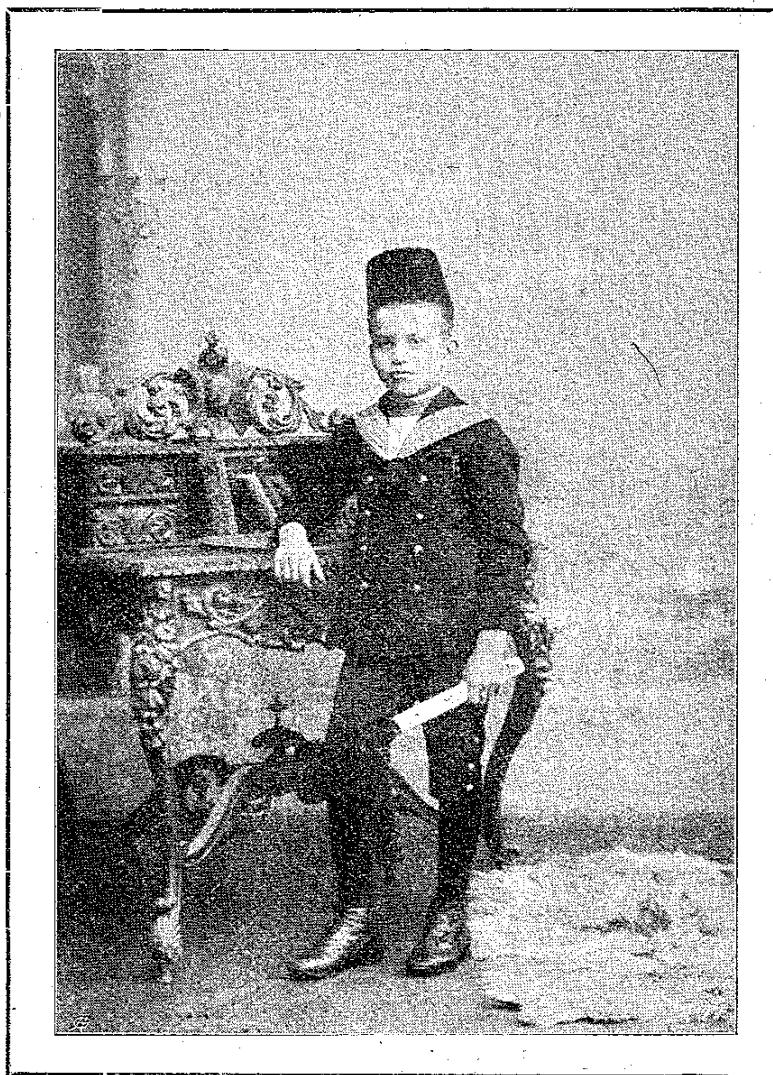

»Tražite nauk, pa makar u Kini!«
 Očevi naši, ta to i vi znate,
 Samo tih riječi ko da ne svaćate.

Dajte u škole —

Djeca vas mole!

Jer nama novog oružja treba:
 Zanata, znanja, da čuvat znamo
 Slavu i ponos vremena davnih,

Deklamator (Aličehić Nusret).

Moć i gospodstvo djedova slavnih —
 Prosvjete nama treba ko hljeba.
 Način života danas zahtjeva,
 Da se moderno radi i teče,
 Kad se moderno živi i troši.
 Akćeta, pare, banovci i groši
 Ne pâlê danas, jer krune zveče.

Savjet očevima.

Djeca bez škola —
Siročad gola!

A narod bez djece obrazovane, —
Šta je? — ah! šta je, pitate, je li?
U ime sviju svojih vršnjaka,
U ime vel'kih i malih gjaka,
Očevi naši, Nusret vam veli:
Narod bez djece obrazovane,
Narod je, koji budućnosti nema,
Narod je, kom su odbrojeni dani,
Kom se više glave kobni udes sprema,
Da ga utamani.

Djeca bez škola —
Siročad gola!

U sv'jetu mašine, elektrike, stroja,
U sv'jetu kulture, gdje se danas živi:
Pomoću uma; il pomoću znoja.
Borba za opstanak sve narode budi,
Da školuju djecu, da postanu ljudi.
Snaga i bogatstvo u školi se stiče,
Obraz, pravo i dom s naukom se brani.
Svemoćna kultura kao tigar riče,
Da nas utamani.

Dajte u škole
Svoje male lole!

Ako vam je stalo do njihove sreće,
Pored učilišta i pored škola,
Da vam ne ostanu siročad gola!
Hazreti pejgamber — hadis nam veli —
Rekao je svojoj družbi u Medini:

pa lahko je krpicom vodu i pjenu iz usta počistiti.« Ali kako se iz grla i iz dušnika voda isiše, kako se napola umrlo dijete oživi, to ne može svakom od pameti poći, ako se tim baš bavio nije.

Pri koncu stavljam na srce svakoj ženi, da se pobrine za svoj život — ako joj je drag, za život svoga rođen četa, za svoje buduće zdravlje. Muž, otac i brat treba da se čovječanski brinu za svoju ženu, kćer i sestru, da se od mahluka razlikujemo.

Držimo se nauke Kur-ani a. š. Ugledajmo se u kulturnije narode od sebe! Ne dajmo se, da nas prispodabljavu s polu divljim narodima!

Ženo, čuvaj sebe, dijete i zdravlje svoje! Bori se za opstanak svoj!

Dr. Mustafa Denišlić.

Pri porodu i iza poroda je babica lohusi od velike važnosti pa makar bilo i toliko drugog ženskinja u kući. Svaka će od naših žena — osobito prvi put ragjajuća — moći od babica i mnogo koješta za sav svoj život da nauči, kao n. pr. da se bar prvih 12 do 14 dana iza poroda nipošto iz postelje dizati ne smije, — inače prijete vrlo zle posljedice. Kakova čistoća pri porodu i iza poroda mora da vlada. Da se dijete mora svaki dan kupati i kako? Kako se dijete povije? Kad se doji; čišćenje dječinih usta i materinih prsa prije i poslije dojenja. Mnogo se ovakovih i sličnih stvarčica — koje nijesu malenkosti i besposlica — od valjane i razborite primalje naučiti može. Zdrava mati, zdravo i čisto dijete stvaraju živahnost i privlačivost, dočim žuta i boležljiva mati i oboljelo zamazano dijete tjeraju svakog pa i samog muža i oca od kuće. I zato je pomoć i savjet primalje pri porodu i iza poroda za naše žene od vrlo velike važnosti, te je bolje od čega drugog zaštediti, a babicu porodu prizvati. To ne iziskuje velikih troškova. Za siromašne žene plaćaju nadležne oblasti babicu. Dakle ni siromaštvo nije izgovor.

U koliko prijete pogibelj djetetu pri porodu, navešću — da budem što kraći — od vrlo mnogih slučajeva bar jedan primjer.

Dijete se rodi i s djetetom isteče dosta vode, koja ga je u utrobi majčinoj opkoljavala. K tomu se pridruži i još krvi. Napravi se pred ležećom materom cijela lokva.

Ili se u vrlo mnogog djeteta nagje u ustima, grlu i dušniku sluzne tekućine, pjene a katkad i krvi.

Oko 96% djece rodi se glavom naprijed, oko 3 $\frac{1}{2}$ % djece rodi se stražnjim krajem naprijed, a oko 1 $\frac{1}{2}$ % djece t. j. od 200 jedno leži u materi poprijeko te se ne može nikako roditi.

Čim se dijete nalazi na izlazu iz matere, prekine se prelaz krvi iz matere u dijete i obratno t. j. prestane t. zv. nutarnje disanje djeteta. Nastane mu u krvi oskudica kisika, a k tomu se pridruži razdraženje kožnih živaca, što dijete instinktivno sili na disanje. Ali ako se u ustima, u grlu ili u dušniku nalazi tekućine i pjene, ili padne li dijete licem u gore spomenutu lokvu, te mu na takav način dospije tekućina u usta, grlo i u dušnik, to se mora dijete da zabogmi (asfiktično postane) te ne pruži li mu se brza pomoć, to se mora da i uduši.

Na ovakav način podlegne silesija djece smrti, premda bi se jednostavnom pomoću spasiti mogli. Mnogi će pomisliti: »E

Isto je tako mnoga kćerka, sestra ili žena oplakivana, jer joj u cvijetu njezine mladosti radi nepružene joj pri porodu pomoći rano sunce zagje.

Ne kanim ni iz daleka ustvrditi, da babica ili i liječnik svaku majku i svako dijete pri porodu od smrti spasiti može. Ne može pa makar se i sami Lokmani Hećim u pomoći nalazio. Ljudska je dužnost kušati i tražiti pomoć, a gdje znanost i vještačka ruka stanu, ne mogu da spase, onda treba reći: »Bilo tako sugjeno!« Unaprijed se na sudbinu osloniti ili za rana duhom klonuti slabost je i grijeh. Svakog oca, muža ili brata mora i treba da savjest grize, da je pustio cvijet za rana da uvehne, a nije niti pokušao, da ga spasi. Gleda li jedan kako se zgažen crv u prahu sa smrću bori, a on nema u sebi toliko samilosti ni prema svome najbližemu — svojoj ženi, svome evladu — da zatraži pomoć. Ovakov onda zaslužuje ovog svijeta ljudski prezir, onog pako odgovornost pred Svemogućim. Za obranu nema nikakvih izgovora ni izmotavanja, jer nas na liječničku pomoć i Kur-an — taj za nas najsvetiji amanet — bez obzira na razliku vjere upućuje.

Lohusa i babica.

Kad se ima pozvati babica? Čim se pojave prvi znaci rađanja, pozove se primalja na savjet, ako se to već i prije nije učinilo. Ona će pretraživši buduću majku po svom sudu konstatirati, da li se ima obični porod očekivati kao što je najveći broj takih poroda. Nagje li ona slučajno štogod neobična, na to će upozoriti lohušu odnosno njezinu okolicu, kakove treba korake poduzeti ili će očekivati potrebni čas, kad će i liječnika u pomoć prizvati. Mnogi ne mogu pojmiti, zašto se pri porodu dogodi nesreća pa bilo majka, bilo dijete, bilo obadvoje plate glavom. Ne znaju da dijete n. pr. u majčinoj utrobi može poprijeko ležati, te ne priskoči li se u pomoć mora i mati i dijete zaglaviti. Isto je tako od velike pogibelji suženi krstni otvor iz majčine utrobe, koji se nagje kod onih matera, koje su kasno u djetinjstvu prohodale ili koje su patile od kostobolje za vrijeme nošenja. Ovakog šta nagje se kod naših žena razmjerno dosta.

Osim ovih ima još veliki broj drugih neobičnih slučajeva koji i mater i dijete pri porodu u veliku pogibelj stavljaju. Naravno je, da kod ovakvih neobičnih poroda može jedino liječnička pomoć da bude dovoljna.

je učinila mnogim dječinjim bolestima kraj, pretpostavivši, da se liječnička pomoć pravodobno pruža, pa to bilo direktnim ili profilaktičnim (predusretajući bolest) liječenjem. Ali umiranje djece pri porodu i neposredno iza poroda još se uvijek ne dokida. Oblasti ne mogu u ovome pogledu koga prisiliti, da traži ovu ili onu pomoć, kao što n. pr. kod kalemljenja ospica, a naša je uvi-gjavnost za to premalena, da se sami na ovdje nužnu potrebu sjetimo i da nastojimo tolikim pogibljima izbjeći.

Dakle ako bi se dala malo tačnija statistika od svih poroda napraviti, vidjeli bismo, da je velik procenat pri porodu umrlih matera i djece, mnogo i mnogo puta veći, nego li u gradu koga kulturnog naroda. Istom koliki bi bio procenat onih matera, koje se iza poroda dograbiše kojekakove chronične boljetice koje im njihovu ljepotu i mladost porušiše.

U tim chroničnim bolestima i u nehigijenskom življenju leži uzrok, zašto se naše ženskinje prije reda pohara i postari. Uzrok umiranju matera i djece pri porodu, uzrok chroničnih bolesti i ranog postaranja je skoro taj jedini, što se k porodu ne zovu, za to pozvane osobe, koje su se za to pripravljalje, učile i sebi zanat u tom stekle.

Te osobe (babice ili primalje zvane) mogle bi veliki broj pri porodu umrlih matera i djece bilo vlastitom, bilo pri nuždi i liječničkom pomoću spasiti. Ali kao što to u mnogim drugim stvarima tako i u zdravstvenim prilikama osobito što se poroda tiče zaostajemo osobito mi Muslimani u Herceg-Bosni iza svih pa i manje kulturnih naroda. Ta u malo kulturnijih naroda čovjek skoro ne bi smio ni pomisliti, da se jedna žena porodi, a da se pri tom ne bi babica nalazila i svoju pomoć pružila. Na to će mnogi reći: »Ta toga gjavla ni naši stari nijesu poznavali, pa su se eto cijela pokoljenja izrodila, a da se nikad ni ženi, ni djeci ništa dogodilo nije.«

To može da se tako dogodi, ali koliko otaca i matera oplakuju onaj čas, kad im se jedno jedito dijete rodilo i rodivši se umrlo, a oni za sve vijeke ostali evladsuz te morali gledati, kako im se buduće mirašćije zlobno u brk podsmjehkuju. Koliko li iznemoglih staraca i starica pod stare dane bez svog evlada i bez ikakove pomoći stoje obješenih ruku, boluju i gledaju na tugju pomoć, a možda je baš ovakim nesretnicima jedno jedito dijete pri porodu umrlo, jer: »Kud će nesreća pa na svoju majku.«

Pa blago li tebi, moj mjeseče dragi,
 Oko tebe carstvo vječne sreće sja,
 Sloboda i ljubav korake ti prate —
 Al' bar da si pjesnik kao što sam ja!...

S turskog preveo: **Özüm.**

Našim ženama.

Kome najviše treba tugje pomoći? Ragjajućoj ženi i djetetu, koje se ragja. Koliko li pri ovome — za žensko kad postaje majkom — najplemenitijemu aktu zaglavi žena, koliko li matera ponesu iz ovoga akta u svoj daljnji život kojekakovih poteškoća, koje im kasnije mnogo gorkih časova doprinesu, statistika nam ne pokazuje.

Isto tako ne znamo tačno: koliko li ima dječice, koja rek bi svjetla ni ugledala nijesu, a već se moraju sa životom da rastaju, premda bi im se većini pomoći moglo.

Da je ovo ovako, uvjeriće nas naše »čestite« starine bolje, nego li loša statistika ili bolje rekuć oni su nam najbolja statistika u ovome pogledu. Mnogi starac, kome je po jedna, dvije, tri i po četiri žene umrle a on se — ne mareć mnogo za to jer je tako sugjeno — dalje drugom, trećom ili čak i četvrtom ženio i s mladom razbijao žalost. Žalosno je al je tako. Doduše ne ću opet ovim reći, ako je n. pr. jedan tri žene ukopao, da je sviju smrti porod kriv, ali od te tri je bar jednoj bio uzrokom smrti.

Isto će nam tako mnogi starina reći, da mu se je od dvije ili od tri žene desetero do dvadesetero i više djece našlo, a živi mu samo dvoje do petero. Upitaš li ga, od čega mu tolika djeca pomriješe, reći će ti: »Toliko od guta, toliko od krzamaka, toliko od ospica, dvoje se mrtvo rodilo, a troje rodivši se umrlo.

Istina tako bijaše prije, da su djeca mrtva padala kao snoplje od različitih dječinih bolesti. Mrtva rođena i rodivši se umrla ni u račun se uzimala nijesu. Dan danas hvala Bogu znanost

Oh, mjeseče bl'jedi, za što li si tako
 Iznenada sada o po neba stao?
 Čudiš li se možda, u kakve je misli
 Začarani pjesnik iznenada pao!

Znaš li da sam i ja isto, što si i ti:
 U toj vasioni sv'jezda... atom mali!
 Moj je razum jedan tajinstveni svijet,
 Čiji nikad, nikad ne miruju vali.

U mojoj se duši i nebo i zemlja
 I stotinu drugih svjetova komeša,
 A u mome srcu i vulkan i bura
 I hiljadu drugih strahota se mješa.

Ja sam mnogo puta u proljetnoj noći
 Tebi bac'o pogled sa morskoga žala
 I na lahkom krilu hotio se dići
 U prostore tvoje iz zemaljskog kala;

Al' vazda u slici bjelobrađa starca
 Neko tajno biće prišlo bi mi smjelo
 I korilo lude moga srca želje:
 »Za zemlju je tvoje prikovano tjelo!«

Ah, na te r'ječi — ko štatua n'jema
 Ja ni cigle r'ječe ne bih reći znao,
 Razmišljajuć tužno o nemoći svojoj,
 Poražen bih tada u kal zemski pao.

O mjeseče bl'jedi! Kako li je divno,
 Tvoja čista kruna kad na nebu sije
 I površjem plavim uzbibana mora
 Rastopljeno zlato i smaragde lije!

Stupajući svojom neizmjernom stazom
 Oko zemske zv'jezde — posestrime svoje,
 Kakvih li je tužnih i velebnih scena
 Promatralo na njoj svjetlo oko tvoje!

Ti i sada s neba blago sipaš sv'jetlo,
 Ti i sada ozgor s visokog vidika
 Motriš nebo, zemlju i u njinu krilu
 Hiljadama raznih prizora i slika.

Da promatram tvoju, moj mjeseci, kretnju
 Preko nedoglednog nebeskoga puta.
 I da gledam, kako po zakonu stalnom
 Odregjenim pravcem svaka zvijezda luta,

A sve opet skupa u čvrstome vezu
 Oko jedne osi — oko jedne crte
 Ti svjetovi silni ko sitni atomi
 U prostoru svome kreću se i vrte.

I u kretnji Boga svevišnjega slave,
 Zlaćenijem trakom sred ponoćnih tmina
 Šapučući ljudstvu o Njegovoj moći,
 O tajnama svojih svemirskih visina....

O mjeseci bljedi! moj pjesnički genij
 U zanosa moru gubi se i tone,
 Gledajući ovu harmoniju vječnu
 U prostoru silne Božje vasion.

Ah! za što li u njoj nikad mira nema
 Ni najmanje zrnice? Ko to sve pokreće?
 Za što samo jednim odregjenim putem
 Svaka zvijezda, svaki sitni prašak teče?

Kuda Mars i Venus, kuda Neptun stupa,
 Gdje je konac toga čudnovatog svjeta?
 Šta li znači »živjet«, šta li znači »mrjeti«
 Zar maleni čovjek da to odgoneta?!...

Pred našijem umom i »kraj« i »početak«
 Gubi se u mraku neprovidne noći;
 A iskon i vječnost?... Do granica njihovih
 Naša slaba pamet nigda ne će doći!

Priroda je jedna otvorena knjiga,
 Čijeg slova niko ne može da shvati —
 Sto godina sitnu proučavaj travku,
 Narav njena bića opet ne ćeš znati.

Ja vjerujem čvrsto u Božiju svemoć
 I nikada u nju posumnjat ne mogu,
 Ja vjerujem, da je cio svijet stvoren
 Samo za to, da se silnom klanja Bogu!

Mjesecu.

Turski spjevao: Ismail Safa.

O mjesече bl'jedi! O putniče vječni,
Po svemiru štono od iskona bludi!
Pred tvojim mi, evo, blagorodnim licem
U mladom se sreću topla pjesma budi;
I dok tvoje čisto djevičansko oko
Pozornicu sv'jeta milo obasjava,
Na toj blagoj pjesmi duša mi se diže,
Htjela bi, da na tvom čednom krilu spava. —

O mjesече bl'jedi, ne uvijaj lica
U koprenu mrku surih oblačina,
Ne ostavljaj ovdje osamljena mene
Sred ponora strašnih i dubokih tmina!

Ta kako je divno, kad na čelu noći
Tvoja čista kruna kao alem sije
I površjem plavim uzbibana mora
Rastopljeno zlato i smaragde lije!

Stupajući svojom neizmjernom stazom
Oko zemske zv'jezde posestrime svoje,
Ti drukčije vidiš vasioni svijet,
Već što ga iz praha vide oči moje.

Ah! da mi je sada u orlovskom letu
Da se vinem tebi u eterne sfere,
Kuda no se smjela astronomska mis'o,
Hrleći za sv'jetlom, kroz mrak gusti vere.

Pa da letim s jednog zviježgja na drugo,
Kao hitra munja, ko sunčana zraka,
Da otale velju vasionu gledam
I velebnost dana i valove mraka. — — —

— Jest. Dosta mi je ostavio, ovo čedo, slatku uspomenu i hrpu zemlje na groblju.

— Nemoj plakat sestro, jer se s plačom ne povraća što je prošlo. Svijeta će nestati, a za njim ne će imati ko zaplakati.

— Samo suze ostale su, da odlijevam boli sa srca. Da čovjeku suza nije, srce bi mu puklo u svijetu.

Tu opet umukoše. Tišina opet zavlada, kroz koju se čulo disanje djeteta kraj tople peći. San ga preuzimao, oči se počele sklapati. Malo bi ostalo žmireći, pa bi naglo otvorilo oči i zagledalo se u majku. Kao da mu je zadnji put, da se hrani roditeljskom ljubavi i ono kao da je vidjelo, da će skoro ostati siročće bez igdje ikoga.

Iza toga prinijela je starica večeru i sirotinja sjede blagovati pod siromašnim krovom.

*

Ponoć se tugaljivo vukla svijetom i nekakav se strah provlačio. Nigdje ni žive duše, da se makne, niti svjetiljka, da zurne u tu tamnu noć samo što su zvjezdice izmoreno treperile na modrom obzorju. Oblaci se bijahu svalili za brda, a nebo ostalo vedro i čisto kao kaplja rose. Blijedi se mjesec bijaše već davno odvezao na počinak, a zemlja plovila noćnim mirom i ljude krijepila za novih briga. Mraz stezao, da srce pukne, strehe pucale. Prasak bi se nekako muklo prolijegao kroz noć, da bi čovjeku koža nastrhla i opet bi nastala šutnja.

Gluho doba.....

U to se pomoli blijeda slika, sama bez ikoga, pa žurnim korakom upravi prema groblju. Putevi je groblju vode. Nije joj zima, put je mekan, oči upire groblju, a neko je zove: — Hodi počinku — Ide smjelo, ide bez straha, da pohodi hrpu zemlje i zovne svoga druga.

I već se nišani bijele, uspomene mrtvih pokojnika, a megju njima stoji žena i traži grob da ga ogri usahlim rukama. Ponoć šuti, groblje mirno spava, majka bez djeteteta kraj jednoga groba sjedi.

— Jadan je život, oštra je sudbina, a još teži, ko ga sam sprovodi na svijetu! To izusti nevoljnica i stropošta se kraj nišana, spremivši zadnji uzdah u svijet.

Sova tugaljivo huknu, nišani se megju sobom zašaptaše:

— Jedna duša na počinak više!

— Jeste li se, djeco, odmorili? zapita domaćin, koji je šutljivo promatrao nevoljnike i srce mu se napunilo sućuti prema njima.

— Jesmo, dobri starče, odgovori žena.

— Hvala Bogu!

— Sudbina, sudbina..... proplaka žena.

— Ne plači sestro, sve će dobro biti.

— Sjetila sam se onoga doba, kad sam i ja očekivala svoga druga, ali danas..... danas ga zemlja krije.

— Je li davno umro? upita domaćin.

— Tri mjeseca ima, ostavi nas same na svijetu.

— Pa kako si do sad deveralala?

— Radila sam po tugjim kućama, hranila sebe i dijete i kiriju plaćala. Živila sam za dijete, pa onda za se, ali mi Bog i to oduze i podijeli bolest, koja me obori na postelju. Što bi komšiluk donio, od toga smo živili. Ni komšiluk nije sreće donosio, nego jada i čemera. Jučer mi je istekla kirija, a danas nas je aga izbacio. Stotinu sam kuća pohodila i ne nagjoh nigdje smilovanja. Srca tvrda, ljudi svoji. Nevolja me natjerala, da na sokak stanem i da čekam dobru dušu, koja ima smilovanja i da me barem noćas izbavi iz nevolje. Nevolja me natjerala da budem prosjakinja..... ah prosjakinja..... nije mogla dalje govoriti.

Ove se riječi kosnuše starca, trnci mu progjoše tijelom, pa uzdaše nad teškom sudbinom sirotinje.

Nekoliko časova osta zadubljen mrka lica i zabrinuta pogleda. Srce mu je plakalo nad nevoljom u svijetu.

Čas dva ostao je zadubljen u teškim mislima, dok mu nenadno pregje zrak zadovoljnijega života preko lica. Pred očima mu se ukaza svijet pritisnut mukom i nevoljom, a ljudi se miču kao mravi na mravinjcu. Znoj im teče sa lica, trče, bježe i jagme se, lutaju kao u tamnoj pećini; sve je u poslu, a posla niko ne vigja. Briga progje, ali za njom dvije dogju. Svak se nečemu nada. Pregje rukom preko čela, othuknu, a na lijevom mu se uhu odazva tajinstven glas: — sugjeno je tako. —

— Nemoj plakat sestro, ne plači, Bog je dobar, svakom dobro daje.

— Sirotinja, nevolja..... ah!.....

— Drug ti nije ništa ostavio?

prosipa po bijelom snijegu. Kućica šuti kao da je mrtvim kocem zavrta. Glasa nikakva da oda, e je kakova života u toj samoći. Tek u neka doba tiho se proču, gdje neko spomenu božije ime i opet ništa. Tišina. U maloj sobici toga siromašnoga stana savrla se kraj tople peći pristara žena pa žmirka i kunja prema vatri, što je veselo puckarala. Na sred sobice gori lojana svijeća, i blijed plamen lijeno se otkida i tugaljivo treperi po zidovima sobice.

— Bože..... pomače se žena malo sa svoga mjesta spomenuv uzvišeno ime, a u taj čas pročuše se koraci pred kućom i otresanje snijega sa obuće. Žena ustade sa svoga mjesta i pogje sobnim vratima.

— Ženo, noćas imamo musafira, progovori muški glas iz predsoblja.

— Hvala Bogu, soba je topla, hajte unigjite!

Muž stupi u sobu, a za njim sirota žena sa djetetom u naramku.

— Sjedite, ogrijte se, ponudi domaćica.

— A ti nam spremi večeru, reče domaćin i predade joj zembilj.

— Bóg vam dobro dao, dobri ljudi, zavapi sirotica i sjede kraj tople peći.

— Svakom dobro, ko vjeruje Allaha, odvrati domaćin i sjede.

Nasta opet tišina. Dijete se već ubehutilo od zime. I dalje se šutilo, a mala peć zagrijavala sobu i povraćala život sirotinji. Suza se na djetinjem oku otkrivila, pa se obarala niz lice, koje je već rumen poduzimala. Majka razgrnula velo na licu, prinijela ruke vatri, pa se odmarala, a sa vjegja joj se otkidala suza za suzom i spuštala se niz blijedo mršavo lice, na kom se pomiljao tračak bolesti.

Sjedila je i odmarala se, a često se obazirala na djetešce i obasipala ga pogledima milja i roditeljskoga čeznuća. Srce bi joj jače zakucalo, grudi se podigle, a suze silno navalile, pa bi očajno uzdahnula, kome da ostavi mlado i nejakno siročce, da ga othrani i na noge uspravi. Opažala je na sebi da se već primiče zadnjem uzdahu, slušala je kako joj svakim danom gluho odbija trenutak za trenutkom ispaćenoga života. Tajinstveni je glas pozivao, da se oprostí sa svijetom i da potraži svoga druga na onome svijetu, pa da s njime dijeli vječni život vječnoga počinka.

Majka boluje, tuga je ubija; gleda čedo, očima ga ljubi —

ženu i dijete. Već se i suza krijesi na njima i otkriva njegovo srce, u kome riječi nevoljne žene nagjoše odziva. Njegovo odijelo, presukan konopac preko ramena i žuta ploča na lijevoj ruci sa crnim brojkama pokazuju sudbinu, pokazuju dar, što mu ga je svijet udijelio.

— Pomozi nam, pomozi, Bog ti platio! ponovi žena još jednom.

Gazi Osman-paša.

- Šta vas goni po ovoj zimi? upita putnik.
- Sirotinja, nevolja, zla sudbina....
- Hajde sestro za mnom, dijelićemo što je Bog dao.
- Hvala ti, o hvala, ushićeno odvrati žena.
- Bogu hvala, odvrati putnik i obadvoje krenuše dalje.

*

U zanešenom kraju grada upravo pod Bakijama stoji malena niska kućica obasuta snijegom i okićena ledenicama. Dva prozorčića zastrta bijelim zavjesama propuštaju svjetlost, koja se

obara se niz djetinje lice, kaplje i pada po materinim grudima. Pada i prži majku, a materino se srce odaziva uzdahom, punim patnje i tegobna života na svijetu.

Obadvoje stoje i dršću na studeni, a snijeg sve više pada i pada....

Ljudi prolaze zamišljeni, spuštenu pogleda i oborene glave. Pod nogama im snijeg škripi, otpuhuju i odmaraju se od puta. Prolaze, hite, niko i ne gleda na nevoljnike, kako sami čame na sokaku i čekaju, da im neko pomogne.

Sve je tamno i zemlja se vozi tihom noći, a sirotinja jošte stoji i čeka pomoći. Čeka milosrgja ljudi, čeka sadaku, ali uzaludno. Niko je i ne gleda. Huda žena stoji i šuti, srce joj puca, prikuplja sebi ruke, ne može ih pružiti, da zaište, nije navikla prositi.

Sirota šuti, ljudi je ne vide, a mraz steže.

U to sjever zviznu, krupne se pahuljice snijega počеше lediti, a nevoljna majka prikupi oko sebe trulje i dijete privinu na grudi. Tijelom joj progjoše trnci, a zubi zacvoktaše. Suza navali na oko i zaledi se, studen joj ne dade proplakati. Jad i čemer ožalosti majku i uzdah se vinu iz bolnih grudi, a blijede usne muklo prošaptaše:

— Allah, Allah....!

Vapaj se izvi, ali ostade bez odziva i iščeznu u tišini. Nastade šutnja kao u hladnoj ruci.

Sjever dalje zviždi — — — —

— Težak je život, težak, — proču se sumoran glas kroz tu tišinu — Nada ga samo malo olakšava....

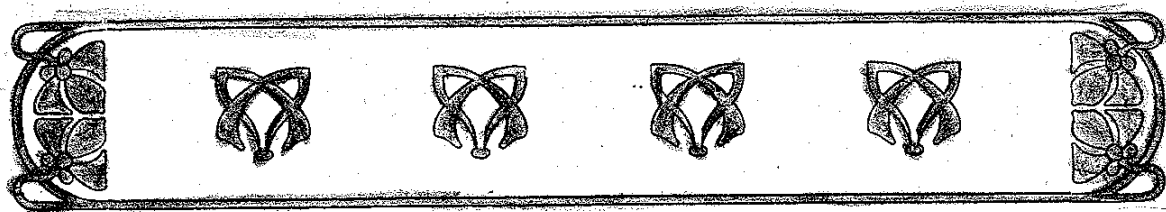
— Težak i nesnosan, odgovori drugi glas.

— Jedva danas zaradih, da se prehranimo, a za sutra neka se Bog brine.

To dovrši mukao i iznemogao glas, a kroz tminu moglo se opaziti, gdje se te dvije sjene rastadoše. Jedna zakrenu u drugu ulicu, a druga upravi dalje, kako će proći ispred nevoljne majke. Noćni taj putnik polagano stupa i dalje se razgovara sam sa svojim mislima. U malom pletenom zembilju nosi dvije oke brašna, a u srcu radost, jer se ne vraća prazan kući.

— Pomozi nam, dobri druže, prozbora žena nesigurnim i rasplakanim glasom.

Putnik zastade i iznenagjen pogled baci na sirotinju. Iz njegova pristara i suha lica vire zenice, ponizno i sažalno gleda

Prosjakinja.

(Slika sa ulice.)

Ekrem.

Dan je na umoru. Sunce zaklonjeno tamnim crnim oblacima polagano se spušta počinku, a tiha noć razvija svoja crna krila, da njima obuhvati svijet i da ga uljulja u slatkome miru. Nebo namrgodilo čelo, kao da je kivno na svijet, otvorilo svoje krilo, pa sipa goleme pahuljice snijega. Snijeg pada, pa zamotava sad amo, sad tamo, a tama se sve lagano i lagano spušta nad drevno Sarajevo i u crninu oblaci izmoreni svijet. Visoke tankovijaste munare zamicale u tamu, a alemi se okitili snijegom i izgubili svoj veličanstveni sjaj. Na malim vratima na šerefetu provirivala glava sijedoga mujezina; čekao je, kad će se dan oprostiti sa gradom, pa da utješljivim glasom zovne vjernike na svetu dužnost. I zadnji čas kucnu na visokoj sahat-kuli, a mujezin sa ushićenjem, utjehom i ponosom spomenu ime Stvoritelja.

— La ilahe illallah, izusti mujezin sav sretan, što je i danas mogao poslužiti uzvišenoj misli, pa se polagano poče spuštati niz munaru, da vedrim čelom pane na tle pred Allahom.

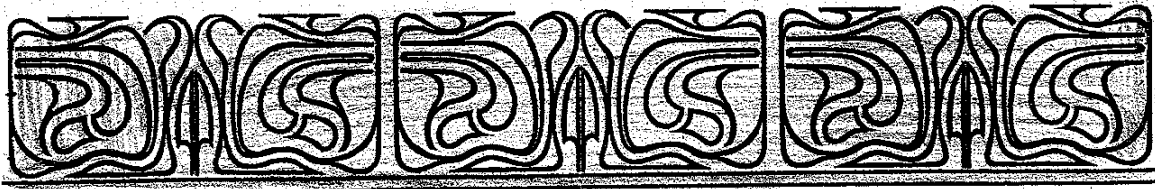
Noć se sve više hvata, a svijet se žuri, da se zakloni od mećave i zime. Samo na jednoj ulici nadomak novosazidane trokatne kuće stoji žena s djetetom u naramku. Izderano velo krije žensku glavu i spušta se niz staru iskrpljenu feredžu, a suknene čarape bez druge obuće štite sirotu, da posve ne ozebe. Ispod vela jadno gledaju zamučene oči, suza se ledi na trepavicama, a zenice se kupaju nevoljom i tugom teške sirotinje. Sa mršava blijeda lica otima se crta žalosti i nosi u svijet tešku borbu nesretne majke, da prehrani sebe i dijete. Studen steže prži i peče, u djeteta se ručice crvene, prstići se ukočili, privija se na materine grudi, grli nesretnu majku, a suzica nevinosti

»Medna sati — moje Azre mati!
 Hoćeš meni tvoju Azru dati?«
 Azru, koja u zanosu plane,
 Kad joj Mirza opjevati stane
 Čast i ponos bosanskije žena
 Koje su nam tisuć uspomena
 Ostavile ko primjer ljubavi
 Prama rodu, da ih Bosna slavi.

»Medna sati — moje Azre mati!
 Hoćeš meni tvoju Azru dati?«
 Da se sa mnom pati i uživa
 Ko s golubom golubica siva
 Kada klonem da me ona snaži —
 Kad pobjesnim da me ona blaži —
 Sa mnom — meni na ponos i diku,
 Da narodu stoji na braniku.

Mirza Safvet.

Medna sati . . .

Medna sati — moje Azre mati!
Hoćeš meni tvoju Azru dati?¹⁾
Hoćeš dati one oči crne,
Što spavaju ko u krotke srne?
Hoćeš dati one biele dojke,
Biele dojke — svilene uvojke,
Štono strše ispod zlatna ruba
Fermenčića kao dva goluba,
Kad se sprema, da kroz kafaz sinu
Da se vinu nebu u visinu?

»Medna sati — moje Azre mati!
Hoćeš meni tvoju Azru dati?«
Hoćeš dati one biser zube,
Što usnice griskajući ljube?
Hoćeš dati one crne kose —
Crne kose, što mi pamet nose?
Hoćeš dati one usne male,
Što no rude ko katmerli lale,
Što no puče ko pupoljak ruže —
Ko da Mirzu s poljubcima služe?

»Medna sati — moje Azre mati!
Hoćeš meni tvoju Azru dati?«
Da me čuva kao više biće
Da mi kriepi izmučeno žiće,
Da mi duši očajati ne dá,
Kad me snagje kakova bieda,
Da ne klonem pod teretom jada
Kada strada moja duša mlada.

¹⁾ Iz narodne pjesme.

u jednoj je bila grobna tišina, tu se čitale novine, u drugoj je jedan čitao nešto iz neke knjige, a drugi slušali, u trećoj se vodio obični razgovor, pila se kahva i pušilo se, a iz susjedne sobe zamjećivali se nježni i umiljati zvuci s više tamburica. Svagdje bijaše duh i ton bratski i prijateljski. Faik efendija bijaše zanešen ovim društvom. On je svagdje sjedio, on je sa svakim razgovarao i on ne znade, kad mu progje vrijeme, kad kucnu blizu pola noći. Sretan i ugodno dirnut ode on iz prostora ovog plemenitog društva, oprostivši se naročito s Bećirom vrlo srdačno.

Sjutri dan bijaše u Blagotvornom društvu jedan član više; no ne bijaše to samo član, već i pobornik lijepe i plemenite ideje ovog islamskog društva.

Edhem Mulabdić.

Vam iskreno rečem: ja radim osam sati dnevno, ja moram imati nekakve naknade, zabave, užitka, da se okrijepim od onog silnog umora. Dakle prijatelju, kako rekoh, ja to sve s Vama potpisujem, ali glede mase, glede onih, koji ne znaju razloga; a šta se tiče mene, za to ne treba nitko da računa vodi.

Faik efendija je svršio zadnje riječi drhtavim glasom i brzo je dihao, jer se počeo pomalo uzrujavati. Na to će Bećir posve tiho i blago:

— I ja potpisujem sve, što ste vi rekli. Vi ste zaista i zreo i samostalan, ali meni i nije namjera niti sam ja pošao, da odvraćam od pića jednog Faik efendiju, nego jednog čovjeka, jednog Muslimana, koji će blagotvornoj našoj ideji moći i umjeti bolje poslužiti nego drugih pet. S toga sam i pošao za Vama i velika će mi biti čast i sreća, ako predobijem takog pobornika za našu stvar. A na pošljetku ne možete me nikad uvjeriti o tom, da ćete u piću naći užitka i odmora iza naporna rada, priznaćete mi da bi ipak po zdravlje bilo mnogo bolje, da se traži užitak bez otrova, a toga ipak možete naći. Što sam uzvišeni Islam zabranjuje piće, ne slijedi iz toga, da je suvišno odvrćati koga od pića; naprotiv ovo društvo hoće da posluži toj velikoj ideji, ono će biti nosioc njezin, ono će širiti po narodu, kud ne zalaze učeni ljudi, da kažu narodu Božiju riječ. Pa ni Vi sami eto nijeste znali, da Islam zabranjuje piće, dok Vam to njetko nije kazao.

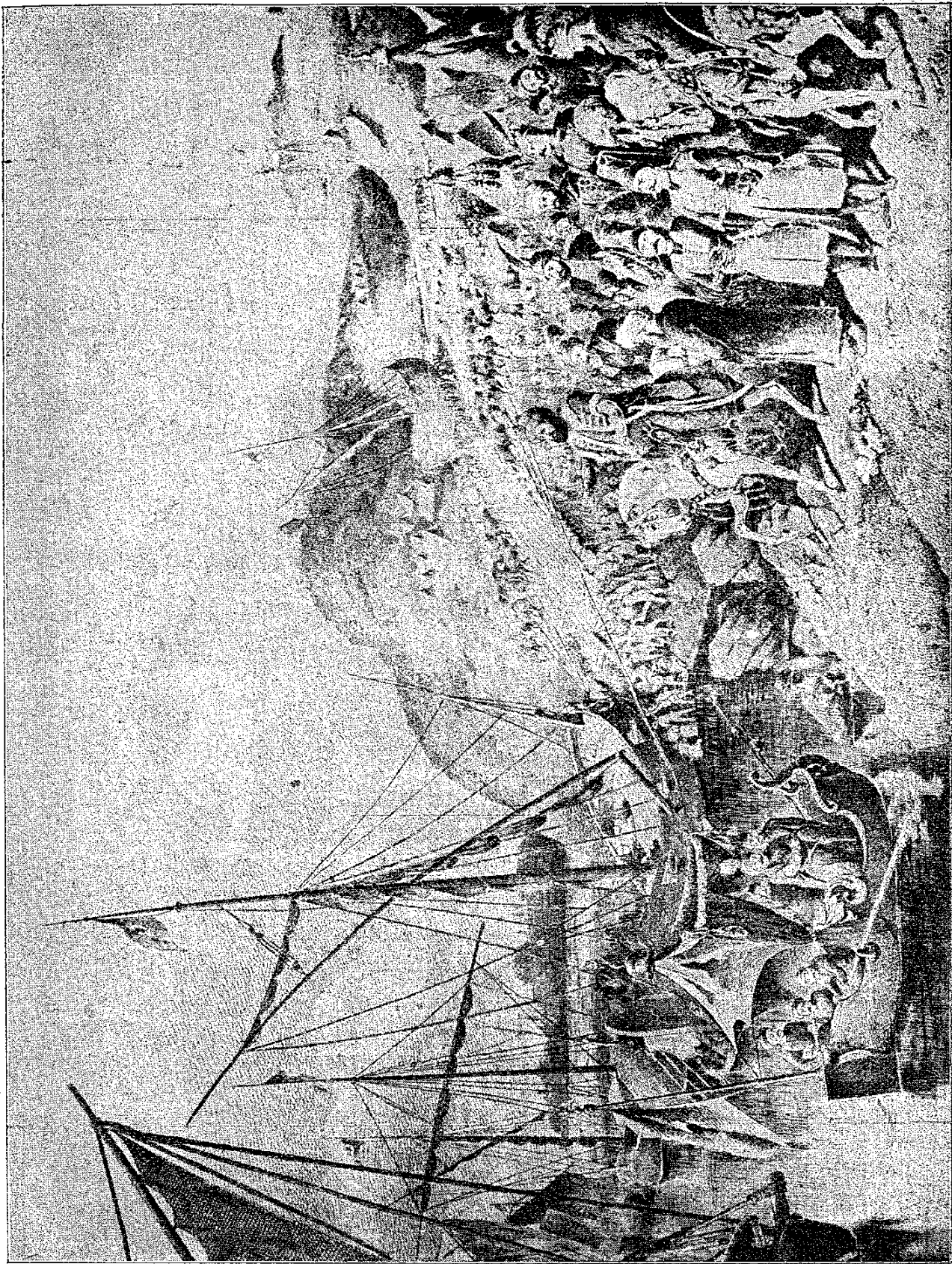
Bećir na ovo nije odgovorio. Oni su se povratili u grad, i išli cestom po tami a Bećir je jednako govorio ugrabivši zgodu, kad se njegov drug zašutio. Bećir se na čas i ispričavao, što ovako napada čovjeka, za koga nije bojazni za veliku opasnost; ali tim ujedno laska Faik efendiji, kad veli, da bi on bolje poslužio ideji nego iko, a da će u tom naći najbolje zadovoljstvo.

Kad zagjoše megju prve kuće, Faik efendija je bio u nekoj neprilici; u njemu se vodila borba: ovaj ga je prijatelj njegov sve više savladavao, no nije ipak mogao, da se odluči, a polazio je dva tri put, da zagrlji Bećira, ali nije mu se dalo. I dok se tako kolebao nije ni mislio, gdje će se rastati sa Bećirom, kud li će krenut, kad se rastanu; ali Bećir za to upotrijebi tu neizvjesnost njegovu, te ga je vodio, a da ovaj nije ni znao kud idu. Na pošljetku nagjoše se pred jednom zgradom, i krenuše uz basamake, a kad uzagjoše na gornji boj, Faik efendiju spopade neko čudno čustvo. Tu bijaše više soba lijepo rasvijetljenih,

Ovaj znak razjasni Faik-efendiji čudni ovaj slučaj, u koji je pao. Bećir je govorio, bez prestanka govorio i tako svojim razlozima sapinjao druga svog, da se nije mogao ni usuditi da mu se opire. I ako bi se opirao, mislio on, valjalo bi temeljito proučiti sve one razloge njegove, pa jedan po jedan obarati. Ali za to nije bilo ni vremena, a ni sposobnosti nije Faik-efendija osjećao u sebi. A ko bi mogao i pomisliti na otpor onim zlatnim riječima, koje kao da je čitao iz kakve svete knjige. U svaka dvadeset i četiri sata čovjek treba da se sjeti Boga, Stvoritelja svijeta, da se opomene, da se sjeti svojih dobrih i zlih djela i tako dalje..... ali je veli isto tako zadužen, da se pobrine u tom odsjeku vremena i za svoj posao, za svoju zaradu, a napokon i za svoje zdravlje. Ali vremena su danas taka nastala, da bi trebalo da čovjek otkine od svog vremena, pa da se pozabavi malo braćom svojom, da vidi kakvih ih ima, šta rade, ako su navili na stranputicu, da se ranije odvrćaju. A da li mi to činimo? pitao Bećir svog druga, koji je stojao uza nj kao ukopan. Ne činimo! A molim Vas, kome ćete Vi otvoriti svoja njedra, razgaliti svoje srce, kad Vas snagje ili dobro ili zlo, nego opet meni, bratu svom! Je l' de, da nije istina ono, što neki vele, da čovjek može sam o sebi živjeti? Ne, ne, dočekao on opet sam, čovjek je upućen na drugog, ne samo dok je u pvoju već i cijeloga života svog. Koja korist, što se on fizički otreso svačijeg skrbništva, kad ga duhom natkriljuje često puta za polovicu mlagje čeljade. Taki Vam obično nastradava najviše, taki Vam je onaj, što no malo prije nas baci na dvije strane, da sebi otvori put, a za toga se moramo mi pobrinuti.

Faik-efendija je bio nijem; svaka ova riječ na sree mu padala. Ali ga ipak jedno boljelo i uzbujivalo u njemu otpor. Bijaše to ponos, začinjjen sebičnošću, koji nikako ne dozvoljavaše da jedan tako neznatan momak, tako naglo skrši njegovu volju, njegov užitak, čejf. Za to ovaj ponos i provali iz njega, ali ipak ne silno, kako je buktio u njemu, već umjereno prama Bećiru i njegovim riječima.

— To je prijatelju sve lijepo i sve ja to s Vama potpisujem, ali hoću ipak, da Vam ovdje nešto prigovorim: Treba da znate, da sam ja zreo čovjek i samostalan, da meni ne treba savjetnika ni tutora, a isto tako nije nužno, da mene ko od ovog odvraća, kad ja znam vrlo dobro, kakve n. pr. odredbe imade naš uzvišeni Islam glede pića. A napokon, kad ste me se već toliko dovezali, da

Osvojenje Carigrada.

U taj je čas teturao prama njima čovjek, koji se jedva držao na nogama, i makar da ulica bijaše široka, on nasočio upravo izmegju dvojice drugova, na silu ih rastavi i progje izmegju njih.

Kad se opet sastaše, reče prvi Bećir:

— Ja za to Vas molim, da se okanite krčme, jer Vama ne treba da čovjek vazdan dokazuje, da je to štetno i ubitačno po čovjeka, po porodicu, po generaciju i društvo ljudsko. Vas molim, da se okanite toga i da se združite sa mnom, pa da idemo spasavati one i onake, što no sad progje izmegju nas, jeste li ga vidjeli, u čakširama, u firalama i obrijane glave. Onaki nikad ne će mene i Vas odvratiti od stranputice, jer to on ne umije, jer je njegov upliv na nas ravan ništici i jer prosto rečeno on ne osjeća naše boli i nesreće, dok je to kod nas sve drukčije.

Bili su gotovo na kraj varoši, ali Bećir nije dao da se zastave; on je u zanosu svog govora išao sve jednakim tempom i gdje kad bi samo zastao, kad bi to zahtijevala težina njegovih riječi. A onda bi opet pošao tako dostojanstveno, da se Faik-efendija nije mogao oprijeti niti zaostati. I što dalje, njegove su riječi bivale sve jedrije i sve padale na srce, na dušu, da se Faik-efendija sve slabiji osjećao pod teretom njihovim. Njemu bijaše tako, kao da ga je spopala kakva viša moć, kojoj se on ne može i ne smije oprijeti. Ali misli bijahu take teške, tako ga sapele, da mu nijesu dale ni pomisliti na otpor. Da Muslimani nijesu svezani onom svetom vezom, bratstvom, kad bi jedan mogao biti ravnodušan zvao se drugi islamskim imenom ili kako drukčije, onda Muslimani ne bi marili jedan za drugog, onda bi se svak zatvarao svojim vratima i palio svoju svijeću za svojom večerom. Ali kako sveti i uzvišeni Islam odregjuje Muslimanima bratstvo i slogu, tim im nalaže, da ne mogu i ne smiju biti ravnodušni: da li se njihov brat nalazi na putu stranputice ili selameta...

Oni su bili posve izvan grada. Bećir je davao sada svom govoru sve više karakter bratskog i prijateljskog razgovora: kao da se tu nije govorilo o Faik-efendiji, već uopće o svakom Muslimanu, koji je zabasao u stranputicu. On u svom razgovoru izvadi kutiju i ponudi drugu cigaru, i kad zakresa šibicu da prepale, Faik-efendija, opazi u Bećira na prsima pod kaputom, koji je možda hotimično odgrnuo na srebrnoj okrugloj plohi zelenim pismom napisano: Blagotvorno društvo »Iršad«.

riječi progovorio. Kad je Bećir otišao, nešto se Faik efendija zdade u misli. Bijaše dirnut ljubežljivošću Bećirovom, pa mu se nametnuše misli: Kako nas ima i čestitih i ljubeznih i srdačnih, ali kao da živimo u kakvu velegradu, nikad da se vidimo. On bi još i dalje raspleo svoje misli, da ne pade pred njegov čitav snop papira, novi posao....

*

Tek je prvi suton pao na zemlju, svijet izvrvio na šetnju, a Glavnom ulicom valja se svjetina poput valova morskih. To je obična svagdanja promenade, gdje ćeš vidjeti mladeži i staraca, vojnika i gragjana, ženskinja svake dobe, staleža, nošnje i ljepote. U onom brujanju i žamoru glasova čulo se šuškanje svile, zveket sabalja, topot cipela, a svu tu svjetinu obasjava i začinjava čarobno električno svjetlo.

I Faik se tudi našao, ali tek što je jednom promiješio kroz tu gušću, njemu se ne svidje na tom moru svjetla, u tom me-težu ljudstva, on kad se nagje na drugom kraju Glavne, odmah skrenu u sporednu ulicu, a odatle će opet desno k cilju, ali upravo kad se nagje na dohvatur vrata i da se maši šteke, niče njemu netko iza legja i reče:

— Molim, efendija, na mali razgovor! To govoreći spopade ga za ruku i okrenu s njim pustom ulicom, a da se Faik efendija još pravo nije ni snašao. Kad u mraku smotri današnjeg svog poznanika Bećira, pomisli, da želi da ga nešto pita pa oporavi s njim, dok ovaj počne:

— Vi ste, Faik efendija, htjeli u krčmu, a ja bih htio, da ne idete tamo.

— A za što? u čudu će on.

— Ima tome više razloga, ali ja bih najprije htio da znam one razloge, s kojih Vi idete u krčmu.

— Šta je to? — raskolači Faik-efendija oči i stade. Kakav je to ispit? Šta hoćete Vi od mene?

— Oprostite, ja se Vama nijesam ispričao dovoljno, oprostite! Evo čujte! Ja sam Vama ovdje došao kao Musliman, a to znači došao sam Vam kao brat; pošto smo poznati, to smo i znanci i prijatelji. Nijeste mi ništa krivo učinili, da sam Vam dušmanin, a kao Musliman mogu i moram Vam biti iskren prijatelj i dobru rad. Ja bih želio, da Vi ne idete u krčmu!

— Ali za što, to ja ne razumijem, šta Vi baš od mene hoćete?

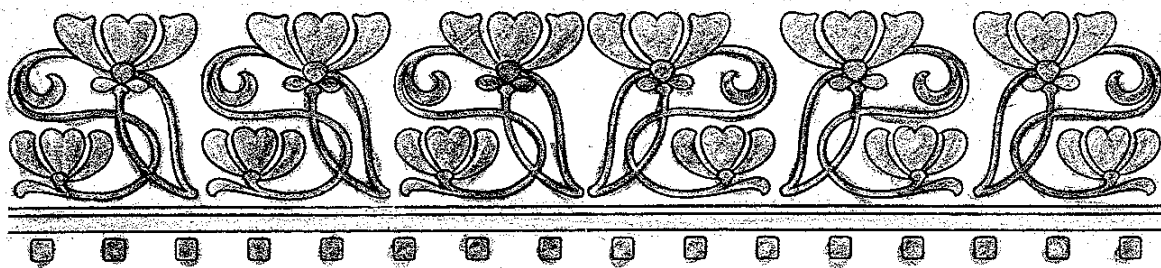
najljepše momče u svom mjestu. To u njemu pobudi neko samoljublje, on življaše kasnije u nekom zanosu, neprestano je čeznuo za svijetom, da se pokaže pred mnogo više djevojaka, ta njemu se činjaše, da bi se i u Stambolu za njegovu pojagmile. S toga živeći u nekoj poeziji počeo je tada malo i pijuckati, da mu taj život bude još slagji. Na pošljedku on se na po puta progje nauke i ostavi školu, a do skora za tim ispade mu zgodno mjesto u okružju i on ode u — pisare.

Sad Faik efendija bijaše danju sudski, a noću svoj. Nekadašnja čežnja za svijetom, za onim zamamljivim životom, sad je bila ograničena, nit on koga vigjaše danju ni ko njega izvan njegova ureda; ali za to je bila večer njegova. On bijaše inače svoj gospodar, nikom nije bio odgovoran, a što se tiče njegovih prsa, makar da su ga teškim kašljem opominjale, da ih poštedi, on se nije ni osvrtao na to kao ni na češću glavobolju ili druge razne bolove u unutrici nije upravo htio da dovede u savez sa svojim bezrazložnim životom. Što više on se u zadnje vrijeme klonio i ogledala, da njegovo lice nije više ono prijašnje, nos mu je nekako nabubren i zavio se malo na stranu, lice je sigurno drukčije, a i zub mu je jedan ispao jedne kritične noći, ne zna ni on, šta je bilo od njega, samo u jutro opazi, da mu je slomljen jedan zub.

Faik efendija je upravo bježao od sviju tih misli, on bi se koji put u jutro stresao, kad mu pane na um: kako je duboko zabasao, ali sad u dani zabavlja se on poslom, a zaslagnjuje mišlju, kako će večeras na uobičajeni svoj akšamluk, gdje će svakoj misli, svakoj brizi biti kraj.

Nitko nije opazio, a najmanje Faik efendija, kako njega motre oči između onih, što stoje uz duvar. Bijaše to mladić Faik efendijinih doba, u priprostu jednostavnom ali ukusnom odijelu, on stajaše tu došav kao i drugi s poslom, al se zadubio u Faik efendiju i čini se, da mu uprav sve one misli ko nit izvlači iz glave, a mudrim okom no sažalna lica motri svaki kret pisarov. Kad je i njemu došla reda, a njegov je posao upravo bio u Faik efendije, on se posve blizu primače pisaru, progovori vrlo ljubezno, izrekavši svoje ime. Faik efendija se ugodno iznenadi, i on se malo podiže, pruži ruku ovome i oni se srdačno pozdraviše.

Faik efendija brzo svrši posao svom prijatelju Bećiru, koga je i od prije po vigjenju poznavo, ali nije s njim nikad ni

U službi jedne ideje.

U prostranoj sobi širokih zidova i visoka tavana radilo nekoliko pisara. U pročelju sobe skrivao se starješina ovog odjelenja za visok sto, kreat snopovima papira, pa mu se iza te hrpe samo sjajilo golo tjeme. Njemu lijevo i desno sjedili pisari pogetih glava, sve je nervozno, u trzavici, kao da se žuri na željeznicu. Uz duvar prama pročelju stajalo nekoliko ljudi iz čaršije i dva tri seljaka, držeći zgužvane kape i šalove u rukama. Oni čekahu tudi da im se obavi poso, za koji dogjoše ili bijahu pozvani. Ovi ljudi stajahu ukočeni i gledahu pozornost svaki kret pisara; sitan cvrkut pera njihovih po papiru bijaše ljude napola uspavao. Kad bi koji zamočio pero u crnilo, otreso ga, kad bi prebacio nogu preko noge ili zbacio pepeo s cigare, sve to ljudi pogledom pratili.

Izmegju golih glava pisara upadao u oči jedan fes, što se tu lahko ljulja po zamahu ruke, što je perom kretala po ravnu i glatku papiru. To bijaše momak u cvatu svoje mladosti, u dvadesetj godini, ali po izgledu sudeći, on je i dvadeset i petu prevalio. Lice blijedo i ko podbulo, oči pomućene, a ruke mu tiho strepile i neprestano se znojile, da bi često izvadio rubac i brisao prste od znoja. Kad bi tako obrisao, onda bi mehanički uzeo s kraja stola kutiju, savio cigaru i zapalio, a onda prebaci nožu preko noge, spopane pero, pa još iskrene glavu kao da bi samo na desno oko gledao, a tada njegova pera već ne bi mogao da prati pogled najbližeg seljaka, što je do njega stajao.

Nekad ovo bijaše momče ko zlatna jabuka, lica djevojačkog, ruku malenih, nježnih, a kretao bi njima upravo aristokratski. Kad bi s društvom išao u mahalu, vidio bi, kako mimo druge svoje osvaja djevojke, kako se otimaju za njeg. Faik bijaše

menta, svršio u gadnoj bolesti, na ime: „da su ga pojele uši na slavu kršćanstva.“

Bezobrazna podvala, koja na čast i slavu može služiti Hammeru i njegovu pouzdaniku Engelu. Da je to puka laž najbolje nam svjedoči činjenica, što ne znaju obojica ni kad je umro, jer tvrde, da je bolestan došao na Isonzo i iza toga umro, a mi znamo da je Skender paša na žalost njihovu umro punih sedam godina kasnije i to u visokoj starosti — u desetom deceniju života.

Osim uspomene na junačka djela i na nevjerojatne pustolovine Skender paša je ostavio i vidljive spomenike u Sarajevu i u provinciji. Dok je Bosne spominjaće se Skender-Vakuf, a dok je Sarajeva Skender pašina džamija, tekija, ćuprija i t. d. Njegove vakufname (zadužbinske povelje) danas ne imade na srijedi, ali možemo sigurno ustvrditi, da mu je vakuf bio jedan od najvećih vakufa u Bosni i Hercegovini. Zub vremena i bezdušni ljudi mnogo su štošta uništili i sebi prisvojili, pa nije nikakovo čudo da danas ne ima ni ogromnog imetka, koji je on ostavio i koji je kasnije njegov sin zapisao očinu vakufu.

Rahmetullahi alejhi!

prijeko stradale jajačka banovina i vrbaška županija. Grad Levač (Lofča) postao je gnijezdo surog orla i vrana gavrana.

Megju tijekom su gradili španska sela Ivan Korvin i Josip Som, kapetan temeške županije: kako bi turke sasvijem istrijebili iz Bosne. I zbilja s 20.000 vojnika provale u Bosnu, da u Sarajevu potraže Skender pašu. Koliko im je pošlo za rukom ostvariti slatke snove nije nam poznato, ali izgleda, da su se povratili mahajućih šaka, jer nam ni turska ni kršćanska vrela ne bilježe nikakova uspjeha ugarskih četa. Nije lahko Skender pašu protjerati, a nemoguće je istrijebiti bogumilske potomke iz krvavoga gnijezda.

Negdje u to vrijeme povelili su se pregovori o primirju između Venecije i Ugarske s jedne strane i Turske s druge strane. S Venecijom je sklopljen ugovor 14. decembra iste godine, a s Ugarskom 20. augusta slijedeće 1503. na primirje od sedam godina. U tijekom ratovima Hercegovina je stekla Makarsko i južno primorje, dočim Bosna nit je šta izgubila nit je stekla osim bogatog plijena.

S primirjem je nestalo zveketa bojnoga oružja i glasa o Skender paši. Tri godine kasnije 912. (1506.) turske historije bilježe nam smrt bosanskog namjesnika Gazi Skender paše i naimenovanje Gazi Husrev bega za namjesnika u Bosni. Dakle ta godina je važna, da se zapamti: koliko radi smrti prvoga — toliko radi naimenovanja drugoga i njegova blagoslovljenog dolaska u naše krajeve.

Eto to je kratak prikaz političkog i vojničkog djelovanja Gazi Skender paše, koji je preko polovinu vijeka bio strah i trepet susjednih država Ugarske, Austrije i Venecije. Evo šta o njemu piše glasoviti historik Hammer u djelu »Die Geschichte des osmanischen Reiches« svez. II. str. 322., veli: Dvojica Mihalovića Ali paša i Skender paša su našljedne vogje akindžija (Renner und Brenner). Ovaj par braće bio je polovicu stoljeća strah i trepet ugarske, austrijske i talijanske granice. Prije trideset i četiri godine borili su se sretno proti Mihajlu Szilágyi-u i Gjurgju Labatanu (1464.), dvanaest godina kasnije proti braći Docy nesretno (1476). Za tijekom su išli više puta u pohode Ugarskoj, Erdelju, Kranjskoj, Koruškoj i Štajerskoj. Ali paša je našao junačku smrt na poljanama kod Villacha, dočim Skender paša, koji je tri puta s akindžijama poplavio dubrave između Isonza i Taglia-

plijenom prošru naprijed. Nu i na Taglijamentu, gdje su ih prije lijepo i gostoljubivo primili, udare na cijelu vojsku, koja bješe panula u zasjedu, da ih dočeka iznenada i otme im bogati plijen. Skender paša u neprilici naredi, da se posjeku svi odrasli muškarci, koje su vodili sa sobom, a žene i djeca da se povežu za konjanike. Tako u jednom čoporu navale na neprijatelja. Stara sreća ni ovdje ne ostavi Skender pašu i Bošnjake. Jednim udarcem rás-tjeraju zasjedu bez traga i obzira. Pregju rijeku, pa na račun osvete osam dana robiše, pališe i o zlu radiše po cijeloj okolici. Napokon iza dva mjeseca negdje oko Kasuma vrata se s ogromnim plijenom u Bosnu.

Koliko je ta velika ekspedicija donijela bogatstva u Bosnu, ne da se odrediti. Turska vrela kao primjer navode, da je megju ostalim bilo u tome plijenu robinja, kojih su oprava i nakit vrijedili harača od jedne pokrajine. I kršćanska vrela tvrde, da je bio silno bogat plijen. Savremeni talijanski povjesničar Marino Sanuto veli, da je Skender paša iza sebe ostavio u sjevernoj Italiji stotinu i trideset i dva grada, tržišta i sela u prahu i pepelu, a to je grdilo.

Naredne 1500. godine nalazimo Skender pašu s Bošnjacima, gdje provaljuje do Nina, Zadra, Trogira i Spljeta.

Megju tijekom je Skender paša doznao za pripreme i tajni ugovor ugarskoga kralja, kojim se obvezao Mlećanima, da će s njima u zajednici navaliti na turske pokrajine i prekršiti utanačeno primirje sa sultanom.

Sada Skender paša pusti na miru poharani mletački posjed te svrati svu pozornost na Ugarsku. Već koncem januara 1501. nalazimo Skender pašu pripravna na granici, gdje čeka carsku zapovijed da provali u susjedni ugarski posjed. U maju rečene godine došlo je zbilja do saveza kršćanskih država: Francuske, Španjolske, Ugarske i Venecije. Tom savezu bio je protektor glasoviti papa Aleksander VI. Zadaća je pala na hercega i bana hrvatskog Ivaniša Korvina, da udari na Bosnu. Skender paša gotov ko zapeta puška stajao i čekao dozvolu iz Carigrada, da navali.

Istom negdje pod jesen stigla je očekivana zapovijed. Prvi udarac Skender pašina hršuma osjetilo je Jajce, ali uzalud, jer ga herceg Ivaniš bješe na vrijeme opskrbio s velikom posadom, ratnim spravama i hranom. Ovaj put radi nastupa zime vratio se ispod Jajca, ali sve uzalud, jer toj od prirode i ljudske ruke sazdanom utvrdi nije se moglo ništa učiniti; za to su uzduž i po-

Nakon godinu dana ustupio je mjesto Ali paši i otišao u Smederevo za namjesnika, a godine 894. (1489.) postao je vezir pod kubetom (kupulom), koju je čast obnašao punih deset godina na čast državi i sultanu Bajezidu II. sudjelujući u svima unutarnjim i vanjskim ratovima.

Ratoborni duh Skender pašin nije bio stvoren za visoko državno vijeće nego za bojno polje, za to kod sultana odluči zavojštiti na Veneciju, odreče se vezirske časti i primi doživotno namjesništvo u Bosni, za čim je uvijek u duši težio. Junak Skender beg najvolio je boraviti među ponosnim Bošnjacima i s njima dijeliti sreću i nesreću.

Skender begov dolazak u Bosnu uzvitlao je buru na svima granicama države Sv. Marka.

Stara junačina brzo se pomladila među Bošnjacima. Ratoborni duh, koji je mirovao deset godina u visokom državnom vijeću, opet je planuo za pustolovnim provalama. Godine 1499. provala Skender pašina u mletačku Dalmaciju otpočela je rat, a tu provalu naročito su zapamtili zadarski i kninski kotar; Zemunik je do temelja spaljen, dočim je navala na Ostrovicu od 27. juna ostala bezuspješna. Ta ekspedicija je urodila dosta bogatim plijenom u ljudskim i bravijim glavama. Plijen je podijeljen među družinu, a petina, koja ide sultanu, prispjela je kao znak sreće u Edrenu baš kad je sultan krenuo s glavnom vojskom, da od Venecije s mačem otme Grčku. Za to ga je sultan odlikovao zlatnom odorom i sabljom s naredbom, da opet udari na mletački posjed i tako zabavi signoriju, da ne spremi sve ratne sile na Grčku.

U koliko je Skender paša uznemirivao mletački posjed preko ljeta, nije nam poznato, samo znamo, da je poslije pada Lepanta u turske ruke negdje kasno pod jesen stari gjezgindžija digao Bošnjake i pošao u pohode venedičkim zemljama u sjevernoj Italiji. Koncem septembra kroz Hrvatsku i Istru sjavio je u mletačku Furlandiju. Ne udarivši nigdje na otpor došao je do rijeke Taglijamento, gdje ga stanovnici iz okolišnjih mjesta dočekaju s darovima i poklonstvom. Skender paša ih lijepo primi i naredi družini, da niko u njih prstom ne takne. Za tijem je prešao rijeku Isonzo i spustio se pod Veneciju. Videći da gradu ne može ništa nauditi porobi i popali svu okolicu i vrati se istim putem natrag.

Na Isonzu ga dočeka brojna vojska iz zasjede. Bitka se za-
metne, u kojoj Bošnjaci izvojshte pobjedu i slavodobitno s cijelim

prilici se ovaj put Skender beg uklonio s političkog poprišta i povukao u Veselu Stražu, gdje je ostao sve do imenovanja bosanskim namjesnikom po drugi put 1477.

Naredne godine u mjesecu maju nalazimo ga s 4000 bosanskih spahija kod opsade Skadra. Po zauzeću toga grada dobio je zapovijed, da s bratom Ali begom i Malkočem provali u Hrvatsku i Ugarsku. U Slavoniji Skender beg se odijeli od družine, te sjavi s Bošnjacima na Isonzo. Prebacivši družinu preko te rijeke utabori se, da čeka mletačkog vojskovođu Karla od Mantone, koji je stajao s konjicom kod Gradiške.

Pó dana je izgledao Karla, da mu liferuje bitku, ali uzalud. Mletački vođa bojao se izaći u susret Skender begu i s njime se ogledati na otvorenu polju. Iza podne digne družinu i prenoći izmegju brda Carmona i Medeje. Slijedeći dan izmegju Carmona i Mansona provali kroz otvorenu dolinu u Korušku i Donju Štajersku. Nevješt alpskim putevima zaluta stranputicom te najvećom smjelošću i strpljivošću probije se kroz Alpe. Velika je to bila neprilika i mučna zadaća. Mjestimice morali su konje spuštati na užetima i puzati uz strmene hridi, dok su došli u dolinu. Skender beg je sa svojom družinom prelazio preko takovih vratoloma, kuda po dvjesta i više koraka nije moguće ići, ako se čovjek držeći ne spušta od grma do grma.

Tako su došli do Loibla, a to je jedini klarac preko koga ide put iz Kranjske u Korušku. Sve iz okolišnjih mjesta bilo je zasjelo u taj klanac, da dočekaju izmučene čete, ali videći kako Bošnjaci na svojim konjima ko divlje koze silaze niz alpske vratolome, razbjegnu se kranjske i koruške delije ko muhe bez glave. Tako dadu dosta vremena Bošnjacima, da im prirede veliki vašar uzduž i poprijeko i odnesu sa sobom bogati plijen.

Slijedeće godine vidimo ga, gdje hara i pali mletački posjed s kopna, a turske lagje s mora. Tako bude prisiljena signoria da pošto po to sklopi mir sa sultanom.

Za vrijeme svoga begovanja Skender je stekao osobitih zasluga oko ujedinjenja i onog dijela Hercegovine, koji su još držali hercegovini sinovi. Godine 887. (1482.) mi nalazimo cijelu Hercegovinu sjedinjenu u jedan turski sandžak.

Za te i druge zasluge Skender bude imenovan beglerbegom od Rumelije, a na njegovo mjesto na Bosnu opremljen Mustafa paša Jurjević.

takovu vojničku vještinu i junaštvo, da ga se turska povjesti ne mogu nahvaliti, jer je dulje vremena odbijao navale kraljevskih četa, dok mu je brat Gazi Ali beg pritekao u pomoć i još dva rumelijska bega. Misleći kralj, da Zvorniku dolazi u pomoć glavom veliki vezir Mahmud paša Abagović, digne opsadu i vrati se preko Save 1464.

Dva mjeseca poslije opsade Zvornika Skender beg u društvu s bratom Ali begom uhvatio je kraljeva daidžu Mihajla Ujlaka i

H. Sulejmanbeg Ćorović.

ugarskog velikaša Gjurgja Labatana na domak Smedereva i opremio ih u Carigrad.

Dvije godine kasnije 1466. nalazimo ga kao bosanskog namjesnika. Kroz tri godine njegova begovanja na Bosni nije nam poznato ništa o njemu. U to je vrijeme buktio rat između Turske i Venecije, a Skender begova je zadaća po svojoj prilici bila čuvati Bosnu od provala iz Dalmacije. Pošto je glavno ratište bilo u Albaniji i Grčkoj nije moglo doći u Bosni do ovčijih sukoba, koje bi povijest bilježila. Isto tako ne zna se šta je uzrok, da je 1469. maknut s Bosne, a na njegovo mjesto opremljen Ajas beg, koji odmah diže vojsku i provaljuje u susjedne zemlje. Po svojoj

Čose Mihal kao Abdullah bio je jedan od glavnih savjetnika Osmana I. i njegova našljednika Orchana, dok je s njegovim potomcima usko skopčana povijest Balkana u XIV. i XV. vijeku. Ne zna se koji je od koga bješnji kao junak i vojskovogja.

Stari turski sultani imali su u tu vitešku porodicu neograničeno povjerenje, za to su joj dali u našljedstvo vodstvo nad deset hiljada akindžija, koje su Mihalovići predvodili u neprijateljske zemlje, da robe, pale, o zlu rade — i tako pripravljaју tlo turskim osvajanjima.

Grad Plevna bilo je gnijezdo i našljedni odžak te velikaške porodice sa 33 sela na okolo.

Duga bi to bila pripovijetka, kad bismo počeli nabrajati sve glasovite Gazimihaloviće i njihova smiona poduzeća u neprijateljske zemlje, za to ćemo se zadovoljiti ovdje samo sa Skender pašom i njegovom lozom:

MIHAL GAZI ABDULLAH BEG

(vogja akindžija za sultan Osmama I. i Orchana).

GAZI MEHMED PAŠA

(vogja akindžija za Murata I. i Bajezida I. vezir Musa Čelebije i beglerbeg od Bumelije za Murata II.)

GAZI BACHŠI BEG

(vojskovogja za Mehmeda I.)

GAZI SKENDER PAŠA

(vezir Bajezida II. i bos. namjesnik).

GAZI ALI BEG

(Dvosrci, vogja akindžija i zbornički sandžak).

MUSTAFA PAŠA

(bos. namjesnik 921. (1515).

HUZREM PAŠA

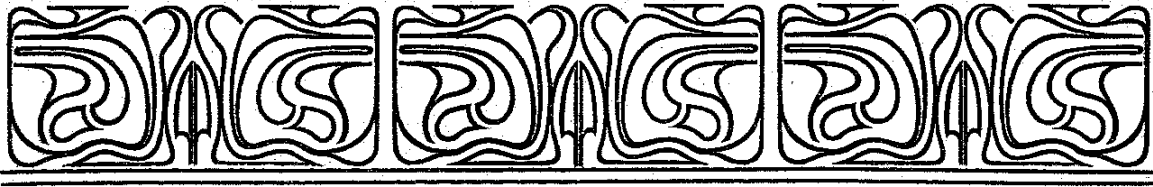
(beglerbeg od Karamanije 931. (1525).

GAZI MEHMED BEG

(vogja akindžija i bosanski namjesnik 924. (1517).

Prvi put Skendera sretamo u povijesti kod pada bosanske kraljevine (1463.) Među ostalim, koji su tom prigodom nagrađeni lenskim imanijima, dobio je i on ziamet Veselu Stražu u skopaljskoj župi, gdje je savio novo gnijezdo Gazimihalovića.

Slijedeće godine nalazimo ga gdje s 500 po izbor junaka brani Zvornik od ugarskog kralja Matije Korvina. Tu je pokazao

Skender paša Gazimihalović.

Baš negdje jesenas navršilo se punih 400 sunčanih godina kako je navjeke zaklopio oči bosanski namjesnik Gazi Skender paša Gazimihalović. Ova čudnovata pojava megju bosanskim namjesnicima zaslužuje, da je se ovom prigodom sjetimo koliko radi pieteta toliko radi odvažnih poduzeća, koja je s našim djedovima izveo u svoje vrijeme.

Vremena, u kojima su živjeli ekstremi i stvarali čudesa ne samo u svome pudručju nego i izvan granica, zanimiva su i vrijedna, da ih se sjetimo svakom zgodom. »Rat — makar kako bio strašan — veli Heine, pokazuje nam duševnu veličinu čovjeka, koji prkosi svome najmoćnijem i zakletom neprijatelju — smrti«.

Megju svima bosanskim namjesnicjma od Skender paše nije ni jedan više smrti prkosio; zato se u njemu ogleda ne samo njegova duševna veličina nego takogjer duševna veličina bosanskih muslomana, koji su s njime zajedno na godine smrti u oči gledali. Skenderpašino begovanje na Bosni ubraja se u herojsko doba bosanskih muslomana. Ovo nam pruža više zabave i pouke nego vrijeme letargije, pa makar evalo ne znam kakovim blagostanjem.

Kad se radi o časti naroda ili države junak ne sluša riječi miroljubivih savjetnika, a još manje ispituje filozofske principe, nego meće glavu u torbu i ide na razbojište kao ovca na kanaru. Ako se još namjeri na dobra vogju u stanju je počinuti čudesa kao što su ih naši djedovi činili pod vodstvom Skender paše.

Ko je bio taj Skender paša?

On ti je, moj dragi čitatelju, potomak jednog anadolskog kneza po imenu Čose Mihala, koji je za carevanja prvog osmanlijskog sultana prešao na Islam i postao moćni stup turske države. To je bilo negdje odmah iza godine 700. (1300).

Vidimo dakle da se za vlade ovog velikog vladaoaca ne goji samo znanost i umjetnost, nego se i materijalnim probitcima naroda posvećuje dužna pažnja. To bijaše tim lakše, što Mensur uvidje, da je neophodno nužno za procvat države, da živi u što boljem prijateljstvu sa susjednim državama, a poimence sa Bizantincima. Na taj je korak donekle bio prisiljen i stoga, što su se u prijašnjim ratovima istrošile najbolje sile muslimanskih naroda.

Samo njegovom umu i ženijalnosti ima se zahvaliti, da je islamska država u ovako kratkom vremenu iza onih silnih unutrašnjih ratova došla do kulturne i materijalne moći i snage, jer za njegovih nasljednika, a osobito halife Memuna, koji je bio otac i majka naučenjaka bez razlike vjere i narodnosti.

Pri koncu ću za dokaz materijalnog blagostanja navesti, da je državni godišnji sufficit (preostatak), pod konac života ovoga halife iznosio ništa manje nego 400 milijona dirhema = 280 milijona kruna.

Šukrija Alagić.

koje su vodile u Siriju, Armeniju, Arabiju i Perziju, udari Mensur temelj god. 145. (762.), a prozva se Bagdad. Halifa je sobom nadgledao izgradnju novog grada, koji je u početku naličio kružnici. U sredini bijaše vladarev dvor i džamija, a okolo vojnički stanovni. God 151. (768.) sagradi na protivnoj strani Tigrisa krasnu palaču sinu i prijestolonašljedniku Mehdiji i nekoliko vojničkih posada, a god. 157. (774.) sagradi znameniti dvor »Darul-huld« (kuća vječnosti). Odmah su sa svih strana države nagrnuli u novu prijestolnicu trgovci, zanatlije, naučenjaci i t. d., zbog čega se za kratko vrijeme na obe strane Tigrisa brzo raširi. Preko Tigrisa bijahu napravljena tri mosta na lagjama, a pomoću kanala, po kojima su brodovi plovili, spoji Mensur Tigris sa Eufratom i lukom Basrom na Perzijskom zaljevu. Basra još i prije osnutka Bagdada bijaše glavna luka za pomorsku trgovinu sa Indijom, Arabijom i drugim istočnim pokrajinama, a sada postade luka prijestolnice. Prave slike o opsegu i procvatu ovih dvaju gradova ne možemo imati, jer se ne zna pravi broj stanovnika, ali se zna, da su se ovamo uvažali proizvodi gotovo iz svih zemalja svijeta. N. pr. razno korijenje i ebanovina (abonos) za umjetni obrt, drva za gradnju brodova, dragulji, razne kovine i boje iz Indije i Malajskog otočja; svila, porcelan, mošus iz Kine; slonova kost i crnci robovi iz istočne Afrike. Ušljed ove žive trgovine dolazahu trgovci sa svih strana svijeta u Basru i Bagdat, odakle bi izvozili domaće produkte kao hurme, šećer, staklo, pamuk željezo itd.

Još živahnija trgovina u ovim gradovima bijaše sa produktima prostrane države. U Bagdad i Basru dolazaše iz Egipta žito, riža (pirinač), lan, papir; iz Sirije staklo i kovine; iz Arabije mirogijje, biser i oružje; iz Huzistana šećer; iz Kirmana i Fergane željezo, a iz Perzije svila i povrće, da se sa proizvodima Iraka razasilje na sve strane svijeta.

Od svih grana domaće industrije bijahu najdragoceniji i najviše na glasu tkanine i razno vezivo, t. j. tekstilna industrija. Poznato je, da su orijentalci uvijek veliku pažnju posvećivali krasnim i dragocijenim odijelima, a k tomu su u ono doba odijela zamjenjivala nišane (ordene). Zbog toga se je tekstilna industrija najviše gojila, u čemu su se gotovo sve pokrajine natjecale, ali najsavršenije umjetnine ove vrsti izragjivale su se u Bagdadu i Perziji. Procvatu tekstilne industrije pridonijelo je mnogo i gojenje vrtlarstva i stočarstva.

dimo, da se za njegove vlade počima do prave znanosti razvijati teologija, historija i šerijatsko pravo.

Slobodoumnije vjerske sekte, a osobito Mutezilije s jedne strane, mističari s druge strane su sve više i više preuzimali maha. Duhovi pako zbog zadnjih gragjanskih ratova bijahu još uvijek razdraženi, te Mensuru bijaše jasno, da se teologija i pravna znanost, koje su njegovim podupiranjem počele poprimati sistematsko uregjenje, moraju čuvati ekstrema i držati se više sredine, racionalističkog pravca. Time je i nehotice pogodio nazorima Mutezilija, koje je Mensur kasnije proglasio opravdanim. Ovoj kasnijoj pobjedi Mutezilija bijaše još u prilog, što se Mensurovim poticanjem počese na arapski prevagjati djela grčkih filozofa i prirodoslovaca, koja bijahu u kršćanskim samostanima Sirije i Mezopotamije u sirsom jeziku sačuvana. Ovo bijaše uzrok, te su se Muslimani upoznali sa logikom grčkog mudraca Aristotela, koja je uz dialektiku bila najbolje oružje Mutezilijama u raspravi sa islamskim teolozima i pravnicima, koji u početku nijesu velike pažnje obraćali novim znanostima, nego su se živo bavili proučavanjem tefsira i hadisa.

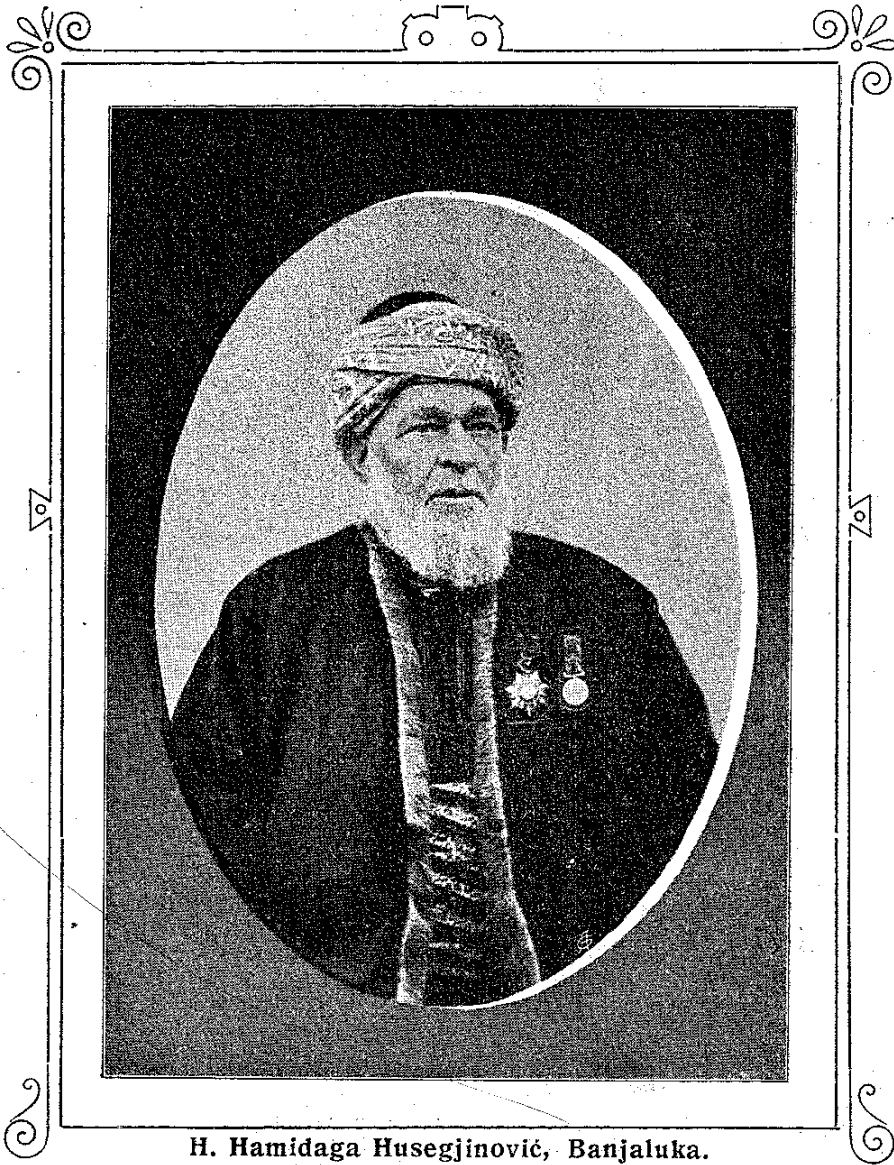
Za Mensura su živjeli najglasovitiji islamski teolozi i pravnici Imami Azam i Imami Malik r. a.

Sa proučavanjem hadisa i tefsira je usko skopčano poznavanje pojedinih zgoda iz života našeg peygamera, te je po želji halifinof Muhamed ibni Ishak napisao prvi životopis Muhameda صالح, koji je kasnije Muhamed ibni Hišam preradio i dovršio. Ovim se je djelom udario pravi temelj povjesničkoj literaturi kod Arapa.

Poslije propasti Omejevića bijaše više nego sigurno, da Damask ne mogaše biti prijestolnica novoj dinastiji, jer je ležao u središtu pristaša propale vladalačke porodice. Abasovići su morali za svoje sjedište izabrati mjesto u srcu svojih privrženika, da s jedne strane budu sigurni pred neprijateljskim elementom, a da opet mogu i elemente, pomoću kojih su došli na vladu, lakše držati na uzdi. K tomu je Mensur bio uvjeren, da njegova prijestolnica mora biti rasadnica sloge i bratstva megju svim islamskim narodima, a navlastito megju Arapima i Perzijancima. Zbog toga halifa izabere svojim sjedištem mjesto u blizini Ktesifona (Medaina), stare prijestolnice Sasanida, na rijeci Tigrisu (Didžli). Svojoj prijestolnici, koja se je nalazila u središtu žitnice nove države na velikoj rijeci, po kojoj su plovili parobrodi, na raskršću cesta,

Od kasnijih filologa, koji su pristajali uz basransku školu glasoviti su El-Ismei i El-Muberrred, a uz kufansku Ibn-us-Sikkit i El-Enbari.

Svrha ovim djelima bijaše, da Perzijanci i ostali Nearapi nauče arapski jezik, dok su pako islamski učenjaci perzijskog porijekla nastojali, da Arape upoznaju sa duševnim proizvodima svoga

H. Hamidaga Husegjinović, Banjaluka.

naroda. Tako n. pr. Perzijanac Ruzbih sa arapskim imenom Ibn-el-Mukaffa prevede s perzijskog na arapski indijsku priču »Kalile i Dimne« (indijski Karataka i Damanaka) i na taj se način udari temelj pripovjetcu u Arapa, koja je svoj vrhunac doživjela u zbirci duhovitih pripovijedaka «Hiljada i jedna noć«. U ovo se doba opaža upliv Perzijanaca i u arapskoj pjesmi.

Mensur nije pogodovao samo filolozima i pripovijedačima, nego je nastojao, da i druge znanosti učini popularnim, jer vi-

prijestolnici. Poštanski uredi za njegova vremena imagjahu glavnu zadaću izvješćivati središnju upravu i vladara o prilikama u pokrajini, te je bilo nužno, da se svaki upliv upravitelja pokrajine na poštanske urede odstrani, kako bi se mogla nad njima bolja kontrola voditi.

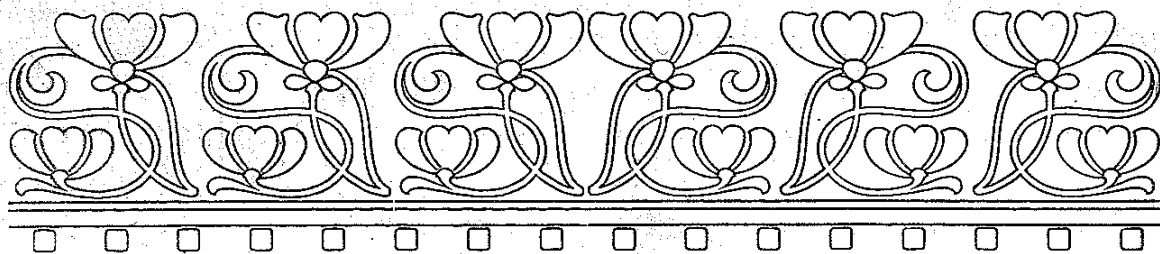
Na putevima, koji su spajali prijestolnicu sa Mekom i Medinom, postavi halifa vojničke straže, koje su čuvale prolaznike od razbojnika, te je time još bila polučena i brza sveza među prijestolnicom i svetim mjestima.

Da se osigura opstanak i snaga države najbolje je sredstvo materijalno unaprijegjenje naroda. Mensur je pokušao u tom pravcu djelovati, zbog čega odmah u početku svoje vlade obrati pažnju pokrajini Iraku a osobito Mezopotamiji, koja je još u starom vijeku uz Egipat slovila kao najplodovitija zemlja. Plodovitost Mezopotamije ima se zahvaliti rijekama Tigrisu i Eufratu (Didžla i Furat), koje su još Babilonci kanalizirali, Omejevići počeli ovu kanalizaciju obnavljati, a Mensur je dovršio i proširio. Mensur pretvori haradž u državni prihod od zemlje, koji je u početku iznosio polovinu, a kasnije $\frac{1}{5}$. Premda je ovaj državni porez bio previše velik, ipak se je ovom kanalizacijom unaprijedilo materijalno stanje naroda a dakako i države, koja je od samog Iraka za kratko vrijeme pobirala godišnje 100 milijuna dirhema.

Kao u Iraku tako je i u ostalim pokrajinama Mensur podizao narodno blagostanje.

Tek sada je Mensur mogao misliti na daljni kulturni razvoj. Još za vlade Benu Umejje bijahu Basra i Kufa centar arapskih naučenjaka, a osobito filologa. Mnoge znanosti imaju svoj početak za prijašnje dinastije, ali pravi razvitak pada u vrijeme vlade Abbasovića.

Budući je Kuran na arapskom jeziku, to je ovaj jezik morao postati jezik naučenjaka i saobraćajni jezik svih islamskih naroda. Da se ovo poluči moralo se je misliti oko sistematskog uređenja gramatike, čime bi se Nearapima pružila prilika, da arapski nauče. Prvi gramatičar Eduili živio je za Omejevića i to u Basri, a za Mensurove vlade živjeli su u Basri najglasovitiji arapski gramatičari Halil ibni Ahmed, porijeklom Arap i Sibevejh, porijeklom iz Perzije, a u Kufi El-Kisaija. Ovi su se jezikoslovci najviše bavili sakupljanjem i proučavanjem starih arapskih pjesama, poslovice i pripovijedaka, te time udarili temelj proučavanju jezika. Halil se je još proslavio pronalaskom arapske metriке علم العروض.

Kulturni razvoj islamske države

za vlade El-Mensura, II. halife iz porodice Benul-Abbas.

God. 132. po hidžri (750 po Is. a. s.) zavlada islamskom državom vladalačka porodica Benul-Abbas, koju je osnovao Ebul-Abbas Abdullah, poznat pod imenom Seffah (krynik), koji je naziv sam sebi dao.

Njega naslijedi brat mu Ebul-Džafer Abdullah. Pošto je postao halifa nazva se El-Mensur. Mensur je vladao od 14. zulhidžeta 136. — 10. zulhidž. 158. — 10. juna 754.—7. oktobra 775.

Mensur bijaše obdaren svim sposobnostima, koje bijahu potrebne za vladara u ono doba. On je odmah u početku uvidio, da je od prijeke potrebe za napredak i osiguranje države, da se izmire dva najmnogobrojnija muslimanska elementa Arapi i Perzijanci, te da složno porade oko procvata i razvoja u državi.

Perzijanci, narod koji bijaše još u starom vijeku poznat zbog svoje kulture, bijahu od Arapa duševno moćniji. Mensuru pako bijaše jasno, da i Arape mora privesti u krilo kulture, na koji bi način postali faktični gospodari za sva vremena. Da tu nakanu ostvari, morali su mu Perzijanci služiti kao sredstvo. Zbog toga je Mensur u početku počeo Perzijancima davati uplivna mjesta, te ih tako prisilio, da i nehotice budu promicatelji narodnog blagostanja.

Pošto je ženijalni halifa ugušio ustanak, počeo misliti o organizaciji svoje države. Smatrao je da mora najprije reformirati pošte. Poštu je još drugi halifa resullaha عليه السلام H. Omer po uzoru Perzijanaca uveo, koju su vladari iz dinastije Omejevića proširili. Poštanski činovnici bijahu podrženi upravnim činovnicima, koji su na njih mogli lahko uplivosati. Mensur to dokine, te odredi, da pošte budu pod direktnim nadzorom centralne uprave u

7

14

6

9

3

16

17

1

11

4

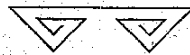

12

Članovi upravnog odbora društva „Gajret“

(od osnutka do danas),

1. Safvetbeg Bašagić, 4 godine predsjednik.
2. Edhem ef. Mulabdić, 2 god. odbornik, 1 god. potpredsjednik, sada I. blagajnik.
3. Hasan ef. Hodžić, 3 god. tajnik, sada potpredsjednik.
4. Hilmi ef. Muhibić, 1 god. odbornik, 1 god. potpredsjednik.
5. Dr. Halidbeg Hrasnica, 1 god. potpredsjednik.
6. Riza beg Kapetanović, 1 god. odbornik.
7. Hafiz Ajni ef. Bušatlić, $\frac{1}{2}$ god. odbornik, 2 god. II. blagajnik.
8. Hajdar ef. Fazlagić, 1 god. blagajnik.
9. Dr. Mustafa ef. Denišlić, sada odbornik.
10. Ešref ef. Uzunić, 2 god. odbornik.
11. Zija ef. Rizaefendić, sada II. tajnik.
12. Fehim ef. Spaho, 1 god. blagajnik.
13. Šukri ef. Alagić, sada I. tajnik.
14. Izet ef. Pertev, 1 god. odbornik.
15. Mehmed ef. Spaho, sada odbornik.
16. Mehmed ef. Berberović, $\frac{1}{2}$ god. odbornik, $\frac{1}{2}$ god. blagajnik, 1 god. II. tajnik.
17. Ahmed ef. Šćeta, $\frac{1}{2}$ god. blagajnik.
18. Salih ef. Aličehić, 1 god. odbornik.

za god. 1906/7.

Rashod.

		K	h	K	h
1.	Upravni troškovi:				
	a) honorar poslovođe . . .	600	—		
	b) kućna kirija	800	—		
	c) plaća podvornika	360	—		
	d) ostali troškovi (pisar. pribor, poštanski troš- kovi, ogrijev, svjetlost i t. d.)	360	—	2120	—
2.	Štipendije i pripomoći . . .			15880	—
Ukupno .				18000	—

7. jula 1906.

Tajnik:

H. Hodžić, v. r.

Proračun**Prihod.**

		K	h	K	h
1.	Rasploživina gotovina . . .			15200	—
2.	Dio prihoda, koji u pravilima nijesu predvigjeni (od cigar-papira i šibica) . . .			2800	—
Ukupno .				18000	—

Predsjednik:
S. Bašagić, v. r.

U Sarajevu,

Pregled sveukupnog društvenog

Aktiva.

		K	h	K	h
I.	Gotov novac i to:				
1.	Temeljna glavnica (fond) kone. god. 1905/6. . . .	36774	86		
2.	Za god. 1905/6. na raspo- laganje preost. gotov. . .	15219	65	51994	51
II.	Roba i to:				
1.	Kalendar »Gajret« . . .				
	a) 138 kom. tvrdo ve- zanih po K 1'50	207	—		
	b) 262 kom. broširana po K 1'—	262	—		
2.	Razglednice »Gajret« u vrijednosti od	211	30	680	30
III.	Tražbine:				
1.	Zajmovi u gotovom . . .	1633	—		
2.	Dug članova				
	a) dobrotvora K 1000				
	b) utemeljitelja » 20000	21000	—		
3.	Vrijednosni papiri				
	a) 27 dion. isl. štamp. po K 50	1350	—		
	b) 5 dion. kreditne za- druge u Tešnju	1000	—		
4.	Od kalendara »Gajret« . .	889	—		
5.	» razglednica »	884	64	26756	64
IV.	Društveno pokućstvo . . .			466	34
Ukupno .				79897	79

U Sarajevu

Predsjednik:

S. Bašagić, v. r.

koncem 1905/6. god.

Izdatak.

		K	h	K	h
1.	Štipendije i pripomoći:				
	a) štipendije (od kojih 50 K otpada na prošlu dr. god.)	10430	—		
	b) pripomoći	464	—	10894	—
2.	Upravni troškovi:				
	a) honorar pisara	330	—		
	b) plaća društv. podvornika	240	—		
	c) kirija za društv. prostor.	384	—		
	d) ostali troškovi:				
	1. za društv. namješt. 193—				
	2. » » tiskan. 549—				
	3. » poštanske trošk. 61'74				
	4. » pisarnički pribor 68'96				
	5. » ogrijev, rasvjetu				
	i razne sitnice .197'74	1070	44	2024	44
3.	Podijeljeni zajmovi			633	40
4.	Troškovi za kalend. »Gajret«			1383	79
5.	Nabava i izrada razglednica (bajramskih čestitaka) . . .			193	04
6.	Temeljna glavnica (fond) sastoji se:				
	a) od temelj. glav. proš. god.	27834	19		
	b) » prin. dobrotv. i utem.	6778	—		
	c) » otplata zajma	20	—		
	d) » 10 ⁰ / ₀ -og prubitka ostalih prihoda	2142	67		
	Suma temeljn. f. konc. 1905/6.	36774	86		
7.	Raspolož. gotov. konc. 1905/6. (za iduću godinu)	15219	65		
8.	Razlika blag. stanja i dnevnika	—	80		
	Saldo .			51995	31
	Ukupno . .			67123	98

7. jula 1906.

Blagajnik:

Hafiz A. Bušatlić, v. r.

vim pronagjen:

31. jula 1906.

odbor:

M. Hadžalić, v. r.**M. H. Rustanagić, v. r.**

Blagajničko stanje

Primitak.

		K	h	K	h
1.	Početno blagajničko stanje god. 1905/6.			36108	33
2.	Prinosi članova dobrotvora i utemeljitelja:				
	a) dobrotvora	500	—		
	b) utemeljitelja	6278	—	6778	—
3.	Prinosi članova prinosnika:				
	a) I. reda	1286	—		
	b) II. »	2364	70		
	c) III. »	213	70		
	d) IV. »	465	30	4329	70
4.	Prihod od cigar-papira i šibica:				
	a) od cigar-papira	7235	69		
	b) » šibica	2049	26	9284	95
5.	Kamate i to:				
	a) od uložene glavnice	1427	99		
	b) » pozajmljene glavnice	66	13	1494	12
6.	Prihod od kalend. »Gajret«				
	a) za prodane kalendare	1957	50		
	b) » oglase u kalendaru	208	—		
	c) naknagjeni otprem. trošk.	9	22	2174	72
7.	Prihod od razglednica (baj- ramskih čestitaka)			567	40
8.	Darovi i to:				
	a) u gotovom novcu	6261	76		
	b) utržak darovanih starih poštanskih maraka	55	—	6316	76
9.	Otplata zajma			20	—
10.	Povraćena štipendija			50	—
	Ukupno .			67123	98

Predsjednik:
S. Bašagić, v. r.

U Sarajevu,

Ispitan i pra-
U Sarajevu,
Revizioni

Filipović J. Ešref, v. r.

Asim Samić, v. r.

Blagajničko stanje.

štipendije nijesu iskazane u »Gajretovu« zaključnom računu, a blagajnik ih je isplaćivao u ime darovatelja.

Predsjednik je napokon u ime odbora zahvalio skupštini na povjerenju, te istaknuvši teške prilike, u kojim se je društvo osnovalo i do današnjeg stepena razvilo, poziva sve prijatelje musl. podmlatka, da podupiru društvo, a odbor će, veli, zdušno raditi oko njegova još većeg unapregjenja.

A. ef. Bušatlić. Odbornici bez naročite funkcije: Dr. M. ef. Denišlić, M. ef. Spaho.

Odborski zamjenici: F. ef. Spaho, E. ef. Uzunić, H. ef. Muhibić, H. M. aga Merhemić.

Revizori: M. ef. Berberović, I. ef. Pertev i M. H. Ruštanagić.

Sada se prešlo na VII. tačku dnevnog reda: predlozi.

Šemsi beg Salihbegović predlaže, da odbor odsele dijeli štipendije samo zbilja vrijednim učenicima, jer, veli, mi ne trebamo na pola obrazovanih ljudi.

Predsjednik Bašagić takodjer je toga mnijenja i predlaže, da se ne dijele štipendije onim gjacima, koji imaju predzadnju ocjenu.

Hodžić razjašnjava, kako je vrlo teško po svjedodžbama pogoditi od koga će djeteta izići čestit čovjek. Osim toga poznato je, da odlikaši nižih razreda često malakšu i na koncu propadnu i da su najglasovitiji, upravo ženijalni ljudi u školama dobivali po koju nedovoljnu ocjenu. Kod toga procjenjivanja treba držati na umu i naše društvene i domaće prilike. Dok drugi elementi svoj podmladak na svaki mogući način štite, podupiru i bodre na rad, muslimanskog učenika obično i dom i čitava njegova okolina može samo da okahari. Odbor je dijelio štipendije samo najboljim učenicima. Govornik je takodjer za to, da se učenici pritegnu na rad, ali da se s obzirom na spomenute činjenice ne postupa prestrogo. Kad društvo počne potpomagati i zanatlje, onda će biti lakše: koji učenici ne mognu napredovati u školi, poslaće se na zanat. — Prima se.

F. Spaho predlaže, da se u novim pravilima odredi, da prijatelji društva, kad se upišu za člana, moraju odmah uplatiti: prinosnici jednomjesečnu članarinu, a utemeljitelji polugodišnji prinos t. j. 25 Kruna. — Prima se.

Pošto se niko više ne javi za kakav predlog, zaključio se i posljednja tačka dnevnog reda. Tada je predsjednik pozvao bivšeg tajnika, da izvijesti skupštinu o štipendijama g. Adem age Mešića. Slaveći taj primjer darežljivosti reče Hadžić, da je g. Mešić u ovoj godini od sebe podijelio 3 štipendije i to jednom pravniku u Beču (rodom iz Huma) 500 K. i dvama učenicima tuzl. trg. škole (rodom iz Tešnja) 500 K., ukupno 1000 K. Ove privatne

Bašagić odgovara: Došao mi je u dućan jedan softa, da ga upišem u društvo. Upozorio sam ga, neka se prijavi u društvenim prostorijama, da ga upišu. Pošto su tada društvene knjige bile zaključene, razumije se, da se dotičnik može smatrati članom istom u novoj društvenoj godini, te da ne može imati prava glasa na ovoj skupštini.

M. Spaho prigovara, da se tu držalo formalnosti.

Z. ef. Rizaefendić primjećuje, da se tu ne može govoriti o formalnosti, kad treba platiti. Članom se ovdje može smatrati samo onaj, koji je već nešto uplaćivao.

M. Spaho tvrdi, da jedan društveni štipendista u Beču ništa ne radi, da nije mogao ni kolokvirati, te pita zašto odbor ne pazi na to, da li se štipendiste zbilja upišu na fakultetu i za što se strožije ne postupa sa gjacima.

Predsjednik spominje jednog djaka, na koga se to odnosi. Društvo je dobilo kolokvijalne svjedodžbe sviju stipendista u Beču osim spomenutog, no na obrazloženu molbu jednog profesora (Pineles), koji se je ispred gjaka obratio na društvo, dozvoljeno je ovom štipendisti, da krajem drugog semestra kolokvira i te svjedodžbe obaju semestara spremi društvu.

M. Spaho misli, da bi bečki društveni povjerenik imao voditi brigu o tom, da li štipendiste uče ili ne.

Nadalje primećuje, da društvo nema svojih povjerenika u svim mjestima.

Predsjednik odgovara, da se teško primaju toga posla, a i kad se prime, brzo se osanišu.

Hodžić razlaže, kako se je do sad praktikovalo kod imenovanja povjerenika. Kad koji prijatelj društva u nekom mjestu sakupi veći broj članova, to je znak, da on uživa simpatije tamošnje ehalije, te ga odbor odmah imenuje povjerenikom. No po iskazu u kalendaru »Gajret« ne može se reći, da u drugim mjestima nema povjerenika. Ima ih, samo što još nijesu formalno imenovani (legitimirani).

Pošto se niko više nije javio za kakvu interpelaciju, prešlo se na VI. tačku dnevnog reda: izbor odbora.

Predano je 40 glasovnica.

Izabrani odbor konstituisao se ovako: Predsjednik S. beg Bašagić, potpredsjednik: H. ef. Hodžić, I. tajnik: S. ef. Alagić, II. tajnik: Z. ef. Rizaefendić, I. blagajnik: E. ef. Mulabdić, II. blagajnik: H.

Predsjednik formulira predlog: da se izabere odbor, koji će blagajničke knjige i račune pregledati za odregjeno vrijeme. Da se sazove vanredna skupština, ako ti revizori nagju znatniju razliku u knjigama blagajne. (Predlog se prima).

Predsjednik moli Salihbegovića da imenuje te revizore, Salihbegović predlaže: As. ef. Šamića, Jak. bega Filipovića, Mulu Hadžalića i M. H. Rustanagića. Prima se.

Predsjednik poziva izabrane revizore, da sami ustanove rok, do koga će taj posao moći savladati.

M. H. Rustanagić predlaže do 1. avgusta 1906. — Prima se.*)

Prelazi se na III. tačku dnevnog reda: Predlaganje proračuna za god. 1906/7.

Bušatlić i Hodžić obrazlažu proračun.

Predsjednik pita ima li ko što prigovoriti proračunu.

F. ef. Spaho tvrdi da bi se za podvornika mogla odrediti manja svota od 360 K. na godinu.

Hodžić pobija tu tvrdnju tim, da društvo mora imati poštena, vrijedna i pismena podvornika, a takoga je teško naći i za gornju svotu. (Predložen proračun primi skupština bez promjene.)

Prelazi se na IV. tačku dnevnog reda: Predlozi odbora.

Pošto je Mulabdić ispred odbora ukratko obrazložio u tajnikovu izvještaju spomenuti predlog, da »Gajret« odsele namješta i podupire i valjane mladiće po zanatima odnosno da se društvena pravila u tom smislu izmijene i nadopune — primi skupština jednoglasno taj predlog odbora.

Predsjednik pita: pristaje li skupština, da se pročita osnova novih pravila, i danas usvoji; ili će se ona povjeriti novom odboru, da je študira i eventualno objavi prije skupštine, koja bi se naročito u tu svrhu sazvala. — Prima se, da osnovu prouči odbor, te da je u novinama objavi.

F. Spaho predlaže, da se u osnovu novih pravila uvrsti Carigrad i Misir i da se tako opet pokuša, ne bi li vlast to sada dozvolila. — Prima se.

Prelazi se na V. tačku dnevnog reda: interpelacije,

Korkut pripovijeda, kako se je prije 8 dana neko prijavio za člana društva kod predsjednika, no da ga je ovaj odbio rekavši, da se ne može upisati, jer su knjige već zaključene.

*) **Primjedba:** Ti revizori ispitali su potanko sve blagajničke knjige do 31. jula, nijesu našli ni jedne veće pogreške, te su isti dan potpisali i pravim proglasili zaključni račun, koji je iznešen pred skupštinu.

a da II. blagajnik Bušatlić nije ništa radio. Svemu je, veli, krivo to, što je zaključni račun tako kasno dogotovljen.

Hodžić izjavljuje, da mu ni na kraj pameniti nije bilo, da koga »apostrofira«, a dužnost mu je, da pred skupštinu iznese činjenice. Da je Spaho radio, to niko od odbora ne će zanijekati kao što on nijeće rad Bušatlićev), jer inače ne bi ga odbor u toj funkciji trpio. Da su zaključni računi kasno dogotovljeni, nije kriv Bušatlić, već to, što je Spaho onako naglo pred skupštinu odstupio. Blagajničke su knjige zaključene već 20. juna, a oko sastavljanja zaključnog računa zadali su poteškoće najviše društveni artikli (karte, kalendar i dr.).

Predsjednik Bašagić želi, da se pregje na glasovanje o predlogu, što ga je od strane odbora stavio Mulabdić, te da se pregje na rad, kako ne bi bilo zastoja u društvu.

M. Spaho opet uzima riječ, protivi se tome, da se zaključni račun privremeno primi, jer odbor ne će biti odgovoran, a ne treba da bude zastoja u radu društva.

Uzima riječ Šemsibeg Salihbegović i kaže: Ovdje se, gospodo, od jedne formalnosti, malene kao muha, hoće da napravi megjed, a od megjeda hridina, preko koje bi se imao odbor strovaliti, bez obzira na zasluge ovih ljudi, koji su društvo osnovali i požrtvovnim radom do današnjega stepena unaprijedili. Mi ne trebamo ovdje kojekakvih pravničkih nadmudrivanja. Predlažem da se pregje na glasovanje.

Šukrija Alagić razlaže, kako se i ne radi o tome, da se odboru podijeli apsolorij, već o tom, da se pregje na rad i da se danas izabere novi upravni odbor.

Mulabdić kaže, da svi skupštinari znaju, što je definitivno, a što privremeno. Nagje li se kod novog pregledanja računa kakva razlika, razumije se, da će je namiriti onaj, ko je namiriti mora.

Korkut i drugi pristaše Spahina predloga opet zapodješe dialogue. Predsjednik ih opominje na red.

Blagajnik Bušatlić izjavljuje, da je on (po pravilima) na koncu konca sam odgovoran za svaku razliku, koju nagju revizori.

Tajnik Hodžić rasvjetljuje to pitanje ponovnim nabrajanjem smetnja, protiv kojih se odbor bori, te predlaže konac debate (Prima se).

H. Rustanagić upada u riječ veleći: Može se i za sahat kad se hoće.

Mulabdić: Ako je uzus, da skupština zaključni račun prima od revizora, pa ako toga slučaja ovdje nema, zar je uputno, da se sada tako natežemo? Mi se svaki dan vigjamo i svaki se dan možemo dogovoriti, da svoju dužnost zajednički ispunimo. Je li lijepo i rodoljubivo, kad se tako službeno držimo? Odbor nije predložio račune, da se definitivno prime. Predlažem ispred odbora, da se zaključni račun privremeno primi, pa da se pregje na dnevni red, a za ispitivanje svih računa i knjiga neka se (ad hoc) izabere novi revizorni odbor, koji će za stanovito vrijeme svršiti taj posao i o tom izvijestiti vanrednu ili narednu redovitu skupštinu.

M. Spaho slaže s tim, da se izaberu novi revizori, ali ne s tim, da se računi prime privremeno, jer tada odbor ne bi bio — odgovoran.

H. Rustanagić pristaje uz Spahu i veli: odbor je odgovoran, a pogrešaka se već našlo. Neka se ni privremeno ne primi zaključni račun! (Nekoliko pristaša Spahina predloga hoće da govore u jedan glas, a predsjednik ih poziva na red.)

Blagajnik Bušatlić H. A. ef. očito uvrijegjen tim postupkom izjavljuje: Ja sam, gospodo, od F. Spahe primio blagajničke račune bez potankog ispitivanja i to iz prijateljstva spram Spahe, a u dobroj vjeri, da su oni pravo vogjeni. To sam učinio na svoju odgovornost i ja odgovaram za sve. No za pogreške, koje su učinjene prije moga primitka blagajne, odgovoran je sa mnom i F. Spaho!

Hodžić ne može da vjeruje, da je F. Spaho za svoga blagajnikovanja napravio toliko pogrešaka, kako tvrde H. Rustanagić i drugovi. Razlika će biti svakako neznatna. Ako Bušatlić nije htio privezati Spahu, da mu sve račune potanko pregleda, pa makar to trajalo i desetak dana, to mu Spaho treba da bude zahvalan, tim više, što je on te pogreške napravio. Knjige se svakako moraju revidirati i predloženo je, da se izaberu novi revizori. Za što da se sada natežemo i profaniramo »Gajretovu« skupštinu. Valjda nam to nije svrha! Čitav je taj postupak nepatriotičan. Pozivam skupštinare, da uklonu s puta te zapreke i da se pregje na rad.

F. Spaho tuži se, da su ga Mulabdić i Hodžić u svojim govorima apostrofirali i tvrdi, da je on kao I. blagajnik sve radio,

pregledao knjige uz ramazan. Što se tiče tvrdnje, da Teparić nije obaviješten, poziva se tajnik na zapisnik IX. odbor. sjednice od 5. oktobra 1905., koji je vodio Pertev i kog 7. tačka glasi: »Fehim ef. Spaho javlja, da je III. revizor, Mujagić, istupio iz društva, te po tom i iz revizor. odbora«. Zaključeno je: »Prima se na znanje s primjedbom, da se pozove Teparić usmeno, povjerava se F. ef. Spahi«. — Odbor je eto još više učinio: pozvao ga je osobno po njegovu prijatelju, no što ćemo, ako to Spaho nije htio izvršiti. Na prigovor, da odbor tijekom godine nije pozvao revizore na rad, primjećuje tajnik, da se to nigdje na svijetu ne čini. Revizori moraju znati, što je njihova dužnost, a po pravilima mogu revidirati kad im je volja. Ta oni su u tom posve samostalni. Odbor nije dužan voditi brigu o tom, da li oni vrše svoju zadaću ili ne vrše. No oni su tu svoju dužnost posve zanemarili (Fehim Spaho upada u riječ i tvrdi, da je H. Rustanagić jednoc pregledao knjige). Ako je H. Rustanagić, kako kažu, nastavlja tajnik, jednom revidirao, to je on učinio privatno, er nije u redu, da on sâm pregleda račune bez bar još jednog revizora. Da je i on to pregledanje tako privatno uzeo, vidi se po tom, što se u blagajničkim knjigama nigdje nije potpisao, što se kod revizije mora učiniti.

Na tužbu, da je zaključni račun kasno dostavljen, primjećuje tajnik, da je tome krivo to, što je Bušatlić tik pred skupštinu morao primiti blagajnu, te je oko toga sastavljanja bilo velikih poteškoća. No to ne bi revizore smetalo, da su oni prije pregledali knjige i imali svoje bilješke s kojima bi za časak mogli isporučiti zaključni račun i o njegovoj valjanosti izreći svoj sud.

Što se tiče spomenute pogreške pri zaključku mjeseca februara, gdje je pogriješeno za 100 K pri oduzimanju razhoda od prihoda, upozoruje tajnik, da je tada bio blagajnik Spaho i da će on to najbolje znati.

Sada je uzeo riječ Mehmed ef. Spaho. On tvrdi, da skupština može primiti zaključni račun samo onda, kada ga revizori odobre i potpišu. To je uzus! Pošto revizori zbog kratkoće vremena nijesu mogli ispitati blagajničke knjige i zaključni račun, koji je trebao biti gotov 1/7., ne može se, veli, primiti zaključni račun i odboru podijeliti apsolutorij, jer kada se podijeli apsolutorij, onda odbor nije više odgovoran, a to je glavno.

Ethem ef. Mulabdić primjećuje: H. Rustanagić je u tom poslu brz; vele, kad privatno revidira, bude gotov za sahat?!

hoće, a mora bar jednom u godini pregledati račune i blagajnu i o tom izvijestiti najbližu skupštinu« ipak kroz čitavu godinu ni jednom ne dogjoše, da učinu tu svoju dužnost? — H. Rustanagić nije htio dati nikakva odgovora, a Asim ef. Šamić reče, da je on pozivao gg. da se dogovore, kada će to učiniti, ali da nije došlo do djela. On sâm bez bar još jednog revizora veli, nije smio revidirati knjige.

Tada je odbor predložio, da se pregledanje nastavi to večer i sutra prije podne, no i to je H. Rustanagić odbio, kad je Šamić megjutim otkrio jednu pogrešku u blagajničkom dnevniku, gdje je bivši blagajnik Spaho pri zaključku mjeseca februara pogriješio za 100 K.

Taj zapisnik potpisaše oba spomenuta revizora.

Odbor je tada zaključio, da izragjeni zaključni račun podastre skupštini, koja će izabrati nove revizore za ispitivanje blagajničkih knjiga.

Izvješće tajnika primi skupština na znanje s odobravanjem.

Tada se je prešlo na II. tačku dnevnog reda: izvješće blagajnika i revizora.

Pošto je blagajnik Bušatlić pročitao zaključni račun i neke stavke obrazložio, pozvao je predsjednik revizore, da i oni iznesu izvješće o svom radu.

Ustaje H. Rustanagić i veli, da je čuo za rezultat lanjskog izbora revizora, no da ga odbor nije obavijestio o njegovu izboru. Osim toga prigovara tome, što ga odbor nije pozivao da revidira blagajnu. Nadalje tvrdi, da ni Teparić nije obaviješten, da je odregjen za revizora, te da je on sâm jednom uz ramazan pregledao knjige i da ih je u redu našao. Kasnije, veli, dogovorili smo se, da dogjemo revidirati, no u to vrijeme izstupio je iz odbora Spaho, a odbor nas ni tada nije pozvao. Pozvao nas je juče, da kažemo svoje mišljenje o zaključnom računu, koji je donešen istom u 7¹/₂ sahati na večer i nama nije ostalo vremena da sve knjige pregledamo. Pošto smo listajući blagajnički dnevnik konstatirali pogrešku od 100 K kod zaključka mjeseca februara, nijesmo htjeli više raditi.

Tajnik Hodžić oprovrgava te prigovore i veli, da danas ne treba govoriti o tom, je li H. Rustanagić znao, da je izabran za revizora ili nije, kad je on sâm glavom bio pri tom izboru, osim toga rezultat izbora oglašen je u novinama i u kalendaru »Gajret«, a i sâm H. Rustanagić eto reče, da je on sa Spahom

od 5. juna 1906. primio je odbor pismenu poruku blagajnika Fehim ef. Spahe, da on (ne kazujući uzroka tom postupku) ostavlja blagajnu i traži, da odbor u roku od 48 sahata odredi predaju blagajne — inače da će on sve blagajničke stvari (po izminuću toga roka) predati vladinu povjereniku. Osim toga zahtijeva Spaho u tom pismu, da kod predaje blagajne ne bude predsjednik Bašagić. (Spaho je došao u ovogodišnji odbor sa 13 svojih glasova iz zamjenika pošto su se izabrani odbornici Muhibić i Žiga na skupštini zahvalili.)

Odbor je tada zaključio ovo: Sjećajući se još jednog takog postupka F. ef. Spahe iz god. 1904., prima se taj postupak na znanje s negodovanjem, jer se eto na pragu skupštine, kad treba najviše raditi, ostavlja društvo na cjedilu. O zahtjevu, da kod predaje ne bude predsjednik, ne može biti ni govora. Blagajnu će primiti II. blagajnik Bušatlić, a predaji će prisustvovati još Mulabdić i Berberović.

Dne 6. juna o. god. primio je blagajnu Bušatlić na svoju odgovornost bez potankog pregledanja blagajničkih knjiga sve u dobroj namjeri i vjeri, da su one dobro vogjene.

Usljed te promjene kod blagajne bilo je velikih poteškoća kod izragjivanja zaključnog računa.

Držeći se općeg uzusa i dosadašnje prakse pozvao je odbor i gg. revizore na sjednicu od 7. jula, da i oni pregledaju zaključni račun, no pozivu se odazvaše samo dvojica i to: M. ef. H. Rustanagić i Asim ef. Šamić. H. Rustanagić je odmah izjavio, da on ne može govoriti o zaključnom računu, jer da ne zna, jesu li u ovoj godini blagajničke knjige pravo vogjene. Ta izjava začudila je odbor, te je sa gg. revizorima sastavio zapisnik. Na taj zapisnik H. Rustanagić je ponajprije htio ustvrditi, da on nije ni znao da je revizor, no na prosvjed odbora priznao je, da je bio na skupštini, kad je taj izbor proglašen, te da je čitao u novinama i u kalendaru »Gajret«, kako se je odbor konstituirao. Tada je H. Rustanagić htio ustvrditi, da je odbor tijekom godine i pri predaji blagajne morao pozvati revizore, da pregledaju blagajničke knjige. Odbor je odbio taj prigovor tom činjenicom, da se nigdje na svijetu i ni u kom društvu ne pozivaju revizori na pregledanje blagajničkih knjiga, jer je to njihova dužnost i još imaju pravo, da to učinu, kad god im se prohtije.

Na pitanje odbora: za što revizori obzirom na 33. članak društvenih pravila koji glasi: »Revizioni odbor može kad

„Gajretova“ zgrada.

U XIX. odbor. sjednici od 21/1. 1906. zaključio je odbor, da ne će primiti u najam onaj komadić zemljišta u Mustajbegovoj ulici, koji mu je na lanjsku molbu ponudilo vakufsko ravnateljstvo (dopisom od 9/1. 1906. broj 5590.), jer su uvjeti, koji se tu »Gajretu« stavljaju, preteški:

- a) da vlasništvo vakufa na zemljište ostaje netaknuto;
- b) da je zemaljsko vakufsko povjerenstvo ovlašteno daljuju uporabu zemljišta otkazati i pravni odnošaj razvrgnuti;
- c) da u slučaju razvrgnuća pravnog odnošaja ima zgrada preći u vlasništvo vakufa uz isplatu pocjenbene vrijednosti;
- d) da se godišnji iznos, što ga bude »Gajret« plaćao, ne smije smatrati kao mukata, nego kao zakupnina u pravnom smislu;
- e) da pravni odnošaj megju vakufom i »Gajretom« ima počivati na vjeri, a da se od kakvog gruntovnog uknjiženja odustaje;
- f) da će društvo »Gajret« nositi sve troškove ugovora.

Iznesosmo ove uvjete vakufskog ravnateljstva, da slavna skupština vidi, kako se »Gajretu« pruža — pomoć!

Zanati.

U XXIII. odbor. sjednici od 5/5. 1906. zaključeno je, da se slavnoj skupštini predloži osnova za izmjenu društvenih pravila, kako bi društvo »Gajret« proširilo svoj blagotvorni rad namještanjem valjanih i sirotnih mladića u moderne i savremene zanate. Odbor je osnovu novih pravila već izradio, a zaključak taj obrazložiće se, kad pregjemo na 4. točku dnevnog reda.

*

Po ovom kratkom izvješću o radu odbora i o stanju društva, može se vidjeti, da je naš »Gajret« i u ovoj godini napredovao, te se možemo nadati, da će dosadašnji uspjesi društva potaknuti sve prijatelje našega napretka, da još više rade za našu mladost. Neka nikoga ne smeta, ako se i kasnije javi za društvenog člana. »Gajretu« je svaki njegov prijatelj vazda dobro došao. Tim će se pokazati — šta mi svi od srca želimo — da držimo i štujemo inštitucije i opće dobro nad osobama....!

Na koncu moram spomenuti još i neke žalosne smutnje, na koje je društvo i u ovoj godini udarilo. U XXV. odbor. sjednic

Tokom ove godine (1905/6.) bilo je troškova t. j. uloženo je u razglednice i dato poštarine . . . . . K 193'04
te je ostao čist prihod . K 374'36

Odbije li se od toga onih K 117'96, što razglednice duguju »Gajretu« od lanjske godine . . . . . K 117'96
ostaje . K 256'40

t. j. tu je svotu društvo imalo kao čist prihod od razglednica od početka augusta 1904. do 30. juna 1906.

»Gajret« je nabavio svega 22.300 komada razglednica, a prodavao ih je:

I. vrstu	12.500 komada	po 10 hel.	. . . . .	K 1250'—
II. »	7.800	» » 8 »	. . . . .	» 624'—
III. »	<u>2.000</u>	» » 6 »	. . . . .	» <u>120'—</u>
Ukupno .	22.300 komada		. . . . .	K 1994'—

Od ovoga je svega

a) prodano i naplaćeno	K 883'94
b) ima na dugu t. j. prodaju se	» 884'64
c) ima još u zalih	» <u>211'30</u>
svega .	K 1979'88

Kad se ovo oduzme od gornje svote vidi se škart » 14'12 t. j. po prilici oko 150 komada razglednica što je bilo poderano ili inače pokvareno pri štampanju i t. d.

Ovdje ću napomenuti, da je društvo unovčilo do sada skupljene stare poštanske marke za 55 K.

Sandučići.

U XX. odbor. sjednici od 9/2. 1906. zaključeno je, da se nabave »Gajretovi« sandučići (škrabice, kasice), koji će se rasposlati društvenim prijateljima, da ih pribiju u javnim lokalima, dućanima, čitaonicama i t. d. i da se i na taj način dade prilika darežljivoj ruci, da prigodice štogod žrtvuje za naše gjake. Odbor je još lanjske godine namjeravao, da te sandučiće nabavi, no morao je to odgoditi, jer nije bilo izgleda, da bi ih veći broj mogao razmjestiti (tvornica ne će da liferuje manje od 500 kom.) i jer po savjetu povjerenika nije htio, da društvene prijatelje na jednom previše okupira.

Tvrdo vezanih 138 primj.	K 207
Broširanih 260 primj.	» 260
Sve u vrijednosti od K 467	

Pregled.

Ako se od:

dosadašnjeg primitka	K 1957'50
duga za kalendar	» 609—
zalihe	» 467—
duga za oglase	» 280—
<hr/>	
Ukupno	K 3313'50
oduzme ostatak troškova	» 2370'97
<hr/>	
vidi se dobitak	K 942'53

Po odbitku novih otpremnih troškova po prilici biće čista dobitka oko 900 K.

Zemaljska je vlada na molbu odbora preporučila okružnicom od 8/5. 1906. broj 69.281/I. oblastima odnosno školskim upravama kalendar »Gajret« kao nagradnu knjigu za muslimansku mladež, te će se i ova zaliha rasprodati.

Karte.

»Gajret« je počeo izdavati svoje karte (čestitke bajramu i dr.) u augustu 1904. Do konca juna 1905. uloženo je u te karte zajedno sa troškovima otpreme

svega . K 434'50

U tu svrhu uzet je zajam od 500 K. Do 30/6. 905. prodano i naplaćeno je razglednica za 316 K 54 h, dakle ukupni primitak u računu tih razglednica do 30/6. 1906. bio je . . . . . K 816'54

Kad se izvade troškovi t. j. otprema i uložena glavnica . . . . . » 434'50

vidi se prihod od . K 382'04

koji je »Gajretu« vraćen na račun zajma od 500 K. S toga je na lanjskoj skupštini 7/7. 905. u zaključnom računu iskazana tražbina »Gajretova« od tih razglednica K 117'96 t. j. tu su svotu razglednice dugovale »Gajretu«.

Od lanjske skupštine, t. j. od 7/7. 905. do 30/6. 906. »Gajret« je primio za razglednice . . . . . K 567'40

prihod od 1500 K. Ugovor taj vrijedi 5 godina (od 1/3. 1906. do 1/3. 1911.).

Osim toga odbor je nastojao, da sklopi ugovor sa kojom tvornicom safuna i pregovarao je sa više tvorničara, no to nastojanje ostalo je bezuspješno. Odbor nije htio pristati na ponuđene uvjete.

Kalendar.

U IX. odbor. sjednici od 8/10. 1905. zaključeno je, da se izda kalendar »Gajret«, u kom će se iznijeti izvješće o radu i stanju društva i to od osnutka pa do lanjske društvene godine, t. j. do 30/6. 1905. Štampano je 3000 primjeraka sa troškom:

1. papir, tisak i ostalo (Islam. štamp. u Sarajevu)	K 1703'40
2. broširanje . . . . . »	420'—
3. tvrdo vezanje (201 primjerak) . . . . . »	80'—
4. otprema i drugo . . . . . »	377'39
5. provizija sabiraču oglasa . . . . . »	7'40
	<hr/>
Svega	K 2588'19

U kalendar je uvršteno oglasa za 488 K; tim se oglasima reduciraju troškovi na 2100'19 K. Do sada je na dugu 280 K oglasa, a neplaćeno je . . . . . K 208'—
Naknagjeno je za otpremne troškove . . . . . » 9'22
Svega . . . . . K 217'22

Troškovi su po tom do sada smanjeni na . . . . . » 2370'97

Vrijednost:

201 primjer po K 1'50	K 301'50
<u>2799</u> » » » 1'—	» 2799'—
3000 » vrijedi svega	K 3100'50

Do sada je prodano:

63 tvrdo vezana primjerka za	K 94'50
<u>2472</u> broširana primjerka za	» 2472'—
t.j. 2535 primjeraka za	K 2566'50
Od toga je naplaćeno	K 1957'50

A ostatak od K 609 naplatiće se tečajem ove god.

Ako se od ostatka 465 primjerka oduzme darovanih 67 primjerka, vidi se sadanja zaliha od 398 primjerka, od kojih je:

Od zabave muslim. čit. i dobr. društ. u Most.	K	151'86
» » » kiraethane u Banjaluci	»	700—
» » » omladine u Šamcu	»	274'20
» » » kiraethane u Petrovcu	»	250—
» » » omladine u Bjelini	»	150—
» » » » » Sarajevu	»	1183—
» » » kiraethani u Brčkom	»	264—
» » » omladine u Bjelini	»	124—
» » » antialkoh. društ. u Višegradu »	»	120—

Osim toga poklonio je društvu priregjivački odbor ovogodišnje tešanjске zabave 2 udjela tamošnje muslimanske kreditne zadruge po 200 K ukupno 400 K.

U XXI. odbor. sjednici od 4/3. o. g. zaključio je odbor, da društvo »Gajret« izdaje posebne diplome za muslim. čitaonice i druga društva, kada prirede »Gajretovu« zabavu i društvu »Gajretu« doprinesu tom zabavom 200 ili više od 200 K. Te su diplome štampane i ispunjene, te će se ovih dana rasposlati.

Cigar-éage i šibice.

Od cigar-éageta imao je »Gajret« u ovoj god. prihoda	K	7235'69
I to u prvom polugodištu t. j. od 1/7. do 31/12. 905.	»	3753'81
U drugom polugodištu t. j. od 1/1. do 20/6. 906.	»	3481'88
Od šibica primilo je društvo provizije svega	»	2049'26
I to u prvom polugodištu od 1/7. do 31/12. 905.	»	727'77
U drugom polugodištu od 1/1. do 20/6. 906.	»	<u>1321'49</u>
A od obaju artikla	K	9284'95

Promet papira bio je u oba polugodišta podjednak. Tvrtka je na zahtjev društva položila račun na 20. juna, te je prihod od papira u drugom polugodištu nešto manji. Promet šibica je u drugom polugodištu poskočio znatno. Pošto su papir i šibice kako se vidi, jedno od obilnijih vrela društvenih prihoda, apeliramo na prijatelje »Gajreta«, da ih što više proturaju megju potrošače.

Cikorija.

U XVIII. odbor. sjednici od 5/1. 1906. primljen je ugovor, koji je predsjednik Bašagić sklopio sa tvrtkom Carl Gerdes & Sohn Nachfolger Norbert Minibek iz Wucherna u Štajerskoj, da izda cikoriju pod imenom »Gajret«. Tvrtka se obvezala, da će »Gajretu« davati 5% od svega prometa te cikorije uz najmanji god.

Ovo neznatno prekoračenje nastalo je s toga, što je društvo na koncu školske godine nekolicini gjaka dalo pripomoći za putni trošak, bez koga ne bi mogli otići kući na ferije.

*

Što se tiče broja članova i proširenja društvene misli u ovoj godini, moram istaći — utješljivu činjenicu — da je znatan broj prijatelja naše prosvjete pristupio društvu i to i iz onih mjesta, u kojim »Gajret« ne imagjaše članova (Modrić, Prijedor, Prnjavor, Višegrad, Vlasenica, Rogatica i dr.). Imena čestitih društvenih članova i požrtvovnih povjerenika iznijeli smo u ovogodišnjem kalendaru »Gajret« u posebnom izvješću. Po tom se vidi, da ovo društvo sveudilj raste i napreduje.

Uz ovu radosnu pojavu osvješćivanja naše braće moram spomenuti (na žalost) i jednu staru našu mahanu. Mi se dugo skanjujemo i teško odlučujemo za napredna preduzeća, a kad se i odlučimo, brzo se umorimo i sustanemo. No to je sasvim razumljivo. Naš se narod mora istom vježbati u istrajnosti. U tom pogledu takogjer ovo društvo ima veliku uzgojnu vrijednost za nas, jer nas privikava na istrajnost, sifat, koji je naročito danas neobhodno potreban za svakoga čovjeka, koji želi, da mu rad bude uspješan.

Mnogi čestiti članovi »Gajretovi«, koji su bili počeli smalaksavati, davrandisaše se i namiriše svoje zaostatke, te se možemo nadati, da će to učiniti i ostali.

Darovi.

Društveni prihod uvećao se je ove godine i mnogobrojnim darovima i to za znatnu svotu od 6.261'76 K.

Imena čestitih darovatelja iznijeli smo u našim listovima. Ovdje ćemo spomenuti još samo »Gajretove« zabave, koje su se u ovoj godini prirègjivale po svoj domovini, da se vidi požrtvovnost islamske omladine, koja se sve više okuplja oko »Gajreta« i drugih naprednih preduzeća. Od tih zabava dobilo je društvo 3.924 K 71 h i to:

Od zabave muslim. omladine u Žepču	K 341'60
» » » » Ljubuškom	» 100'—
» » » čitaonice u Gacku	» 102'72
» » » omladine u Nevesinju	» 31'83
» » » čitaonice u Orašju	» 131'50

27. Tafri Salki, učen. saraj. gimn., 10 mj. po 30 K	K	300
28. Zametiću Husejinu, uč. most. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
Ukupno 28 štipendija	K	6930

III. za učiteljsku školu:

1. Fetahagiću Ramadanu, učen. saraj. učit. škole, 10 mj. po 30 K	K	300
--	---	-----

IV. za trgovačku školu:

1. Dusinoviću Hasanu, uč. tuzl. trg. škol. 3 mj. po 10 K	»	30
2. Hadžaliću Mehmedu, uč. sar. trg. šk. 8 mj. po 20 K	»	160
3. Husejinagiću Sejfi, uč. sar. trg. šk., 10 mj. po 20 K	»	200
Ukupno 3 štipendije	K	390

Svega je izdano na štipendije po tom 10.330 K. *)

B) Pripomoći su dobili:

1. Zahirović Agan, učen. trg. škole u Sarajevu	K	20
2. Arifhodžić Sejfu, sluš. prava u Zagrebu	»	50
3. Hadžialijagić Ahmet, sluš. filoz. u Beču	»	25
4. Softić Adem, učen. saraj. gimnazije	»	34
5. Konjhodžić Salih, učen. saraj. gimnazije	»	60
6. H. Selimbegović Husejinbeg, učen. saraj. gimn.	»	60
7. Mulahusejinović Šaćir, učen. saraj. gimnazije	»	15
8. Smajilbegović Hasan, učen. saraj. gimnazije	»	15
9. Gjonlagić Hamdija, učen. saraj. gimnazije	»	30
10. Sadiković Ahmet, učen. saraj. realke	»	12
11. Čekro Hajdar, učen. spljet. realke	»	50
12. Gorić Sulejman, učen. saraj. tehn. škole	»	50
13. Smajilefendić Edhem, učen. saraj. tehn. škole	»	20
14. Karišiković Šukri, učen. saraj. gimnazije	»	6
15. Dugalić Asim, učen. saraj. gimnazije	»	7
16. Hadžialić Mehmed, učen. saraj. trg. škole	»	10
Ukupno 16 pripomoći	K	464

Na štipendije i pripomoći izdano je svega . . . K 10.794

Te je predviđena svota . . . » 10.668

Prekoračena za . . . K 126

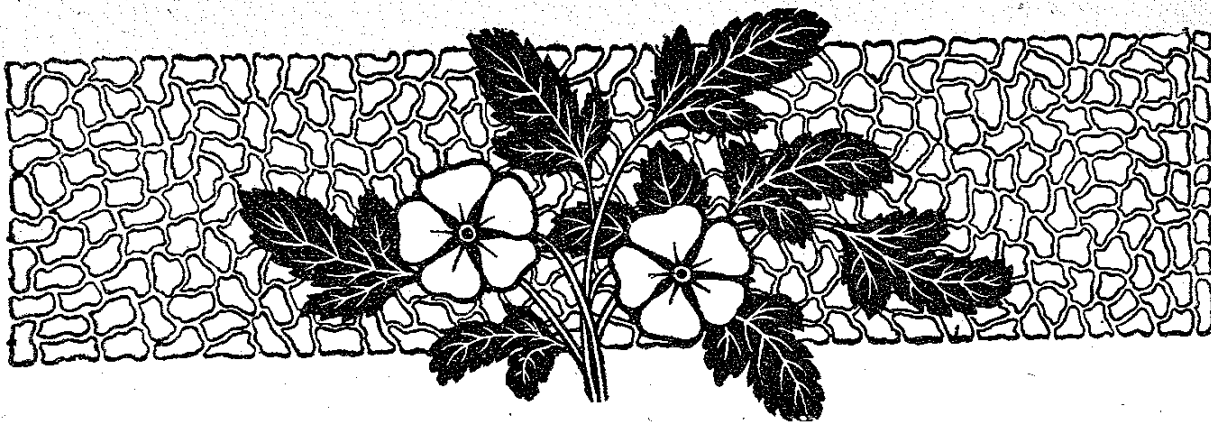
*) **Primjedba:** Osim toga isplaćeno je jednom učeniku 50 K u julu, a jedan je povratio 50 K. U blagajničkom pregledu je izdatak na štipendije s toga prikazan za 100 K veći.

I. za visoke škole:

1. Arifhodžiću Sejfi, sluš. prava u Zagrebu, 10 mj. po 60 K	K	600
2. Begiću Abdurrahmanu, sluš. prava u Beču, 9 mj. po 60 K	»	540
3. Gradašćeviću Uzejiru, sluš. prava u Beču, 10 mj. po 60 K	»	600
4. Gjumrukčiću Husniji, sluš. prava u Beču, 10 mj. po 70 K	»	700
5. Hadžialijagiću Ahmetu, sluš. fil. u Beču, 3 mj. 70 K i 1 mj. 60 K	»	270
Ukupno 5 štipendija		K 2710

II. za gimnaziju i realku:

1. Alečkoviću Sulejmanu, učen. mostar. gimn., 10 mj. po 20 K	K	200
2. Biseru Uzejiru, učen. saraj. gimn., 10 mj. po 10 K	»	100
3. Bošnjaku Ibrahimu, uč. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
4. Burziću Sulejmanu, uč. most. gimn., 5 mj. po 30 K	»	150
5. Dugaliću Asimu, učen. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
6. Haviću Mehmedu, učen. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
7. Hadžiću Ahmedu, učen. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
8. Hotiću Šerifu, učen. saraj. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
9. Huriću Azizu, učen. tuzl. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
10. Hajdaroviću Mustafi, uč. most. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
11. Iblizoviću Jusufu, učen. sar. gimn., 10 mj. po 10 K	»	100
12. Jašaroviću Mustafi, učen. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
13. Kapetanoviću Dervišu, učen. saraj. gimn., 10 mjes. po 10 K	»	100
14. Karišikoviću Šukriji, uč. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
15. Kondžiću Sabitu, učen. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
16. Kurtoviću Aliji, uč. most. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
17. Muhiću Jusufu, uč. banj. realke, 5 mj. po 30 K	»	150
18. Mujagiću Hakiji, uč. sar. realke, 10 mj. po 30 K	»	300
19. Miljkoviću Hasanu, uč. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
20. Otočanin Mustafi, učen. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
21. Pajzetoviću Ibrahimu, učen. tuzl. gimn., 10 mjes. po 30 K	»	300
22. Ribiću Esadu, učen. saraj. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
23. Sadikoviću Ahmetu, uč. sar. realke, 7 mj. po 30 K	»	210
24. Šušiću Ibrahimu, učen. saraj. gimn., 10 mj. po 10 K	»	100
25. Šahimoviću Jakobu, uč. sar. gimn., 10 mj. po 30 K	»	300
26. Šehiću Muhamedu, učen. sar. gimn., 8 mj. po 15 K	»	120

Izvješće društva „Gajret“.

Da prijatelje našeg islamskog napretka izvijestimo o stanju i razvoju ove za nas velevažne inštitucije i to za vrijeme od 1. jula 1905. do 30. juna 1906. godine, donosimo ovdje ponajprije:

Zapisnik

IV. redovite skupštine društva »Gajret«, koja je održavana dne 8. jula 1906. u kiraethani na Bendbaši.

Prisutno bijaše 45 članova iz Sarajeva i iz pokrajine.

Društveni predsjednik g. Safvetbeg Bašagić otvorio je skupštinu u 2¹/₂ sah. po podne i pozdravivši prisutne reče, da je skupština sazvana prije 8 dana, no pošto po društvenim pravilima ne dogje tada ¹/₁₀ svih članova, odgogjena je skupština, te će se danas održavati bez obzira na broj prisutnih članova. Sada je zamolio skupštinare, da se pregje na prvu tačku dnevnog reda, t. j. da saslušaju izvješće društvenog tajnika.

Društveni tajnik g. Hasan ef. Hodžić izvjestio je što slijedi:

Slavna skupštino!

Odbor društva »Gajret« držao je u ovoj društvenoj godini 27 sjednica i to 12 redovitih mjesečnih i 15 vanrednih. Istaći ću najvažnije predmete i zaključke tih sjednica.

Molbenica je stiglo društvu u ovoj godini svega 96 i to 68 za štipendiju i 28 za pripomoć. Za štipendiju moliše: za više škole 8, za gimnaziju i realku 44, za učiteljsku školu 2 i za trgovačku školu 14.

Podijeljeno je svega 38 štipendija i to:

Od pada Budima ili od bitke kod Zente imade	221
Od doselenja Jehudija (židova) u Bosnu imade	220
Od vezirovanja Gazi Husein paše, koji je suzbio s Bo- šnjacima i Hercegovcima silne navale na Bosnu i Hercegovinu imade	217
Od provale princa Eugena Savojskoga u Bosnu imade	210
Od općeg pokolja muslimana u Crnoj Gori i Brdima po nagovoru vladike Danila imade	205
Od uvedenja štampe u Turskoj imade	185
Od boja pod Banjalukom imade	170
Od izuma gromobrana (Franklin) imade	156
Od oslobogjenja Amerike imade	131
Od Francuske revolucije imade	120
Od izuma vapura (probroda imade	100
Od Derendelina vezirovanja imade	93
Od pada Napoleona Velikoga imade	92
Od izuma željeznice imade	91
Od smrti zatornika bos.-herc. ajana Dželal paše imade	85
Od pokolja janjičara imade	85
Od Rahman pašine strahovlade u Sarajevu imade	81
Od ustanka Zmaja Bosanskoga imade	76
Od proglašenja »Tenzimata« imade	68
Od kako je austrijski car i ugarski kralj Njegovo veli- čanstvo Franjo Josip I. sjeo na prijestolje imade	58
Od kako je zloglasni Omer paša Latas Bosnu i Herce- govinu u crno zavio imade	56
Od smrti Ali paše Stočevića imade	56
Od zacarenja Njegova Veličanstva Abdul-Hamida II. imade	31
Od okupacije Bosne i Hercegovine imade	28

Od propasti države Abasovića (Benu Abbas) imade	651
Od kako je pronagjena buzola za lagje imade	619
Od samostalnosti turske države imade	607
Od izuma baruta imade	579
Od prelaza Osmanlija u Evropu imade	568
Od prve provale Osmanlija u Bosnu imade	522
Od smrti najvišeg perzijskog lirskog pjesnik Hafiza imade	520
Od bitke na Kosovu ili propasti srpske države imade	518
Od smrti prvog bosanskog kralja Tvrtka Ponosnoga imade	516
Od smrti najvećeg arapskog povjesničara Ibni Chalduna imade	501
Od imenovanja prvog bosanskog namjesnika Gazi Ishak bega imade	489
Od kako je top pronagjen imade	473
Od kako je štampa pronagjena imade	468
Od kako je Carigrad osvojen imade	454
Od pada bosanske kraljevine imade	444
Od smrti Hercega Stjepana Vukčića-Kosače imade	441
Od pada hercegovačke države imade	425
Od otkrića Amerike imade	415
Od bitke na Krbavskom polju imade	414
Od smrti Skender paše Mihael-oglu imade	401
Od izuma džepnog sahata imade	391
Od kako je sultan Selim Javuz prisvojio hilafet imade	389
Od općeg pokolja muslimana u Španiji imade	381
Od kako je propala ugarska država (Muhačka bitka) imade	381
Od zauzeća grada Jajca po drugi put imade	379
Od kako je sagrađena Begova džamija u Sarajevu imade	377
Od smrti bosanskog dobrotvora Gazi Husrev bega imade	367
Od smrti sultana Sulejmana Zakonodavca imade	341
Od kako je Tekijjudin Resadi pronašao teleskop i dese- tični sustav imade	337
Od smrti Mehmed paše Sokolovića Velikoga imade	328
Od poraza Gazi Hasan paše pod Sismom imade	314
Od kako se u Turskoj počeo pušiti duhan imade	304
Od kako su počele u Evropi novine izlaziti imade	266
Od poraza Turaka pod Bečom imade	224

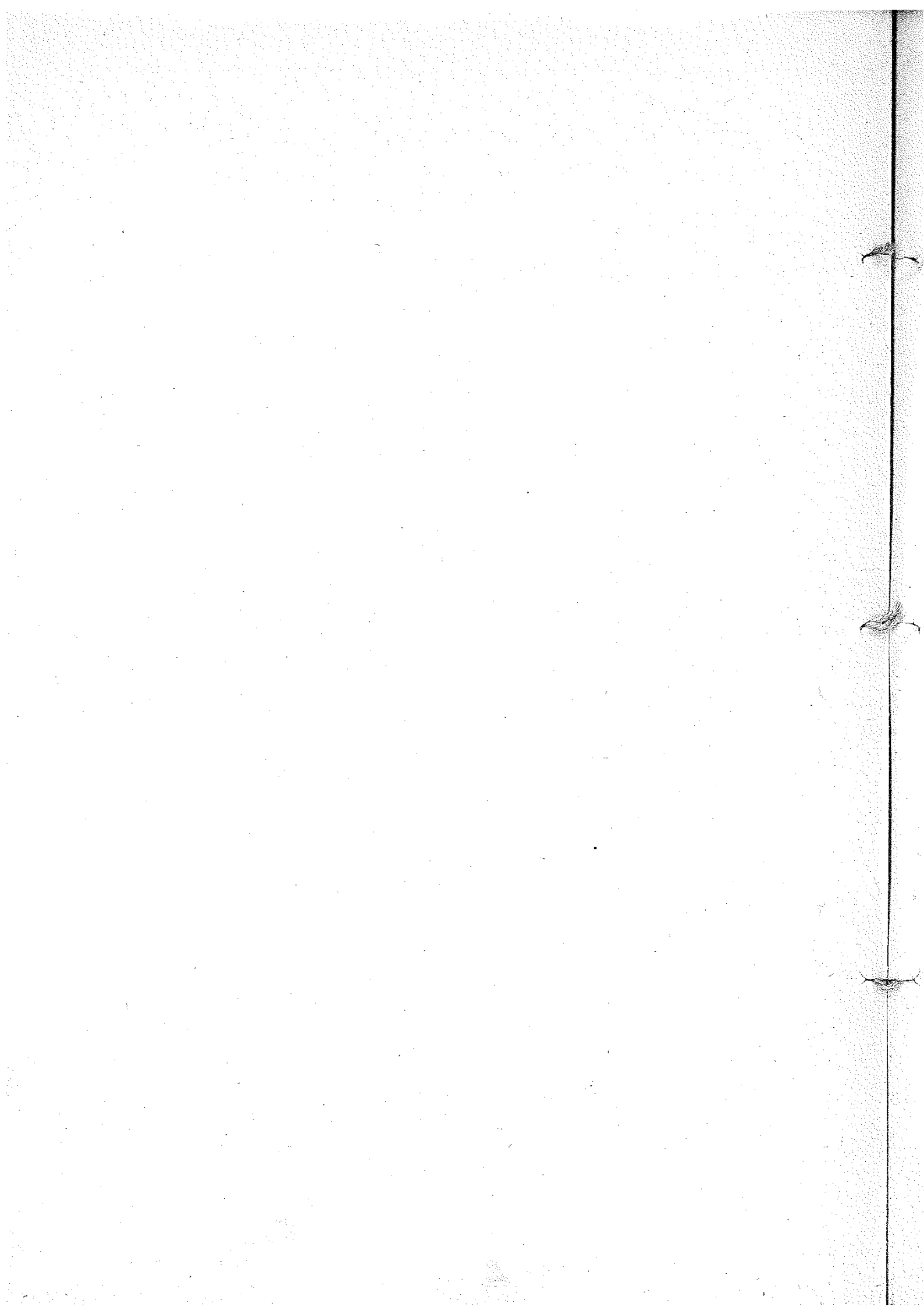
Od kako je uvedena pošta u islamskoj državi imade	1245
Od gerbelaske katastrofe (vak'ai Gerbela) imade	1228
Od kako je prvi novac skovan u islamskoj državi na ime Muavije imade	1213
Od rođenja imami Azamova (Ebu-Hanife) imade	1208
Od prelaza Muslimana u Španiju (Tarik) imade	1199
Od kako je papir (ćage) pronagjeno imade	1194
Od kako je u isl. škole uvedena kemija imade	1193
Od propasti države Omejevića (Benu Umejje) imade	1163
Od osnutka države Abasovića imade	1158
Od sagragjenja grada Bagdada imade	1149
Od smrti imami Azamove, ili rođenja Imami Šafina imade	1140
Od dolaska Harun-El-Rešida pod Carigrad imade	1126
Od smrti imami Malika imade	1111
Od smrti najvišeg protektora slobodne znanosti Memuna Abasovića imade	1074
Od smrti Mutevekkil Alal-laha, arapskog Nerona i zatornika slobodne znanosti imade	1046
Od rođenja velikog arapskog pjesnika Mutenebbije imade	1002
Od smrti najvećeg arapskog prirodoslovca i medicinara Ebu Bekira El-Razije (Rhazes) imade	975
Od smrti velikog islamskog filozofa Faribije imade	957
Od rođenja glasovitog vezira Nizamul-Mulka, koji je prvi sagradio medresu u Bagdatu imade	889
Od smrti najvišeg perzijskog pjesnika Ferdusije, koji ide u red najviših svjetskih pjesnika imade	887
Od smrti velikog islamskog filozofa Ibni Sina, koji je u Evropi poznat pod imenom Avicenna imade	870
Od smrti velikog arapskog mislioca Mearrije imade	850
Od otvorenja prve medrese »Nizamije« u Bagdatu imade	841
Od smrti islamskog ortodoksnog filozofa Gazalije, kojemu je dat počasni naslov »Hudžetul-Islam imade	796
Od smrti slobodoumnog perzijskog pjesnika i velikog astronoma Hajjama imade	786
Od smrti velikog islamskog filozofa Ibni Rušda, koji je poznat u Evropi pod imenom Averhoes imade	709
Od smrti najdubljeg komentatora Kur'ana Fahr. Razije imade	704
Od kako je prvi put »mevlud« proučen imade	701

Znameniti dogagjaji

koji su se zbili prije ove (1907.) godine.

(Izragjeno po sunčanim godinama.)

	Godina
Od stvorenja svijeta po »Kifaji« imade	185287
Od stvorenja svijeta po Ulug begu imade	185011
Od stvorenja svijeta po predaji Feničana imade	31809
Od stvorenja svijeta po »Takv-tevarihu imade	7247
Od stvorenja svijeta po »Tevratu« imade	5908
Od stvorenja svijeta po Julijanu imade	5712
Od stvorenja svijeta po računu Jehudija imade	5668
Od Nuh pejgamberova tufana (potopa) imade	5261
Od osvita kulture u Misiru (Egiptu) imade	5872
Od kako je osnovana asirska država imade	4099
Od rogjenja Ibrahim bejgamberova imade	3924
Od seobe Musa pejgamberove iz Misira imade	3362
Od osnutka jehudijske države imade	3321
Od kako je Sulejman pejgamber proglašen vladarem imade	2885
Od kako je osnovana rimska država imade	2762
Od kako je osnovana atenska država imade	2490
Od kako je osnovana perzijska država imade	2397
Od smrti Aleksandra Velikoga (Iskenderi Rumi) imade	2230
Od smrti Julija Cezara imade	1951
Od kako je pronagjeno staklo imade	1771
Od kako je sagrađena Aja Sofija imade	1621
Od rogjenja resulul-lahova (s. a. v.)	1337
Od hidžreta resulul-lahova (s. a. v.) iz Meke u Medinu imade	1285
Od seobe Resulul-lahove na onaj svijet imade	1275
Od propasti perzijskoga kraljevstva (bitka kod Kadesije imade	1272
Od smrti hazreti Omera (r. a.) imade	1263

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7 God. 898. (9. sept. 1493.) odigrala se bitka na krbavskom polju, u kojoj je bosanski namjesnik Jakub paša porazio bana Derencina i uništio cvijet hrvatskog plemstva.	22
8	23 God. 23. (643.) zloglasni Perzijanac Ebu Lulu iz osвете rinuo je hazreti Omeru II. i najslavnijem halifi mač u srce.
9 God. 138. (13. maja 756.) Abdurahman I., osnivač Omejevića države u Španiji pobjedonosno je unišao u Kordovu.	24
10 God. 803. (22. jula 1401.) zauzeo je Bagdat prokleti demon i krvopija muslimana Timur-lenk, pa mjesto kurbana pokolje 30.000 muslimana, a od glava im načini 120 piramida, da se zvijer zvjerski nasladi na svome zločinu.	25
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30

Zilhidže.

Po redu	D a n i	Po novom ili frenki		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Januar		Decemb.		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
		5	23	2	55	7	35	9	47	1	43	12	59			
1	Nedjelja	5	23	2	55	7	35	9	47	1	43	12	59			
2	Ponedjeljak	6	24	2	54	7	34	9	47	1	43	12	58	Kat. sv. tri kralja		
3	Utorak	7	25	2	52	7	34	9	47	1	43	12	57			
4	Srijeda	8	26	2	51	7	33	9	47	1	43	12	56	Pravosl. Božić		
5	Četvrtak	9	27	2	50	7	32	9	47	1	43	12	55			
6	Petak	10	28	2	49	7	32	9	47	1	43	12	53			
7	Subota	11	29	2	47	7	31	9	47	1	43	12	52			
8	Nedjelja	12	30	2	46	7	30	9	47	1	43	12	51			
9	Ponedjeljak	13	31	2	44	7	30	9	46	1	42	12	50	Jevmi arefe		
10	Utorak	14	1	2	42	7	29	9	46	1	42	12	48		{ Januar po starom	
11	Srijeda	15	2	2	41	7	28	9	46	1	42	12	46	{ Nova god. 1908.		
12	Četvrtak	16	3	2	39	7	27	9	46	1	42	12	45	Kurban-bajram		
														(Idi Adha)		
13	Petak	17	4	2	37	7	26	9	46	1	42	12	43	Bajram-namaz u		
14	Subota	18	5	2	35	7	25	9	45	1	42	12	42	3 s. 27 dek.		
15	Nedjelja	19	6	2	33	7	24	9	45	1	41	12	40	Prav. Bogoavljenije		
16	Ponedjeljak	20	7	2	32	7	23	9	45	1	41	12	39	Prav. Jovan-dan		
17	Utorak	21	8	2	30	7	22	9	45	1	41	12	37			
18	Srijeda	22	9	2	28	7	21	9	45	1	40	12	35			
19	Četvrtak	23	10	2	25	7	20	9	45	1	40	12	33			
20	Petak	24	11	2	23	7	19	9	45	1	40	12	31			
21	Subota	25	12	2	21	7	18	9	44	1	40	12	29			
22	Nedjelja	26	13	2	19	7	17	9	44	1	40	12	27			
23	Ponedjeljak	27	14	2	17	7	16	9	44	1	39	12	25	Pravosl. sv. Savo		
24	Utorak	28	15	2	14	7	15	9	44	1	39	12	23			
25	Srijeda	29	16	2	12	7	13	9	43	1	39	12	21			
26	Četvrtak	30	17	2	10	7	12	9	43	1	39	12	19			
27	Petak	31	18	2	7	7	11	9	43	1	39	12	16			
28	Subota	1	19	2	5	7	10	9	43	1	38	12	14	Februar po novom		
29	Nedjelja	2	20	2	2	7	9	9	42	1	38	12	12	Katol. Svijećnica		
30	Ponedjeljak	3	21	2	—	7	7	9	42	1	38	12	10			

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
God. 22. (29. septem. 643.) hazreti Omerov vojskovogja Amr b. As pobjedonosno je unišao u Aleksandriju u Misiru.	
10	25
God. 456. (1067.) otvorena je prva medresa (akademija) u isl. svijetu, i to u Bagdadu Nizamiya. U njoj je bio prvi rektor Ebu Ishak Eš-Sirazi.	
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30
God. 264. (21. maja 878.) na otoku Siciliji Arapi osvoje Sirakuzu i zavladaju većim dijelom otoka pod vladarima Benu Agleb.	

Zilvide.

Po redu	D a n i	Po novom ili frengi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Decembar		Novemb.		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
		6	23	2	52	7	33	9	47	1	43	12	56			
1	Petak	6	23	2	52	7	33	9	47	1	43	12	56			
2	Subota	7	24	2	53	7	34	9	47	1	43	12	57			
3	Nedjelja	8	25	2	54	7	34	9	47	1	43	12	58			Katol. bezgr. z. bl. dj. Marije
4	Ponedjeljak	9	26	2	55	7	35	9	47	1	43	12	59			
5	Utorak	10	27	2	56	7	35	9	47	1	43	1	—			
6	Srijeda	11	28	2	57	7	36	9	47	1	44	1	1			
7	Ćetvrtak	12	29	2	58	7	36	9	48	1	44	1	1			
8	Petak	13	30	2	58	7	37	9	48	1	44	1	2			
9	Subota	14	1	2	59	7	37	9	48	1	44	1	3			Decemb. po starom
10	Nedjelja	15	2	3	—	7	37	9	48	1	44	1	3			
11	Ponedjeljak	16	3	3	1	7	38	9	48	1	44	1	4			
12	Utorak	17	4	3	1	7	38	9	48	1	44	1	4			
13	Srijeda	18	5	3	1	7	38	9	48	1	44	1	4			
14	Ćetvrtak	19	6	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			Prav. sv. ot. Nikolaj
15	Petak	20	7	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			
16	Subota	21	8	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			
17	Nedjelja	22	9	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			
18	Ponedjeljak	23	10	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			
19	Utorak	24	11	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			
20	Srijeda	25	12	3	2	7	38	9	48	1	44	1	5			Kat. Božić
21	Ćetvrtak	26	13	3	1	7	38	9	48	1	44	1	5			Kat. Stjep. prvi muć.
22	Petak	27	14	3	1	7	38	9	48	1	44	1	4			
23	Subota	28	15	3	1	7	38	9	48	1	44	1	4			
24	Nedjelja	29	16	3	—	7	38	9	48	1	44	1	4			
25	Ponedjeljak	30	17	2	59	7	37	9	48	1	44	1	3			
26	Utorak	31	18	2	59	7	37	9	48	1	44	1	3			
27	Srijeda	1	19	2	58	7	37	9	48	1	44	1	2			Januar po novom Kat. nova god. 1908.
28	Ćetvrtak	2	20	2	57	7	36	9	48	1	44	1	1			
29	Petak	3	21	2	57	7	36	9	48	1	44	1	—			
30	Subota	4	22	2	56	7	35	9	48	1	43	1	—			

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
10	25
11	26
12	27 God. 411. (13. februara 1021.) svisnuo je užasni egipatski vladar iz roda Fatimovića zloglasni Hakim, koga su Druzi (Durzije) podigli na božansku čast.
13	28
14	29
15	God. 628. (16. aug. 1231.) glasoviti branioč Islama od mongolske horde Emir Nevroz Dželaluddin Harzemsah poginuo od osvetne ruke jednoga Kurda.

Ševval.

Po redu	D a n i	Po novom ili ifrengi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Novemb.	Oktobar	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Četvrtak	7	25	1	53	7	4	9	42	1	38	12	4	Bajram-namaz u 2 s. 39 dek.
2	Petak	8	26	1	56	7	5	9	42	1	38	12	6	Bajram (idi fitr)
3	Subota	9	27	1	58	8	7	9	42	1	38	12	8	
4	Nedjelja	10	28	2	1	7	8	9	42	1	38	12	11	Pravosl. Mitrov-dan (Kasum).
5	Ponedjeljak	11	29	2	3	7	9	9	43	1	38	12	13	
6	Utorak	12	30	2	6	7	10	9	43	1	39	12	15	
7	Srijeda	13	31	2	8	7	12	9	43	1	39	12	17	
8	Četvrtak	14	1	2	11	7	13	9	43	1	39	12	20	Novemb. po starom
9	Petak	15	2	2	13	7	14	9	44	1	39	12	22	Pravosl. sabor arh. Mihaila
10	Subota	16	3	2	15	7	15	9	44	1	39	12	24	
11	Nedjelja	17	4	2	18	7	16	9	44	1	40	12	26	
12	Ponedjeljak	18	5	2	20	7	17	9	44	1	40	12	28	
13	Utorak	19	6	2	22	7	19	9	44	1	40	12	30	
14	Srijeda	20	7	2	24	7	20	9	45	1	40	12	32	
15	Četvrtak	21	8	2	26	7	21	9	45	1	40	12	34	
16	Petak	22	9	2	28	7	22	9	45	1	41	12	35	
17	Subota	23	10	2	30	7	23	9	45	1	41	12	37	
18	Nedjelja	24	11	2	32	7	24	9	45	1	41	12	39	
19	Ponedjeljak	25	12	2	34	7	25	9	46	1	41	12	41	
20	Utorak	26	13	2	36	7	26	9	46	1	41	12	42	
21	Srijeda	27	14	2	38	7	26	9	46	1	41	12	44	
22	Četvrtak	28	15	2	40	7	27	9	46	1	42	12	46	
23	Petak	29	16	2	41	7	28	9	46	1	42	12	47	Decembar po novom
24	Subota	30	17	2	43	7	29	9	46	1	42	12	49	
25	Nedjelja	1	18	2	45	7	30	9	47	1	42	12	50	
26	Ponedjeljak	2	19	2	46	7	31	9	47	1	42	12	51	
27	Utorak	3	20	2	48	7	31	9	47	1	43	12	53	
28	Srijeda	4	21	2	49	7	32	9	47	1	43	12	54	Pravosl. Vaveden.
29	Četvrtak	5	22	2	50	7	33	9	47	1	43	12	55	

1	God. 350. (15. okt. 961.) umro je Abdurrahman III., kome se sreća nigda nije iznevjerila; što više smrt ga je zatekla u času, kad je slavio najveći uspjeh, što ga je polučio u sret. životu.	16	
2	God. 201. (14. marta 817.) Memun je proglasio Alijevića imami Rida-a našljednikom i zelenu boju Alijevića uzeo kao državnu boju, a crnu boju Abasovića zabacio.	17	God. 40. (17. maja 660.) zloglasni haridžija Ibni Meldžem rинуo je nož u srce hazreti Aliji IV. halifi.
3	God. 791. (1389. na Vidovdan) odigrala se Kosovska bitka, koja je odlučila sa sudbinom srpske države i stvorila put ruskim provalama u Bosnu i Hrvatsku.	18	
4		19	
5		20	God. 8. (10. januara 629.) Resulullah je pobjedonosno unišao u Meku i očistio Ćabu od idola. Isti dan su svi stanovnici Meke prešli na Islam.
6		21	
7		22	
8		23	God. 277. (7. jan. 891.) rodio se najveći endeloski vladar Abdurrahman III., kojega vladanje sačinjava najsjajniju epohu islam. povjesnice.
9		24	
10	God. 485. (14. oktobra 1092.) jedan prosjak ubio je glasovitog selčukskog vezira Nizamul-Mulka, osnivača prve medrese u islamskom svijetu.	25	
11		26	God. 808. (15. marta 1406.) umro je u Kairu najveći arapski povjesničar Ibni Haldun.
12		27	God. 392. (10. aug. 1002.) umro je veliki i moćni El-Mensur, koji je iza smrti Hakema II. četvrt vijeka gvozdanim mišicama održao veličinu svoje domovine. Kad je klonula njegova mišica, nestalo je brzo veličine i moći endeloskih muslomana.
13		28	
14		29	
15		30	

Ramazan.

Po redu	D a n i	Po novom ili frangi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Okto bar	Septem b.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Utorak	8	25	12	28	6	22	9	31	1	35	10	41			
2	Srijeda	9	26	12	31	6	23	9	31	1	35	10	44			
3	Ćetvrtak	10	27	12	34	6	25	9	32	1	35	10	47			
4	Petak	11	28	12	37	6	26	9	32	1	35	10	50			
5	Subota	12	29	12	40	6	27	9	33	1	35	10	53			
6	Nedjelja	13	30	12	43	6	29	9	33	1	35	10	56			
7	Ponedjeljak	14	1	12	46	6	30	9	34	1	35	10	59	Okto bar po starom		
8	Utorak	15	2	12	49	6	31	9	34	1	35	11	2			
9	Srijeda	16	3	12	52	6	33	9	34	1	35	11	5			
10	Ćetvrtak	17	4	12	55	6	35	9	35	1	35	11	8			
11	Petak	18	5	12	58	6	36	9	35	1	35	11	11			
12	Subota	19	6	1	1	6	38	9	36	1	35	11	13			
13	Nedjelja	20	7	1	4	6	39	9	36	1	35	11	16			
14	Ponedjeljak	21	8	1	6	6	40	9	36	1	35	11	19			
15	Utorak	22	9	1	9	6	41	9	37	1	36	11	22			
16	Srijeda	23	10	1	12	6	43	9	37	1	36	11	25			
17	Ćetvrtak	24	11	1	15	6	45	9	37	1	36	11	27			
18	Petak	25	12	1	18	6	46	9	38	1	36	11	30			
19	Subota	26	13	1	21	6	48	9	38	1	36	11	33			
20	Nedjelja	27	14	1	23	6	49	9	38	1	36	11	36	Pravosl. Sv. Petar		
21	Ponedjeljak	28	15	1	26	6	50	9	39	1	36	11	38			
22	Utorak	29	16	1	29	6	52	9	39	1	36	11	41			
23	Srijeda	30	17	1	32	6	53	9	39	1	36	11	44			
24	Ćetvrtak	31	18	1	35	6	55	9	40	1	36	11	46			
25	Petak	1	19	1	37	6	56	9	40	1	36	11	49	Novemb. po novom Katol. Svi sveti		
26	Subota	2	20	1	40	6	58	9	40	1	37	11	51			
27	Nedjelja	3	21	1	43	6	59	9	40	1	37	11	54	Lejlei kader.		
28	Ponedjeljak	4	22	1	45	7	—	9	41	1	37	11	56			
29	Utorak	5	23	1	48	7	2	9	41	1	37	11	59			
30	Srijeda	6	24	1	51	7	3	9	41	1	37	12	1			

1	16
2 God. 867. (19. juna 1463.) Mahmut paša Opuković zauzeo je Bobovac prijestolnicu bosanskih kraljeva.	17 God. 807. (18. februara 1405.) svisnuo je najužasniji islamski vladar svih vremena prokleti Timurlenk (Tamerlan).
3	18
4	19
5	20 God. 888. (14. septembra 1483.) cijela Hercegovina postala je turskom pokrajinom.
6	21
7	22
8 God. 987. (11. oktobra 1579.) poslije ičind. na divanu jedna dervišina iz Vučitrna probo je glasovitog vezira i našeg zemljaka Mehmed pašu Sokolovića, Velikoga.	23 God. 492. (15. jula 1099.) križari su osvojili Jeruzalem (Kudus) i izveli opći pokolj nad Muslimanima.
9	24
10	25 God. 736. (9. aprila 1336.) ugledao je dan (crn. mu bio na obadva svijeta!) zloglasni islam. vladar iza Džengiza najveći zatornik isl. naroda Timurlenk.
11	26 God. 1255. (1839.) proglašeno je »Tenzimati hajrijje«, što je izazvalo veliko nezadovoljstvo među bosansko-hercegovačkim velikašima, jer im ograničuje stare povlastice.
12 God. 967. (9. maja 1560.) Veliki admiral naš zemljak Piale paša Predojević kod Malte porazio je kršćansku mornaricu.	27
13	28
14 God. 805. (8. marta 1403.) umro je u Jenjšeheru kao Timurov sužanj sultan Bajezid I. Jildirum.	29
15 God. 1025. (14. aug. 1616.) umro je u Pruscu naš veliki učenjak i spisatelj Hasani Caf-el-Akhisari (Prušćak).	

Š a b a n.

Po redu	D a n i	Po novom ili frenki		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Septemb.		August		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Ponedjeljak	9	27	11	2	5	38	9	15	1	39	9	10	Jevr. N. god. 5668.		
2	Utorak	10	28	11	5	5	40	9	16	1	38	9	13	Jevr. 2. sveć.		
3	Srijeda	11	29	11	8	5	41	9	16	1	38	9	16			
4	Ćetvrtak	12	30	11	11	5	42	9	17	1	38	9	19			
5	Petak	13	31	11	13	5	44	9	18	1	38	9	23			
6	Subota	14	1	11	16	5	46	9	18	1	37	9	26	Septemb. po starom		
7	Nedjelja	15	2	11	19	5	47	9	19	1	37	9	29			
8	Ponedjeljak	16	3	11	22	5	49	9	19	1	37	9	32			
9	Utorak	17	4	11	25	5	50	9	20	1	37	9	36			
10	Srijeda	18	5	11	28	5	52	9	21	1	36	9	39	Jevr. Pr. pom.		
11	Ćetvrtak	19	6	11	31	5	53	9	21	1	36	9	42			
12	Petak	20	7	11	34	5	55	9	22	1	36	9	45			
13	Subota	21	8	11	37	5	56	9	23	1	36	9	49	Prav. Mala Gospa		
14	Nedjelja	22	9	11	40	5	58	9	23	1	36	9	52	Lejlei berat Jevr. Šuma-bajr. Jevr. 2. sveć.		
15	Ponedjelj.	23	10	11	43	5	59	9	24	1	35	9	55			
16	Utorak	24	11	11	46	6	1	9	24	1	35	9	58			
17	Srijeda	25	12	11	49	6	2	9	25	1	35	10	1			
18	Ćetvrtak	26	13	11	52	6	4	9	25	1	35	10	4			
19	Petak	27	14	11	55	6	5	9	26	1	35	10	7	Pravosl. Kr. dau		
20	Subota	28	15	11	58	6	7	9	26	1	35	10	10			
21	Nedjelja	29	16	12	1	6	8	9	27	1	35	10	14			
22	Ponedjeljak	30	17	12	4	6	10	9	27	1	35	10	17	Konac jevr. Šum. baj.		
23	Utorak	1	18	12	7	6	11	9	28	1	35	10	20	(Oktobar po novom Jevr. Pr. z.		
24	Srijeda	2	19	12	10	6	13	9	28	1	35	10	23			
25	Ćetvrtak	3	20	12	13	6	14	9	29	1	35	10	26			
26	Petak	4	21	12	16	6	16	9	29	1	35	10	29			
27	Subota	5	22	12	19	6	17	9	30	1	35	10	32			
28	Nedjelja	6	23	12	22	6	19	9	30	1	35	10	35			
29	Ponedjeljak	7	24	12	25	6	20	9	31	1	35	10	38			

1	16
2	17
3	18 God. 256. (21. juna 870.) glasoviti halifa El-Muhtedibillah Abasović junački pogine boreći se za čast hilafeta. Turski plaćenici zagospoduju hilafetom i državom.
4	19
5	20 God. 92. (710.) iskrcala se islamska vojska pod vodstvom Tarika na španjolsko tlo i u Evropu donijela zublju prosvjete, koja je u mraku do tada čamila.
6	21 God. 218. (14. augusta 833.) umro je iza hazreti Omera najveći islamski halifa Memun, pokrovitelj znanosti i umjetnosti.
7	22 God. 833. (1429.) rodio se Ebul-Feth sultan Mehmed II. osvojitelj Carigrada, Bosne, Srbije i t. d.
8	23
9	24 God. 1031. (20. maja 1622.) janjičarske ustaše na zvjerski način ubili su mladog i poletnog sultana Osmana II. (Gundulićev »Osman«).
10	25 God. 848. (10. novembra 1444.) odigrala se bitka kod Varne, u kojoj je propao cvijet ugarskog plemstva s kraljem Sigismundom.
11	26
12	27 God. 583. (2. oktobra 1187.) sultan Salahuddin zauzeo je Jerusalem (Kudsi Šerif) od Križara i potisnuo ih prema sjeveru.
13	28
14	29
15	30 God. 932. (24. aprila 1526.) smijeli Babur Tamerlanović u Delhima proglasio se vladarem Indije.

R e d Ź e b.

Po redu	D a n i	Po novom ili frangi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		August		Juli		sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	
		10	28	9	39	4	57	8	53	1	52	7	30			
1	Subota	10	28	9	39	4	57	8	53	1	52	7	30			
2	Nedjelja	11	29	9	41	4	58	8	54	1	52	7	33			
3	Ponedjeljak	12	30	9	44	4	59	8	54	1	51	7	37			
4	Utorak	13	31	9	47	5	1	8	55	1	51	7	40			
5	Srijeda	14	1	9	49	5	2	8	56	1	50	7	43	August po starom		
6	Ćetvrtak	15	2	9	52	5	3	8	57	1	49	7	46	Katol. Vel. Gospa		
7	Petak	16	3	9	54	5	5	8	57	1	49	7	50	Lejlei regâib		
8	Subota	17	4	9	57	5	6	8	58	1	48	7	53			
9	Nedjelja	18	5	10	—	5	7	8	59	1	48	7	56	Rogjendan Nj. V.		
10	Ponedjeljak	19	6	10	2	5	9	9	—	1	47	8	—	Prav. PreobraŹ. G.		
11	Utorak	20	7	10	5	5	10	9	—	1	47	8	3			
12	Srijeda	21	8	10	8	5	11	9	1	1	46	8	6			
13	Ćetvrtak	22	9	10	10	5	13	9	2	1	46	8	9			
14	Petak	23	10	10	13	5	14	9	3	1	45	8	13			
15	Subota	24	11	10	16	5	15	9	4	1	45	8	16			
16	Nedjelja	25	12	10	19	5	17	9	4	1	44	8	20			
17	Ponedjeljak	26	13	10	22	5	18	9	5	1	44	8	23			
18	Utorak	27	14	10	24	5	19	9	6	1	43	8	26			
19	Srijeda	28	15	10	27	5	20	9	7	1	43	8	30	Prav. Vel. Gospa		
20	Ćetvrtak	29	16	10	30	5	22	9	7	1	43	8	33			
21	Petak	30	17	10	33	5	24	9	8	1	42	8	36			
22	Subota	31	18	10	36	5	25	9	9	1	42	8	40			
23	Nedjelja	1	19	10	38	5	27	9	9	1	41	8	43	Septembar po novom		
24	Ponedjeljak	2	20	10	41	5	28	9	10	1	41	8	46			
25	Utorak	3	21	10	44	5	30	9	11	1	41	8	50			
26	Srijeda	4	22	10	47	5	31	9	12	1	40	8	53			
27	Ćetvrtak	5	23	10	50	5	33	9	12	1	40	8	56	Lejlei miradŹ		
28	Petak	6	24	10	53	5	34	9	13	1	40	8	59			
29	Subota	7	25	10	56	5	35	9	14	1	39	9	3			
30	Nedjelja	8	26	10	59	5	37	9	14	1	39	9	6	Katol. Mala Gospa		

1	16
2	17
3 God. 193. (24. marta 809.) umro je glasoviti Harun Er-Rešid Abasović, poznati junak iz »Tisuće i jedne noći«.	18
4	19
5	20 God. 857. (29. augusta 1453.) Carigrad su Turci zauzeli i prenijeli stolicu svojih careva.
6 God. 986. (30. augusta 1578.) glasoviti vitez i junak Derviš paša Sokolović, namjesnik od Di-ari-Bekira poginuo je kod Čildira.	21
7 God. 13. (7. marta 634.) preselio se na onaj svijet II. halifa Ebu, Es-Siddik.	22
8	23
9	24
10	25 God. 988. (7. augusta 1580.) umro je glasoviti naš zemljak i vojskovođa Lala Kara Mustafa paša Sokolović, osvojitelj Kipra, Širvana i Georgije.
11	26
12	27
13	28
14	29
15	

Džumad-el-ahare.

Po redu	D a n i	Po novom ili frengi		Po starom ili rami		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsac		Znameniti dani
		Julij	Junij	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Petak	12	29	8	42	4	28	8	33	2	11	6	8	Pravosl. Petrov-dan		
2	Subota	13	30	8	43	4	29	8	34	2	11	6	10	Juli po starom		
3	Nedjelja	14	1	8	44	4	30	8	34	2	10	6	12			
4	Ponedjeljak	15	2	8	46	4	30	8	35	2	10	6	14			
5	Utorak	16	3	8	47	4	31	8	35	2	9	6	16			
6	Srijeda	17	4	8	49	4	32	8	36	2	8	6	19			
7	Ćetvrtak	18	5	8	50	4	33	8	37	2	8	6	21			
8	Petak	19	6	8	52	4	34	8	37	2	7	6	24			Katol. Ilija, prorok
9	Subota	20	7	8	54	4	34	8	38	2	6	6	27			
10	Nedjelja	21	8	8	55	4	35	8	38	2	6	6	29			
11	Ponedjeljak	22	9	8	57	4	36	8	39	2	5	6	32			
12	Utorak	23	10	8	59	4	37	8	40	2	4	6	35			
13	Srijeda	24	11	9	1	4	38	8	40	2	4	6	37			
14	Ćetvrtak	25	12	9	3	4	39	8	41	2	3	6	40			
15	Petak	26	13	9	5	4	40	8	42	2	2	6	43	August po novom		
16	Subota	27	14	9	7	4	41	8	42	2	2	6	46			
17	Nedjelja	28	15	9	9	4	42	8	43	2	1	6	49			
18	Ponedjeljak	29	16	9	11	4	43	8	44	2	—	6	52			
19	Utorak	30	17	9	13	4	44	8	45	1	59	6	55			
20	Srijeda	31	18	9	15	4	45	8	45	1	59	6	58			
21	Ćetvrtak	1	19	9	17	4	46	8	46	1	58	7	1			
22	Petak	2	20	9	20	4	47	8	47	1	57	7	4	Pravosl. Ilin dan		
23	Subota	3	21	9	22	4	49	8	47	1	57	7	7			
24	Nedjelja	4	22	9	24	4	50	8	48	1	56	7	10			
25	Ponedjeljak	5	23	9	27	4	51	8	49	1	55	7	14			
26	Utorak	6	24	9	29	4	52	8	50	1	55	7	17			
27	Srijeda	7	25	9	32	4	53	8	50	1	54	7	20			
28	Ćetvrtak	8	26	9	34	4	54	8	51	1	54	7	23			
29	Petak	9	27	9	36	4	56	8	52	1	53	7	27			

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
10	25
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30

God. 1020. (1611.) umro je zatornik šiiita u Maloj Aziji Hrvat Gazi Murat paša Kujudžija.

Džumad-el-ula.

Po redu	D a n i	Po novom ili frengi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Junj	Maj	sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	sab.	dek.	
1	Srijeda	12	30	8	31	4	23	8	30	2	16	5	51			
2	Ćetvrtak	13	31	8	31	4	23	8	30	2	16	5	50	Pravosl. Spasov dan		
3	Petak	14	1	8	30	4	23	8	30	2	17	5	49	Juni po starom		
4	Subota	15	2	8	30	4	22	8	29	2	17	5	48			
5	Nedjelja	16	3	8	29	4	22	8	29	2	17	5	47			
6	Ponedjeljak	17	4	8	29	4	22	8	29	2	17	5	46			
7	Utorak	18	5	8	29	4	22	8	29	2	18	5	46			
8	Srijeda	19	6	8	28	4	22	8	29	2	18	5	45			
9	Ćetvrtak	20	7	8	28	4	22	8	28	2	18	5	45			
10	Petak	21	8	8	28	4	22	8	28	2	18	5	45	Pravosl. Duhovi Katol. Ivan Krstif.		
11	Subota	22	9	8	28	4	22	8	28	2	18	5	45			
12	Nedjelja	23	10	8	28	4	22	8	28	2	18	5	45			
13	Ponedjeljak	24	11	8	28	4	22	8	28	2	18	5	45			
14	Utorak	25	12	8	28	4	22	8	29	2	18	5	45			
15	Srijeda	26	13	8	29	4	22	8	29	2	18	5	46			
16	Ćetvrtak	27	14	8	29	4	22	8	29	2	17	5	46			
17	Petak	28	15	8	29	4	22	8	29	2	17	5	47	Kat. Petar i Pavao		
18	Subota	29	16	8	30	4	22	8	29	2	17	5	48			
19	Nedjelja	30	17	8	30	4	23	8	29	2	17	5	49	Juli po novom		
20	Ponedjeljak	1	18	8	31	4	23	8	29	2	16	5	50			
21	Utorak	2	19	8	32	4	23	8	30	2	16	5	51			
22	Srijeda	3	20	8	32	4	24	8	30	2	16	5	52			
23	Ćetvrtak	4	21	8	33	4	24	8	30	2	15	5	53			
24	Petak	5	22	8	34	4	24	8	31	2	15	5	55			
25	Subota	6	23	8	35	4	25	8	31	2	14	5	57			
26	Nedjelja	7	24	8	36	4	25	8	31	2	14	5	58			
27	Ponedjeljak	8	25	8	37	4	26	8	32	2	14	6	—			
28	Utorak	9	26	8	38	4	26	8	32	2	13	6	2			
29	Srijeda	10	27	8	39	4	27	8	33	2	12	6	3			
30	Ćetvrtak	11	28	8	40	4	28	8	33	2	12	6	5			

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
10	25
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30

Rebiul-ahar

Po redu	D a n i	Po novom ili frengi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		Maj		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Utorak	14	1	9	16	4	45	8	45	1	59	6	59	Maj po starom		
2	Srijeda	15	2	9	13	4	44	8	45	1	59	6	55			
3	Ćetvrtak	16	3	9	11	4	43	8	44	2	—	6	52			
4	Petak	17	4	9	9	4	42	8	43	2	1	6	50	} Katol. Duhovi Jevr. sv. Seb.		
5	Subota	18	5	9	7	4	41	8	42	2	1	6	47			
6	Nedjelja	19	6	9	5	4	40	8	42	2	2	6	43			
7	Ponedjeljak	20	7	9	3	4	39	8	41	2	3	6	40			
8	Utorak	21	8	9	1	4	38	8	40	2	4	6	37			
9	Srijeda	22	9	8	59	4	37	8	40	2	4	6	35			
10	Ćetvrtak	23	10	8	57	4	36	8	39	2	5	6	32			
11	Petak	24	11	8	56	4	35	8	38	2	6	6	29	} Katol. sv. trojstvo		
12	Subota	25	12	8	54	4	34	8	38	2	6	6	27			
13	Nedjelja	26	13	8	52	4	34	8	38	2	7	6	24			
14	Ponedjeljak	27	14	8	50	4	33	8	37	2	8	6	21			
15	Utorak	28	15	8	49	4	32	8	36	2	9	6	19			
16	Srijeda	29	16	8	47	4	31	8	35	2	9	6	16			
17	Ćetvrtak	30	17	8	46	4	30	8	35	2	10	6	14			Katol. Tijelovo.
18	Petak	31	18	8	44	4	30	8	34	2	10	6	12	} Juni po po novom } Pravosl. car Kontan- tin i carica Jelena		
19	Subota	1	19	8	43	4	29	8	34	2	11	6	10			
20	Nedjelja	2	20	8	42	4	28	8	33	2	11	6	7			
21	Ponedjeljak	3	21	8	40	4	28	8	33	2	12	6	5			
22	Utorak	4	22	8	39	4	27	8	32	2	12	6	3			
23	Srijeda	5	23	8	38	4	26	8	32	2	13	6	1			
24	Ćetvrtak	6	24	8	37	4	25	8	32	2	14	6	—			
25	Petak	7	25	8	36	4	25	8	31	2	14	5	58			
26	Subota	8	26	8	35	4	24	8	31	2	15	5	56			
27	Nedjelja	9	27	8	33	4	24	8	31	2	15	5	55			
28	Ponedjeljak	10	28	8	34	4	24	8	30	2	15	5	53			
29	Utorak	11	29	8	32	4	24	8	30	2	16	5	52			

1	God. 1. Seoba Resulullaha (s. a. v. s.) s hazreti Ebu Bekirou u Meke u Medinu. (16. jula 622.)	16
2		17 God. 21. (25. marta 642.) kapitulirala je babilonska utvrda na Nilu pred vojskom Amr bin Asa; tada su muslimani otvorili put u Egipat i sjev. Afriku.
3	God. 363. (973.) rodio se je najdublji mislioc arapskog naroda, slobodoumni propovjednik Ebul-Ala El-Mearri, koji je sa svojim nazorima uzdrmao vjerske i državne prilike na Istoku.	18
4	God. 886. (3. maja 1481.) umro osvajatelj Carigrada, Bosne, Srbije i t. d. glasoviti sultan Mehmed II. El-Fatih.	19
5		20 God. 41. (25. jula 661.) priznat je hazreti Muavija I. Omejević za halifu svih muslimana.
6	God. 918. (22. maja 1512.) zasio je na prijestolje osmanskih careva sultan Selim I. Javuz, otac panislamske ideje.	21
7	God. 1109. (22. okt. 1697. austrijski vojskovođa princ Eugen Savojski, orobio i popalio Sarajevo. Isti dan god. 1072. (1661.) umro je stari Cuprilija.	22
8	God. 333. (29. okt. 944.) unišao je u Haleb Seifuddevle Hamdanović, glasoviti mecena Mute-nebbije, Farabije i dr. pjesnika i učenjaka.	23
9		24
10		25 God. 478. umro je u Nišaburu glasoviti isl. učenjak Imamul-Haremejn Ebul-Meali.
11		26
12	God. 53. prije Hidž. (27. aug. 570.) Mevlud t. j. rođen dan Resulullaha (s. a. v. s.)	27
13	God. 11. Seoba Resulullaha (s. a. v. s.) na ovaj svijet (u ponedjeljak 8. juna 622.)	28
14	God. 1. Dolazak Resulullaha (s. a. v. s.) u Medinu (30. jula 622.)	29
15		30

Rebiul-evel.

Po redu	D a n i	Po novom ili frengi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Ićindija		Jacija		Imsać		Znameniti dani
		April		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Nedjelja	14	1	10	34	5	25	9	8	1	42	8	38	April po starom		
2	Ponedjeljak	15	2	10	31	5	23	9	8	1	42	8	34			
3	Utorak	16	3	10	28	5	22	9	7	1	43	8	31			
4	Srijeda	17	4	10	25	5	20	9	6	1	43	8	28			
5	Ćetvrtak	18	5	10	23	5	19	9	5	1	44	8	24			
6	Petak	19	6	10	20	5	17	9	5	1	44	8	21			
7	Subota	20	7	10	17	5	16	9	4	1	45	8	17			
8	Nedjelja	21	8	10	14	5	14	9	3	1	45	8	14			
9	Ponedjeljak	22	9	10	11	5	13	9	2	1	46	8	11			
10	Utorak	23	10	10	9	5	12	9	1	1	46	8	7			
11	Srijeda	24	11	10	6	5	10	9	1	1	47	8	4			
12	Ćetvrtak	25	12	10	3	5	9	9	—	1	47	8	1	Mevlud		
13	Petak	26	13	10	—	5	8	8	59	1	48	7	57			
14	Subota	27	14	9	58	5	6	8	58	1	48	7	54			
15	Nedjelja	28	15	9	55	5	5	8	57	1	49	7	50	Pravosl. Cvijeti		
16	Ponedjeljak	29	16	9	52	5	4	8	57	1	49	7	47			
17	Utorak	30	17	9	50	5	2	8	56	1	50	7	44			
18	Srijeda	1	18	9	47	5	1	8	55	1	50	7	40	Maj po novom		
19	Ćetvrtak	2	19	9	45	5	—	8	54	1	51	7	37			
20	Petak	3	20	9	42	4	58	8	54	1	52	7	34	pravosl. vel. Petak		
21	Subota	4	21	9	39	4	57	8	53	1	52	7	31			
22	Nedjelja	5	22	9	37	4	56	8	52	1	53	7	27			
23	Ponedjeljak	6	23	9	34	4	55	8	51	1	53	7	24	Pravosl. Voskres. Gjurgjev-dan		
24	Utorak	7	24	9	32	4	54	8	51	1	54	7	21			
25	Srijeda	8	25	9	29	4	52	8	50	1	55	7	17			
26	Ćetvrtak	9	26	9	27	4	51	8	49	1	55	7	14	Katol. Spasovo		
27	Petak	10	27	9	25	4	50	8	48	1	56	7	11			
28	Subota	11	28	9	22	4	49	8	48	1	57	7	8			
29	Nedjelja	12	29	9	20	4	48	8	47	1	57	7	5			
30	Ponedjeljak	13	30	9	18	4	46	8	46	1	58	7	2			

1	God. 37. (657.) bitka kod Siffina, u kojoj je hazreti Alija u korist Muaviie I. Omejevića izgubio hilafet. (Amr. b. As i Ebu Musa El-Eš'ari).	16
2		17
3	God. 366. (1. okt. 976.) umro je glasoviti pokrovitelj umjet. i znanja Hakem II. (sin Abdurrahmana III.), koji je proširio i ukrasio slavnu kordovsku džamiju u Španiji.	18
4		19
5	God. 536. (9. sept. 1141.) sultan Sendžer poražen od Mongola gubi Maveroun-Nehr (Transoksaniju). To je najstrašniji poraz, što su ga muslomani do tada pretrpili.	20
6		21
7	Sultan Nevroz je prvi dan stare perzij. god. koji Perzijanci slave od iskona. Slava toga dana raširila se među sve isl. nar. Abasovići i turski vlad. primali su na taj dan darove od velikaša, a bosanski bezi izvodili su konje na pašu i slavili ga kao prvi dan proljeća.	22
8	God. 918. (25. aprila 1512.) proglašen je carem sultan Selim I. Javuz, a svrgnut Bajezid II. Suludi.	23
9	God. 595. (10. dec. 1198.) umro je u Kordovi veliki islamski filozof i najdublji tumač Aristotelove filozofije Ibni Rušd (Averoes).	24
10		25
11		26
12		27
13		28
14	God. 656. (20. febr. 1258.) Holagu osvoji Bagdat i proglasi opći pokolj. Zadnji halifa iz roda Abasova bude javno smaknut s rogjacima i dvaranicima.	29
15	God. 204. (11. aug. 819.) na radost učenjaka i na sreću islamske prosvjete glasoviti halifa Memun pobjedonosno ulazi u Bagdad, koji od tada postaje središte učenog svijeta.	30

S a f e r.

Po redu	D a n i	Po novom ili irengi		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Icindija		Jacija		Imsac		Znameniti dani
		Mart		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Subota	16	3	12	02	6	8	9	27	1	35	10	14			
2	Nedjelja	17	4	11	59	6	7	9	26	1	35	10	10			
3	Ponedjeljak	18	5	11	56	6	5	9	26	1	35	10	7			
4	Utorak	19	6	11	53	6	4	9	25	1	35	10	4			Katol. sv. Josip
5	Srijeda	20	7	11	50	6	2	9	25	1	35	10	1			
6	Četvrtak	21	8	11	47	6	1	9	24	1	36	9	58			
7	Petak	22	9	11	44	5	59	9	23	1	36	9	55			
8	Subota	23	10	11	41	5	57	9	23	1	36	9	52			
9	Nedjelja	24	11	11	38	5	56	9	22	1	36	9	48			
10	Ponedjeljak	25	12	11	35	5	54	9	21	1	36	9	44			Katol. Blagovijest
11	Utorak	26	13	11	33	5	53	9	20	1	36	9	41			
12	Srijeda	27	14	11	28	5	51	9	20	1	37	9	38			
13	Četvrtak	28	15	11	24	5	50	9	19	1	37	9	34			
14	Petak	29	16	11	21	5	48	9	19	1	37	9	31			
15	Subota	30	17	11	18	5	47	9	18	1	37	9	28			Početak Jevr. Pass.
16	Nedjelja	31	18	11	15	5	45	9	18	1	37	9	25			Jevr. 2. svečanost Katol. Uskrs. April po novom
17	Ponedjeljak	1	19	11	12	5	44	9	17	1	38	9	21			
18	Utorak	2	20	11	9	5	42	9	17	1	38	9	18			Jevr. polupraznici
19	Srijeda	3	21	11	6	5	41	9	16	1	38	9	15			
20	Četvrtak	4	22	11	3	5	39	9	15	1	39	9	11			
21	Petak	5	23	11	—	5	38	9	15	1	39	9	8			Jevr. 7. Sveč.
22	Subota	6	24	10	57	5	36	9	14	1	39	9	5			Konac jevr. Pass.
23	Nedjelja	7	25	10	54	5	35	9	13	1	39	9	1			Pravosl. Blagovijesti
24	Ponedjeljak	8	26	10	51	5	33	9	13	1	40	8	58			
25	Utorak	9	27	10	49	5	32	9	12	1	40	8	55			
26	Srijeda	10	28	10	46	5	30	9	11	1	40	8	51			
27	Četvrtak	11	29	10	43	5	29	9	10	1	41	8	48			
28	Petak	12	30	10	40	5	27	9	10	1	41	8	45			
29	Subota	13	31	10	37	5	26	9	9	1	41	8	41			

1	God. 24. (7. novembra 644.) proglašen je hazreti Osman halifom.	16	God. 14. (12. marta 635.) muslomani pod vodstvom Halid ibni Velida obsjednu Damask.
2		17	God. 855. (10. februara 1451.) sultan Mehmed II. El-Fatih zasio na prijestolje osmanskih careva.
3		18	
4		19	
5		20	
6		21	
7		22	
8		23	
9	God. 1010. (30. juna 1601.) umro je u Biogradu serdar i vel. vezir naš zemljak Ibrahim paša, kome tur. povj. daje naslov osvajač Kanize.	24	
10	Hazreti Husein umire kao mučenik kod Gerbela-a god. 60. p. Hidžretu (u petak 20. okt. 679.)	25	
11	God. 567. (13. septembra 1171.) umro je zadnji Fatimović Adid u Misiru i snjime šiitska ideja i vjera, a došao na vladu glasov. Salahuddin Ejubović zatornik križara u Siriji.	26	
12		27	
13		28	
14		29	
15		30	

Muharrem.

Po redu	D a n i	Po novom ili frenji		Po starom ili rumi		Izlaz sunca		Podne		Icindija		Jacija		Imsac		Znameniti dani
		Februar		sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	sah.	dek.	
1	Četvrtak	14	1	1	30	6	53	9	39	1	36	11	42	Nova god. 1325.		
2	Petak	15	2	1	27	6	51	9	39	1	36	11	39	Pravosl. Sretenije Gospodnje		
3	Subota	16	3	1	24	6	50	9	39	1	36	11	36			
4	Nedjelja	17	4	1	22	6	48	9	38	1	36	11	34			
5	Ponedjeljak	18	5	1	19	6	47	9	38	1	36	11	31			
6	Utorak	19	6	1	16	6	45	9	37	1	35	11	28			
7	Srijeda	20	7	1	13	6	44	9	37	1	35	11	25			
8	Četvrtak	21	8	1	10	6	43	9	37	1	35	11	23			
9	Petak	22	9	1	7	6	41	9	36	1	35	11	20	Jevmi tásuá		
10	Subota	23	10	1	4	6	40	9	36	1	35	11	17	Jevmi ášurá		
11	Nedjelja	24	11	1	1	6	38	9	36	1	35	11	14			
12	Ponedjeljak	25	12	12	58	6	37	9	35	1	35	11	11			
13	Utorak	26	13	12	55	6	35	9	35	1	35	11	9			
14	Srijeda	27	14	12	53	6	34	9	34	1	35	11	6			
15	Četvrtak	28	15	12	50	6	32	9	34	1	35	11	3	Jevr. Purim		
16	Petak	1	16	12	47	6	31	9	34	1	35	11	—	Mart po novom		
17	Subota	2	17	12	44	6	29	9	33	1	35	10	57			
18	Nedjelja	3	18	12	41	6	28	9	33	1	35	10	54			
19	Ponedjeljak	4	19	12	38	6	25	9	32	1	35	10	51			
20	Utorak	5	20	12	35	6	25	9	32	1	35	10	48			
21	Srijeda	6	21	12	32	6	24	9	32	1	35	10	45			
22	Četvrtak	7	22	12	29	6	22	9	31	1	35	10	42			
23	Petak	8	23	12	26	6	20	9	31	1	35	10	39			
24	Subota	9	24	12	23	6	19	9	30	1	35	10	36			
25	Nedjelja	10	25	12	20	6	17	9	30	1	35	10	33			
26	Ponedjeljak	11	26	12	17	6	16	9	29	1	35	10	30			
27	Utorak	12	27	12	14	6	14	9	29	1	35	10	26			
28	Srijeda	13	28	12	11	6	13	9	28	1	35	10	23			
29	Četvrtak	14	1	12	8	6	11	9	28	1	35	10	20	Mart po starom		
30	Petak	15	2	12	5	6	10	9	27	1	35	10	17			

Kalendar „GAJRET“

1325. godina po hidžretu.
(od 14. februara 1907. do 3. februara 1908.)

Naklada „Gajreta“
društva za potpomaganje gjaka muslimana.

—✻— GODINA II. —✻—

SARAJEVO.
ISLAMSKA DIONIČKA ŠTAMPARIJA (TISKARA).
1907.